

10.18132/LFZE.2007.1

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

Doktori iskola (7.6 Zeneművészeti)

Pikéthy Tibor orgonaművei

doktori értekezés

Bednarik Anasztázia

Témavezető: Lehotka Gábor

2007

Köszönet

Ezúton szeretném köszönetemet kifejezni mindazoknak, akik munkám során támogattak és segítettek.

Lehotka Gábornak, egykori tanáromnak konzulensi munkájáért, és a számtalan tanácsért, amellyel több éven keresztül ellátott. dr.Horváth Ferenc igazgatónak és a Váci Levéltár munkatársainak, az Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtára minden dolgozójának és vezetőjüknek dr. Szerző Katalinnak továbbá a Váci Egyházmegyei Könyvtár dolgozóinak akik készségesen és barátiilag segítettek munkámat, kifogástalan háttérrel nyújtva. Hálával tartozom munkahelyem, a Pikéthy Tibor Zeneművészeti Szakközépiskola igazgatójának, Benyus Sándornak, valamint a tantesületnek, hogy megértően kezelték sok távolléteimet, és feladataimat átvállalták. Köszönöm tanítványaimnak, hogy elfogadták, ha nem tudtam mindig teljes értékű tanáruk lenni elfoglaltságom miatt. Közülük különösen is Gajdos Imrének és Tóka Ágostonnak tartozom hálával, mert kitűnő segítségeim voltak a hangfelvételek elkészítésekor precíz regisztratori munkájukkal, és biztos lelki háttérrel nyújtottak a nehézségek idején is. Czövek Béla hangmérnököt, a felvételek készítőjét lelkiismeretes és lelkes munkájáért szintén e helyt szeretném méltatni. A felvételek helyszíneinek rendelkezésre bocsátásáért köszönettel tartozom a váci Bartók Béla Zeneiskolának és Farkas Pál igazgatónak, a Pásztói Plébániának, a váci Ferencs Templomnak és akkori igazgatójának Bokros Levente atyának, valamint az orgonák karbantartóinak: a BKM Orgonaüzem dolgozóinak és Németh Imre orgonaépítőnek a pásztói Prestant BT vezetőjének. Megköszönöm dr.Áment Lukács pannonhalmi bencés szerzetes orgonaművésznek, hogy segített a Főapátság levéltárában található iratok rendelkezésemre bocsájtásában, Székelyhidi Ferencnek -lelkes váci lokálpatriótának-a hangriportért és az életrajzi adatokért és Varga László karnagy atyának

10.18132/LFZE.2007.1

(aki jelenleg az egyházmegye zeneigazgatója) a székesegyházi orgonával kapcsolatos kutatáshoz nyújtott segítségéért.

A felsoroltakon kívül még sokan segítették munkámat erkölcsileg, tetteikkel, s bár itt nevüket nem soroltam fel, rájuk is hálával gondolok.

Végezetül itt kell köszönetet mondanom családomnak, különösen férjemnek, aki türelmesen viselte a munkámmal járó terheket, és édesanyámnak, aki őt ebben segítette.

Édesapámnak pedig, -aki bár sok éve nincs az élők sorában- hálával tartozom, mert máig tartó hatást gyakorolt rám azzal, hogy megtanított a precíz, alapos kutatómunkára és kitartásra. Ezek nélkül ez az írás nem jöhetett volna létre.

Tartalom

I. PRELÚDIUM	3
1. A kutatás előzményei	3
2. A témafelvetés problémái.....	5
3. A kitűzött cél	6
II. PIKÉTHY SZEMÉLYE	9
1. Életrajz.....	9
2. Szakmai portré.....	12
Cikkek	12
Egyházzenei közéleti témák	12
Orgona-orgonazene-gyakorlás	16
Kísérhető-e a gregorián-choral modern harmóniákkal?.....	18
Zeneszerzőkről	19
Énektanítás, dalgyűjtés.....	20
III. AZ ORGONAMŰVEK	23
1. A művek jegyzéke.....	23
a) Bevezető	23
Az orgonaművek áttekintő jegyzéke	24
Opusz szám nélküli művek	26
Az orgonakíséretes művek áttekintő jegyzéke	26
2. A művek részletes ismertetése opusz szám sorrendben.....	27
a) Orgonaművek	27
Opusz szám nélküli művek	123
b) Orgonakíséretes művek.....	126
c) A szerző által tervezett gyűjteményes kiadások.....	146
3. Néhány gyakori forma és műtípus.....	149
a) Prelúdiumok, introdukciók, toccaták, fantáziák és fűgák.....	149
b) Variációs művek	152
c) Indulók.....	159
d) Liturgikus kisművek (Elő-köz és utójátékok, fughetták)	161
e) Hangulatfestő művek, egyéb műfajok.....	163
f) A kedvenc téma: B-A-C-H.....	166
4. Az alkotói munka folyamata.....	168
a) Bevezető	168
b) Alleluja op. 62 I-II.....	169
A források leírásai:	169
A mű leírása, fontosabb jellemzői:.....	174
Alleluja I.....	174
A zeneszerzői munka néhány mozzanata, a mű fejlődése	175
A teljes forma kialakulása	175
A formálódás részletei.....	176
Alleluja II.....	181
A zeneszerzői munka néhány mozzanata, a mű fejlődése	181
A teljes forma kialakulása	181
c) G-dúr toccata op. 101.....	184
A források leírásai:	184
A mű leírása és fontosabb jellemzői	187
A zeneszerzői munka néhány mozzanata, a mű fejlődése	187
A teljes forma kialakulása.....	187
A formálódás részletei.....	188
I. A középrész formálódása	188
II. A coda kialakulása	194

10.18132/LFZE.2007.1

III. Egyéb kisebb változások.....	196
IV. A nyomtatás előtti korrektúra	198
d) Karácsonyi fantázia op.95.....	202
A források leírásai:.....	202
A mű leírása és fontosabb jellemzői	203
A zeneszerzői munka néhány mozzanata, a mű fejlődése.....	204
A teljes forma kialakulása.....	204
A formálódás részletei.....	205
A letisztázás során keletkezett eltérések:	208
Néhány kiegészítés:.....	212
IV. PIKÉTHY MŰVEI A GYAKORLATBAN	214
1. Előadási kérdések.....	214
a) Tempó.....	214
b) Regisztráció.....	215
c) Formálás-artikuláció	217
2. Néhány stílusjegy.....	219
3. Orgona-mint kísérőhangszer	221
V. POSTLUDIUM.....	223
Válaszaink a feltett kérdésekre	223
Zárszó	225
Bibliográfia.....	226
VI. FÜGGELÉK.....	228
A. Az orgonakíséretes művek szövegei.....	228
B. Műjegyzékek.....	241
2. Az előadói apparátus szerinti műjegyzék	248
3. Vázlatok jegyzéke.....	253
C. Pikéthy emlékkönyvének jegyzéke	257
1. Emlékek.....	257
2. Pikéthy Tibor : Műveim jegyzéke	261
D. Dokumentumok.....	267
1. Magyar Kórus riport szövege.....	267
2. Hangriport teljes szövege	271
Élmények, anekdoták- 1. riport	271
Élmények, anekdoták- 2. riport	283
3. Pikéthy Tibor személyével kapcsolatos pannonhalmi iratok szövege	293
4. A váci Székesegyház orgonájának eredeti tervei.....	299
E. CD mellékletek tartalma	312
1. A hangfelvételek jegyzéke.....	312
3. számú DVD	317
F. Fotók, eredeti dokumentumok.....	318

I. Prelúdium

1. A kutatás előzményei

Magyar zenekultúránk számos kincse elfeledve porosodik fiókok, szekrények, templomi kottatárak, esetleg magánhagyatékok illetve levéltári anyagok közt. Az utódok számára ezek vagy értékesek -mert esetleg szakmailag, emberileg kötődnek örökségükhöz-, vagy nem, hisz csak kacatnak, lim-lomnak tartják, amelyet előbb-utóbb kidobnak. Jobb esetekben néhány lelkes műpártoló, helytörténész fölfedezi és megmenti ezeket az anyagokat. Így ezek az értékek sokszor szakszerűtlen, rendezetlen módon kerülnek megmentésre.

Pikéthy Tibor sajátos helyzetű magyar zeneszerző. Több műve jelent meg nyomtatásban a XX. század első felében, és jónéhány az 1960-70-80-as években is. Ez utóbbiak többsége közreadó nélküli, tehát nem találunk egyetlen kiadványban sem utalást arra nézve, hogy valaki is gondozta őket. A kiadások kézirat alapján készültek. Számtalan esetben egy adott műnek több -alkalmasint egymással nem egyező- tisztázata létezik. A közreadással kapcsolatos kiválasztást nem tudhatjuk, hogy ki végezte. Az 1972-ig (Pikéthy haláláig) megjelentekről még feltételezhetjük a szerzői korrektúrát, de a későbbiekkel kapcsolatban már nem lehetünk bizonyosak abban, hogy a szerző akaratának legjobban megfelelő változat került közreadásra. S bár ugyan így több műve is hozzáférhető a fiatalabb generációk számára azonban ez a tény az előadások gyakoriságán nem érzékelhető. Egyfajta viszolygás, lenézés, megvetés, de legalábbis közömböség övezi műveit. Néhány kampányszerű ünneplést kivéve a neve sem kerül elő.

Sokszor hálátlan nemzet vagyunk. Szomszédainknál (pl. Szlovákia, Ausztria) a hozzá hasonló, vagy az Ő nivelőjét meg sem közelítő szerzők

műveit lelkesen játszák, tanítják, emléküket ápolják. A közelmúltig (2004-ig) mindössze egyetlen emléktábla őrizte Pikéthy személyének emlékét valamikori lakásának falán, valamint az a néhány közvetve-közvetlenül tanítvány, aki műsorra tűzte néhány művét, így is ápolva emlékét. Talán nem szerénytelenség részemről, ha összefüggésbe hozom dolgozatomat azzal a ténnyel, hogy 2004. szeptemberében iskolám (a Váci Zeneművészeti Szakközépiskola) felvette Pikéthy Tibor nevét -méltó emléket állítva ezzel életének és munkásságának.

Pikéthyvel többen foglalkoztak már. Ezek a munkák műjegyzékek (Solymosi Ferencé, Zeke Lajosé), illetve életrajzírók (Székelyhidi Ferenc) voltak, sajnos azonban nem érték el céljukat: mindezidáig az íróasztalfiókban porosodnak. Székelyhidi lelkes lokálpatrióta, számára Pikéthy személye mindig szívügy volt. E helyt kell megemlítenem a Váci Levéltárat is (régebben Pest Megyei Levéltár Váci Osztálya), akinek munkatársai élükön dr. Horváth Ferenc igazgatóval többször is kiállítással segítették azt a maroknyi csapatot, akik megemlékezésükkel ápolták Pikéthy emlékét. A fent említett műjegyzékek, megemlékezések mozgatórugója -haláláig- Pikéthy Alexa, a szerző leánya volt, aki azonban nem volt zenész. Tetteit inkább a gyermeki ragaszkodás, illetve a szellemi örökség ápolása vezérelte. Lehotka Gábor pedig -mint volt tanítvány- fáradhatatlan terjesztője volt jónéhány orgonaműnek itthoni és külföldi koncertjein egyaránt.

A fentiek, valamint az a tény, hogy jómagam is Lehotka növendék voltam készítettek arra, hogy választott lakóhelyem jeles szülöttének műveiről írjam doktori értekezésemet, különös tekintettel orgonaműveire. Bár nem vagyok váci születésű, de több mint két évtizede itt élek és tanítok, valamint orgonálok azokon a helyeken ahol ő is élt és tevékenykedett haláláig. Kedves és jelentős pályát befutott tanítványa, volt tanárom - a fentebb már említett Lehotka Gábor egyetemi tanár, orgonaművész volt jelen írásműben támogatóm, tanácsadó. Így mint „zenei unoka” valamelyest

kötődöm Pikéthy Tibor személyéhez. Remélem, hogy ez a munka is hozzájárul ahhoz, hogy életét és munkásságát megfelelő tisztelet övezze.

2. A témafelvetés problémái

A munka során többféle akadályba ütköztem. Minden ilyen típusú munkának nehézsége -és egyben szépsége is- , hogy nincs szakirodalom, tehát úttörő munkát kell végezni. Másfelől azonban számos szerencsés körülmény is segítette a kutatást. Az egyik ilyen, hogy a Pikéthy hagyaték nagyrésze az OSZK Zeneműtárának birtokában van. Ennek oka, hogy lánya oda adta el a kéziratok jelentős részét. Mielőtt ezt megtette volna a Váci Levéltár fénymásolatokat készített az anyagról. ¹ Mindkét anyag feldolgozatlan, pusztán katalogizált állapotban található. Ezen felül a váciak birtokában van jónéhány egyéb dokumentum -elsősorban képek, műsorok, plakátok, iratok. Egy részük azután került a gyűjteménybe, miután Pikéthy Alexa elhunyt. Ez Lehotka Gábornak köszönhető, aki szó szerint a szemétből szedte ezeket elő megmentve ezzel őket a pusztulástól. Már e dolgozat írásával foglalkoztam, amikor részt vehettem a megmentett anyag szortírozásában. Így került először hozzám Pikéthy saját műjegyzéke valamint emlékkönyve is, mely lényeges segítséget nyújtott a további munkában. Innen került hozzám a Solymosi illetve a Zeke féle jegyzék is. Mindkettő hasznos segítségemre volt annak ellenére, hogy számos helyen eltérések mutatkoztak kettejük munkája között. Világossá vált, hogy voltak olyan anyagok, amelyeket valamilyen okból ők nem láthattak, így nem vehették azokat figyelembe. A Zeke féle jegyzék a centenáriusra készült 1982-ben, a Solymosi-féle 13 évvel később: 1995-ben. Mindketten tudtak a szerző saját jegyzékéről is. Lehotka Gábor tulajdonában is voltak olyan dokumentumok, amelyet rendelkezésemre bocsátott, illetve néhány anyag

¹ A szerző halála után az MTA Zenetudományi Intézetében is elhelyezett kutatásra egy nagyobb fénymásolt anyagot.

a Váci Zeneiskolából illetve Kopeczky Alajos hagyatékában volt elérhető. Nem a leglényegesebb, mégis fontos az a magnószalag, mely a szerzővel készített riportot tartalmazza, melyet Székelyhidi Ferenc készített. Ennek a riportnak a szövegét szintén a megmentett iratok között találtuk meg. A riport teljes anyagát digitalizáltattam, és munkám függelékében írott formájával együtt közlöm. Fontos segítséget jelentett ezek mellett a korabeli folyóiratok tanulmányozása is: Magyar Kórus, Katholikus Kántor, Magyar Egyházi Zeneközlöny. Számos mű kiadásáról, bemutatásáról ezekből a forrásokból informálódhattam. A legbeszédesebbek azonban a kottaképek, az eldugott megjegyzések, a javítások, ezek egységes stílusa. Az ihletet pedig mindenképpen az adja, ha személyesen megismerkedünk a művekkel: számos gondolat, felismerés pont a darabok átjátszása, megtanulása során született meg bennem is.

3. A kitűzött cél

Az eddigiekből következik, hogy különféle és sokszínű kép él Pikéthyt Tiborról az őt körülvevő és ma is élő emberekben, illetve a kutatókban. Sokféle -sokszor rendezetlen- dokumentum került elő e dolgozat anyaggyűjtése kapcsán: kották, kéziratok, könyvek, iratok, személyes emléktár és műjegyzék, sőt plakátok is. Ezek mind-mind életpályájának dokumentumai. Ebben az értekezésben azonban elsődleges feladatomban azt tekintem, hogy bemutassam a zeneszerzőt, azon belül is az orgonaszerzőt. Nem célom egy kimerítő életrajz megfogalmazása, sőt a hangversenyző művész portréjának megrajzolása sem. Viszont feladatként tűztem ki, hogy a szerzőjének is hangsúlyozottan legkedvesebb műveit számbavegyem, és mindazon témákat feldolgozzam, amelyek ezzel kapcsolatosak. Így az egyes művek bemutatásának körülményeivel kapcsolatos cikkeket, adatokat is közzéteszem, hiszen ezek egyben a kornak is dokumentumai. Több esetben személyes leveleket találtam a művek kéziratában. Ezekben hol a

komponálásról olvashatunk, hol személyes jellegű, sőt esetenként baráti gondolatok is feltáruznak előttünk. Úgy gondolom, hogy ezek is érdekes adalékai a személyiség írott portréjának, miközben elsődleges forrásai is munkámnak. A lehetőségek szerinti legteljesebb felsorolást, ismertetést adom közre, hogy mindazok, akik a későbbiekben szeretnének megismerkedni a kompozíciókkal pontos segítséget kapjanak ebben a tanulmányban.

Ennek érdekében a rövid életrajzi összefoglaló után néhány - tevékenységére jellemző- adatot közlök. Ezek jó része írásaiból merít, melyekből megismerkedhetünk a zene, azon belül az egyházzene iránti elkötelezettségével, és az azzal kapcsolatos témákról alkotott véleményével. Itt teszek említést a róla szóló cikkekről is.

Ezt a fejezetet az értekezés főrésze követi, mely az orgonaművek ismertetésével indul. Ez az egység inkább adatszerű: számbaveszi a kompozíciókat, azok kéziratának nyilvánosan is hozzáférhető forrásait, az egyes változatok ismertetésével. Minden olyan megjegyzést is e helyt közlök, amely magától a szerzőtől származik. Az orgonakíséretes művek hasonló adattára után a gyakrabban előforduló műfajokkal foglalkozom. A csoportosítás természetesen szubjektív, de reményeim szerint átfogó is. A következő fejezetben -mellyel a főrészt zárom - három orgonamű részletesebb keletkezéstörténetével ismertetem meg az olvasót. A lehetőség adott volt: ezekből a kompozíciókból annyi változat állt rendelkezésemre, hogy az alkotói munka folyamata láthatóvá vált, segítségükkel bepillantunk a kulisszák mögé.

A következő egység gyakorlati jellegű: az előadási kérdésekkel foglalkozik, mely szorosan kapcsolódik a stílusjegyek rövid összefoglalásához. Fontosnak tartottam foglalkozni mindezekon felül az orgona kísérőhangszerként történő használatával.

A zárófejezet a fő kérdésekre adott válaszokat fogalmazza meg.

10.18132/LFZE.2007.1

A függelék tartalmazza az idegen nyelvű szövegek magyar fordításait, a különböző műjegyzékeket, valamint néhány dokumentum leírását. Az értekezés fontos részét képezik a digitális adathordozók: ezek közt találunk hangfelvételeket, hangzó és írott riportot, képanyagot, diavetítést egyaránt. Igyekeztem a témát sokoldalúan, többféle eszközzel bemutatni. Ehhez a mai eszközök kitűnő lehetőséget kínálnak számunkra.

Végezetül következzenek kérdéseink amelyekre a válaszokat keressük:

- Milyen jegyek teszik Pikéthy stílusát olyanná, amilyenek?
- Mi lehetett ars poeticája?
- Mi készítette arra, hogy ne kövesse korának uralkodó kompozíciós irányzatait?

A kérdésfeltevés inkább a háttérgondolat szerepét tölti be. Szívből remélem azonban, hogy a fenti kérdések a Tisztelt Olvasó számára egyértelműen megválaszolhatókká válnak az értekezés végére, bízva abban, hogy egyben sikerül felkeltenem Pikéthy művei iránti érdeklődését is.

II. Pikéthy személye

1. Életrajz

Bár nem az életrajzírás dolgozatom elsődleges célja, szükséges, hogy röviden kitérjünk Pikéthy életútjára is.

Pikéthy Tibor 1884. március 28-án született Komárom-Újszőnyben. Édesapja Kisfaludi Pikéthy Gusztáv, édesanyja Ritter Stefánia. A család származását 1750-ig térképezte fel Székelyhidi Ferenc.² A felmenők között találjuk többek között Pikéthy Gusztáv 1848/49-es honvédtábornokot³, aki Pikéthy Tibor nagyapjának testvére volt.

1 éves korában Albertfalvára költözött a család, lakásuk a vasútállomáson volt az édesapa foglalkozásának következtében. Már pici gyermekkorából tudhatunk zenei élményeiről és érdeklődéséről saját magnóra mondott visszaemlékezéseiből.⁴ 1891-ben Nagykanizsára költöztek, ahol édesapja állomásfőnök volt. Az elemi iskolát itt folytatta, majd a helyi piarista gimnázium diákja lett.⁵ Az orgona iránti szeretete is ebből az időből származik, s mivel édesanyja nagyon jól zongorázott rendszeres volt a család életében a kamaramuzsikálás. 1899-ben édesapja meghalt. Innen útja az Iparművészeti Főiskolára vezetett, ahol festeni, rajzolni tanult, mivel ehhez nagyon jó érzéke volt. Egészségi problémák miatt egy év után azonban ezt abba kellett hagynia, és így visszatért a zenéhez. Tanulmányait a jóhírű győri Királyi Katolikus Tanítóképzőben folytatta 1900-tól. Itt született első műve egy keringő zongorára, amely "Az első fecske" címet kapta, és meg is jelent Rainer Miksa kiadásában 1902-ben. Nagy hatással volt rá

² Az életrajzi adatok egy része Székelyhidi cikksorozatán alapul, Váci Polgár 2004. január skk, számok.

³ Ő volt az egyetlen olyan tábornok, akit -a megőrült Lenkey őrnagyon kívül-az aradi foglyok közül nem végeztek ki.

⁴lásd VI/D/2. fejezet

⁵ Az intézmény jelenleg a Battyhány Lajos Ginnázium és Egészségügyi Szakközépiskola nevet viseli. Az iskola emléktábláján többek között ez szerepel:**PIKÉTHY TIBOR** (1884-1972): zeneszerző, karnagy

Kirchner Elek, aki tehetségét felfedezve zeneelméletre tanította. 1904-ben fejezte be tanulmányait. Ez idő alatt több művet írt zongorára illetve egy férfikari misét, amit azonban nem ismerünk, mert megsemmisítette. Emellett festett is, a tanítóképző Munkácsy Önképzőkörében. Több akvarellje is szerepelt kiállításokon. Bár tanulhatott volna a Zeneakadémián is, azonban ő Pannonhalma iránti vonzalmából Györszentmártonba ment tanítónak. Itt két évig dolgozott. Majd Ravazdra került főtanítónak és kántornak, itt 1912-ig dolgozott.⁶ 1906. december 8-án házasságot köt Gaulachner Teréziával. Egy leánygyermekük születik, aki az Alexa nevet kapja. 1906-1908 között a Zeneakadémia hallgatója, ahol középiskolai énektanári oklevelet szerez. 1912-ben Vágszeredre kerül a polgári fiú-és leányiskolába ének-zenetanárnak, 1915. március 1-jétől pedig Vácra pályázik tanítónak. Ezt saját elmondása szerint azért választotta, hogy közel legyen Pesthez és tovább tudjon tanulni. Vácott is, de már előző működési helyein is tevékenyen vett részt a helyi társadalmi-zenei életben. Ezek jótékonyági és egyházzenei hangversenyek, felolvasóestek, különböző társadalmi összejövetelek, iskolai és egyéb intézmények rendezvényei. 1916-ban jelenik meg "Schubert és emlékei Magyarhonban" című írása. Lelkes ápolója több helyi muzsikus emlékének (pl. Füredi Mihály operaénekesnek), valamint számos cikket ír a szélesebb körben is ismert személyekről: pld. Liszt Ferencről, Gárdonyi Gézaról. Az 1920-as években számos zongora és kórusművet, valamint szólóénekekre írt dalt ír, amelyeknek többsége nyomtatásban is megjelent. A műveket Bárd Ferenc és Klöckner kiadója adta ki.

1917-től a zeneakadémia zeneszerzés szakára járt, ahol Herzfeld Viktor volt a tanára. Nagysikerű Missa pro pace-jének budapesti Szent István Bazilika-beli előadásának köszönhetően meghívták a Nemzeti Zenede tanárának. Kiemelkedő volt 1922. február 17-én tartott szerzői estje a Zeneakadémia nagytermében. 1934-ben Vácott megnyílik zeneiskolája, amely a kor meghatározása szerint "államilag engedélyezett és városilag segélye-

⁶ lásd függelék: pannonhalmi apátsági levéltári anyag szövege

zett¹⁷ volt. Ez az intézmény 8 éven át működött. 1949-ben jelent meg a Schott kiadónál B-A-C-H fantázia és fúgája (op.28). Ezután sokáig háttérbe szorult, főként a politikai légkör miatt. 1954 őszén felesége meghal. Újból nőül, feleségül veszi Mányai Marinkát, kórusának szopránénekesét. Élete vége felé illetve halála után több orgonaműve kiadásra kerül. 1972. július 21-én vasárnap, 88 éves korában hunyt el váci otthonában.

Műveinek bemutatói korának jeles művészei voltak: Dedinszky Izabella, Gergely Ferenc, Kemenes Frigyes, Kopeczky Alajos, Liszmyai Szabó Gábor, Stomfai Károly, Szalay Lajos, Vadas Gábor, Wehner Géza. A kortárs beszámolók nagy lelkesedéssel írnak művészetéről, méltatva mesterségbeli tudását.

Halála után műveit elsősorban Lehotka Gábor tűzte gyakran műsorára, de több alkalommal szerepelt más hazai orgonaművész műsorán is egy-egy műve. Béke miséjét a Váci Vox Humana énekkar vette fel CD-re Maklári József vezényletével és Bednarik Anasztázia orgonakíséretével. Az 1978-as és 1983-as budapesti Liszt Ferenc emlékezetére rendezett Nemzetközi Orgonaversenyen több műve a verseny anyaga volt.

⁷ lásd Függelék F/IX. képtábla

2. Szakmai portré

Cikkek

Nem lehetne teljes a képünk Pikéthyről, ha nem mutatnánk be írásain keresztül egyes szakmai kérdésekről alkotott véleményét. Viszonylag könnyű helyzetben vagyunk, hiszen számos írása jelent meg pl. a Katolikus Kántor című folyóirat hasábjain. Pikéthy cikkeinek témaválasztásai sokrétűek: találunk zeneszerzőkkel kapcsolatosakat éppúgy, mint orgonákról, orgonajátékról szólókat, illetve reflexiókat mások cikkeire. Némelyek közülük aktuálisak voltak, némelyek pedig általános problémákat vetnek fel. A továbbiakban rövid ismertetést adok az írások tartalmáról, általános vonásairól. Az összefoglalás korántsem teljes, inkább csak vázlatos áttekintése az általa felvetett témáknak és az azokról alakított véleményének, tovább színesítve a személyiségről alkotott képünket.

Egyházenész közéleti témák

Az 1920-as években Pikéthy már jelentős tapasztalatot mondhatott magáénak a kántortanítótság területén Ekkorra már túl van győrszentmártoni, ravazdi, vágszeredi működésének évein, valamint váci kántortanítói éveinek egy részén is. A kántortanítóválasztás komoly aktus volt abban az időben: általában a fenntartó, a plébános, az iskolaszék tagjainak jelenlétében az előírt szabályok szerint történet, előzetes pályáztatás alapján. A választás része volt a jelölt meghallgatása, tehát az, hogy hogyan orgonál, énekel. Végzettségét igazoló oklevelét megvizsgálták, majd szavazással döntöttek. Abban az időben főleg egy kisebb település életében meghatározó lehetett a közösség számára a megválasztott személy működése, an-

nak hatásai. Egy ilyen választás jegyzőkönyvét közlöm én is a függelékben.⁸

Ebben a témakörben három részes közlemény jelent meg Pikéthytől.⁹ A cikkek megírásának oka, hogy helytelen, szabályozatlan szakmai tartalommal zajlottak ezek a választások, sőt olykor igazságtalanul is.

"A kántor nemcsak énekel, de orgonál is. S vajjon, ha vizsgálat alá vesszük a választói joggal felruházott iskolaszékek >zenei szakértelmét<, minő eredményre jutunk? Nullán alulira! "

Pikéthy javaslata szerint állandó zenei bizottságot kellene felállítani, melynek vezetője a székesegyház karnagya, több jónevű kántor, a plébános, a kerületi esperes. Sok pályázó esetén előzetes véleményeztetést javasol, akikből a meghallgatásra csak hármat célszerű meghívni. A próba tartalmi részére is tesz javaslatot: közös éneket, majd mindenkinek ugyanazt az orgonaprelúdiumot jelölné eljátszásra, ami blattolás lenne, valamint liturgiából alaposan meggondolt kérdéseket. Az erkölcsi háttérrel pedig megjegyzi, hogy igen elítélendő dolog a korteskedés, az itatás, a házassági ígéret, gyalázkodások, pletykák. Felszólal az ellen az igazságtalanság ellen, hogy sokszor tehetséges, elkötelezett szakemberek egészen kicsi, rossz hangszereknél, eldugott helyeken működnek, miközben jelentős helyeken rossz képességű, harmadrangú zenészek ülnek. Arról is olvashatunk, hogy bizony abban a korban sem mindenki hivatásszeretettel tanult tanítónak. A gyakorlati lebonyolításról szólva megjegyzi, hogy a kóruson csakis az érintettek legyenek jelen, a pályázók egymásnak ne udvariaskodjanak, ne regisztráljanak, hiszen úgyis egyedül kell majd a mindennapokban megállni a helyüket. A próba anyaga igazodjék az ellátandó hely szintjéhez: mást kell tudni egy székesegyházban, mint egy filiában.

Egy későbbi cikkben egy somogyi kántorválasztás tanulságairól ír, amelyen andocsi nyaralása alkalmával vett részt. Szeretném Pikéthy stílusát is

⁸ lásd: VI/D/3.

⁹ Katholikus Kántor 1925. szept.67-68.; szeptember 27. 81-82; december 116-118.

érzékeltetni, így következzenek egy hosszabb idézet a cikkből, ahol a próba anyagáról ezt olvassuk:

" 1. Egy mindenki által éneklendő ének. (Ez nagy szentség....) Ezt egyikünk sem játszotta pontosan a kotta szerint.

2. Egy szabadon választott ének. Akadt ezek között egy olyan szövegű is amely szerint "Mária lenéz az égből és csillagok hullnak a szeméből". Értelmetlen, hogy ily éneket énekeljen valaki a templomban. Vajjon egyháziilag jóvá van-e hagyva ez a "bájdús" szöveg? Mert tudtommal csak jóváhagyott szövegek és dallamok vihetők Isten házába! Volt olyan is, ki éneket énekelve szavalta, és néha-néha lenyomott egy billentyűt is az orgonán. Sejttem, hogy azért történt mindez így, mert az illető nem tudta lejátszani a kíséretet!

3. Egy rövid, lehetőleg könnyű praeludium lejátszása. A praeludium C-dúrban volt. 4/4-es ütemben, csupán fél-és negyedhangjegyekben mozgott. A pályázók egyike sem tudta hiba nélkül lejátszani, sőt! akadt, aki beleimprovizálta saját egyéni érzésvilágát. Szomorú volt látni mindannyiok kínos vergődését az egyébként jó kis orgonán.

4. Szabad praeludizálás. E pontnál oly szabad fantáziálások történtek, hogy jobb erről nem írni!

5. Végül néhány intonáció, melyekre a leghetlenebb dallamban és kíséretben, helytelen szövegbeosztásban kapta meg a rezponzóriumokat az intonáló.(.....)

A próba alatt mindent megfigyelhettem, mert az orgona mellett ültem. Különösen feltűnt az ének és játszás alatt a változatoknak indokolatlan ki-beráncigálása. Akadtak udvarias kollégák is, kik szívesen ráncigálták a regisztereket a játszónak. S miután pontosan nem akkor ráncigálódtak, amikor éppen kellett volna, udvariasságukkal csak zavarták a szereplőt."

Pikéthy figyelemmel kísérte a zenei lapok írásait is. Az egyik cikkében például nyílt választ írt Kerényi György cikkére "Templomi zene Győrben" címmel.¹⁰ A probléma lényege, hogy a karnagy nem engedi a magyar zene kiváló alkotásait a magyar közönséghez eljutni, a cikk írója pedig

¹⁰ Katholikus Kántor 1926. aug.-szept.159-161.

alaposan megtámadja a szerinte soha nem hallott nevű szerzők műveinek előadásáért. Pikéthy amellet száll síkra, hogy bizony nagyon sok minden köti meg a karnagyok kezét. Őmaga se adna elő zenekari műveket, csak *a capellát*, azonban ennek akadálya leginkább az, hogy nincs pénz a kottatár megújítására. Egyetért azonban azzal, hogy nem jó az a gyakorlat, hogy a magyar templomokban csupa cseh és német szerző olykor igen silány művét adják elő. Ennek okait is megmagyarázza, tudniillik, hogy ország-szerre jó ideig külföldi muzsikuskat alkalmaztak a nagyobb helyeken. A lassú változás során a magyar karnagyok is örökölték ezeket a repertoárokat. Hiába voltak jó szerzők, a külföldiek - nagyobb pénzügyi lehetőségeik miatt- több művet tudtak kiadni, így azok sokkal inkább elterjedtek. Ráadásul népszerűek voltak, bármilyen előadói gárdával játszhatók, és érzelgősek, hatásvadászok voltak. Pikéthy meg is jegyzi:

"Van kórusom hangjegy-gyűjteményében néhány oly misekompozíció, melyeket jól eldugtam a szekrény hátuljában, mert még látni sem akarom azokat, nemhogy eldirigáljam. Szerzőjük nevét nem említem. Meghalt! Nyugodjék babérjain!"

Végezetül megkéri a cikk íróját, hogy kalkulálja bele ezeket az információkat is a kritikájába, amely természetesen több ponton is helytálló. Pikéthy cikkére a győri székesegyház egyik kántora később választ írt, melyben megköszöni jóindulatú és tárgyilagos cikkét, és nagyon sok hasznos adattal szolgál arról, hogy milyen műveket adnak elő Győrben, köztük magyarokat is. Az is kiderül, hogy bizony nagyon kevés az új magyar mű, mert azokat nem fizetik meg, nem adják ki, így tehát az íróasztalokban maradnak.

Orgona-orgonazene-gyakorlás

A kántoroknak készült Prelúdiumos könyv kapcsán született cikk a gyakorlásról és a művek tanulásáról.¹¹ Mivel alapvetően kántorok gyakorlásáról esik szó, ezért a kevésbé képzettek tanulásához ad tanácsokat, amelyek azonban mindenkire egyaránt érvényesek: fontosnak tartja az akadozás nélküli játékot, az ujjrend betartását, a hibás helyek kigyakorlását, lehetőleg az előzményekkel együtt, a manuál és pedál szólam külön-külön megtanulását. Szót ejt arról, hogy a túl nehéz művekkel inkább ne kísérletezzünk, hanem könnyebb művet vegyünk helyette elő.

A regisztrálásról a templomi gyakorlat tükrében olvashatunk tőle egy másik írásban.¹² A cikk nagyon röviden összefoglalja az orgonaregiszterek egyes családját, a lábszámozást és a hangjellet. Alapvető számára, hogy az éneket az orgona ne nyomja el. Nagy hibának tartja, hogy még az is előfordul, hogy a kántor a saját szólóénekét is teljes orgonával kíséri, illetve el sem éneklí a kötelező énekeket. A tömeg nagyságával arányos orgonahangerőt javasol megemlítve, hogy az egyes énekek karakteréhez, valamint az egyházi év időszakaihoz kell alkalmazkodni, vagy például a gyászmisén nem helyes fényes ünnepélyes hangszínekkel játszani. Összeségében pedig mindenkinek azt javasolja, hogy igyekezzék orgonáját alaposan megismerni, így jobban tisztában lesz a hangszínek variálásának lehetőségeivel.

Egy másik (és sok további) cikkben orgonák átépítéséről, átadásáról, illetve ismertetéséről kapunk hírt. Az egyikben például a váci Piarista templom orgonájának újjáépítése a téma.¹³ Fő erényként emeli ki, hogy a modernizálásra törekvő világban megtartották az eredeti barokk orgonaszek-

¹¹ Katholikus Kántor 1925.júl.- aug.50-51.

¹² Katholikus Kántor 1926. május 106-107.

¹³ Katholikus Kántor 1929. 77-78.

10.18132/LFZE.2007.1

rényt, amely a templom belsejével teljes összhangban van. Közli az orgona diszpozícióját, és méltatja a jól sikerült regisztereket is név szerint.¹⁴

Érdekes írás a "Templomi orgona-hangverseny orgona" című is.¹⁵ A barokk korszak orgonáinak tiszta, szép hangzását dicsérve így ír egy élménye alapján:

"föltűnt a fuvola és fődött változatok szelíd lágysága s mindent betöltő gömbölyűsége"

A sok vonós hangszínt tartalmazó orgonahangzást hidegnek tartja, utal is egy általa ismert, de meg nem nevezett 48 regiszteres hangszerre, amelyről ezt írja:

"Plénója nem "átható", hanem csupán "átütő". Úgy hat, amikor valaki stentori hangon tartja beszédét. Hatalmas hangjával köti le hallgatói figyelmét, kik, ha azonban jobban figyelnek, észreveszik, hogy a beszédnek nincs súlyosabb tartalma, nincs lelke, magja."

Pikéthely elvei szerint a templomi orgonának egyértelműen erőt és fényt kell sugároznia. Nem feltétlenül a harsogó nyelvregiszterekkel (melyeket legtöbbször nem tartanak karban), hanem például egy jó Kornettel, vagy Mixtúrával. A hangszer utánzó regiszterek -mint amilyenek a vonósok is- lélek nélküliek, úgy szólnak, mint az, aki nem tud dinamikát játszani egy vonóshangszeren, azaz silány utánzatok. Az orgona alapvetően sípos hangszer, tehát ez felel meg legjobban jellegének. A templomi orgonának pedig orgonahangja kell legyen. Ilyen- olyan hangszín lehet ugyan hangversenytermi körülmények között kedves dolog, (= úgy szól, mint a... de kedvesen szól.... stb.), de istentiszteleten nem találja azt helyesnek, mint ahogy azt sem, ha valaki "orgonahangbemutatót" tart a mise alatt.

¹⁴ Tudnunk kell, hogy a kornak megfelelően a korszerű hangszer azidőtájt a pneumatikus orgona volt. Konkrétan ez az orgona jelenleg már használhatatlan állapotban van. Azóta sem történt semmiféle felújítás. Az eredeti orgonaház - mint azt P.T. is említi- "stylszerűen" megtoldották, amely toldás azonban mai szemmel erősen kifogásolható.

¹⁵ Katolikus Kántor 1932.. 12-13..

Kísérhető-e a gregorián-choral modern harmóniákkal?

Ezt a kérdést teszi fel egy kétrészes írásban.¹⁶ Először a modernnek nevezett zenét, az ízlést járja körül, majd a gregorián születésének körülményeiről szólva megemlíti, hogy az "összhangzattan még álmát aludta." Nem érzi, hogy ennek a zenének bármiféle harmóniai köntösre volna szüksége, mert nincs mit takargatnia. Itt is megemlíti, hogy tiszta orgonahanggal kell azt kísérni, nem lebegő regiszterekkel, egyszerű hármashangzatokkal és legfeljebb közjátékokat kellene játszani. "Ha az egész világ a gregorián dalamok kíséretének modernizálását követelné is, én nem állnék közéjük"- írja. Íme egy példa Pikéthy hagyománytiszteletére.

"Én félek a "felszabadítástól", amikor majd nem tudnak egyesek mértéket tartani és ama elv alapján: "Ha neked szabad, nekem is szabad".Sőt! Nekem még többet szabad"!- ez elvek alapján-alapos rombolás fog bekövetkezni. Őrizzük, védjük a hagyományokat! Vigyázzunk! Távól attól, hogy e sorokkal bárkit is bántani akartam volna, leírtam mindezt, mert mindez nem véleményem, hanem érzésem."

Szól arról, hogy nagy harc folyik a harmonizálók, és harmonizálást ellenzők között. Előbbiek hivatkoznak arra, hogy az egyházi zenében alakult ki a harmónia is. Pikéthy azonban leszögezi, hogy azok egyszerű, szívetlelket gyönyörködtetőek, miközben sokan a disszonanciában és a kakophoniában lelik örömüket, melyben elmerülni lehet, és az érzékeket izgatni. Síkra száll a régi tisztelete mellett: ahogy nem írjuk át a klasszikus mesterek műveit modernre, nem szedjük le a műtárgyak patináját, nem pótoljuk ki az antik épületek díszzeit más stílusú elemekkel., úgy a gregoriánt sem kell felcicomázni, és modern harmóniákkal ellátni. Példaként állítja a XV-XVII. sz.-i mesterek műveit, ahogy ők ezekkel a dalla-

¹⁶ Katolikus Kántor 1927.jan 4-6 és febr. 32-34

mokkal bántak. Szót ejt arról, hogy sokan kiábrándulnak a gregoriánból, mert amikor hangszeres kíséret nélkül éneklük, az énekesek hangmagassága csúszik. Saját tapasztalata szerint ez olyankor is bekövetkezik, amikor van orgonakíséret. Ettől még csúnyább lesz¹⁷, hiszen a hangszer nem tudja követni az énekesek magasságvesztését. Tanácsa szerint ezért gregoriánt csak biztos hallású, jó hangú, és azt énekelni szerető énekesekkel énekeltesünk.

Zeneszerzőkről

Pikéthyt szenvedélyesen érdekelték a régmúlt értékei. Számára egyaránt fontos volt Füredi Mihály és Liszt Ferenc. De nemcsak a magyar zenészek érdekelték, hanem a hazánkban tevékenykedett idegen muzsikuskok is.

Schubertről a centenárium ünneplése miatt írt méltatást.¹⁸ Ez az írása rövid életrajzból és a művek vázlatos felsorolásából áll. Írójának stílusára oly jellemzően lelkes, igen képszerű, mondhatni romantikus. Schumann-t többször is idézi. A másik cikkben¹⁹, melynek címe "Schubert-émlék hazánkban" annak a kutatómunkának állít emléket, miszerint a Szép molnárlány dalciklus ihletője egy felvidéki, valóban élt molnárlány volt. A zselizi kastélyban többször megfordulva módjában volt beszélni azokkal az idős emlékezőkkel, akik még találkoztak, sőt együtt muzsikáltak Schuberttel. A fenti állításokat -mint azt írja- nem tudta teljes mértékben alátámasztani, mivel közbeszólt Trianon, és így többet nem mehetett a kastélyba, illetve az idős grófnő is meghalt közben. Ennek ellenére nagy szeretettel emlékezik meg erről a lehetséges tényről.²⁰

¹⁷ "rémes hamisságot okozva"

¹⁸ Katholikus Kántor 1928. május 81-82.

¹⁹ Katholikus Kántor 1928. aug.-szept. 142-144

²⁰ Schubertről egyébként egy kis könyvet is írt: Schubert és emlékei Magyarhonban, Dercsényi D. kiadónálallalata, Vác, 1916:

Érdekes témát vet fel a Liszt Ferenc magyarsága című írás is.²¹ Témája mindmáig aktuális lehet. Tényként kezeli, hogy Liszt halála napjáig járta a világot. Pikéthy szerint egy ekkora világzeninek ez megengedhető. Az a vád hogy nem beszélt magyarul nem igazságos, mivel akkoriban az előkelőbb társadalmi körökben sajnos Magyarországon sem beszéltek magyarul. Zenei kifejezésében azonban abszolút magyarnak tartja, azaz árad belőle a "magyar lélek". Mindemellett számtalanszor mozdult meg a bajbajutott hazáért a különböző szerencsétlenségek idején. Végül példaként hozza fel, hogy más nemzetek pénzérméiken, bankjegyeiken emléket állítanak hírességeiknek. Ő is megérdemelné ugyanezt.

A témáról még egy alkalommal ír "Zeneirodalmi tévedések" címmel.²² Fájlatja, hogy az egyik orgonadarab gyűjteményben a német szerzők közé sorolják működési helyei miatt. "Ilyen alapon Haydnt is magyarként tarthatnánk számon, de nem tesszük"- írja. Mivel még több élő tanítványa van Lisztnek, szorgalmazza, hogy jó lenne a kutatásokat elvégezni, és egy hiteles életrajzot írni. Ugyanebben a cikkben ír arról, hogy egy kiadványban 28 nemzet himnusza között sincs benne a magyar himnusz, viszont az osztrák mellé odakerült, hogy ez a magyarok himnusza is.

Énektanítás, dalgyűjtés

Pikéthy életének -mint azt a hangzó riportban is elmondja- lényeges eleme volt a népdalgyűjtés is. A témáról, illetve a magyar nép e komoly értékéről több alkalommal is említést tett. "A dal" című cikkében ²³ általánosságban olvashatunk arról, hogy a dal, az ének egész életünket át-átszövi. "A vissza őseink énekéhez"-ben²⁴ a giccses, vénleányos, csuhaj, magyarnótás egyházi énekek ellen szól egy másik cikkre reagálva, támogatva Bárdosék

²¹ Katholikus Kántor 1929. február 45.

²² Katholikus Kántor 1930.. 161-162

²³ Katholikus Kántor A dal 1925. ápr.22-23

²⁴ Katholikus Kántor 1929 247- 248

akkor már kibontakozóban lévő népénektár reformját. A nótagyűjtés²⁵ című írásban saját népdalgyűjtési élményét írja le, úgy ahogy azt később a hangriportban is elmesélte Szentbékáláról²⁶ beszélve.²⁷ A végső konklúzió az, hogy még megmenthetők azok a dallamok, melyek a nép ajkán élnek. Az elemi és középiskolai énektanításról szóló cikk²⁸ igen elgondolkodtató, mivel a helyzet 80 év elteltével sem sokat változott.

"Mit látunk az elemi iskoláknál? Itt az énektanítás mostoha gyermek, az énekóra egy únott, tessék-lássék időtöltés, amit nem egyszer meg sem tartanak, hanem az arra szánt időt inkább más tantárgy hiányának pótlására fordítják. Vajmi kevés helyen találkozunk rendszeres énektanítással.a középiskoláknál az énektanítás rendszerint az énekkarban merül ki.....legtöbb esetben teljes erejével az énekkarnak fekszik neki,²⁹ melőzve azt, ami az énekkarnak lelke: a kótáról való éneklést, helyes lélekzetvételt, helyes intonálást, egy kevés, de elengedhetetlenül szükséges elméletet stb. A rendszeres énektanításnak óriási a hordereje, kedélyképző, lélekneemesítő hatása. Azt mondják, hogy: "Egészséges testben egészséges lélek." Igaz! De mit ér az egészséges testben a beteg lélek? Mert ilyen is van ám!"

Példaként megemlíti, hogy bizony nem biztos, hogy az iskolás gyerekek tudják, hogy ki írta a magyar himnusz. Pedig Kölcsey nevét Erkelrel együtt kellene tanítani. Azt is megjegyzi, hogy a Zeneművészeti Főiskola elég tanárt termel, azok vajon hol vannak?

"Legtöbb helyen képesítetlenek tanítják az éneket. Tudok esetet, amikor egy város három iskolájában három képesítetlen egyén tanítja az éneket. Pedig van ugyanott okleveles szakoktató is -ő meg nem vállalja. Miért? Mert a képesített szakembernek a fásasztó, szellemét és fizikumát igény-

²⁵ ez itt népdalt jelent!

²⁶ teljes nevén: Szentbenedekkála

²⁷ Katholikus Kántor 1931 124- 125

²⁸ Katholikus Kántor 1927 jul-aug 145-146

²⁹ a tanár

10.18132/LFZE.2007.1

bevevő énektanításért oly "tiszteletdíjat" ajánlanak, hogy nem vállalja az erős munkát, inkább másként értékesíti idejét..... nem kellene az éneket a konferenciákon és más alkalmakkor egy kézlegyintéssel, vagy kicsinylő mosollyal elintézni, mint holmi "melléktárgyat". Fontos tárgy az! Annyira fontos, hogy ha tőlem függne, az összes közép-és felsőiskolák minden osztályába előírnék hetenként két órát az énekkaron kívül mert: egészséges lélek fontos tényezője a test egészségének is."

-írja cikkében a tőle megszokott érzelmi pátosszal, lelkesedéssel és szóki-
mondással Pikéthy Tibor.

III. Az orgonaművek

1. A művek jegyzéke

a) Bevezető

Elöljáróban -mielőtt megismerkednénk az orgonára írott kompozíciókkal- essék szó néhány, a munka módszerét érintő kérdésről.

Kiindulópontként a művek teljes jegyzékét próbáltam összeállítani. Ebben nagy segítségemre volt a szerző saját jegyzéke, továbbá Zeke Lajos és Solymosi Ferenc műjegyzéke. Zeke Lajos arra is vállalkozott munkájában, hogy bizonyos kronológiai összefüggéseket is feltárjon. E helyt nem értékelem egyikük megállapításait sem. A művek listájának elkészülte után az Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtárában megtalálható összes kéziratot átnéztem függetlenül attól, hogy orgonamű-e vagy sem. Ezt a munkát megelőzte egy áttekintés a Váci Levéltárban, ahol a fénymásolt hagyaték található meg, nem művenként, hanem levéltári dobozokban.

Világossá vált, hogy vannak olyan művek, melyekből több, különböző változat is található. Néhány esetben rekonstruálható volt a mű formálódása, alakulása, így lehetségessé vált a betekintés a zeneszerzői munka folyamatába. Ez adta az ötletet, hogy ezeket a műveket kiemelve a többi közül így is bemutassam. Mivel ez részletesebb és főként terjedelmesebb is, ezért külön fejezetet szentelek ezeknek a műveknek. A felsorolásban az alapadatokkal természetesen ezek is szerepelnek. Úgy vélem, munkámnak fontos küldetése, hogy átfogóan ismertesse Pikéthy orgonára írott szerzeményeit, ezért is választottam azt a megoldást, hogy a legkisebb művet is tartalmazza a felsorolás.

A művek kezdősorait az azonosíthatóság miatt közlöm. Az apróbb műveket tartalmazó gyűjtemények esetében (azok rövidegsége és nagy száma

miatt) csak a sorozat első darabját idézem. Az egyes opuszoknál minden esetben található egy rövid leírás, majd ezt a keletkezési időpontra vonatkozó adatok követik. A kézirat adatainál annak helyét közlöm az OSZK-raktári számmal együtt. Fontos lehet a mű ajánlása -amennyiben van-, ezért ezt is külön pontként szerepel, valamint a nyomtatott formában való megjelenés dátuma és kiadója is. Az egyes művek ismertetése a megjegyzésekkel zárul. Ennek tartalma vegyes: az egyes kéziratok illetve nyomtatott példányokon megtalálható javítások, jegyzetek mellett a címlapok felirata is megtalálható. Ahol személyes bejegyzést, több esetben a kéziratba került levelet, cikket találtam, annak a teljes szövegét idézem.

Az orgonaművek áttekintő jegyzéke ³⁰

1. op.16. Orgonamuzsika I. (Kisebb orgonaművek gyűjteménye)
2. op.27. Preludium és fughetták
3. op.28. Fantázia Fúga és Marcia a B-A-C-H témára
4. op.30. Két prelúdium és fúga
5. op.31. Introdukció és fúga C-dúr
6. op.33. Toccata, introdukció és fúga f-moll
7. op.35. Preludium és fúga e-moll
8. op.37. Téma változatokkal és finale orgonára
(Pastoral variációk)
9. op.41. Preludiumok és fughetták
10. op.47. Lux in tenebris-gyászzene
11. op.51. Improvizáció a Himnusz fölött
12. op.54. Fughetták előjátékkal
13. op.55. Introdukció és fúga C-dúr
14. op.56. Introdukció és fúga a-moll

³⁰ A könnyebb tájékozódás érdekében a művek azon sorszámait is feltüntettem, melyeket a következő fejezet részben használok.

10.18132/LFZE.2007.1

15. op.59. Gyászzene
16. op.60. Pastorale (Idyll)
17. op.62. Alleluja I.-II.
18. op.63. Pastorale
19. op.64. Cantilena
20. op.65. Alla marcia
21. op.67. Messa Nuziale
22. op.68. Orgonamuzsika II. 70 közjáték
23. op.73. Finale
24. op.74. Orgonamuzsika III.
25. op.75. Fughetták előjátékkal
26. op.78. Preludium és fuga d-moll
27. op.80. Cantilena, változatok és fuga
28. op.82. Marcia festiva
29. op.83. Preludiumok és kis fúgák
30. op.84. Fuga g-moll
31. op.85. Fuga g-moll
32. op.86. Fantázia és fuga a-moll
33. op.87. Őszi melódia
34. op.88. Scherzo a-moll
35. op.89. Scherzo g-moll
36. op.90. Legenda
37. op.92. Két prelúdium és fuga
38. op.95. Karácsonyi fantázia
39. op.96. Alla marcia
40. op.99. Fughetták előjátékkal
41. op.100. I. Toccata és fuga C-dúr
II. Fantázia és fuga g-moll
42. op. 101. Toccata G-dúr
43. op.102. Fughetták előjátékkal- Hódolat Bach emlékének

44. op.103. Közjátékok I-II.
45. op.104. Fughetták

Opusz szám nélküli művek

46. Andante³¹
47. Intermezzo (Melodia) F-dúr
48. Finale C-dúr (op. 73)
49. Melodia, Intermezzo, Praeludium (később op.67.)
50. Cím nélküli vázlatok f-moll
51. Boldogasszony anyánk(később op. 74)
52. Előjáték az Aspergeshez (később op.74.)
53. Isten hazánkért(később op.74.)
54. Introdukció és Fughetta g-moll op. 102/I³²

Az orgonakíséretes művek áttekintő jegyzéke

1. op.20.. Két Ave Maria
2. op.40. Az andocsi Máriához
3. op.45. Tu es Petrus
4. op.46. Introitus, Graduale, Offertorium, Communio
5. op.50. Te Deum
6. op.52. Missa pro pace
7. op.70 Requiem
8. op.71 Ecce sacerdos
9. op.77. Két zsoltár vegyeskarra és orgonára
10. op.91. Missa "ave crux, spes unica"
11. op.93. CL.zsoltár
12. op.97. /II.Keresztút

³¹ A kéziratban ez nem címként szerepel, hanem tempójelzésként!

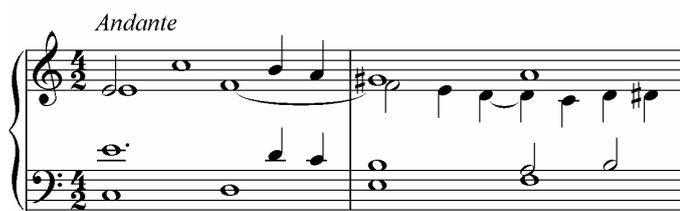
³² Nem lehetséges, bár a szerző felirata.

2. A művek részletes ismertetése opusz szám sorrendben

"az orgonát mindig orgonának tekinti"³³

a) Orgonaművek

1. op.16. Orgonamuzsika I. (Kisebb orgonaművek gyűjteménye)

Leírás,műfaj:

Liturgikus orgonadarabok gyűjteménye, hangnemek szerint csoportosítva. A művek különböző hosszúságúak, az egysoros, szinte csak rövid zárlat-szerűektől a 2-3 oldal terjedelműekig, preludium, intermezzo, postludium, interludium címekkel.

Tartalma:

Dúr művek:

C-dúr: 1-29

G-dúr: 30-45

D-dúr: 46-60

Á- dúr: 61-75

F-dúr: 76-90

B-dúr: 91-104

Esz-dúr: 105-120

Moll művek:

a-moll: 121-135

e-moll: 136-149

h-moll: 150-160

fisz-moll: 161-172

d-moll: 173-186

g-moll: 187-202

c-moll: 203-217

A komponálás dátuma:

1903-1942 között folyamatosan

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms.mus. 10.651 Pikéthy Alexa 1994.³⁴

³³ Lásd Bárdos György írása a Katolikus Kántorban- hosszabb idézetet lásd op. 27 jegyzeteinél.

³⁴ Feltehetően visszakérült Kuczor Bélától a szerző lányához.

Ajánlás:

Kuczor Béla barátomnak szeretettel: Vác, 1949.

Kisfaludi Pikéthy Tibor

Nyomtatás:

Megjelent Orgonamuzsika címmel a Magyar Kórus gondozásában

MK 8901 számon 1944-ben³⁵

Fellelhető nyomtatott példányok:

OSZK: Z 30.823 és Z 309.666

Megjegyzések:

- Az eredeti kézirat 214 számozott művet tartalmaz a felsorolt 217-tel szemben.³⁶ Az eltérés oka a sorozat utólagos kiegészítése. A kéziratban a 9. számú darab után kottalap-betoldást találunk az alábbi felirattal:

„Kérem ezeket a C-dur darabjai közé sorozni. K.P.T. Ennek a lapnak az alján további ceruzás bejegyzés: a darabok számozása –eltolódik! Vigyázzni! A lapszám is eltolódik.”³⁷

A kéziratban a betoldást követő „Salve Regina” című mű a 12-es számot viseli, ez a nyomtatásban a 14-es számon szerepel. Innen a számozás folyamatos. A 116-os (nyomtatott 118) után újabb betoldás van:

„Kérem ezt az Es-dúr darabjai közé sorolni! Lapszám! K.P.T.”

A folytatás a nyomtatásban 120. számú, a kéziratban 117.³⁸

- A gyűjteményben található néhány tematikus darab, illetve műcsoport is. Ezek többsége konkrét népénekekhez, vagy gyakran hasz-

³⁵ A külső borítón 1944 szerepel, az első kottalap alján Copyright 1947 by Magyar Kórus szerepel.

³⁶ Nem bizonyítható, hogy a kiadás e kézirat alapján készült!

³⁷ Nem állapítható meg, hogy ki köttette be a kéziratot, de ismerve Kuczor Béla székesegyházi karnagy kottáiból néhányat valószínűsíthető, hogy ő csináltatta. A kötet oldalt végig fűlvezve is van, hogy az egyes hangnemeket könnyebben meg lehessen találni. Ez gyakori használatot feltételez. Ugyanakkor birtokomban van a szintén Kuczor B. hagyatékából származó nyomtatott eredeti példány is. Így nem tudható, melyiket használta. A dedikáció azért érdekes, mert későbbi, mint a nyomtatott mű megjelenése.

³⁸ Az a-moll fejezet elején a nyomtatott kiadványban számozási hiba van, ezért eggyel még tolódik a kiadott mű a kézirathoz képest!

10.18132/LFZE.2007.1

nált latin énekekhez kapcsolódnak. Egyik-másik kisebb ciklust is alkot. Ilyenek pld.:

Égből szállott szent kenyér (SZVU³⁹ 114) 6 tétel

Most lett a kenyér (SZVU 136) 5 tétel

Néhány darab későbbi művek témáinak felvetése. Továbbá vannak tételek, művek részletei is, melyeket később hosszabb formában is kidolgozott.

Ilyenek pld.:

89. sz. alatt (kézirat 87.) az Alleluja című mű, mely az op. 62.I. rövidebb változata; 102. sz. alatt (kézirat 100.) az op. 80. (Cantabile változatok és fuga) főtémája B-dúrban; a 119.számú mű a Nászmise (op.67.II.) Meditazione című tétele. ⁴⁰

Egyéb megjegyzések:

- A 145. sz. alatt (a kézirat 142. számnál) bejegyzés: comp: 1903!
- Az utolsó darab végén dátum látható: 941.X.28. (máshol a gyűjteményben dátum már nincs.)
- A kéziratos példányba belekötve található 2 rövid „Asperges me” tétel (2 sorosak)⁴¹, valamint op. 54. számmal ellátott 3 soros „Asperges me Domine” tétel. Ez utóbbi másfajta kottapapíron. Végén dátummal: 944.X.28.
- A kéziratban csak egy-két nagyon apró javítás van. Ezek a nyomtatott kiadásba mind bekerültek.

A Z 309.666 különleges példány: a szerző tiszteletpéldánya⁴², melyben számos piros ceruzás javítást találunk.

A címlapon a Pikéthy név többszörös nagysággal, feketével rányomva.

Szerzői bejegyzések, javítások:

- A címlapon lila ceruzás feliratok: ⁴³

³⁹ Harmat-Sík: Szent vagy Uram!-énekeskönyv 1931. Szent István Társulat-Budapest

⁴⁰ Nagyon apró eltéréssel.

⁴¹ Ez nem egyezik az Ms.mus.10.045 Vázlatokban található 4 rövid vázlattal.

⁴² A jobb alsó sarokban ferdén rábélyegezve

⁴³ Az eredeti tördelés szerint

10.18132/LFZE.2007.1

első levonat!

Javított példány

átdolgozott

Pikéthy

949.jun.19.

- A borító belső oldalán ceruzás kézírással a következők olvashatók:
*„A rengeteg sajtóhiba a háborus idők eredménye: A nyomás-sok helyen-azért kopott-hibás, mert az egész mű a romok alá került a kiadónál, s ott hevert sokáig.
Ezt a kötetet gondosan átnéztem átjavítottam. Ezért újabb kiadás esetén-ezt használják!
Mindennek a kiadó az oka mert többször sürgettem a megjelenést,-de hiába!
Pikéthy”*
- A belső címlapon az alábbi javítások láthatók:
„újryomás esetén az ajánlás lemarad!”
A K. Pikéthy Tibor névből a K. áthúzva
Lap alján aláírás, 949.jun dátummal
- A belső címlap hátoldalán:
*„újryomás esetén ez a példány használendő!
Pikéthy Tibor”*
Az itt megtalálható Corrigenda (=Hibajegyzék) áthúzva, s mellette az alábbi felirat látható
„sokkal több javítandó van.

Az, hogy a kiadó hibás-e, vitatható. Ugyanis az eredeti kéziratból átvett tempójelzéseket -melyeket a kéziratból ellenőrizve láthatóan helyesen nyomtattak-, nagyon sok helyen átjavította. A javítások egy része notációs hiányosság (nyújtott ritmusból hiányzó pont, *asz* hang helyett *gisz* hang, kötőívek, hiányzó pedáljelzések kétszisztémás leírásoknál), más részük a

darabok címeinek javítása (cím nélküli műveknél cím beiktatása, átnevezés), darabok sorrendjének cseréje, néhány dátum pótlása (pl. nyomtatott sorszám szerinti 15. sz.-ban 914. X.11.), a kéziratban (!) elírt hanghibák javítása, módosítójelek pótlása stb. Kétségtelen, hogy számos helyen hiányos a nyomtatás, lemaradtak például a kottafejek szárai, de az általános minőségen erősen látszik a háborús idők viszontagsága .

Szűrőpróbaszerű összevetést végezve a kézirattal az első lapon kifogásolt „kiadósztidás” véleményem szerint túlzás. Inkább egyfajta személyes türelmetlenség vagy sértettség terméke lehet e megjegyzés.⁴⁴ A dátum-kiegészítések viszont igen hasznosak, hiszen azt bizonyítják, hogy közel két évtized termése ez a gyűjtemény. A többség az 1924-es és 1942-es évek között keletkezett, de vannak köztük olyanok is, amelyek 1914, 1913, 1912-ben,- sőt 1903-ban keletkeztek. A művek zöme tehát a húszas évek derekán, és a 40-es évek elején íródott.

Mivel a teljes gyűjtemény többször már nem jelent meg, a javítások sorsát nem tudjuk nyomon követni. Tény, hogy azok a Zeneműkiadó kiadványába nem kerültek bele!⁴⁵

A mű részleteit tartalmazó további kiadványok:

A Magyar Kórusnál (MK 511. számon) már 1939-ben megjelent az Orgonaszó sorozat harmadik füzeteként 20 mű a sorozatból. Ez megelőzte tehát a teljes mű kiadását. A válogatás a hosszabb (1-2 oldal) darabokat tartalmazza. Az egyes tételek magyar címmel Elő-és Utójáték-ként szerepelnek ebben a kiadványban, szemben a teljes mű latin elnevezéseivel.

Ajánlása:

Főtisztelendő P. Szabó Polikárp O.F.M kedves muzsikus Barátomnak

Fellelhető nyomtatott példányok:

⁴⁴ NB. A MK kiadó „atyja”, Bárdos Lajos nagyon igényes ember volt. A háborús körülmények nyilvánvalóan hátráltatták a precíz munkát. Bárdos visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy áldatlan körülmények közt dolgoztak ezidőtájt: se papír, se rendes nyomda ne volt, különösen az ostrom alatti Budapesten. vö. A "Magyar Kórus" húsz éve -beszélgetés in:Bárdos:Tíz újabb írás Zeneműkiadó, Bp.1974. 260-269; valamint a Magyar Kórus folyóirat 1944-45-ben megjelent számai.

⁴⁵ Pikéthy: Elő-és utójátékok az Orgonamuzsika című műből EMB Budapest Z 2755 Orgonaszó I.

10.18132/LFZE.2007.1

- OSZK Z 310.248 számon a Katolikus Kántor 1931. évi 7-8. számának mellékleteként megjelent B-dúr hangnemű 104.számú darab változata, mely Improvisatio címmel jelent meg *Kamondy János karnagy-társamnak* ajánlással. ⁴⁶
- OSZK Z 17.975 (ez a példány Antal György tanítóé volt)
- Ugyanennek a kiadásnak teljes fénymásolata Z 26.678 sz. alatt Kisfaludi Pikéthy Tibor aláírással *Érdekessége*, hogy néhány szerzői bejegyzés található benne, valamint minden darabnál évszám is van, szintén kézírással.

A művek A komponálás dátumai időpontjai a fentiek alapján a következők:

Sorszám	Eredeti ⁴⁷	Évszám
1.	18.	1913
2.	24.	1938
3.	29.	1938
4.	44.	1935
5.	58.	1933
6.	59.	1926
7.	60.	1926
8.	73.	1933
9.	118.	1914
10.	131.	1935
11.	135.	1934
12.	145.	1903
13.	147.	1933
14.	158.	1925
15.	169.	1926
16.	185.	1926
17.	199.	1934
18.	200.	1935
19.	201.	1936
20.	nincs	1935

Szerzői javítások:

- Hiányzó módosítójelek pótlása
- Néhány átkötés miatt félreérthető módosítójel javítása. ⁴⁸

⁴⁶ A különbség annyi, hogy a bevezető 8 ütem még nem szerepel benne.

⁴⁷ Orgonamuzsika op.16 teljes szerint MK kiadása 1949

⁴⁸ E példány sajnos fénymásolat, így a javítások egy része kivethetetlen.

- Dinamikai javítás a 6. műben. (az op. 16-os javításokban nincs még)
A Zeneműkiadó Z 2755 számú, 1950-ben átvett copyright-ja a MK Orgonaszó III. füzetének⁴⁹ kiadása, melyet már feljebb ismertettem. (Az ajánlás azonban már nem szerepel benne.)

2. op.27. Preludium és fuggetták

I.Veni Sancte spiritus

Festivo

Organo

II.Ite missa est

Con moto

Organo

mp

III.Ite missa est

Moderato

Organo

mf

⁴⁹ Ez a sorozat a kiadó liturgikus orgonafüzet sorozata volt, hét megjelent füzettel. Cél a kántorok kezébe igényes elő-és utó, valamint közjátékok adása volt. Három füzet konkrétan énekekhez íródott, egy-egy Pikéthy és Szendrei műveit tartalmazta, kettő pedig könnyebb Bach és Händel művekből állt össze. A külföldi hasonló műveknél lényegesen nívósabb volt.

IV. Ite missa est

Moderato

Organo

V. Praeludium et Fuga

Maestoso

Manual

Pedal

VI. Te Deum laudamus

Entusiastico

Manual

Pedal

Leírás,műfaj:

6 darab kisebb, liturgikus használatra alkalmas orgonamű, prelúdiumok és fughetták.

A komponálás dátuma:

nincs adat

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms.mus. 5.959 Szalay Lajos (csak a 3. g-moll mű)

Ajánlás:

Amico suo carissimo Patri Leonardo Pethő O.F.M. Magistro noviciorum et Definitori, musicae studiosissimo opus hoc dedicat Auctor⁵⁰

⁵⁰ Az ő szeretett barátjának, P. Pethő Lénárd OFM-nak, definítornak és novicius magiszternek, a zene legtudósabbjának ajánlja ezt a művet a Szerző. (Salamon L. fordítása)

Nyomtatás:

Megjelent: Sechs kleine Präludien und Fughetten für Orgel- címmel

Alfred Coppenrath's Verlag, H.Pawelek, Regensburg

Fellelhető nyomtatott példányok:

OSZK- Z 33.48, valamint saját tulajdon

Megjegyzések:

- A Szalay-féle kézirat Szalay Lajos írása, nem a szerzőé. A mű végén Sz.L. theológus felirat látható, Vác, 1926.

A művek sorrendben: ⁵¹

- Veni Sancte Spiritus ⁵²
- Ite missa est. (In festis B.Mariae Virginis) ⁵³
- Ite missa est (In Dominicis infra annum) ⁵⁴
- Ite missa est (In festis simplicibus) ^{55 56}
- Praeludium et Fuga super: „Ite missa est” in festis solemnibus ⁵⁷
- Te Deum laudamus ⁵⁸

Nem feledkezhetünk meg a mű kiadásának hazai méltatásáról. Bárdos György így ír a Katolikus Kántor 1931. évi 1-2. számában a 22-23. oldalon :

Csinos kiállítású füzet fekszik előttem: Pikéthy Tibor váci karnagy orgonaműveinek első kötete, opus 27. Tartalma: hat kis preludium és fughetta, melyek mind, egytől-egyig a kiváló szerző legjobb alkotásai közé tartoznak. A huszonnégyszáz oldal tele van muzsikával, szépséggel, telve van mélyeséges vallásos leborulással és őszinte művészettel.(.....)A műnek első és talán legnagyobb érdeme, hogy hézagot pótol. Orgonairodalmunk hallatlanul szegény, majdnem egyenlő a semmivel: kétszeres

⁵¹ A feldolgozott dallamok meghatározását a Liber Usualis alapján közlöm.

⁵² Veni Sancte Spiritus (Jöjj Szentlélek) zsolozsma antifóna dallamára

⁵³ IX. (Cum jubilo) gregorián mise –Szűz Mária ünnepeire

⁵⁴ XI. (Orbis factor) greg.mise –évközi időre

⁵⁵ XV. (Dominator Deus) greg.mise-ünnepekre

⁵⁶ A simplex, duplex stb. ünneprangokat magyarra nem lehet lefordítani, mai liturgikus megfelelőjük nincs, ezért itt közös elnevezéssel ünnepeknek vettem őket: Megjegyzem azonban, hogy volt köztük különbség. Irányadóként a gregorián misék megjelölését közlöm.

⁵⁷ II. (Kyrie fons bonitatis) greg. mise-ünnepekre

⁵⁸ A gregorián Te Deum intonációjának dallamára

örömmel üdvözlünk minden ez irányú művet(.....) e művek írója soha-
sem feledkezik meg az áhitatos istenbemerülésről, hogy lelke mindig
kapcsolatot érez és teremt művészet és vallás között, s a muzsikájában
sem tud másképpen gondolkodni, csak vallásososan. És ez a gondolat ki-
érezhető Pikéthynek minden taktusából. Sohasem szertelenkedő, soha-
sem szeszélyes, az orgonát mindig orgonának tekinti, s még az árnyéka is
távol áll tőle minden perzsavásáros verklizésnek. A művek mind
polifonikusok, tehát máris orgonaszerűek, - mint ahogy minden egyházi
zenealkotás annyiban közelíti meg célját legjobban, amennyiben polifón.
És Pikéthy a polifóniának igazán mestere. Klasszikus kontrapunkt-tudása
mindenütt diadalmaskodik és csak aláhuzhatjuk azt, amit Griesbacher ír
róla most megjelent művei kapcsán:” Die Orgelkompositionen sind von
origineller Frische und tragen dabei fast klassisch reine Züge”⁵⁹ Fantáziá-
jának soha sem lesz játékszere, inkább ő játszik képzeletével, s mindig
uralkodik fölötte. Harmóniakezelése biztos és sohasem bántó, polifóniája
nagyon tiszta, mindig tematikus, variációérzéke is fejlett, csupán a kro-
matikát találjuk túl soknak jelen műveiben, jóllehet mégsem válik soha
egy taktusa se unalmassá ezáltal.....

3. op.28. Fantázia Fúga és Marcia a B-A-C-H témára

Maestoso con anima

Manual

Pedal

Leírás,műfaj:

Nagyszabású bevezető, fúga és indulót tartalmazó koncert orgonamű.

⁵⁹ Amellett, hogy ezek az orgonaművek eredeti frissességűek, magukon hordozzák a klasszikus vonásokat is. (szabad fordítás)

10.18132/LFZE.2007.1

A komponálás dátuma:

1929⁶⁰

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms.mus. 10.238 Vörösné Pikéthy Alexa 1992.

Ajánlás:

Herzfeld Viktornak ajánlva:

A mon Maitre inoubliable Victor Herzfeld, Ancien Professeur à l'Ecole Supérieure de Musique de Budapest.

a kézirat magyar nyelvű ajánlása:

Felejthetetlen Mesteremnek lovag Herzfeld Viktor Zeneművészeti főiskolai tanárnak.

Nyomtatás:

Megjelent: Fantaisie sur le thème B.a.c.h. pour Orgue op.28. címen

Schott Frères 1949. Bruxelles-Paris kiadásában

Megjegyzések:

- A kézitről nem állapítható meg semmiféle évszám, azonban stílusából ítélve a korai kéziratok közé tartozhat.
- A címe a külső borítón:
Pikéthy
Fantázia
B.a.c.h.
orgonára
Op.28.
- Az egyes tételek címei: Preludium, Fuga, Alla marcia triomphale
- A műben összesen 5 db hanghiba javítása van lila ceruzával, ezek mindegyike a témában a c hang feloldójelének hiányát pótolják. Ezek oka, hogy a többi szólamban cisz hang fordul elő, és feltehető-

⁶⁰ Solymosi műjegyzéke szerint.

10.18132/LFZE.2007.1

en közismert precízsből vezérelve egyértelművé akarta a szerző ezt a helyet tenni.

A művel kapcsolatban a továbbiak a III./3/f fejezetben olvashatók.

4. op.30 Két prelúdium és fuga

I.D-dúr

Sostenuto

Manual *p*

Pedal

Alla breve

Manual *p*

Pedal

II. F-dúr

Molto moderato

Manual *mf*

Pedal

Alla breve

Manual

Pedal

10.18132/LFZE.2007.1

Leírás,műfaj:

Két darab kisebb, liturgikus használatra alkalmas orgonamű, prelúdium és fuga.

A komponálás dátuma:

I.D-dúr-1919.IX.10.

II.F-dúr-1925.XII.30.⁶¹

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms.mus. 10.024 az Orgonamuzsika VII- be besorolva⁶²

Vörösné Pikéthy Alexa hagyatékából 1990

Ajánlás:

Kedves tanáromnak, Dr. Farkas Dénes piarista tanárnak

Nyomtatás:

Megjelent:

Két prelúdium és fuga címmel

a Magyar Kórus kiadónál MK 2965 számon -1946-ban

Fellelhető nyomtatott példányok:

- OSZK Z 40.364 jelzeten egy eredeti példány
- Z 39.393 jelzeten egy eredeti példány
- Z 39.018 fénymásolt példány ugyanerről a kiadásról Pikéthy Tibor gyűjteményéből, elején teljes aláírással. Kivehető egyéb javítást, megjegyzést nem tartalmaz.
- Z 310.247-en eredeti példány, megjegyzésekkel a szerzőtől, mely alapján bizonyítható, hogy az Ms. mus 10.024 nem a kiadás alapjául szolgáló kézirat, hanem későbbi, amelyben már szerepelnek az e példányban eszközölt javítások. (Lásd a következő felsorolást!)

Megjegyzések:

A nyomtatott kiadás javításai:

⁶¹ A nyomtatott kiadásban a művek végén szereplő dátumok alapján.

⁶² Lásd a III./2./c fejezetben!

Címlapon: oldalt függőlegesen:

„Átdolgozott és javított példány 947.I.2. Pikéthy Tibor”

I. D-dúr prelúdium és fuga:

- Címlapon az opusz szám mellett I.II. kiegészítés van, lila ceruzával.
- Több helyen tempójelzés javítást láthatunk
- 3.o. az eredetileg *sostenuto* utasítás *Andante sostenuto* -ra egészül ki.
- 3. oldal 5.ütemtől *cresc.mf*, *cresc f* beírások
- Ugyanezen oldal 2. sorában jobb kéz tercmeneteiből kötőívek kihúzva.
- Preludium 19. ütemében a zárlatban sajtóhiba van, a negyedik negyed *cisz* hang!
- A fuga *Con moto* jelzést kap, és az ütemmutató *allabreve*-ről 4/4-re változtatva.
- Sajtóhiba, hogy a comes-ben *g*-hang van *gisz* helyett. (Ez a téma 2. ütemének második negyedkotta értékű hangja. Hasonlóan a pedáltémában, és fölötte az altszólamban is *gisz* hang van.

Mint azt már jeleztük, ezek a javítások már benne vannak az Ms.mus.10.024-es kéziratban is. A későbbi kiadáshoz komolyabb változtatás is készült, melyeket a kézirat szintén tartalmaz már:

Ezek:

- A preludium két záró üteme augmentálva átírással került.
- A fugatéma eredetileg negyed- szünet- negyed- szünet hangértékekkel indult. Minden téma ki lett javítva két félkotta értékű hangra, *portato* jelzéssel. A kéziratban már így szerepel.
- A fuga utolsó oldalán betoldás-átírás található, amely a nyomtatott kiadásban jegyzetként a lap alján és a következő oldal tetején látható a szerző által tollal bejegyezve.

II. F-dúr prelúdium és fúga

- A Preludiumban a 9. ütemben⁶³ a negyedik negyeden egy plusz hang *-desz-* jelenik meg negyed értékben
- A fúga 7-8. üteme átalakítva: a 8. ütemben átkötött b hang helyett egy *a* hang került, mely aztán a kéziratban az előző ütemben beiktatott *h- b* lépéssel kiegészült.
- Fentiekén kívül számos dinamikai jel kiegészítése található meg, melyet nem sorolunk fel. (A kéziratban ezek is szerepelnek.)⁶⁴

5. op.31. Introdukció és fúga C-dúr

The image shows a musical score for Op. 31, Introdution and Fugue in C major. The score is in 4/4 time and consists of two systems. The first system is marked 'Maestoso solenne' and 'fff'. It features a complex texture with triplets and sixteenth notes in both hands. The second system is marked 'Un poco Allegretto' and 'p'. It shows a more rhythmic and melodic development of the fugue theme.

Leírás,műfaj:

Szabad témájú, hangversenyen való előadásra alkalmas szóló orgonamű, bevezetés és fúga.

A komponálás dátuma:

ismeretlen, valószínű, hogy eredeti címe Introdutio Solenne et Fuga Cromatica⁶⁵ volt.

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

⁶³ a nyomtatott kottában: 7.oldal 2.kottasor 3.ütem tenor szólam 3.negyed

⁶⁴ Egy valamikori kiadás esetében ezt a kéziratot érdemes alapul venni.

⁶⁵ =Ünnepi bevezető és kromatikus fúga (Ez egy korabeli koncerttudósítás alapján valószínűsíthető. Pikéthý emlékkönyv 23.sz. Wehner Géza koncertje a Zeneakadémia nagytermében 1923.febr.3.)

Ms. mus. 9961 Vörösné Pikéthy Alexa 1990

Ajánlás:

Kedves, volt tanártársamnak WEHNER GÉZA orgonaművésznek

Nyomtatás:

Megjelent:

a fenti címen

az EMB Budapest 1960.(Z.3115) kiadásában.

Megjegyzések:

- A kézirat nagy valószínűséggel a nyomtatott kiadás alapja. Fedelén idegen kézírással 1958. II/11. dátum és egy monogram látható⁶⁶, valamint ceruzával a következő megjegyzést találjuk: *Rajzolható 1959.VI.6. olvashatatlan aláírással. A kézirat szinte szóról-szóra ugyanolyan lap-és ütembeosztással készült, mint a nyomtatott.*
- A belső borítólapon látható, hogy a mű címe eredetileg *Praeludium* és *Fuga* volt, ezt javította itt ki *Introductio-ra*.
- Az ajánlásban a már említetteken felül szerepelt még az alábbi is:
„W.G. orgonaművésznek melegsztóú barátomnak 1923. február 3. emlékéül.”
- A kéziratban számottevő javítás nincs. Néhány –a kiadás előkészítéséhez fontos- bejegyzés található, pótvonalak helyett kulcsváltással lejegyzett részek, apróbb kiegészítések. A fuga eredetileg *tranquillamente* utasítással indult, szemben a kiadás *un poco allegretto* tempójelzésével.

A Katolikus Kántorban Keller János tollából ezt olvassuk:⁶⁷

Több ízben panasz esett a K.K. hasábjain, hogy kevés a magyar egyházzenei szerzemény, ami volna az is csak kéziratban van meg. Az előbbit már régen tagadtam, mert van idehaza elég szép számú szerzemény,-

⁶⁶ „Sá”?

⁶⁷ A Pécs-Belvárosi Egyh.k. hangversenyéről nov. 8-a. Közreműködött Wehner Géza orgonaművész és a Pécsi Karének Egyesület Vadas Gábor vezényletével.

persze a fiókokban. Hogy csak kéziratokban vannak annak mi vagyunk az okai, a magyar gyarláság szülte hibák rejtik el őket.

Rendezzünk csak Pikéthy-, Demény-, Harmat-, Buchner-, Sztára-, Bárdos stb. hangversenyeket s ne szaladjunk mindenért külföldre, majd előkerülnek az elrejtett szebbnél-szebb művek!(...)

Vessük le emberi gyarláságunkat s ne mondjuk: „Minek játszszam Pikéthyt, mikor Bachot is játszhatom!”-amint ezt mondták.

Fordítsuk meg: Minek játszszam mindig Bachot, mikor Pikéthyt is játszhatom!

Majd a helyi sajtó kritikájából idéz:

Kisfaludi Pikéthy Tibor, a váci székesegyház karnagya, a Nemzeti Zene-de volt tanára, mint zeneszerző mutatkozott be(.....) Orgonaszerzeményei közül elsőnek az Introductio és Fuga Cromatica címűt hallottuk. Örömmel állapítjuk meg , hogy nemcsak azért jelent nagy értéket mert magyar. Nemes mérséklettel alkalmazott modern színei kész gyönyörűséggel szolgálnak minden Bachon nevelődött muzikusnak is. Olyan mű, mely az idők mulásával értékben csak nyerhet.

6. op.33. Toccata, introdukcio és fuga f-moll

Leírás,műfaj:

Terjedelmes toccata és fuga introdukcioval. Ez utóbbi címével szemben inkább átvezető rész a mű tehát valójában két tétel.

A komponálás dátuma:

1914.január (toccata), 1921. május -fuga ,1921-Szalay példánya végén.⁶⁸

⁶⁸ Ms.mus 5.967

Az egyes részeknél további átdolgozási évszámok találhatóak, lásd a megjegyzések részt.

Kézirat:

OSZK – Zeneműtár

Ms.mus. 10.045/a-több vázlat

Ms.mus. 5.967 teljes kézirat Szalay Lajos hagyatékából

Ms.mus. 9.962 2 kézirat+vázlatok Vörösné Pikéthy Alexa
1990

Ajánlás: *Hammerschlag Jánosnak*⁶⁹

Nyomtatás:

Megjelent:

Toccata, Introductio et Fuga címmel

EMB Budapest kiadásában Z. 12 511 számon-1984-ben a szerző születésének centenáriumára.⁷⁰

Megjegyzések:

- A mű kialakulása szövevényes.
- Az Ms.mus. 5.967 számon található a mű Szalay Lajos számára- a szerző által másolt példánya, a szokásos ex libris-szel.⁷¹ A mű vége utáni lapon olvashatjuk az alábbiakat:

„Kedves Lajos Barátom!

Én megcsináltam, a többi most már a Te dolgod!.”

Szeretettel ölel: Kisfaludi Pikéthy Tibor”

Comp.Vác.1921.

- A kotta elejébe ragasztva az alábbi levelet olvashatjuk:⁷²

Kedves Lajosom!

VIII./31.⁷³

Mellékelve küldöm egy 4 tételes művet. Nézd át figyelmesen! A Toccata dallama csupa ujjongás, életöröm.(még a 20-as években írtam!) Ezt

⁶⁹ A nyomtatott kottában így szerepel.

⁷⁰ Vörösné Pikéthy Alexa bejegyzése alapján Pikéthy saját műjegyzékében.

⁷¹ A másolás időpontja: 1947. aug.31. –lásd a kotta hátsó címlapján.

⁷² ceruzás

⁷³ Az évszám valószínűleg 1947 lehet.

kell kihozni belőlle, lendülettel. A Fuga is „jókedvű”. Ez a művem eddig csak Neked van meg. Úgyszintén a megküldött d-moll prel. és fuga. Még küldök egy művet, H-dur Cantabile változatokkal és fuga. Ez is csak Neked lesz meg egyelőre.

Ha megkaptad a művet légy jó azonnal tudatni, hogy nyugodt lehessen sorsa felől. Amint időm lesz lemásolom még a „Cantabile” és azt is küldöm. Kissé sűrű a 14 soros papír. A műsort annak idején közösen meglevelezhetjük. Talán jó lenne ez a három művem. A „B.a.c.h-”t majd egyszer külön add le. Újság semmi. Mária asszony kezeit csókolva, gyerekeket puszizva- Öcsinek javulást kívánva-
szeretettel ölel
Tibor

- A Szalaynak másolt mű formája nem egyezik meg a később nyomtatásban megjelenttel.

A mű alakulása valószínűsíthetően a következő: ⁷⁴

- 920. I. 24-i keltezéssel egy eredetileg Intermezzo, majd Allegro ostinato-ra átnevezett orgonamű született, mely a Melodiaként ismert orgonamű anyagával folytatódott. Ez a darab opus számot nem kapott. Harmóniai vázlata megegyezik a későbbi toccataéval, annak egyszerűsített ritmusvázát tartalmazza 4/4-ben. A zenei anyag rövidebb, és elmondhatjuk, hogy igen frapáns. (Leginkább Schumann akkordikus zongora-illetve orgonaműveire emlékeztet.) ⁷⁵
- Vác 1921. május (kotta eleje), illetve Vác 921. júl.3.(kotta vége) dátummal keletkezett egy f-moll fuga, melynek témája még felütés nélküli. Allegretto grazioso jelzést visel és ennek megfelelően pld. az 5-6. ütemekben pároskötéseket, valamint staccato jeleket is találunk. Az első 4 oldal megegyezik a nyomtatásban megjelenttel, a következő két oldal már rövidebb és néhány ponton el is tér. ⁷⁶

⁷⁴ Zeke Lajos műjegyzéke teljes egészében ezt támasztja alá.

⁷⁵ Ms.mus. 10.045/a

⁷⁶ Ms.mus. 10.045/a

10.18132/LFZE.2007.1

- Vác 929. XI/18-i dátummal *Introductio a fugához* címmel egy-
oldalal mű található, *maestoso* jelzéssel. 15 ütemnyi zenei anya-
ga nagy vonalakban azonos a nyomtatottal.⁷⁷

Az eddigiekből kitűnik, hogy két különálló darabbal van dolgunk, mindkettő szám nélküli. A következő periódus alakításai:

- a már említett *Allegretto ostinato* tétel kiegészítő részeket kap. Két toldás van benne, s bár megszámozva megvan, a fenti kéziratban a betoldás helyét nem látjuk jelölve. Valószínűsíthető, hogy mindkét rész végéhez készült a kiegészítés, ez ugyanis a későbbi tisztázatokban nyomon követhető. Az átdolgozás tényét Pikéthy 939. XI/24.-es dátummal jelezte. A fúgával kapcsolatos átirat ezidőből nincsen.⁷⁸
- 939. XII.5-i dátummal (tehát röviddel az előző átdolgozás után) újabb változást látunk: Megjelenik a *Toccata* elnevezés, és az akkordikus anyagot kiegészül tizenhatod-menetekkel. Tempójelzés nincsen., még 4/4-es az ütemmutató. Ez az anyag 53 ütemnyi, tehát még rövidebb a nyomtatási változatnál.⁷⁹
- Az ezt követő lépcsőfok a már említett Szalay-féle kotta. Ennek címe: *Toccata, Andante cantabile* és *Fuga*. Száma: op. 33.⁸⁰ Itt jelenik meg először egy műként a két különálló tétel. A fent említett *toccata* után már különválasztva indul az *Andante Cantabile* a saját toldásával, amiről már írtunk. Az introdukción már 18 ütemnyi, melyet követ az immár felütéssel induló fúga. Ezt a változatot külön átdolgozva nem találjuk.
- Átdolgoztam: 1953 felirattal van egy további ceruzás kézirat, mely már op. 33. számmal és *Toccata* címen szerepel.⁸¹ Az átdolgozás egyik eredménye, hogy 2/4-es lett a darab, valamint a

⁷⁷ Ms.mus. 10.045/a

⁷⁸ Ms.mus. 10.045/a

⁷⁹ Ms.mus. 10.045/a

⁸⁰ Ms.mus.5.967.

⁸¹ Ms.mus.9962 –kéziratsomag harmadik darabja.

felütések élesebbek lettek, mivel nyolcadok helyett tizenhatod értékeket írt. A mű végén az addig egyforma mozgás felbomlik, és rövid kadenciával egészül ki, melyet 12 ütemes akkordmenet zár le.

- Ebben a kéziratcsomagban két dátum nélküli fekvőformátumú tisztázat van. A korábbi az a példány, amelyben a melodia tétel még szerepel. Itt számos belejavítást találunk. Biztosan későbbi mint a Szalay-féle, hiszen abban ezek még nem szerepelnek, viszont a másik tisztázatban már igen. Érdekesség, hogy a Melodia című rész alatt comp. 1914.jan. bejegyzést, a Fuga alatt comp. 1321.május bejegyzést találunk. Ennek címlapján jelenik meg először az ajánlás is.

- A másik tisztázaton két ajánlást találunk, ezek egyike:

„Kedves tanártársamnak Hammerschlag János orgonaművésznek a Nemzeti Zenede tanárának 1922. február 17. emlékéül.”

- A mű címe itt már: Toccata, Introductio és Fuga f-moll op.33. Elképzelhető, hogy a nyomtatott kiadás ez alapján készült. Az ajánlás röviden került csak be, a Pikéthé így szövelt:

„Hammerschlag János orgonaművésznek kedves tanártársamnak Budapest.”

- A mű elején egy beragasztott sor egyértelműsíti a javítást, és a szándékot- nevezetes, hogy az előzőekben javított tizenhatod felütéseket nyolcadokra kell (vissza) javítani. Indoklása a szerző szerint:

„Vigyázat! a ritmus a dallamban mindenhol a fenti módon alakítandó át! vagyis: a tizenhatod érték helyett mindenhol nyolcad vendő, hogy a dallam jobban., feltűnőbbben emelkedjék ki!!” Pikéthé Tibor

- Megjegyezzük, hogy a Szalaynak ajándékozott példány utáni összes változatban a toccata koronás felütéssel kezdődik.

10.18132/LFZE.2007.1

- Az 5.967-ben és a 9.962-ben a korábbi változatban „*Lehet orgonapont is 4 ütemen át.*”beírás található.

Látható, hogy e mű a szerző számára fontos volt. A levélben idézettek alapján energikus, vidám művet képzelt el, bár ezt a későbbi tempójelzések cáfolni látszanak, amit azonban betudhatjuk az időskori javításoknak. Mindazonáltal nem biztos, hogy pld. az első tétel változásai a darab előnyére váltak. Az eredeti intermezzo energikusabb, tömörebb mű volt. A kimaradt Melodia tétel kiadatlan maradt.

7. op.35. Preludium és fuga e-moll

Maestoso

Manual

Pedal

Fúga:

Leírás,műfaj:

Nagyszabású prelúdium és fuga szabad témára- koncertmű.

A komponálás dátuma:

1921.szept. (21. -ceruzás vázlaton.)

A 10.045-ben a fuga vázlatán az alábbiak szerepelnek: A téma 1909. Kidolgoztam 1921. májusban. Ugyanitt az utolsó lapon Vác, 1921. május 22.

A ceruzás prelúdiumvázlaton 921. VI.26.

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms.mus.10.239 Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

Ms.mus. 9964 Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

10.18132/LFZE.2007.1

Ms. mus 10045/a Vázlatok

Ajánlás:

Vadas Gábor orgonaművésznek

Nyomtatás:

Nem jelent meg.

Megjegyzések:

- A 10045-ben látható ceruzás kéziratban op. 33-ként szerepel a mű.
- A 9964-ben lejegyzettekkel szinte azonos a ceruzás prelúdium, a végét többször átírta.
- Ezen a számon egy teljes állóformátumú tisztázat, ezen felül pedig a fuga 11. ütemétől egy fekvő alakú tisztázat, amelyben rengeteg javítás található. Az álló kottában számos javítás van. A cím mellett a következők olvashatók:

"a témát átalakítottam, az egész Fugát átdolgoztam Pikéthly"

- A téma különböző formái:

ceruzás vázlat:

9964- eredeti kottája szerint:

9964 egyik javítása szerint:

9964-ben található töredékes kézirat eredeti leírása szerint:

- A 10.239-on teljes fekvőformátumú tisztázat, amelyben azonban szintén vannak javítások. Ebben a kéziratban az alábbi (végleges?) fúgatémát látjuk:

- Érdekesség, hogy a fuga közepén található lassításhoz egy un. intermezzót komponált, amely szintén a ceruzás vázlat utolsó lapján található. Ez be is került a végleges tisztázatba.
- Általánosságban elmondható, hogy az összes átdolgozás a fúgátéma változásának következménye. Egyéb jelentős változtatás nem található.
- A darab Reger-i hatásokat mutat.⁸² Rendkívül ötletes és változatos, ugyanakkor mesteri. Okvetlenül ki kellene adni.

8. op.37. Téma változatokkal és finale orgonára (Pastoral variációk.)

Maestoso

Manual

Pedal

Leírás,műfaj:

Saját témára írott bevezetés-téma-6 variáció és fuga-koncertmű.

A komponálás dátuma:

nincs adat

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms.mus. 9965 Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

Ajánlás: nincs

⁸² Pld.:4 prelúdium és fuga stb.op.85.

Nyomtatás:

Nem jelent meg. A Zeneműkiadónál létezett egy fénymásolata, de mégsem jelentették meg.⁸³

Megjegyzések:

A művel kapcsolatosan a továbbiak a III/3/b .fejezetben olvashatók.

9. op.41. Prelidiumok és fughetták

Leírás,műfaj:

Tíz darab kisebb, liturgikus használatra alkalmas orgonamű, prelúdiumok és fughetták.

A művek sorrendben:

1. A-dúr	6. e-moll
2. D-dúr	7. C-dúr
3. d-moll	8. g-moll
4. G-dúr	9. a-moll
5. G-dúr	10.d-moll

A komponálás dátuma: 1930⁸⁴

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms.mus. 9967 Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

Ajánlás: ⁸⁵

Felejthetetlen mesteremnek Kirchner Elek zeneszerzőnek. A győri evangélikus gyülekezet orgonista karnagyának soha nem múló hálával.

⁸³ Vörösné Pikéthy Alexa bejegyzése Pikéthy saját műjegyzékében.

⁸⁴ Solymosi Ferenc műjegyzéke szerint

⁸⁵ Az ajánlás e magyar nyelvű változata csak a kéziratban található meg.

A nyomtatásban megjelent ajánlás:

Meinem hochgeehrten Meister Alexius Kirchner in ewiger Dankarbeit.

Nyomtatás:

Megjelent:

Praeludien und Fughetten címmel

Alfred Coppentrath's Verlag, H.Pawelek, Regensburg 1931.⁸⁶

Fellelhető nyomtatott példányok:

- OSZK -Mus.pr.12.625: egy eredeti példány a nyomtatott kiadásból, bejegyzések nélkül.
- Z 39. 014 számon fénymásolat Pikéthy tulajdonából. Az ajánlás alatt megjelent: 1931.április 2. szerepel saját kézírásával és aláírásával. Néhány ossia bejegyzés látható az egyes tételeknél. Ezek a fenti kéziratban benne vannak. A kiadás nem erről a kéziratról készült. (Lásd későbbi leírást, ahol említést nyer a háromsoros átdolgozás.)
- A javítások:
 - a 8. old.3. sor 8. ütemben 1 ütem betoldást találunk
 - a 10.old.. 4. sor 1. ütem javítva van
 - a 25. oldal alján megjegyzés: Théma 1926. május ⁸⁷

Megjegyzések:

- Ms.mus.9.967

Rózsaszín borító:

Fughetták előjátékkal

Orgonára

I. (áthúzva

Mellette: Fughetten mit Präludien für Orgel

Op.41.

Belső borító:

⁸⁶ Pikéthy saját műjegyzékéből

⁸⁷ A témát le is kottázta. Második hang *desszel*, 3. hang nyolcad, utána szünet.

P.T.

Fughetták előjátékkal (áthúzza)

Op.41.

Ajánlás (lásd fent!)

Belső oldal első mű fölött áthúzza:

Nagyrabecsült mesteremnek

Kirchner Elek

zeneszerzőnek

Győr

soha nem múló hálával.

végén felirat:

Ez a füzet megjelent nyomtatásban: 1931. áprilisában;

Alfred Copenrath kiadásában Regensburgban.

Akkor kettős vonalrendszerben jelent meg, most átdolgoztam és átírtam három vonalrendszerre.

Pikéthy Tibor

Vác, 1954. augusztus

- A Katolikus Kántor 1931.májusi 5. számában a 61-62. oldalon Deák Bárdos György tollából ezt olvassuk:

Ez újabb tíz kis darabbal a szerző ismét bizonyosságot tett a klasszikus hagyományokon felépülő s mégis újszerű hatásokat elérő kontrapunktikus tudásáról, biztos önálló szövegvezetéseiről, az egyéni harmóniakezelésről, melynek érdekességét finoman színező kromatikával fűszerezi, és arról a művészi érzékről, mely az orgonát tudatosan s talán ösztönszerűen is, de mindig orgonának, szent hangszernek tekinti, szemelött tartva ennek lényegét: a komolyságot, a szentséget, a méltóságteljes mindenkifölöttállóságot, és a fenséges eszmékkel áthatott, igazi művészetet.(...)

A negyedik Maestoso drámai ritmusaival s az utána következő Energico preludium témájára épülő fugájával külön érdekessége a füzetnek. E kis fuga kontrapunktikus megoldásaival igazán szellemes alkotás!(...)

Nem tudjuk eléggé méltányolni a német kiadó vállalkozását, midőn Pikéthy orgonaműveit most közkinccsé tette, de még kevésbé tudjuk eléggé ajánlani ezen műveket összes kartársaink figyelmébe és szeretetében. Nem kell külföldre mennünk jó orgonadarabokért, van már nekünk is belőle (...)

II. op.47. Lux in tenebris- (Gyászzenek)

1. Sirató

Lento con dolore

Manual

p mesto

Pedal

Detailed description: This musical score is for the first piece, 'Sirató'. It is written for organ and consists of three staves: Manual (treble and bass clefs), and Pedal (bass clef). The tempo is 'Lento con dolore'. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is common time (C). The Manual part begins with a piano (*p*) dynamic and a 'mesto' marking. The Pedal part provides a simple harmonic accompaniment.

2. Gyászmenet

Grave largamente

Manual

trm

Pedal

Detailed description: This musical score is for the second piece, 'Gyászmenet'. It is written for organ and consists of three staves: Manual (treble and bass clefs), and Pedal (bass clef). The tempo is 'Grave largamente'. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is common time (C). The Manual part features a 'trm' (trill) marking. The Pedal part is mostly silent, with some notes in the first measure.

3. Vigasztaló

Adagio molto

Manual

p dolce

Pedal

Detailed description: This musical score is for the third piece, 'Vigasztaló'. It is written for organ and consists of three staves: Manual (treble and bass clefs), and Pedal (bass clef). The tempo is 'Adagio molto'. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 3/8. The Manual part begins with a piano (*p*) dynamic and a 'dolce' marking. The Pedal part provides a rhythmic accompaniment.

Leírás,műfaj:

3 tételes gyászzenek.

10.18132/LFZE.2007.1

Tételei:

I. Panasz; II. Gyászmenet; III. Megnyugvás

Középső tétel fúga, a két szélső lírai lassú tétel.

A komponálás dátuma:

I. tétel: 1925. febr.

II. tétel: 930. XII.28

III. tétel: 931.II.27⁸⁸

Az Ms.mus. 9971-ben a mű hátlapján 1931.Vác dátum szerepel.

Kézirat:

OSZK – Zeneműtár

Ms.mus. 5.960 Szalay Lajos hagyatékából 1975.

Ms.mus. 9.971 Vörösné Pikéthy Alexa hagyatékából 1990.

Ms.mus. 10.045/a csak II. és III. tételek

Ajánlás:

Drága jó szüleim emlékének.

Nyomtatás:

Nem jelent meg.

Megjegyzések:

- Ms.mus. 5960: Szalay saját kartonkötésében, saját címlapfeliratával, belső borítóján saját ex librisével. A kottakép Szalay kézírása, de a belső cím, valamint az ajánlás Pikéthy kézírása.

- A kottában regisztrációs terv , valamint az alábbi levél található:

Vác, 943. IX.8.

Kedves Lajos Barátom!

Mellékelten küldöm a kért gyászzene orgonaművemét. Az a kérésem, hogy mielőbb másoldtasd le, mert hamarosan kell itthon is.

Küldök két karművemét is. Ezeket nem kell visszaküldeni, Neked másoltam, tedd el kórusod hangjegyei közé.

Foglalkozol a misémmel? Utolsó végleges megbeszélésünk szerint: október 17-én lesz az előadása, s én okt. 15-én este érkeznek. Most már többet

⁸⁸ E két tételnél a vázlatokban található meg ez az évszám.

ne halaszd el az előadását, mert akkor végleg elmarad. Orgonaművemet kérem mielőbb vissza. Ugyanígy csomagold , hogy össze ne törjék. Önagysága kezeit csókolva, kicsinyeket puszilva régi szeretettel ölel:

Tibor

- Ms.mus. 5960: A teljes példány francia nyelvű felirattal készült
En souvenir bénit de mes chers parents.
Lux in tenebris
Cortége funébre
I. Plainte (Sirató)
II.Cortége (Kísérő)
III. Consolation (Vigasztaló)⁸⁹

Fent már említettük, hogy e példány utolsó oldalán Vác, 1931. szerepel.

- Ms. mus 10.045/a A II. és III. tételek vázlata teljes egészében fennmaradt. A kiegészítő lapon látható, hogy az I. tételnek is készült javítása, azonban a tétel maga elveszett. Néhány apróságtól eltekintve a kéziratok a mű szövegét tekintve megegyeznek. Ami a vázlatokban javításra került megtalálható a tisztázati példányokban is.⁹⁰

10. op.51. Improvizáció a Himnusz fölött

Maestoso.

Man. I. *f*

rull. - - - molto

Leírás,műfaj:

Szabad fantázia, Erkel Ferenc dallamának feldolgozása.

⁸⁹ A magyar címek eltérnek a többi példányon szereplőktől , ceruzával írta rá a francia mellé a címlapra.

⁹⁰ Zeke L. szerint a szerző a művet kiadásra szánhatta a Schott und Söhne kiadónál, ez indokolja a francia nyelvhasználatot.

A komponálás dátuma:

1931.

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms.mus 1934 (Lavotta gyűjtemény) 1933.

Ajánlás:

Wehner Géza zeneművészeti főiskolai tanár, orgonaművész barátomnak hálás szeretettel⁹¹

Nyomtatás:

Megjelent: Improvisatio a Hymnusz fölött op.51. címmel

Magyar Kórus MK 101. számon 1932-ben ⁹²

Megjegyzések:

- Végleges kiadás előtti kézirat, vagy korrektúra példány nem található.
- A kézirat ceruzával van írva, bizonyos, hogy szerzője tisztázta azt tollal, ahogyan azt mindig is tette. A kotta fekvőformátumú. A mű első oldalán alul Budapest 1931.XII.20. dátumot látunk.
- Mellette : *Rádióba játszottam a „Jézus Szíve” templomból.*
- A mű öt oldal, a 6. (utolsó) oldalon az alábbi feliratot találjuk:
Később átdolgoztam!
Nyomtatásban megjelent Budapesten „Magyar Kórus” kiadásában; mint op.51. K. Pkéthly Tibor
- A kézirat és a nyomtatott kiadás között az alábbi eltéréseket találhatjuk:
- A kéziratban az ütemszám összesen: 76 ütem, a nyomtatottban 82 ütem.
- Az eredeti változatban a himusz témájának imitációja a pedálban még hiányzik.

⁹¹ Ez a nyomtatott kiadásban szerepel.

⁹² A mű végén Budapest, 1931. dec.20. dátummal.

- A 74-77 ütem felcserélődött 66-73-mal .
- A mű vége teljes decrescendo volt, és pianissimo ért véget. Az átdolgozás ünnepélyesebb, és jobban egységben van a mű teljes karakterével.

11. op.54. Fughetták előjátékkal

Leírás,műfaj:

20 darab fughetta rövid bevezetővel, elsősorban liturgikus használatra, nagyon rövid előjátékok (2 ütemtől-32 ütem terjedelemig)⁹³ különböző méretű fughettákkal.

A komponálás dátuma: a kézirat alapján lásd a táblázatban:

Mű	Évszám	Mű	Évszám
1. G-dúr	1934.márc.	11.d-moll	1935.nov.
2. G-dúr	1933. nov.	12. c-moll	1934.ápr.
3. d-moll	1934.ápr.	13. F-dúr	1936.jan.
4. fisz-moll	1934.ápr.	14. g-moll	1936.jan.
5. a-moll	1934.ápr.	15. C-dúr	1935.nov.
6. g-moll	1934.ápr.	16. d-moll	942.IV.28.
7. h-moll	1934.ápr.	17. c-moll	942.V.29.
8. a-moll	1934.febr.	18. c-moll	942.V.31.
9. g-moll	1934.febr.	19. D-dúr	nincs
10. g-moll	1934.márc.	20. fisz-moll	1942.XII.15.

⁹³ Többségben a 2-4 ütemesek vannak, ezek általában rövid akkordmenetek, domináns zárlattal!

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms.mus. 9975 Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

Ms.mus. 10.045 a-ban csak a 16,17,18,20.számok.⁹⁴

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

Megjelent:

Fughetták orgonára címmel

az EMB- Budapestnél 1962 Z. 3815 számon, több utánnomással⁹⁵

Megjegyzések:

- A kézirat dátumaiból kiderül, hogy a mű hosszabb idő alatt állt össze, illetve a 16-20 számúak később keletkeztek. A 19. darabnak nincs dátuma, a vázlatokban nem szerepel.
- Megállapíthatatlan, hogy a kiadás valójában erről a kéziratról készült-e. Tény, hogy a 15. darabig fekvőformátumú a kézirat, az utána következők állóformátumú íveken vannak, és későbbi kézírásúak, továbbá kevesebb a javítás is bennük.
- A címlapon ceruzás felirat látható:
Címtábla magyar szöveggel legyen!
Az eredeti cím németül szerepel.
Ezt kijavította:
Fughetták előjátékkal P.T.III ⁹⁶
- Az eredeti sorrend néhány helyen felcserélődött: a 15. mű eredetileg a 13. a 13. mű a 14. , a 14. pedig a 15 volt.

⁹⁴ Vázlatok, ceruzás piszkozat. Ezek tisztázatai megtalálhatók a 9975-ben. Ez utóbbi eredeti szövegével egyezik.

⁹⁵ Később csak olasz címmel.

⁹⁶ Fughetten für Orgel komponiert von Tibor Pikéthy Opus 54 . Az előző, regensburgi kiadású gyűjteményeket összkiadásként feltehetőleg szerint folytatni kívánta, de úgy tűnik, ez nem valósult meg. A római hármasszám alátámasztja, mivel készült az összes mű gyűjteményes kiadására. Az EMB kiadásában végül nem pontosan ez a cím szerepel.

- Az első két mű szemben a piros színű javításokkal lilával fel van cserélve. Ez a nyomtatott kottában mégsem szerepel.⁹⁷
- A kézirat javításaiból a többség szerepel a kiadásban. (Így az 1., 2., 5., 9., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 19.számúakból.) A 15. darabból a későbbiekből származó másik példány is van, mely az előbbinek tisztázata.
- A 11. d-moll darabban a fuga pedálban indult volna, ez átkerült a balkézbe, majd minden szólam eggyel feljebb. Az első változat a gyűjtemény egészéhez képest igencsak nehéz technikailag abban a formájában.

Megállapíthatjuk, hogy helyenként igen invenciózus, nagyon jó ötletekkel rendelkezik Rövidségük ellenére is frappánsak ezek a művek.

12. op.55. Introdukció és fuga C-dúr

The image shows a musical score for 'Introdukció és fuga C-dúr' by Liszt. The score is in 4/4 time and consists of two systems. The first system is marked 'andante sostenuto' and features a piano introduction with dynamics from *pp* to *mf*. The second system is marked 'Tranquillo' and shows the beginning of the fugue in 3/2 time, starting with a *pp* dynamic.

Leírás,műfaj:

Azonos témára komponált 16 ütemes bevezető és 8 oldalnyi komolyan kidolgozott nagyszabású fuga, grandiózus befejezéssel, koncert orgonaműnek kiválóan alkalmas.

⁹⁷ Későbbi javítás lehet, mint ahogy néhány egyéb apró javítás is.

A komponálás dátuma:

1937

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms.mus. 9976 Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

Ms.mus. 10.878 Idegennyelvű könyvtár 1996.-ajándék

Ms.mus. 1.933 (csak a fuga) Lavotta gyűjtemény

Ms.mus. 10.045a (csak az introdukció vázлата)

Ajánlás:

*Gergely Ferencnek*⁹⁸

Nyomtatás:

nem jelent meg

Megjegyzések:

- Az Ms.mus. 1933-ban látható a legkorábbi dátum: Vác, 1936. X.29. Címe : Fuga. Ez a bekötött, fekvőformátumú példány ceruzával készült, de tisztázat-jellegű. Az utolsó oldalon a szerző alábbi bejegyzése olvasható:
Ehhez a fugához később előjátékot komponáltam.
- Az Ms.mus 10.878 fekvőformátumú tollal írt példány első oldalán alul a comp. 1937. febr. megjegyzés olvasható. A kézirat tartalmazza már az introdukciót is. ⁹⁹ Címe: Introductio és Fuga.
- Az Ms.mus. 9976-os számú kézirat a legkésőbbi. Címe: Introduction et Fugue Ut majeur pour Orgue. Mindössze egy dinamikai javítás található benne.
- A Ms. mus. 10.045a-ban található lapon a fuga egy részének átírata található, mely a két tisztázatban szerepel. A legrégebb (1933-as) kéziratban is találunk erre a részre vonatkozó átírást, de az egy közzétett anyag, azt fejlesztette tovább a vázlatlapon.

⁹⁸ Ez az adat a kéziratban nem szerepel, Zeke és Solymosi jegyzékében igen. Valószínű, hogy további kézirat is létezik valahol belőle.

⁹⁹ Ez megegyezik a vázlatokban található leírással.

13. op.56. Introdukció és fuga a-moll

Animato ma non troppo
ff
ff marc.

Fuga:

Allegretto
pp

Leírás,műfaj:

24 ütemes bevezető és 7 oldalnyi aprólékosan kidolgozott nagyszabású fuga, azonos témára, grandiózus befejezéssel, koncert orgonaműnek kiválóan alkalmas.

A komponálás dátuma:

A teljes kéziraton 936. okt. (a fuga első oldalán alul); a vázlaton 936. X.30.¹⁰⁰

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms.mus. 9977 Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

Ms.mus. 10.045a Vörösné Pikéthy Alexa 1990

Ajánlás:

*Lehotka Gábornak*¹⁰¹

Nyomtatás:

Megjelent:

Introductio et fuga címmel

¹⁰⁰ Ez a dátum a fuga A komponálás dátumae lehet, bár a 9977 számon az első oldalra ráragasztott lap alatt lent látható a 936. okt. dátum, és az a teljes műnek az első lapja.

¹⁰¹ Ez csak a nyomtatott kottában látható.

EMB- Budapest gondozásában Z.12.510 számon 1984-ben.

Megjegyzések:

- Az introdukciónak kézirata jelentősen eltér a nyomtatottól. A javítások nem követhetők nyomon.
- A legkorábbi fellelhető megfogalmazás a fúga vázlata. Ez található meg a tollal írt kéziratban amelynek javításait ugyan a nyomtatott kiadás tartalmazza, azonban hiányzik egy láncszem-mivel több olyan átírt hely is van, amely a nyomtatásban eltérő. Ez a kézirat tartalmaz pld. egy pótlapot is átkomponált résszel, de nem minden található meg. Elképzelhető, hogy a Zeneműkiadónál maradt a kézirat.
- Érdekességként közlöm, hogy volt a fúgatémának egy 12/8-os variánsa is.¹⁰²

14. op.59. Gyászzené

Grave, largamente

Leírás, műfaj:

Gyászinduló 2 trióval .

A komponálás dátuma:

1937. III. 19. a vázlatok szerint.

Kézirat: Tisztázat, teljes kézirat nincsen. ¹⁰³.

OSZK-Zeneműtár

¹⁰² Ez az Ms.mus 9977 betétlapjának hátoldalán látható.

¹⁰³ Solymosi és Zeke is említést tesz egy 1937-es kézitról, ezt nem találtam.

10.18132/LFZE.2007.1

Ms.mus. 10.045/a ceruzás vázlat-töredékesen.

Ajánlás:

Szüleim emlékének.

Nyomtatás:

Megjelent:

Gyászzenek címen egy füzetben a Cantilenával

EMB Budapestnél 1964-ben.¹⁰⁴

Megjegyzések:

- Teljes kézirat nincsen

15. op.60. Pastorale (Idyll)

Leírás,műfaj:

Háromrészletes lírai mű, dalszerű első résszel, fúgával és az első rész variált visszatérésével.

Valószínűleg az első rész külön műként keletkezett pastorele címen.

A komponálás dátuma:

1930. nov. ¹⁰⁵

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms. mus. 5.972 Szalay Lajos hagyatékából 1975.

Ms. mus 10045/a két ceruzás vázlatlap.

Ajánlás:

nincs

¹⁰⁴ A szerző 80. születésnapjára

¹⁰⁵ A nyomtatott kotta szerint.

Nyomtatás:

Megjelent:

Idyll címmel op. 60 -ként

EMB Budapest gondozásában 1986-ban.

Megjegyzések:

- Az Ms. mus 5.972-ben az alábbi levelet olvashatjuk:

947. X.23.

Kedves Lajosom!

Multkor küldtem a H-dur variációkat. Nem tudom, megkaptad-e? Most küldöm a „Pásztor idyllt.” A bevezető rész idylikusan játszó szóló nyelv-síp-pal esetleg fuvolával felváltva. A középső rész a pásztorok tánca (fuga) amely a tobzódásig fajul: (összes nyelv-síp-pokkal!) a befejező rész ismét az első idyll. Regisztrálás a Te gondod! Ha volna papírom még másolnék két dolgot Neked. A most befejezett nagy a-moll prelud.és fúgát és az „Őszi melódiát”. Hogy vagytok? Béla felesége is itt van már állásban.

Mária asszony kezeit csókolva ölel csókol: Tibor ¹⁰⁶

- A kézirat külső borítóján a Pásztorjelent cím szerepel. Belül az első kottaoldalon Pásztor Idyll a mű címe.
- A teljes kézirat a szerző kézírása fekete tollal, végén 1930-as dátummal.
- Néhány regisztrációs bejegyzést tartalmaz Szalaytól.
- A vázlatokban szereplő egyik lap opusz szám és cím nélküli, és a mű első felét tartalmazza, ceruzával írta. A lap alján Vác 930.XI.22-dátum szerepel. Sok javítás van rajta, többek közt olyan betoldás, amely a végleges változatba nem került be. A mű másképp is folytatódott. A lap alján az alábbi regisztráció olvasható:

II. Oboa 8' Flauta 4'

III. Gyöngénfödött 8' Bourdon 8'

Ped. Subbass 16' Födött 8'

¹⁰⁶ Ceruzával írt levél a kézirat elejébe beragasztva.

10.18132/LFZE.2007.1

A fekvő alakú ív 2 lapján a H-dúr Cantilena változatokkal op. 80. témája látható.

- A másik vázlatlap a fűgát tartalmazza Pastorale felirattal op 61.(sic!) számon. ¹⁰⁷ A lap alján 930. nov. dátummal. A fűgát az első rész visszatérésig tartalmazza, valamint két ütemnyi részletet a visszatérés variált formájából.
- A nyomtatott kiadás kézírata nincs meg. A fenti teljes kézirat nem tartalmaz előadási jeleket, feltehetően ezt is a kiadás alapjául szolgáló lejegyzés tartalmazta.
- Figyelemreméltó Szalay zenei megoldása a visszatérésben, ahol ő echo-hatásként manuálváltásokat írt be a 89-90. ütemben, a 91-92. ütemben stb. Minden variált ismétlést halkabb manuálon oldott meg.

16. op.62. Alleluja I-II.

I. Alleluja

II. Alleluja

Con anima

¹⁰⁷ Erre hivatkozást lásd Solymosi F. műjegyzékében.

10.18132/LFZE.2007.1

Leírás,műfaj:

Az I. mű a nagyszombati alleluja nagyszabású feldolgozása, mely mind liturgikus keretben, mind koncertszerű előadásban is egyaránt kitűnő. Bevezető-fúga-coda formájú. A II. mű rövidebb lélegzetű, ünnepi allelujára készült fantázia, elsősorban liturgikus használatra alkalmas.

A komponálás dátuma:

I. 1944.III.28.

II. 1947. II.17..

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms. mus 5962

Ms.mus 5969

Ms.mus 9980

Ms.mus 9981 (csak a II!)

Ms.mus 10045a

Ms.mus 10654/1

Ms.mus.10651 Orgonamuzsika op.16. teljes kézirat

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

Megjelent egy rövidebb változatban csak az I. mű:

az Orgonamuzsika I. op. 16.-ban a 89. szám alatt.

Kisebb orgonaművek gyűjteménye

Budapest Magyar Kórus MK 8901 1947. 55. o.

Megjegyzések:

A művel kapcsolatos részleteket lásd a III./4./b fejezetben.

17. op.63. Pastorale

Leírás, műfaj:

A-B-A formájú lírai mű, hangulatfestő bevezetővel, mely a pásztorok fu-
volajátékát utánozza echo-val. Nagyon szép koncertmű.

A komponálás dátuma:

1940.XII.23.

Kézirat:

Magántulajdonban-levéltári átadás előtt. Pikéthy Alexa halála utáni ren-
dezetlen iratok közül került elő, Lehotka Gábortól.

Ajánlás:

*Mányai Marinkának, a váci székesegyház első énekesnőjének.*¹⁰⁸

Nyomtatás:

Megjelent:

Pastorale címmel a

Magyar Kórus MK 2964-es kiadványaként, 1944-ben.

Megjegyzések:

- A kézirat nem tartalmazza a bevezető 16 ütemet. Viszont nyoma nincsen.
- A kéziraton kék ceruzával szerepel a kiadói sorszám, és néhány korrektúrabemegjegyzés. Ezek valószínűleg a nyomdai korrektor beírásai. A mű végén egy ütem betoldás van, a hátulról számított harmadik taktus eredetileg nem szerepelt. A toldás ceruzával van leír-

¹⁰⁸ Csak a nyomtatott kottában.

va, az amúgy is leragasztott kottasor után. Itt Pikéthy „szokásos” lila ceruzájának nyomát látjuk, a szokásos betoldás-jelölésével.¹⁰⁹

- Elképzelhető, hogy a bevezető egy pótlapon lehetett amely elveszett. Egyéb kézirat nincs a műből.¹¹⁰
- A nyomtatott kiadás regisztrációs és előadási jelzései mind megtalálhatók a kéziratban is. Ezek tehát eredetiek.
- A művel kapcsolatosan a továbbiak a III./3/e fejezetben olvashatók.

18. op.64. Cantilena

Leírás,műfaj:

Lírai hangvétellű rövid mű, C-dúrban, szabad fantázia.

A komponálás dátuma:

Szalay Lajos kottájában 1928. XII. 5. szerepel, de ez a dedikáció dátuma. A mű végén ugyanez a dátum Szalay Lajos aláírásával: lehet a másolat készítésének dátuma.

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms. mus. 5.966 Szalay Lajos kézírásával, Szalay L. ex

librisével, belső lapon Pikéthy saját ajánlásával:

„Szalay Lajos kedves barátomnak Pikéthy Tibor”

¹⁰⁹ Általában lila ceruzával, kereszttel jelölve.

¹¹⁰ Hasonlóan más, nyomtatott kiadásban is megjelent műhöz. Több esetben előfordult, hogy az eredeti kézirat nem került vissza a szerzőhöz. Erre vonatkozó utalásokat Pikéthy saját műjegyzékében találunk, ezek elsősorban lánya bejegyzései.

Ajánlás:

Alexa leányomnak

Nyomtatás:

Megjelent:

Egy füzetben a Gyászzene című művel (op.59.)

az EMB Budapest gondozásában 1964-ben.

Megjegyzések:

- Belső címlapján:
orgonára írta: Kisfaludi Pikéthy Tibor a váci püspöki székesegyház karnagya (1928.) szerepel.
- A szöveg nagyjából megegyezik a nyomtatott kiadással, kivéve, hogy Szalay kéziratában 4 ütemmel kevesebb van. A nyomtatásban a záró periódus megismétlődik és így bővül a mű.
- További eltérésként a manuálváltások és az előadási jelek különbözősége, rapszodikusán hol az egyik hol a másik javára. Szalay kottájában megtaláljuk az egri bazilika orgonájára készített manuálbeosztást és regisztrációt is.
- Az eredeti kézirat feltehetően a kiadónál maradt, vagy elkallódott.

19. op.65. Alla marcia

Con anima

Manual *p*

Manual *p*

Pedal -

Leírás,műfaj:

Induló , rondó formában két közjátékkal C-dúr hangnemben. Az első epizód G-dúr hangnemű, a második Asz-dúr. Liturgikus és koncertdarabnak egyaránt alkalmas.

A komponálás dátuma:

937. IV. 16.¹¹¹ (A tisztázati példányon nincsen dátum.)

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms.mus. 9.982-tisztázat fekvő formátumú tollal

Ms.mus. 10.045/a-ceruzás vázlat Vörösné Pikéthy Alexa

Ajánlás: nincs**Nyomtatás:**

Nem jelent meg

Megjegyzések:

- A vázlat két részből áll: az első állóformátumú íven a mű első része, valamint az első közjáték szerepel két változatban, ebből az elsőt áthúzta, és a következő oldalon kijavította a szerző. Ezenfelül a mű coda részének rövidebb változatát találhatjuk meg. (ppp befejezéssel.)
- Az itt található zenei anyag megegyezik a tisztázattal, egy nagyon jó javítást kivéve, amely a G-dúr hangnemű közjátékban történt. Az eredetileg folyamatos pedálszólamot „megritkította” úgy, hogy csak a záratok környékén maradt pedálszólam, valamint az induló szaggatott akkordjait lágyabb, legato harmóniafűzés váltja fel, amely ráadásul piano jelzést kapott. Ezzel is változatosabbá és könnyedebbé vált ennek a területnek a zenei karaktere.
- Ennek az ívnek az alján már fellelhető a következő közjáték témája a már említett későbbi dátummal. Az új epizód két különálló fekvőformátumú lapon található meg.¹¹² Ez is megegyezik a tisztázattal, egy pedál-orgonapont területet kivéve, ahol a szólam mozgását megváltoztatta. E lapok végén is megtaláljuk a darab befejezését, amely a tisztázatban látszik, hogy még egy átdolgozásra került. A

¹¹¹ Ez a vázlaton található dátum! Ms.mus 10.045/a ugyanennek a kéziratnak a végén 941. I. 17. szerepel - mint a 2. közjáték A komponálás dátumai dátuma

¹¹² A jelek arra mutatnak, hogy ez eredetileg egy ív volt, csak szétszakadt.

10.18132/LFZE.2007.1

lemásolt változatban ugyanis láthatjuk, hogy felhagyott a decrescendo ideájával, és Tutti befejezést kapott a darab, monumentális záróakkordokkal. Ez mindenképpen jobban illik a teljes mű karakteréhez.

20. op.67. Messa Nuziale (Nászmise)

1. Preludio

Andante sostenuto

f

2.. Meditazione

Adagio
iii. Solo Reg.

p

3. Offertorio

Moderato assai

mf

4. Elevazione

Adagio

p

Musical score for '4. Elevazione' in 3/4 time, marked *Adagio*. The score is in a key with three flats (B-flat, E-flat, A-flat). It features a piano (*p*) dynamic. The right hand has a melodic line with eighth and sixteenth notes, while the left hand provides a harmonic accompaniment with quarter and eighth notes.

5. Comunione

Lento

pp

Musical score for '5. Comunione' in 3/4 time, marked *Lento*. The score is in a key with three flats. It features a pianissimo (*pp*) dynamic. The right hand has a melodic line with eighth and sixteenth notes, while the left hand provides a harmonic accompaniment with quarter and eighth notes.

6. Preghiera

Andante religioso
III. Solo Reg.

p
II.

Musical score for '6. Preghiera' in common time, marked *Andante religioso*. The score is in a key with three flats. It features a piano (*p*) dynamic. The right hand has a melodic line with quarter and eighth notes, while the left hand provides a harmonic accompaniment with quarter notes and chords. The score is divided into two parts, II and III.

7. Marcia nuziale

Allegro moderato e maestoso

ff

Musical score for '7. Marcia nuziale' in common time, marked *Allegro moderato e maestoso*. The score is in a key with three flats. It features a fortissimo (*ff*) dynamic. The right hand has a melodic line with quarter and eighth notes, while the left hand provides a harmonic accompaniment with quarter notes and chords.

10.18132/LFZE.2007.1

Leírás,műfaj:

Alkalmi, szvit-szerű mű, liturgikus használatra készült, azonban koncert-szerű előadásra is alkalmas.

A komponálás dátuma:

1942.

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms. mus 10.027 Melodia-Praleudium-Intermezzo-
Praeludium opusz szám nélküli orgonamű.

Ms.mus 9.984 3 db.kézirat Vörösne Pikéthy Alexa 1990.

Ezek:

- 1) Nászzene
 - a) Bevezetés -Introductio ¹¹³
 - b) Könyörgés -Preghiera
 - c) Nászinduló -Marcia nuziale
- 2) Messa Nuziale (kétsoros lejegyzésben)
 - a) Preludio
 - b) Meditazione
 - c) Offertorio
 - d) Elevazione
 - e) Communione
 - f) Preghiera
 - g) Marcia
- 3) Messa Nuziale (háromsoros lejegyzésben)
 - a) Preludio
 - b) Meditazione
 - c) Offertorio
 - d) Elevazione
 - e) Communione

¹¹³ Bevonulás és Preambulum-ra javítva

f) Preghiera

g) Marcia

Ajánlás: nincs

Nyomtatás:

Megjelent: Messa nuziale- Nászmise címen a Magyar Kórus 8908 kiadásában 1948-ban.

Megjegyzések:

- Az eredetileg háromtétéles művet (melynek letisztázott kézírata tollal írt, fekvőformátumú) héttételessé bővítette, melyet az eredetileg Nászzene címmel komponált op. 67-es mű összedolgozásával nyert.¹¹⁴ A 10.027-ben tételszám nem szerepel, viszont előadási jelekkel el van látva. A kotta címlapján idegen kézírással ezt olvasuk:¹¹⁵

Felhasználás: I. Meditatione címmel a Messa Nuziale-ban (op. 67.)

II. Offertorio címmel a Messa Nuziale-ban (op. 67.)

III. Eleoatione címmel a Messa Nuziale-ban (op. 67.)

IV. Communione címmel a Messa Nuziale-ban (op. 67.)

- Az Ms. mus. 9984-ben említett Nászzene tisztázat példány, látható, hogy magyar nyelvű tételcímekeket viselt. Minden tétel a magyar alatt egy olasz címet is kapott utólag beírva. A tételek számozva vannak. A Preghiera tétel első részéből egy plusz lap is található itt, mely ceruzával készült. Oka nem deríthető ki, eltérés a tisztázathoz képest a töredékben nincs.
- Az Ms. mus. 9984-ben felsorolt két másik –a teljes művet tartalmazó kéziratok egymás tisztázatai. A korábbi kézirat kétsoros. Címlapja:
Tiburzio Pikéthy
Messa Nuziale
Per organo

¹¹⁴ Lásd a már felsorolt kéziratforrást.

¹¹⁵ Véleményem szerint Pikéthy Alexa kézírása.

10.18132/LFZE.2007.1

(tételek felsorolása)

Op. 67.

Ceruzával alul : „Római rendelésre!”

Évszámok:

Preludio: 942. VII. 9.

Meditazione:¹¹⁶ 942. III. 21.

Offertorio: 942. VII. 24.

Elevazione: 942. VII.28.

Communione: 942.VIII.11.

Preghiera: 942.VIII. 12.

Marcia Nuziale: 942.VI.12 (VIII.1) (sic!)

A kotta legutolsó lapján 4 ütemnyi ceruzás javítás¹¹⁷ mellett: 943. VII. 16. dátum szerepel.

Alul ceruzával:

„az egészet átdolgoztam és átírtam 3 vonalrendszerre. Jelenleg a „Magyar Kórusnál” kiadás alatt.”

- A háromsoros tisztázat címlapján Tiburcius Pikéthy de Kisfalud szerepel. A többi ugyanaz mint a fent ismertetett kétsoros címlap. A címlap alján : „Római rendelésre 1942.” szerepel. A kétsoros javításai mind szerepelnek a háromsoros kottában.

21. op.68. Orgonamuzsika II. 70 közjáték

Leírás,műfaj:

rövid közjátékok gyűjteménye hangnemekbe rendezve, liturgikus céllal.

¹¹⁶ Javított cím, eredetileg: Contemplazione

¹¹⁷ Ez a javítás a 3 vonalas tisztázatban átragasztva szerepel mint javítás.

10.18132/LFZE.2007.1

Dúr művek:	Dátumok	Moll művek:	Dátumok
C-dúr: 5 db	942. IX.23,II.18 IX.22,941.XII.21.942.II.17.	a-moll: 5 db	942.XI.26,26,28, 28,28
G-dúr: 5 db	942. IX.24 (1-2),X.6. X.7, X.23.	e-moll: 5 db	942. XI.30,30,XII.1 2,?
D-dúr: 5 db	942.X.16, 19, 18,29,22.	h-moll: 5 db	942.XII.5,5,V.31(c- mollból átírva XII.6.)XII.7.,7.
Á- dúr: 5 db	942.X.30 (1-2), X.31,XI.1,2.	fisz-moll: 5 db	942.XII.12,14,V.22 átírva g-ből XII.12., 15,15
F-dúr: 5 db	942.X.1,13, VI.10.,X.27,30.	d-moll: 5 db	942.XII.3,3,IV.13.,,19,19
B-dúr: 5 db	942.XI.3,3,9.XII.13.,14.	g-moll: 5 db	942.XII.9.,9,V.29,25,26.
Esz-dúr: 5 db	942.XI.18,19,24,25,25	c-moll: 5 db	942.XII.8.,8,V.27,IX.5,5.

A komponálás dátuma:

Javarészt 1942-ben, lásd táblázat

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms.mus. 9985 Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

Ajánlás: nincs

Nyomtatás:

Megjelent: Hetven közjáték az Orgonamuzsika című műből címmel

1946-ban a Magyar Kórus 8858-as számon

majd az EMB Budapest gondozásában 1950-től több alkalommal.

Megjegyzések:

- Összesen 70 mű található a gyűjteményben.
- Saját címlapján Orgonamuzsika II. 70 közjáték szerepel.
- Nagyobb változtatások nincsenek a gyűjteményben, a moll daraboknál néhány sorrendcsere, illetve hangnemi átírás kivételével.
- Az Ms.mus 10.045/b-ben található egy lap, mely két C-dúr művet tartalmaz az alábbi felirattal:

- Ez a darab az op. 68. C-dúr 5., 4.számmal felcserélendő, mert az már benne van az op. 16-ban.

22. op.73. Finale

Animato

Manual

Pedal

Leírás,műfaj:

C-dúr hangnemű induló trió formában, G-dúr középrésszel.

A komponálás dátuma:

nincs adat

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms.mus.10.026 Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

Ajánlás: nincs

Nyomtatás:

Nem jelent meg

Megjegyzések:

- Eredeti címe Preludio nuziale volt, melyet áthúzott és Finale-ra javított.
- A főrészt a szokásos indulók képét mutatja, önmagában is háromtagú, a középrésze, mely piú lento jelzésű kétrészes forma. Második fele ismétléssel. A főrészt visszatér, majd a művet coda zárja.
- A művel kapcsolatosan a továbbiak a III./3/c fejezetben olvashatók.

23. op.74. Kisebb orgonaművek

Leírás,műfaj:

Liturgikus használatra szánt rövid művek, pre,-post,-interludiumok hangnemek szerint rendezve.

A komponálás dátuma:

1943-1958.¹¹⁸

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms. mus. 9.989/a, b, c, d, e Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

Ajánlás:

*Excellentissimo ac Reverendissimo Domino Dr. Josepho Bánk-Episcopo
Vaciensi*¹¹⁹

Nyomtatás:

Több kiadásban "Kisebb orgonaművek" címmel

EMB Budapest Z.7270 alatt összesen 241. darab¹²⁰

Megjegyzések:

- A kézirat meglehetősen kusza. A gyűjtemény abban a formájában, ahogy megjelent nem található meg. A 9.989 c első ránézésre a 9.989 d tisztázatának látszik, de ennek -úgy tűnik- ellentmond az a tény, hogy a d-ben már azok a címek szerepelnek, amelyek a nyomtatott kottában is. A címek változásainak oka egyrészt a magyar címek latinra cserélése, valamint a nyilvánvalóan egyházi

¹¹⁸ Lásd Zeke Lajos jegyzetei

¹¹⁹ Csak az Ms.mus.9.989/c-ben ceruzával beírva. Az ajánlás biztosan utólagos, hiszen a darabok A komponálás dátumaekor Bánk József még nem volt váci püspök. (1969-1974 és 1978-1987-ig volt püspök, ez utóbbi szakaszt Pikéthy már nem érte meg.)

¹²⁰ A 9.989/d-ben azonban 259 darabot említ Pikéthy, ennek oka, hogy feltehetően a 40. és a 107-es számon szereplő betűvel jelzett tételeket is hozzászámolta (Asperges, Vidi aquam)

10.18132/LFZE.2007.1

népénekekre íródott művek címeiben az ének megnevezésének elhagyása. Azonban ez sem következetes, mert például az *Asperges me* címe megmaradt, ugyanakkor a *Te Deum laudamus* nem.

- Pikéthy ezt a művet Orgonamuzsika II-nek nevezi. A 9.989/a-ban még III.-at látunk, ezt azonban áthúzta.
- Az egyes hangnemek szerinti felosztás:

Dúr művek:	Moll művek:
C-dúr: 1-19	a-moll: 125-141
G-dúr: 20-46	e-moll: 142-158
D-dúr: 47-64	h-moll: 159-171
Á- dúr: 65-78	fisz-moll: 172-179
F-dúr: 79-96	d-moll: 180-207
B-dúr: 97-109	g-moll: 208-218
Esz-dúr: 110-124	c-moll: 219-241

- A c-ben az alábbi előadási utasításokat olvashatjuk a szerzőtől:

Az elő és utójátékokat játszhatjuk erősebben, az alkalom hangulatának megfelelően, a közjátékokat azonban mindig halkán. A regisztrálás komoly, ízléses legyen.

Az egyes darabok tempója - ha külön előírás nincs- nyugodt , lassú legyen. Ne túl lassú, mert akkor unalmassá és fárasztóvá lesz és el ne kapkodjunk, ne játszunk gyorsan, mert ez a komolyságot veszélyezteti. Az utolsó előtti ütemnél lassítsunk.(ritartando) az utolsó hangzatot pedig tartsuk ki hosszabban.

Pikéthy Tibor

Ha nincs külön kiírva „Ped” jelzés, akkor mindig manualiter játszunk.

- A 9.989/a-ban a következő személyes bejegyzésekkel találkozunk:

Ülök a hálósobám díványán és írom komponálom ezeket az apróságaimat, hogy ne legyen alkalmam az „életre” , erre a csúf komédiára gondolni. Szobám ablakai betörve, beragasztva. Fűtök, de elég hideg jön be. Néha megszólalnak ablakom előtt a légvédelmi ágyuk. Kitűnő basszus!

10.18132/LFZE.2007.1

Közbe rettegünk, hogy mikor törnek be lakásunkba. Így megy ez napról-napra. Meddig? És én komponálok!

1945. február

K. Pikéthy Tibor

Az egyik műnél: 944. XII.6-bekeretézve: igen szomorú napom! -felirat

945.II.7-Kálváriás napom, telve rettegéssel.

945. III.8.-, 945.III.9. Önkéntes rabságban a püspöki palotában.

A napok telve rettegéssel, hogy mikor tör be az ellenség a lakásba. Az éjjelek éppen ilyenek. Háromszor ránk törtek, értékes, hasznos dolgokat elraboltak. Én munkába temetkeztem, hogy ne legyek időm gondolkozni.

Amik ebben a füzetben vannak, városunknak az oroszok által történt elfoglalása alatti keserves időkben komponáltam. 1945.II/7-től kezdődőleg.¹²¹ Azokban a kínna keserűséggel teli napokban csak a munka feledtetett.

Azt mondják: *Inter arma silent Musae*” Dehogy! Annál is inkább dolgozom! Állandóan, szinte lázasan. Így nem törődöm semmivel. Tőlem megpukkadhatnak az ágyúk az ablakom előtti téren. Pedig eleget bömbölnék. Nem érdekel- csak a munkám. Pikéthy

A füzet végén orosz katonák éneke menetelés közben 945. febr. bejegyzéssel egy dallam látható, majd alatta még egy, melyet női katonák énekeltek feljegyzése szerint, megállás nélkül, sokáig, erősen, itt ott felső terccel kísérik (945.III.10)

- Szintén ugyanitt azt olvashatjuk: „Ezek már az ősz virágai.”
- A 9.989/b-spirálos kézirat (vázlat) füzetben már más művek kéziratjai is megtalálhatók, az első darab és jónéhány a végén a 74. kiegészítései. Található benne egy vékony hangjegyfüzet még, amely 1945. tavaszáról tartalmaz további kiegészítéseket.

¹²¹ Ez pontatlan, a füzet korábbi dátumokkal indul!

10.18132/LFZE.2007.1

- Az első darab végén található bejegyzés:

Vác, 1945. április 5. Ezen a napon jött haza Marinka Esztergomból négy hónapi távollét után. Ott élte át a háboru szörnyű napjait.
- Említendő még a 9.989/e, amely már a későbbi kiegészítéseket tartalmazza, s melyeket besorolásra szánt az op. 74-be a címlapon található felirat szerint. Címe: Praeludiumok és Postludiumok. Ezek az 1950-ben készült művek tisztázatok, vázlataik a 10.045/a-ban megtalálhatók. Több alján a „beírva az Orgonamuzsika II. op. 74-be ..sz.” megjegyzés olvasható. Néhány lapot hangnem megjelöléssel kihagyott.
- A 3 nyomtatásban megjelent füzetben -mint azt már említettem- elvéve találni címeiket. Néhány mű különböző folyóiratokban már korábban megjelent, (39.sz Andante pastorale; 77. sz Andante cantabile) Számos rövid ciklust, gregorián és népének-feldolgozást találhatunk.
- Ilyenek például:
 - 19. Postludium Pápai himnuszra (SZVU 275I
 - 40/a- 40/j Asperges me -gregorián antifónára¹²²
 - 41-45 , Praeludium, Interludia és Postludium címmel az Isten hazánkért térdelünk elődbe népénekre (SZVU 293)
 - 107./a-107/j Vidi aquam- gregorián antifónára¹²³
 - 152. Tantum ergo -gregorián dallamra¹²⁴
 - 153.Postludium- Te Deum intonációra
 - 154.-157. Édes Jézus neked élek -népénekre ((SZVU 113)
 - 200.-206. Boldogasszony anyánk- népénekre (SZVU 284)
 - 235--241. Praeludium, Interludia és Postludium
 - A keresztfához megyek -népénekre (SZVU 63.)

¹²² Asperges me (Hints meg engem...)antifóna - régebben gyakrabban használt misekezdő szenteltvízhintés szertartás éneke,a húsvéti időn kívül használták.

¹²³ Vidi aquam antifóna- az Asperges-hez hasonló szerepű antifóna, melyet a húsvéti időben énekeltek.

¹²⁴ Szentségi áldáskor használatos ének, Aquinoi Szent Tamás himnuszának 5.-6. versszaka.

24. op.75. Fughetták előjátékkal

Molto moderato

Leírás,műfaj:

10 darab különböző hosszúságú fughetta rövid előjátékokkal.

A komponálás dátuma:

1945. tavasza, nyara, későbbi átdolgozások 1957-ből és 1960-ból.

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms.mus 9990/a,b Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

Ms.mus. 10045/b.

Ms.mus.9.989/b.

Ajánlás:

Nincs (de néhány személyes esemény emléke megemlítve!)

Nyomtatás:

nem jelent meg

Megjegyzések:

Az alábbiakban következnek a művek felsorolása a keletkezés dátumával.

Az időpontok a 9990/b kéziratban találhatóak meg, kivétel a 2. számú darab, amelynek dátuma kivétel nélkül az összes kéziratban szerepel.

Sorszám	Hangnem	Dátumok	Sorszám	Hangnem	Dátumok
1.	c-moll	1945.III.23.	6.	a-moll	1945. V.14.
2.	c-moll	1944.dec.6.-1945.IV.5.	7.	F-dúr	1945.VI.14.
3.	g-moll	1945.V.6.	8.	d-moll	1945.VI.24.
4.	G-dúr	1945.V.8.	9.	C-dúr	1945.VI.29.
5.	Esz-dúr	1945.V.11.	10.	D-dúr	1945.VII.6.

10.18132/LFZE.2007.1

- A művek többsége két kéziratban található meg.
- Az anyagban három címlapot találunk:

A külső dosszié borítón:

PIKÉTHY

Fughetták (Fughetten mit Präludien für Orgel)

Orgonára

III.(áthúzza!)

Op.75.

A 9990/a szerint:

Fughetták

Op.75.

Pikéthy Tibor

A 9990/b szerint:

K. Pikéthy Tibor

Fughetták

Előjátékkal

IV.

Op.75.

A bal sarokban fent ceruzával a „belső címtábla szöveg” feliratot látjuk.

- Az 1.,3.,4.,5.,6.,8.,9.,10., mű a szokásos egysornyi bevezetőt, és a kétoldalmi fughettát tartalmazza. Két mű tér el ettől a sémától : a 2. és a 7.
- A második darab a háborús idők terméke, személyes jellegű. A bevezető egyoldalmi, tehát a többi darabhoz képest jóval hosszabb. Felirata: „búcsúzik”. (944.XII.6.!). Ezt egy rövid fughetta követi „elmegy” felirattal. A következő rész újabb imitációs rész: „visszajön” (945.IV.5.!), amely egy zárórészbe torkollik tutti befejezéssel. A két fughetta téma közül az első lehajló dallam, a második pedig emelkedő. A 9.989/b vázlatfüzetben az első téma megtalálható „nekem sokat jelent és rejt” megjegyzéssel. Itt megtaláljuk a

fughattát megírva, „Marinka elmegy”, majd a második részt „Marinka visszajön” felirattal. Utána láthatjuk a preludiumot is a fughattához, „Marinka elbúcsúzik” megjegyzéssel. Tudjuk, hogy Pikéthy második felesége egy időt Esztergomban töltött a háború legnehezebb hónapjaiban Ennek emléke ez a kis mű.

- A hetedik F-dúr hangnemű mű lényegesebben nagyobb szabású a többinél. Összesen hat változatban lelhető föl a kéziratok között, és nagyjából 15 év volt a komponálás időtartama. A kis vázlatfüzetben még a téma is eltérő. A fuga végén az alábbi szöveget olvashatjuk:

„Ma egy éve avatták fel ünnepélyesen a püspöki palota alatti pincében berendezett légvédelmi óvóhelyet. Mennyi minden történt ez alatt az egy év alatt! És mi lett a vége!!!! Rengeteg pusztulás, rom, fájdalom, szomorúság, könny! Életünk megmaradt, de örülni nincs okunk! És mi jön még? Talán jó lett volna ha az élet sem maradt volna meg?! Szegény hazám!!!”

945. VI.14.

K. Pikéthy Tibor

- Az idők a során maga az introdukciónak is átalakult, a 9990/a-ban már teljesen más anyagot találunk. A korábbi változatnak állóformátumú tisztázata is van.
- A fuga sokkal igényesebb technikai-zenei szempontból egyaránt, mint a sorozat többi darabja. Azonban minden jel arra utal, hogy ide szánta a hetes szám alá.
- A vázlatfüzetben az op. 75 és 74-es sorozat vázlatait vegyesen találjuk meg. Szinte egyidőben készültek ezek a művek. Több helyen a téma felvetésének ideje és helye is bejegyzésre került., tanújaul annak, hogy a zeneszerzői munka az ötlet lejegyzésétől hogyan válik a kidolgozás révén művé.¹²⁵

¹²⁵ Bár nem ehhez az opuszhoz tartozik itt említjük meg, hogy a 9.989/b vázlatfüzetben található meg az op. 76 (Tantum ergo, Pange lingua), az op.77. (18. és 95.zsoltár)vázlata is.

25. op.78. Preludium és fuga d-moll

Animato
ff

Allegro
p

Leírás,műfaj:

Rövid, fantáziaszerű prelúdium és hosszabb terjedelmű fuga, koncertmű-
nek alkalmas.

A komponálás dátuma:

1904.IV.20-27 Győr¹²⁶

1945.X.26¹²⁷

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus.9.9993/a -b 2 példány Preludium és fuga címmel

Vörösné Pikéthy Alexa 1990

Ms.mus 5.964 Preludium és fuga Szalay Lajos1975

Ms.mus 10.045/b- ceruzás vázlatok

Ajánlás:

*Szalay Lajosnak*¹²⁸

Nyomtatás:

Megjelent az EMB Z.12.512 szám alatt 1984-ben.

¹²⁶ Csak a fuga.

¹²⁷ Ez az Ms.mus 9.993/a-végén található dátum

¹²⁸ Az ajánlás ennél bővebb, a részletes elemzésben megtalálható.

Megjegyzések:

- A művel kapcsolatosan a továbbiak a III/3/a fejezetben olvashatók.

26. op.80. Cantilena, változatok és fúga

Adagio amoroso

Manual

Pedal

Leírás, műfaj:

nagyszabású orgonamű két változatban (B-dúr és H-dúr), téma és 5 variáció+fúga

A komponálás dátuma:

1945 vagy 1946

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár

Ms.mus.5965 -H-dúr változat Szalay Lajos kottatárából,

belefűzve egy személyes levél is

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

nem jelent meg

Megjegyzések:

- Több címen szerepel:
 - o Adagio, változatok és fúga
 - o Cantabile, változatok és fúga
 - o Románc változatokkal
- Ebben a műben is találunk egy levélmellékletet:

Kedves Barátom!

Vác, 947. IX.15.

Mellékelten küldöm egyik orgonaművem. Fogadd szívesen és tartsd keresztvizbe mielőbb már jó ideje „pogány”. Ugyanis ezt a háború után komponáltam és még senki sem ismeri, még csak egyedül Neked van meg, mint a másik két művem, a d-moll prelúdium és fuga és a f-moll toccata –fuga. Amint időm engedi lemásolom még a „Pásztorjelenet”-et is és küldöm. Az nincs még meg senkinek csak Neked. (ajánlom mindkettőt).¹²⁹ művem odaadhatod lemásolásra, komoly orgonaművészeknek, aki esetleg játszani akarja utánad. De az elsőség a Tied ezeknél. Kedves volna, ha az „Egri napok” alkalmával tőlem is játszanál valamit rádióban. Esetleg a d-moll preludium és fúgát. Búcsúzik, a dolgot tudod kérek egy lapon azonnal ha ezt a művemet megkaptad, hogy nyugodt lehessenek.

Sok kézcsókkal, öleléssel igaz¹³⁰ Tibor

Az „Egri napok”-on hozd esetleg ismét a „Jubilate” ünnepi indulómat.

A művel kapcsolatosan a továbbiak a III./3/b fejezetben olvashatók.

27. op.82. Marcia festiva (Jubilate)

Moderato maestoso

The image shows a musical score for an organ piece. It consists of two staves: 'Manual' and 'Pedal'. The Manual staff is in G major (one sharp) and 4/4 time, featuring a melody with a prominent eighth-note pattern. The Pedal staff is in the same key and time, providing a harmonic accompaniment with a similar eighth-note pattern. The tempo is marked 'Moderato maestoso'. The score is written in a standard musical notation with clefs, notes, rests, and dynamic markings.

Leírás,műfaj:

Háromrészes induló codával. Ünnepélyes hangvételő, rendkívül mutatós hangversenydarab.

A komponálás dátuma:

¹²⁹ olvashatatlan

¹³⁰ olvashatatlan szövegrész

1947

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus.5.963 Jubilate címmel Szalay Lajos 1975.

Ms.mus.9.996 /a,b Jubilate, és Marcia festiva címmel 2 példány Vörösne Pikéthy Alexától 1990.

Ms.mus 10.241 Alla marcia címmel ceruzás vázlatpéldány Vörösne Pikéthy Alexától 1990.

Ajánlás:

Az Ms.mus 5.963 címlapján:

Az Országos Magyar Szent Cecilia Egyesület félszázados jubileumára

Az Ms.mus 9996/a címlapján:

Az OMCE félszázados jubileuma alkalmával.

Nyomtatás:

nem jelent meg

Megjegyzések:

- A 10.241-es számon egy teljes, állóformátumú, ceruzával írt vázlat található. Érdekessége, hogy a címe Alla Marcia, amely címet később két másik műnek is adott. A komponálás dátuma az első lap alján: 947. II.10. A Cdúr hangnemű mű eredetileg lényegesen rövidebb volt, mint a végleges változat. Itt csak a főrészt találjuk meg, A-B-A formában, amit a coda követ. Az egyíves vázlat hiányos, a záróütemek nem találhatóak. A B rész anyaga teljesen megegyezik az op. 73-as Finale című mű középrészével.¹³¹ Ezt a részt lila ceruzával áthúzta, és felírta: „ezt a részt felcseréltem!”. Ez meg is történt, azonban a vázlatokban nincsen nyoma.
- Az anyagban található egy ív és egy külön lap, mely a triót tartalmazza. A lapon egy korábbi változatot látunk. (bár a két lejegyzé-

¹³¹ Kérdéses, hogy vajon az op. számok kifejezik-e a kronológiai sorrendet, hiszen nem feltételezhetjük, hogy a szerző ne emlékezett volna arra, hogy ezt a zenei anyagot már felhasználta egy másik műben.

10.18132/LFZE.2007.1

sen azonos, 947. III. 1.-i dátum szerepel.) Az első variáns rövidebb, egyszerűbb triót tár elénk. Pikéthý áthúzza és önkritikát gyakorolt: „ez vacak, nem kell, majd másképp!!” Az utókor szemével nézve jól tette, mert nagyon szép, kidolgozott triót kaptunk helyette, Asz-dúrban.

- A többi forrás anyaga nagyjából megegyezik. Jelentősebb eltérés csak a 9.996/b-ben látható. Ez az a fekvőformátumú tisztázati példány, amely a nyomtatásban megjelenéshez készült.
- A 9.996/a és a Szalay hagyatékából származó 5.963 szinte azonos. Az előbbiben utólagos ceruzás javítások vannak: javarészt apróságok (módosítások, oktávkettőzések stb.)
- A Szalay hagyatékából származó kottán a külső borítón a Jubilate cím szerepel, míg a belsőn a Marcia festiva. Az utolsó oldalon Vác, 1947 március szerepel. A kottában Szalay Lajos manuálváltásai, regisztrációi, ujj-és lábrendjei is megtalálhatók.
- A 9.996/b egy nagyon szépen leírt tisztázat. Az egyedüli változás, hogy a trió végén a második ismétlést megváltoztatta egy belső bővüléssel. Az „átdolgozott rész! Ez veendő nyomtatásnál!!!”-feliratot kapta.
- A művel kapcsolatosan a továbbiak a III./3/c fejezetben olvashatók.

28. op.83. Preludiumok és kis fúgák

G-dúr prelúdium és fúga

Moderato

Manual

Pedal

Tranquillo

Manual

Pedal

Musical score for 'Tranquillo' in G major, 2/4 time. The manual part features a treble clef with a whole rest in the first measure, followed by eighth-note patterns in the second and third measures. The bass clef part has a whole rest in the first measure, followed by eighth-note patterns in the second and third measures. The pedal part has whole rests in all three measures.

C-dúr prelúdium és fuga

Andante con moto

Manual

Pedal

Musical score for 'C-dúr prelúdium és fuga' in C major, 4/4 time. The manual part has a treble clef with a quarter rest in the first measure, followed by eighth-note patterns in the second and third measures. The bass clef part has a whole rest in the first measure, followed by eighth-note patterns in the second and third measures. The pedal part has whole rests in all three measures.

Tranquillo

Manual

Pedal

Musical score for 'Tranquillo' in C major, 4/4 time. The manual part has a treble clef with quarter notes in the first measure, a quarter rest in the second measure, and quarter notes in the third measure. The bass clef part has whole rests in all three measures. The pedal part has whole rests in all three measures.

F-dúr prelúdium és fuga

Maestoso

Manual

Pedal

Musical score for 'F-dúr prelúdium és fuga' in F major, common time. The manual part has a treble clef with chords in the first measure, a quarter rest in the second measure, and a triplet of eighth notes in the third measure. The bass clef part has chords in the first measure, a quarter rest in the second measure, and chords in the third measure. The pedal part has a half note in the first measure, a quarter rest in the second measure, and a half note in the third measure.

Allegretto deciso

Manual

Pedal

Musical score for 'Allegretto deciso' in F major, common time. The manual part has a treble clef with eighth-note patterns in the first measure, a quarter rest in the second measure, eighth-note patterns in the third measure, and eighth-note patterns in the fourth measure. The bass clef part has a quarter rest in the first measure, a quarter rest in the second measure, a quarter rest in the third measure, and a quarter rest in the fourth measure. The pedal part has a quarter rest in the first measure, a quarter rest in the second measure, a quarter rest in the third measure, and a quarter rest in the fourth measure.

10.18132/LFZE.2007.1

g-moll prelúdium és fúga

Lento sostenuto

Moderato patetico

Leírás,műfaj:

Kis prelúdiumok fúgákkal, 4 darab¹³², technikailag középnehezek, liturgikus használatra alkalmasak.

A komponálás dátuma:

- I. G-dúr: 947. május
- II. C-dúr prelúdium: 947. X.10, 14 , fúga: 947. május.15.
- III. F-dúr prelúdium 947. okt.28., fúga okt.16.
- IV. g-moll prelúdium 948. IX.30, fúga 948. május 25.

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus.9.997 a teljes mű Vörösne Pikéthy Alexa 1990

Ms.mus.10.227 G-dúr (I.) Vörösne Pikéthy Alexa 1992.

Ms.mus 10.228 C-dúr (II.) Vörösne Pikéthy Alexa1992.

Ms.mus 10.229 C-dúr (V.)csak a fúga töredéke¹³³ Vörösne Pikéthy Alexa1992.

Ms.mus 10.230 D-dúr (VI)¹³⁴ Vörösne Pikéthy Alexa1992.

¹³² Lásd még op. 92! Az eredetileg négy művet további kettővel egészítette ki, ez azonban később külön szám alá került. Solymosi jegyzékben idesorolva, Zeke jegyzékben ezzel a megjegyzéssel együtt.

¹³³ A szerzői bejegyzés szerint op. 83/V. szerepel rajta, azonban ez lett a 92./I.

10.18132/LFZE.2007.1

Ms.mus 10.045/a az I., II, III.,IV.,VI. Vörösné Pikéthy
Alexa 1992.

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

Nem jelent meg

Megjegyzések:

- A 9.997-ben nincs dátum, kizárólag az F-dúr fúgán, amelyen ajánlás is szerepel. A személy nevét nem lehet kiolvasni. A dátum: 1948. október.
- A 10.228-ban preludium és fughetta megjelölést látunk. Pikéthy saját műjegyzékében Fughetták előjátékkal V. volt a cím. ¹³⁵ A változtatás indokolt, hiszen a hasonló gyűjteményekben jelen opuszban szereplőknél rövidebb fúgák szerepelnek.
- A III. F-dúr fúgából egy fekvőformátumú átdolgozás is szerepel *verbessert* megjegyzéssel.

„megjelenés esetén ezt az átdolgozást kérem felhasználni a nyomdában.

Pikéthy Tibor.”

29. op.84. Fúga g-moll

Moderato molto

Con moto

Manual

Pedal

Leírás,műfaj:

Scherzo karakterű fúga 4 ütemes bevezetővel.

¹³⁴ A szerzői bejegyzés szerint op. 83/VI. szerepel rajta, azonban ez lett a 92./II. lásd előbbi jegyzeteket!

¹³⁵ Ez Zeke Lajos jegyzékében is meg van említve.

A komponálás dátuma:

1947.június

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus.5.970 Szalay Lajos hagyatékából 1975.

Ms.mus.9.998 Vörösné Pikéthy Alexától 1990

Ms.mus. 10.231 ceruzás vázlatpéldány Vörösné Pikéthy Alexától 1992.

Ms.mus 10.045/a ceruzás vázlatpéldány Vörösné Pikéthy Alexától 1990.

Ajánlás: nincs

Nyomtatás:

Nem jelent meg.

Megjegyzések:

- A 10.231-ben látható ceruzavázlat dátum nélküli. Eredetileg a fughetta címet viselte, sőt a javításból az is kitűnik, hogy máshova, az op. 83.III-sz. darabnak szánta szerző.¹³⁶ A fűgának itt még nem volt bevezetője, azt csak a toldaléklapon találjuk meg. Lényegét tekintve szinte minden javítás felelhető e kéziraton, melyet aztán a 10.045/a-ban található szintén ceruzás tisztázaton látunk összefoglalva.¹³⁷ Ez utóbbi viseli a már említett A komponálás dátumai dátumot. Tempójelzésként *moderato con moto* szerepel, szemben a későbbi *moderato molto* jelzéssel. Itt-ott előadási utasításokat is találhatunk. A mű végén még egy dátum van: (947.VI.16.) néhány kisebb javítás társaságában.
- A Szalay-féle kottában 947. jun. dátummal az előbbi kézirat tisztázata található. A 9.998-ban, melyen nincs időpontmegjelölés, viszont több javítást találunk a mű végén, sőt egy pótlapon is folytatódik a javítások sora. Ennek a tisztázata nem található.

¹³⁶ Nagyon nehezen látható a rádiózás nyoma!

¹³⁷ Logikusan az előbbi vázlatnak is e gyűjteményben lenne a helye!

30. op.85. Fúga g-moll

Moderato molto

Con anima

Manual

Pedal

Leírás,műfaj:

Hosszabb terjedelmű szóló fúga.

A komponálás dátuma:

1947.

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus. 5.968 Szalay Lajos hagyatékából 1975.

Ms.mus. 9.999 Vörösne Pikéthy Alexától 1990.

Ms.mus. 10.232 ceruzás vázlatpéldány Vörösne Pikéthy Alexától 1990.

Ms.mus 10.045/a ceruzás vázlatpéldány Vörösne Pikéthy Alexától 1990.

Ajánlás: nincs¹³⁸

Nyomtatás: Nem jelent meg.

¹³⁸ Mind a Solymosi, mind a Zeke műjegyzékben szerepel 1959-es dátummal egy prelúdium és fúga, az előbbib szerint Incze Aurélnak, utóbbiban pedig Kopeczky Alajosnak ajánlva.. Ennek nyomát a váci levéltári anyagban találtam csak meg. Ott ugyanis van egy g-moll hangnemű prelúdium 1959.XI. keltezéssel, amely transzponált változata az op. 67 Nászmise V. Comunione tételének, mely ott f-moll hangnemben található, és 1942-es dátumú. Azonban ajánlás ezen a példányon nem látható.

Megjegyzések:

- A vázlatokból a legkorábbi a 10.232-es jelzetű. Logikusan ennek kellene szerepelnie a Vázlatok gyűjteményben. Azonban abban egy későbbi leirat szerepel, igaz ez is vázlat-ceruzával. A dátum azonos: 1947. VI. 23., de a 10.232.-őn megtaláljuk az átdolgoztam feliratot is. Az átdolgozások néhány szakasz betoldását jelentik, valamint a mű legvégét, amely itt nem bővítést jelent, hanem a figurációk megváltoztatását.
- Az időrendileg következő 5.968-ban a „Kakuk” fuga megjelölést látjuk, melyet az első oldalon találunk ceruzás bejegyzésként a szerzőtől. E kotta Szalay Lajostól származó, de úgy tűnik számunkra, hogy visszakerült a szerzőhöz, és sajátkezűleg belejavított. A cél az ellenpont „kakkukoló” kisterc motívumának következetesebb végigvitele volt. Így mindjárt a fuga második témájának ellenpontjaként megjelenik. Ez egy következetes javítás, hiszen az eredeti megfogalmazásban már több helyen így szerepelt. A tempójelzés az eddigi *Andante con moto*-ról *Con moto*-ra változik, én ezt élénkebb tempóként értelmezem. Nagyobb változások a végkifejletben láthatók, ahol ez a kakukkmotívum hangsúlyozottá válik, és egyszerűsmind áttekinthetőbbé teszi a zárórészt. Mindezen változtatásokat a 9.999-ben letisztázva megtaláljuk, ahol is a mű *Con anima* utasítással lett ellátva. Néhány apróbb javítás itt is található. Feltételezzük, hogy a lábjegyzetben említett 1959-es dátumú, jelenleg nem található verzióban ezek összegzésre kerültek.
- A nem letisztázott, de az op.58-höz megjegyzéssel ellátott prelúdium az op. 67. *Messa Nuziale* című műben szereplő V. *Comunione* transzponált változata. Ott eredetileg f-moll-ban szerepel.

31. op.86. Fantázia és fuga a-moll

Moderato maestoso

Manual *ff*

Pedal marc.

Allegro moderato

Manual *mf*

Pedal marc.

Leírás,műfaj:

Nagyszabású kéttételes orgonamű, preludium és fuga illetve fantázia és fuga.

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus.5973 Praeludium és fuga Szalay Lajos
hagyatékából

Ms.mus.10.000 Fantaisie et fugue címmel 2 példány, eb-
ből az egyik piszkozati Vörösné Pikéthy Alexától

Ajánlás:

Az Ms.mus. 10.000 Kopeczky Alajos orgonaművésznek ajánlva

Nyomtatás:

nem jelent meg

Megjegyzések:

- Az alábbi levél található az Ms.mus 5973-ban

Kedves Lajoskám!

A már Nálad lévő d-moll fugám sikerült, jó, de úgy érzem, hogy ez az a-moll még jobb. Ez „mozog”, ezen van mit dolgozni az orgonistának!

10.18132/LFZE.2007.1

A preludiumja talán inkább „fantázia”. Nem gondolod? Erre szeretném válaszodat. A melléktémáját (lento) sok érzéssel játszd sok lyraiassággal. Még küldök egy művet, amint lesz időm lemásolom. Sokat komponálok. Most fejeztem be egy g-moll Toccátát és dolgozom egy szeszélyes fűgán. Karácsonyra sok örömet és boldogságot (kisfiad gyógyulását!). A kedves családnak tekintettel az adventre lilával írtam. Sok kézcsók, puszi, ölelés.

Tibor

Vác, 947. december 20. ./.

– Másik oldalon:

Ha megkaptad ezt a művet légy szíves jelezni.

Pécsinek elküldtem ugyanazt, meg a Lux in tenebris-t. Hanem egyelőre elég a másolás-szemem igen megérzi jó lesz pihentetni! Egyébként „Küzdünk és bízunk”-Madách-csal. Hát a „Hopp” generálisék merre vannak, mit csinálnak? Emlékszel még arra a Kodályos estére? Mit hozol Karácsonyra? Nálam: Gruber F-dur és a Seyler nagyobb B-dúr megy. Orgonám tavaszig siralmas. Aztán hol van áram, hol nincs. Már únom! Egyben B.U.É.K.

Ölel Tibor

Dinamikát külön jól figyeld meg és pontosan tartsd be!

– Még egy lap található ezen a számon:

Utolsó és végleges átdolgozott és átjavított példány

az újabb átdolgozásig!

T.I. amíg nyomtatásban megjelenik.

– A művel kapcsolatosan a továbbiak a III./3/a fejezetben olvashatók.

32. op.87. Őszi melódia

Lento sostenuto

Manual

doloroso

Pedal

Leírás,műfaj:

Lírai mű a-mollban, egy romantikus téma szabad, fantáziaszerű feldolgozása.

A komponálás dátuma:

1947. szept végén (a ceruzás kéziraton 10.045/a)

1947. október

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus 5.961 Őszi melódia címmel Szalay Lajos hagyatékából 1975.

Ms.mus 10.001 3 változatban Chant d'Automne, Őszi melodia, Elégia címekkel Vörösné Pikéthy Alexától 1990.

Ms.mus 10.045/a Andante cantabile címmel Vörösné Pikéthy Alexától 1990.

Ajánlás:

„A ma meilleure amie Marie Mányai (1948. szept.8.)¹³⁹

A belső címlapon: „De az ősznek van varázsa, enyészetben méla báj”.(Arany)

Nyomtatás:

Nem jelent meg.

¹³⁹ Csak a 10.001-es számon a Chant d'Automne címlapján található meg!

Megjegyzések:

- A változások nagyrészt a légiesség, az orgonaszerűség, a könnyedség irányában történtek.
- A művel kapcsolatosan a továbbiak a III./3/e fejezetben olvashatók.

33. op.88. Scherzo a-moll

Allegro

Manual

Pedal

Leírás,műfaj:

Virtuóz háromrészes mű codával, A-B-A forma. Az első rész után andante középrésszel. Koncertműnek alkalmas.

A komponálás dátuma:

1947.november ¹⁴⁰

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus 10.002 Vörösne Pikéthy Alexától 1990.

Ms.mus 10.045/a Vörösne Pikéthy Alexától 1990.

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

nem jelent meg

Megjegyzések:

- A vázlatokban található példány végén az alábbi felirat látható:

„Scherzo. Kergetőzés a szabadban a napfényes réten!”

¹⁴⁰ Ez mindkét kéziratban rajta van. Zeke Lajos jegyzékében a tisztázatlan évszám nélkülüként van feltüntetve. Lehet, hogy létezik további kézirat a műből.

10.18132/LFZE.2007.1

- Helyenként jelentős nehézségű pedálmeneteket találunk. A vázlatban a visszatérés da capo al fine van jelezve, ehhez készült a coda, mely a tisztázatban megtalálható.
- A mű középrészeként az opus szám nélküli, eredetileg G-dúr hangnemű Andante tételt használta fel a szerző.
- A vázlatban a mű középrészében manuáljelölést találunk: e rész 9. ütemében a jobbkez III. a balkéz II. manuálon játszandó. Hasonló jelzés másutt nincs, még a tisztázatban sem.

34. op.89. Scherzo g-moll

Tempo di Minuetto

Manual *p*

Pedal

Leírás,műfaj:

Háromrészes A-B-A formájú karakterdarab, koncertmű.

A komponálás dátuma:

1948.május 27.¹⁴¹

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus 10.003 Vörösné Pikéthy Alexától 1990. (két példány, egy álló és egy fekvőformátumú tisztázat)

Ms.mus 10.045/a Vörösné Pikéthy Alexától 1990.

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

nem jelent meg.

¹⁴¹ Csak az Ms.mus 10.045/a-ban található ceruzás vázlat első oldalán található meg.

Megjegyzések:

- A műnek több címe is volt: A vázlat a Tempo di minuetto címet viseli. A korábbi, állóformátumú tisztázatban ezt a címet áthúzta a szerző: fölötte Scherzo, alatta Tavaszí táncot jegyzett be címként. A másik tisztázatban Koboldok tánca cím szerepel, mely fölött javításként a Scherzo elnevezés szerepel. Pikéthy saját műjegyzékében a Tempo di Minuetto szerepel. Úgy vélhetjük az előbbiek alapján, hogy a Scherzo cím a végleges.
- A vázlat kétsoros, pedáljelzéssel, a többi forrás háromsoros.
- A változatok között mindössze néhány változtatást láthatunk:
 - Az első részben egy kétütemes betoldás van, amely az addigi motívumismétlés e helyt kimaradt elemét pótolja, ezzel arányosabbá téve a darabot.
 - A G-dúr hangnemű középrészben a dallam egészül ki díszítőmotívumokkal, ritmikai változtatásokkal, amely érdekesebbé teszi ezt a részt.
 - Az állóformátumú tisztázatban a visszatérés teljes egészében le van írva, míg a vázlatban da capo-ként rövidítve találjuk.
 - A másik tisztázatban a mű végének változásait követhetjük nyomon. A zárórész 4 ütemmel bővül. Az eredeti befejezés hasonló volt az A rész zárlatában található unisono leugráshoz. Ez azonban itt már elmarad.¹⁴²
- A mű mindenképpen megérdemelné a nyomtatott kiadást.

¹⁴² Véleményem szerint kár érte, mert a tömörszerű tartott akkord után az egész mű karakteréhez jobban illő kis toldalék nagyon ötletes. Amennyiben nyomtatásban kiadásra kerülne ossia-ként feltétlenül érdemes lenne közölni azt!

35. op.90. Legenda

Andante molto tranquillo

Manual

Pedal

Leírás,műfaj:

Szabad szerkezetű romantikus fantázia. Az op. 18/IV. zongoramű átdolgozása.¹⁴³

A komponálás dátuma:

1948.dec.1.

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus 9.953 Vörösné Pikéthy Alexától 1990.¹⁴⁴

Ms.mus 10.014 Vörösné Pikéthy Alexától 1990.

Ms.mus 10.045/a Vörösné Pikéthy Alexától 1990.

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

nem jelent meg

Megjegyzések:

- A mű különlegessége, hogy az egyetlen olyan orgonadarab, amely zongoraműből került átírássra. A zongoramű egyébként ceruzás kéziratként szerepel hozzátéve a zongoramű-sorozathoz külön ívként. Első oldalára pedig Pikéthy ráírta, hogy „*átdolgozom orgonára!*” Az Ms.mus 10.045/a-ban található ceruzás kézirat az első változata az orgonaműnek. Ennek első lapján alul az alábbi szerepel:

¹⁴³ Az eredeti mű 915. I.13-án Szereden íródott.

¹⁴⁴ Op. 18 Epizódok (Emlékek) zongorára IV. Legenda címmel.

10.18132/LFZE.2007.1

A téma 1915-ből/ zongorára I./13.orgonára átdolgoztam 947. XII.31.

- A mű háromrészes, az első C-dúrban, a középrész G-dúrban, a harmadik rész szintén C-dúrban van. A harmadik rész -bár témájában megegyezik az elsővel- nem teljes visszatérés, hanem a témából építkező zárórész. Különlegessége a 7/4-es ütemmutató.
- Az eredeti zongoraművel az orgonaváltozat szinte teljesen megegyezik, annak szó szerinti átírata. Az eltérések a jobb hangszerszerűsége miatt adódnak. (orgonaszerű szólamkezelés, a felbontások kezelése stb.) Az első rész az orgonaváltozatban 4 ütemmel kibővült. A középrész 3/4-ből 6/4-be került, dúsabb felrakású lett. A harmadik rész, mely a zongoraműben lényegesen rövidebb (csak rövid emlékezés a főtémára), jócskán kibővült, inkább kelti a visszatérés érzetét, mint az eredeti változat.
- A vázlatban regisztrációs bejegyzésként az egyszólamú témabemutatóknál a *Vox Humana* bejegyzést találjuk. Ez a tisztázatban nem található. Viszont a középrész manuálbeosztásai szerepelnek benne.
- Az Ms.mus 10.004-ben további javításokat találunk. Valószínűleg volt egy további tisztázati példány is, mely mindezeket összefoglalóan tartalmazza, azonban egyelőre nem található meg.
- A művel kapcsolatosan a továbbiak a III./3/e fejezetben olvashatók.

36. op.92. Két prelúdium és fuga

C-dúr prelúdium és fuga

Festivo

The image shows a musical score for an organ. It consists of two staves: 'Manual' (top) and 'Pedal' (bottom). The Manual part is written in treble clef with a common time signature (C). The Pedal part is written in bass clef with a common time signature (C). The tempo marking 'Festivo' is placed above the first measure of the Manual part. The score shows the first four measures of the piece. The Manual part features a melody with various intervals and rests, while the Pedal part provides a steady bass line with some rhythmic variation.

Moderato con moto

G-dúr prelúdium és fúga

Andantino

Moderato assai

Leírás,műfaj:

Kis prelúdiumok fúgákkal, 2 darab¹⁴⁵, technikailag középnehezek, liturgikus használatra alkalmasak.

A komponálás dátuma:

I. C-dúr Fúga: 948. okt. 27.

II. D-dúr prelúdium: 947. X.10, 14 , fúga: 948 nov.¹⁴⁶

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus 10.229 C-dúr (V.)csak a fúga töredéke¹⁴⁷ Vörösne
Pikéthy Alexától 1992.

Ms.mus 10.230 D-dúr (VI)¹⁴⁸ Vörösne Pikéthy Alexától
1992.

¹⁴⁵ Lásd még op. 83! Az eredetileg négy művet további kettővel egészítette ki, ez azonban később külön szám alá került.

¹⁴⁶ A táma 932-ből megjegyzés az első lap alján

¹⁴⁷ A szerzői bejegyzés szerint op. 83/V. szerepel rajta, azonban ez lett a 92./I., a fúga átdolgozásra került.(a téma is megváltozott !)

10.18132/LFZE.2007.1

Ms.mus 10.045/a mindkettő. Vörösne Pikéthy Alexától 1990.

Ms.mus 10.006/a-c (a c-ben a fuga töredékes) Vörösne Pikéthy Alexától 1990.

Ms.mus 10.093 csak a D-dúr fuga Vörösne Pikéthy Alexától 1991.

Ajánlás:

A 10.093-ban a fuga végén:

Rostetter Szilvi barátomnak

Nyomtatás:

Nem jelent meg

Megjegyzések:

- A két darab változtatásokkal került át az op. 83-ból önálló 92-be. Mindkét műben a fuga változott meg, még hozzá a téma is. A változtatások a ritmikára irányulók, az egyenletes negyedelő mozgást nyújtott ritmus, illetve szünetek teszik változatosabbá.

37. op.95. Karácsonyi fantázia

Leírás,műfaj:

Bevezető,variációsorozat és fuga az Ó gyönyörűszép kezdetű karácsonyi énekre.

A komponálás dátuma:

¹⁴⁸ A szerzői bejegyzés szerint op. 83/VI. szerepel rajta, azonban ez lett a 92./II. lásd előbbi jegyzeteket!

10.18132/LFZE.2007.1

1950-51.

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus 5.956 Szalay Lajos hagyatékából 1975.

Ms.mus 9.994 Pikéthy Alexa hagyatékából 1990.

Ms.mus 10.045 Pikéthy Alexa hagyatékából 1990.

Ms.mus 11.010

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

nem jelent meg

Megjegyzések:

A további részleteket lásd a III./4./d fejezetben.

38. op.96. Alla marcia

Moderato

Manual

P

Pedal

Leírás,műfaj:

A-B-A formájú induló G-dúrban Esz-dúr középrésszel.

A komponálás dátuma:

1950. V.15.¹⁴⁹

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus 10.011- 2 pld. Vörösné Pikéthy Alexától 1990.

Ms.mus 10.045 Vörösné Pikéthy Alexától 1990.

¹⁴⁹ Dátum a vázlaton és az álló alakú tisztázaton található.

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

nem jelent meg

Megjegyzések:

- A ceruzás vázlatpéldány ebben az esetben is kétsoros. Az Ms.mus 10.011-en található két példány közül az állóformátumú a korábbi, vázlat tisztázata. Ez is tartalmaz azonban további javításokat. A fekvő alakú példányban ezek már szerepelnek.
- A középészben jelentősebb módosítás, hogy a pedál orgonapontját ritmizálta a tartott Esz hang helyett. Ez az induló karakterét erősíti.
- A további részleteket lásd a III./3./c fejezetben.

39. op.99. Fughetták előjátékkal

Andante

The image shows a musical score for the introduction of the fugue. It consists of three staves. The top two staves are labeled 'Manual' and the bottom staff is labeled 'Pedal'. The music is in common time (C) and starts with a mezzo-forte (mf) dynamic. The Manual part features a melodic line with eighth and sixteenth notes, while the Pedal part provides a harmonic foundation with quarter and eighth notes.

Leírás,műfaj:

Kis fughetták rövid előjátékokkal. Liturgikus célra alkalmas.

A komponálás dátuma:

A kézirat alapján az egyes művek dátumai:

Mű	Évszám	Mű	Évszám
1. a-moll	1950.szept.	11.c-moll	1950.nov.26.
2. C-dúr	1950. okt.6.	12. fisz-moll	1950.dec.11.
3. G-dúr	1950. okt.10.	13. e-moll	1950.nov.6.
4.d-moll	1950 okt.11.	14. h-moll	1950.
5.D-dúr	1950.okt.18.	15. D-dúr	1951. szept.27.

10.18132/LFZE.2007.1

6. g-moll	1950.okt.25.	16.G-dúr	1957.febr.13.
7. Á-dúr	1950.okt.27.	17..B-dúr	1957.okt.12.
8. F-dúr	1950.okt.30.	18. Esz-dúr	?
9. e-moll	1957. márc.15.	19. G-dúr	1945.júl.
10. Esz-dúr	1950.nov.22	20. F-dúr	1958.jún.12.

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus.10.014 Vörösné Pikéthy Alexától 1990.

Ms.mus 10.045/a Vörösné Pikéthy Alexától 1990.

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

Nem jelent meg.

Megjegyzések:

- A 10.014-en két kézirat szerepel. Az első-a korábbi a Fughetták előjátékkal V. címet viseli és 15 művet tartalmaz. A komponálás dátumai dátumok nem szerepelnek rajtuk, sőt vázlataik is csak töredékesen maradtak fenn. A tisztázat több pótlapot, javítást is tartalmaz.

A másik kéziratcsomag a Fughetták címet viseli, mellette német címe is szerepel: *Fughetten mit Präludien für Orgel*. Maga a tisztázat 20 művet tartalmaz.(lásd felsorolást feljebb!) Külön borítóban néhány dátumozott tisztázat van, melynek borítóján az alábbiakat olvashatjuk:

„Ebben a füzetben lévő darabok beosztandók az Orgonamuzsika II. kötetébe. (op.74.) a megfelelő hangnemek közé. Úgy osztandók, hogy a preludiumok a közjátékok elé, a postludiumok a közjátékok után sorozandók. A zöld színnel aláhúzott Postludiumok innen kimaradnak és külön füzetbe jönnek mint Fughetták-op.99.

Pikéthy Tibor.”

10.18132/LFZE.2007.1

- A 9. mű Bdúr hangnemben volt, ehelyett teljesen újat írt. Az eredeti B-a-c-h témájú volt.

40. op.100/I. Toccata és fuga C-dúr

Allegretto

Manual

Pedal

Allegretto

Manual

Pedal

Leírás,műfaj:

Toccata és fuga, közepes nehézségű, koncert-és liturgikus használatra alkalmas.

A komponálás dátuma:

1951.október 1., és okt.4.¹⁵⁰

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus 5.974 Szalay Lajos hagyatékából 1975. (fekvéformátumú)

Ms.mus 10.015/a Vörösné Pikéthy Alexától 1990.

Ms.mus 10.233 Vörösné Pikéthy Alexától 1990. csak fuga, ceruzás vázlat

Ms.mus 10.045/a Vörösné Pikéthy Alexától 1990.

¹⁵⁰ A 10.045/a-ban található toccata kézíraton.

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

Nem jelent meg.

Megjegyzések:

- A műből nem a tisztázati példány a legkorábbi. A toccata tételben a 10.015/a-n a tollal írt kéziratban még nincsenek benne mindazok a változások, amelyek a 10.045/a-ban a ceruzás lejegyzésben már benne vannak. Az előbbi forrásban kiegészítő cédulák láthatók, de ezekkel együtt sem teljesen azonos a második forrással.¹⁵¹ Az 5.974-en látható kézirat, mely Szalay ex libris-ével van ellátva, és a címlapot is ő maga rajzolta a fenti variációk már benne vannak, és továbbiakat is találunk, szokásos módon a toccata végén van jelentősebb bővítés. A címlapra egyébként ráírta, hogy a szerző kézírata.
- A fűgát illetően nagyon nehéz eldönteni az időrendi sorrendet, mert minden egyes kézirat eltér valamiben a másiktól, logikus láncot nem alkot. A valószínű sorrend: a 10.233-a legrégebbi, majd ezt követi a 10.045/a-ban található, ezután a 10.015/a, melynek összes betoldását tartalmazza a 5.974.
- A 10.233-ból következtethető, hogy a fűga valószínűleg mint önálló mű keletkezett. Címe alatt megtaláljuk a Hommage á Bach feliratot is. Ez egyébként sehol máshol nem szerepel.
- A mű erősen barokkos, a fűga különösen. Témája a toccata motívumának tükörképe.
- Az egyes lejegyzések különböző mennyiségű előadási jelet, manuálbeosztást tartalmaznak. Egy esetleges kiadásnál ezeket

¹⁵¹ Egyébként dátum szerint is későbbi, lásd előző jegyzetet.

összehasonlítva és egyesítve lehet kialakítani a szerzői utasításokat.

- A Szalay-féle kézirat végén található egy 10 ütemes zenei anyag, melyhez Pikéthy odaírta, hogy bevezető a fugheztához.

41. op.100/II. Fantázia és fuga g-moll

Animato con fuoco

Manual

Pedal

Manual

Pedal

Leírás,műfaj:

Középnéhez fantázia és fuga.

A komponálás dátuma:

1951. október 10.

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus 10.015 Vörösné Pikéthy Alexától 1990.

Ms.mus 10.234 Vörösné Pikéthy Alexától 1990.

Ms.mus 10.045/a Vörösné Pikéthy Alexától 1990.

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

Nem jelent meg.

Megjegyzések:

- A 10.045/a -ban található a ceruzás vázlat. A fantázia és a fúga is ezek alapján egészül ki a 10.015-ben, melyben további változtatások is találhatók.
- A 10.234-ben csak a fúga tisztázottát találjuk meg, ez azonban szó szerint megegyezik a fent említettel.
- A művet az e művel egy opus számon szereplő C-dúr toccatával az orgonamuzsika VII-be kívánta besorolni.¹⁵² Itt X-sorszámot kapot, de ott már XII-es számmal szerepel.¹⁵³

42. op. 101. Toccata G-dúr

Allegro moderato

pp scherzando

Leírás,műfaj:

Virtuóz toccata középrésszel.

A komponálás dátuma:

1952.

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus. 5971 Ms.mus. 6064 -Szalay Lajos 1975.

Ms.mus. 10016 a-b Vörösné Pikéthy Alexa 1990

Ms.mus 10045

Ajánlás:

nincs

¹⁵² Ms.mus 10.024

¹⁵³ A gyűjtemény ismertetését lásd a III./2./c fejezetben.

Nyomtatás:

Megjelent Toccata címmel
az EMB Budapest kiadásában 1971-ben.

Megjegyzések:

A további részleteket lásd a III./4./c fejezetben.

43. op.102. Fughetták előjátékkal- Hódolat Bach emlékének

1. Prolog

Tranquillo molto

2. Invocatio

Manual

3. Fughetta

Manual

4. Fughetta

Manual

5. Fughetta h-c-a-b

Musical score for Fughetta h-c-a-b. The score is in common time (C) and B-flat major. It features a Manual part with a treble and bass clef, and a Pedal part with a bass clef. The Manual part begins with a whole rest in the first two measures, followed by a melodic line in the third measure. The Pedal part has whole rests in all four measures.

6. Fughetta

Musical score for Fughetta. The score is in 4/4 time and B-flat major. It features a Manual part with a treble and bass clef, and a Pedal part with a bass clef. The Manual part has a whole rest in the first two measures, followed by a melodic line in the third measure. The Pedal part has whole rests in all four measures.

7. Fughetta

Musical score for Fughetta. The score is in 12/8 time and B-flat major. It features a Manual part with a treble and bass clef, and a Pedal part with a bass clef. The Manual part has a whole rest in the first two measures, followed by a melodic line in the third measure. The Pedal part has whole rests in all four measures.

8. Fughetta

Musical score for Fughetta. The score is in 4/4 time and B-flat major. It features a Manual part with a treble and bass clef, and a Pedal part with a bass clef. The Manual part has a whole rest in the first two measures, followed by a melodic line in the third measure. The Pedal part has whole rests in all four measures.

9. Fughetta

Musical score for Fughetta. The score is in 4/4 time and B-flat major. It features a Manual part with a treble and bass clef, and a Pedal part with a bass clef. The Manual part has a whole rest in the first two measures, followed by a melodic line in the third measure. The Pedal part has whole rests in all four measures.

10.18132/LFZE.2007.1

10. Fughetta Lamentoso

Musical score for Fughetta Lamentoso. The score is in G minor (three flats) and common time (C). It features a Manual part with a treble and bass clef and a Pedal part with a bass clef. The Manual part begins with a series of eighth notes in the bass clef, followed by a melodic line in the treble clef. The Pedal part provides a steady accompaniment of eighth notes.

11. Cortège funébre

Musical score for Cortège funébre. The score is in G minor (three flats) and 4/4 time. It features a Manual part with a treble and bass clef and a Pedal part with a bass clef. The Manual part includes several triplet markings over groups of notes. The Pedal part consists of a steady eighth-note accompaniment.

12. Naenia

Musical score for Naenia. The score is in G minor (three flats) and 6/8 time. It features a Manual part with a treble and bass clef and a Pedal part with a bass clef. The Manual part has a rhythmic pattern of eighth notes, while the Pedal part provides a steady accompaniment.

13. Epilog

Musical score for Epilog. The score is in G minor (three flats) and 4/4 time. It features a Manual part with a treble and bass clef and a Pedal part with a bass clef. The Manual part has a melodic line with some chromaticism, and the Pedal part provides a steady accompaniment.

14. Postludium

Musical score for Postludium. The score is in G minor (three flats) and 4/4 time. It features a Manual part with a treble and bass clef and a Pedal part with a bass clef. The Manual part has a melodic line with some chromaticism, and the Pedal part provides a steady accompaniment.

15. Finale

Musical score for Finale. The score is in G minor (three flats) and common time (C). It features a Manual part with a treble and bass clef and a Pedal part with a bass clef. The Manual part has a melodic line with some chromaticism, and the Pedal part provides a steady accompaniment.

Leírás,műfaj:

15 darab - valószínűleg ciklusnak szánt 14 fughetta a B-A-C-H témára, rövid introdukciókkal és bevezetőtétellel.

A komponálás dátuma:

Az egyes tételek különböző időpontokban készültek:

I. Prolog	
II. Invocatio	1967. XII.31.
III. Fughetta	1950. nov.15.
IV. Fughetta	1957. július 8.
V. Fughetta h-c-a-b	1957. VIII. 8.
VI. Fughetta	1957. VIII. 20.
VII. Fughetta	1963. márc.
VIII. Fughetta	1963. április
IX. Fughetta	1957. IX. 20.154
X. Fughetta Lamentoso	1957. IX.2.
XI. Cortége funébre	1959.IX.6. (végén IX.21.)
XII. Naenia	1958. XI.10.
XIII. Epilog	1957. X.1.
XIV. Postludium	1957. augusztus
XV. Finale	1960. VI.20.

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus 10018 Vörösné Pikéthy Alexa 1990

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

nem jelent meg

Megjegyzések:

- A rózsaszín borító szerzői feliratai:

¹⁵⁴ Bizonytalan, mert ez a dátum egy korábbi variánsz szerepel.

PIKÉTHY

Hódolat J.S.Bach emlékének

Huldigung an J.S.Bach. Hommage a J.S.Bach

orgonára

Für Orgel Pour Orgue

op.102.

Tizenöt változatban

- Az első lap egy tematikus tartalom, amely a témákat tartalmazza lekottázva, illetve az egyes tételek címeit, valamint tempójelzésüket is. Helyenként itt is van helyesbítés. Érdekessége, hogy az introdukciókat nem tartalmazza.
- Introdukciója a III., IV.,V.,X., XI., XII., és a XV. tételnek van.
- Ebben a kéziratcsomagban egy letisztázott címlapot is találunk, valamint a tratalomjegyzék címeiről is van egy tisztázat. Ebben sincsenek introdukciók feltüntetve.
- Szintén ugyanitt található gondolatok-jegyzetek címmel egy kisméretű hangjegyfűzet. Feltételezhetően azért került ide, mert ebből a műből is vannak benne vázlatok.

44. op.103. Közjátékok I-II.

Leírás,műfaj:

Liturgikus használatra alkalmas művek.

A komponálás dátuma:

1958-tól.

Kézirat:

Ms.mus 10.019 a,b Vörösne Pikéthy Alexától 1990. (két hangjegyfűzet)

10.18132/LFZE.2007.1

Ms.mus 10.020 Vörösne Pikéthy Alexától 1990.

Ms.mus 10.021 Vörösne Pikéthy Alexától 1990.

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

Nem jelent meg.

Megjegyzések:

- A kéziratok igen kuszák. A 10.019-ben az első füzetben dúr, a másodikban moll hangnemű darabokat találunk. Mindkét kotta-füzet tetején felirat: Közjátékok op. 103. ezek az op. 68 folytatása.
- Az egyes daraboknál pontos dátum van.
- Az első füzetben belül az alábbi szöveg van:
 - Az op. 68. „Hetven közjáték” ezt szeretném legalább a duplájára kiegészíteni. (1958)
 - Ezeket az apróságokat lassan, nyugodt tempóban kell játszani. Dinamikája halk (p.) esetleg középéres (mf.) legyen, hacsak itt-ott nincs valami külön előírás. (hiányjel) Minden darabnál az utolsóelőtti ütemtől kezdve a tempót fokozatosan lelassítjuk (ritartando, rallentando) a legutolsó záró összhangot pedig elnyújtva kitartjuk (Fermata jel)
 - Pikéthy
 - Hiányjel: Ha egyik-másik darabot rövid elő vagy utójátéknak játszunk akkor a regisztrálás lehet erős; f, ff,fff sőt Tutti is.
 - Cédulán tartalom felsorolás:
 - C-DUR 13db
 - G 7
 - D 7
 - Á 5

10.18132/LFZE.2007.1

- F 4
- B 5
- Es 7
- A-moll 5 db
- E 5
- H 5
- Fis 7
- D 7
- G 7
- C 11

Összesen 48 darab összes 47 drb

Összes 95.drb

- A 10.020 címe Pikéthy orgonamuzsika Kisebb orgonaművek gyűjteménye op. op. 103 alatta 104.
- A 10.021 detto IV. op. 103.
- A zavart az kelti, hogy fordítva van az előbbi összetűzve. A második tisztázat, azonban a 104-be kerülő darabokat nem itt javította!
- A 10.020-ban beül egy felírás: A jelzett fughettákat áttettem az op. 104-be.
- Csak a piros számokkal jelettek számítanak, a többi kimarad. Vigyázni a darabok sorszámaára.
- Op-68+ op. 103 = III. kötet. A 10.022-ben tisztázva vannak a művek, ezt lásd a következő számnál részletesen.

45. op.104. Fughetták

The image shows the beginning of a fugue in C major, Op. 104. It consists of three staves: a treble clef staff for the Manual, a bass clef staff for the Manual, and a bass clef staff for the Pedal. The time signature is common time (C). The Manual part starts with a treble clef staff containing a whole rest, followed by a bass clef staff with a sequence of notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. The Pedal part starts with a bass clef staff containing a whole rest.

10.18132/LFZE.2007.1

Leírás,műfaj:

Fughetták előjátékkal, 20 db. Liturgikus célokra használható.

A komponálás dátuma:

A 17. darab végén 958.jul.30; a 18. végén 958. okt.18.; a 19. végén 958. dec.24.;és a 20. végén 1961. okt.1. szerepel. A többinél nincs dátum.

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus. 10.022

10.045/a-utolsó négy fughetta

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

Nem jelent meg.

Megjegyzések:

- A dátumok azoknál a műveknél szerepelnek, amelyek a 10.045/a-ban is megtalálhatók. A többi A komponálás dátumának időpontja ismeretlen.
- A vázlatokban szereplő ceruzás kéziratokban az előjáték fughetta után szerepel.
- Az említett négy utolsó mű 1-től induló számozása utólag van kijavítva 17-esre. Valószínűleg tévedés lehetett, mert már a kéziratban szerepel, hogy az op. 104-hez szánta.
- A 16. darabnál az átdolgozott felirat szerepel, 1962-es dátummal, rögtön mellette meg is található az újabb változat.
- A 10.022-nek a szerző által készített borítója:

Pikéthy
Fughetták
(előjátékkal)
orgonára
VI.

10.18132/LFZE.2007.1

Op.104.

Mellette: Fughetten mit Präludien für Orgel

Mű

1. C-dúr	11.e-moll
2. G-dúr	12. h-moll
3. D-dúr	13. fisz-moll
4.D-dúr	14. d-moll
5.Á-dúr	15. g-moll
6. F-dúr	16.c-moll
7. F-dúr	17..e-moll
8. B-dúr	18. g-moll
9. Esz-dúr	19. F-dúr
10. a-moll	20. a-moll

Opusz szám nélküli művek

46. Andante¹⁵⁵

Leírás,műfaj:

Befejezetlen tétel G-dúrban, később az op. 88. középrésze

A komponálás dátuma:

Nincs adat

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus 10.029 Vörösné Pikéthy Alexától 1990.

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

Nem jelent meg.

Megjegyzések:

- Az op. 88-as számú a-moll Scherzo-ba C-dúr hangnembe transzponálva és befejezve került be.
- Töredékes, összesen 41 ütem.

47. Intermezzo (Melodia) F-dúr

Manual

Pedal

Leírás,műfaj:

Rövid karakterdarab.

A komponálás dátuma:

¹⁵⁵ A kéziratban ez nem címként szerepel, hanem tempójelzésként!

10.18132/LFZE.2007.1

nincs adat

Kézirat:

OSZK-Zeneműtár : Ms.mus 10025 Vörösne Pikéthy Alexa 1990.

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

nem jelent meg

Megjegyzések:

- más műben nem került felhasználásra

48. Finale C-dúr

lásd op.73. (22.számon)

49. Melodia, Intermezzo, Praeludium (később op.67.)

lásd op.67. (20.számon)

50. Cím nélküli vázlatok f-moll

OSZK-Zeneműtár : Ms.mus 10094 Vörösne Pikéthy Alexa 1991.

Ceruzás kézirat. Tartalma:

5 rövid mű:

3 soros 926. II.23.

2 soros 926. VI/24.

1 soros 926 VI/17.

Túldoldalon:

Maestoso Alla Marcia (A téma 1906-ból megjegyzéssel!)

926. VI. 19.

1 soros: 926 VII.1.

A 10045-ben az egyik kivételével tollal írt tisztázatban is megvan.

51. Boldogasszony anyánk

OSZK-Zeneműtár : Ms.mus 10654 /2-4 Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

lásd op.74. (23.számon)

52. Előjáték az Aspergeshez

OSZK-Zeneműtár : Ms.mus 10654 /2-4 Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

Vác 1944.okt

53. Isten hazánkért

OSZK-Zeneműtár : Ms.mus 10654 /2-4¹⁵⁶ Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

946. III./9.

lásd op.74. (23.számon)

54. Introdukció és Fughetta g-moll op. 102/I¹⁵⁷

OSZK-Zeneműtár :

Ms.mus 10017 Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

3 oldal tollal írott tisztázat-

¹⁵⁶ Ezen a számon egy másik tisztázata is szerepel Az Isten hazánkért zárótételének, és a Boldogasszony anyánk utójátékának. E kézirat sokkal korábbi, megelőzi azt egy cím nélküli F-dúr fuga rövid bevezetővel. Kottaképe hasonló a 10045-ben látható ZAK-i gyakorlatnak, ebből következethető, hogy egykorúak lehetnek.

¹⁵⁷ Nem lehetséges, bár a szerző felirata.

b) Orgonakíséretes művek

1. op.20.. Két Ave Maria

I.

Andante divoto

A - ve, a - ve, a - ve Ma - ri - a

II.

Religioso

A - ve Ma - ri - a gra - ti - a ple - na

Leírás,műfaj:

Orgonakíséretes szólóének

Szövege:

Latin nyelvű Ave Maria imádság.

A komponálás dátuma:

I. Vác, 1916. nov¹⁵⁸

II.Vác, 1924.

Kézirat:

I. Ms.mus. 9954 Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

II. Ms.mus. 9955 Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

Mindkettő:

Ms.mus.10.225 a-b Vörösné Pikéthy Alexa 1992.

¹⁵⁸ Az Ms.mus 9954-en csak 1916.A 10.225 a-n szerepel a november.

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

nem jelent meg.

Megjegyzések:

- A 9954-en csak egy tollal írt tisztázat található, egy javítással.
- A 9955-ön egy ceruzás és egy tisztázat. Ez utóbbinak a szövege kék tintával van beírva.
- A kotta utolsó lapján alul egy Ave Maria téma is található:

- Az első G-dúr, a második B-dúr hangnemű.
- A 9955 tollal írt utolsó lapján:
Emlékiül Marinkának K.Pikéthy Tibor 953. IX.10.
- A 10.225-a- ban már szerepel a mű zárásának átjavított változata.
- Az indulás eredetileg:

- javítva:

- Ugyanitt a mű végén az eredetileg csak orgona zárás fölé ceruzával betoldásra került még egy Amen:

- A 10.225-mindkét darabja tollal írott, tisztázat és a szöveg kék tintával írott.

- A 2. Ave Maria-ból Lehotka Gábor orgonaművész zeneszerző készítet egy átdolgozott változatot. A változtatások elsősorban az orgonaszerűséget fokozzák: néhány helyen a sűrű textúrájú kíséret lazult, a jobb akusztikai arányok érdekében a kíséret egyes elemei más fekvésbe kerültek, a prozódia néhány helyen jobban segíti az orgonaszólám megváltoztatott ritmikája. A mű azonban alapvetően eredeti formájában maradt.

2. op.40. Az andocsi Máriához

Lassan, mély áhitattal.

ÉNEK.

ORGONA.

legato *rit.*

Man.

p

Kol - dús boton, tö - rött man - kón Jövünk bú - csút jár - ni
 Bpl. dog - aeszony ezer é - vig Edes a - nyánk vol - . . . lál,

a tempo

Ped.

Leírás,műfaj:

Orgonakíséretes szólóének.

Szövege:

Sík Sándor verse

A komponálás dátuma:

1927. december 10. -ez a kéziratban szerepel

Kézirat:

Váci Levéltár-fénymásolat

Nyomtatás:

Megjelent a Magyar Kórus kiadásában ,1935-ben.

Megjegyzések:

- A kézirat és a nyomtatott kiadás között különösebb eltérés nincs. A kéziratban előjáték szerepel, azonban az utójáték csak a nyomtatásban található meg.

3. op.45. Tu es Petrus

The image shows a musical score for the piece 'Tu es Petrus' (op. 45). It is marked 'Maestoso'. The score is for Soprano, Alto, Tenor, Bass, and Organ. The lyrics are 'Tu es Pe - trus' for the Soprano and Alto parts, and 'Tu es Pe - trus tu es Pe - trus' for the Tenor and Bass parts. The Organ part is marked with a forte 'f' dynamic. The score is in common time (C) and features a mix of whole, half, and quarter notes, with some chords and arpeggios in the organ part.

Leírás,műfaj:

Orgonakíséretes egyházi kórusmű.

Szövege:

Máté evangéliumának részlete (Mt 16,18-19)

A komponálás dátuma:

1928. február 5.

Kézirat:

Ms.mus. 9969 Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

Ajánlás:

Excellentissimo ac reverendisime Domino Domino

JOSEPHO PÉTERY

Antistiti Vaciensium Clementissimo in pignus devotionis¹⁵⁹

Az ajánlás a nyomtatott kiadásban szerepel.

Nyomtatás:

Megjelent a Magyar Kórus kiadásában 1733-as kiadói számon ,1944¹⁶⁰.

¹⁵⁹ Excellenciás és Főtisztelendő Úrnak Pétery József Úrnak Kegyelmes Váci Püspöknek fogadalmi zálog(ként).

Megjegyzések:

- A számon egy tollal írt tisztázat található, ezen kívül egy ceruzás kézirat tisztázat (két sorban leírt kórossal), valamint egy külön lapon ceruzás vázlat az "et portae inferi" rész vázlatával 1930. II. 27-i dátummal.
- A 10045/c-ben a kefelevonat 3-4. oldala hiányzik.

4. op.46. Introitus, Graduale, Offertorium, Communio

Cantus solo

ORGAN

Dignus est Ag - nus qui oc - ci - sus est

Leírás, műfaj:

Orgonakíséretes egyházi kórusművek, Krisztus, a mindenség Királya ünnepének proprium¹⁶¹ tételei.

Szövege:

Az ünnepi mise szövegeiből:

Introitus: *Dignus est Agnus,*

Graduale: *Dominabitur a mari usque ad mare*

Offertorium: *Postula a me*

Communio: *Sedebit Dominus*

A komponálás dátuma:

1929. IX. 26 (Introitus); 1929. X.7. (Off); 1929. IX 25. (Gr); 1929. X. 18. (Com)

Kézirat:

Ms.mus. 9970 Vörösné Pikéthy Alexa 1990.

¹⁶⁰ Zeke jegyzékében téves, 1947-es dátum szerepel.

¹⁶¹ A mise változó részei: Introitus, Graduale, Offertorium, Communio. (Az állandó részek a Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus, Agnus) A változó részek szövegei az adott ünnep tematikájához igazodnak. Az állandó részek szövegei azonban mindig ugyanazok. Itt a fent említett ünnep szövegeinek feldolgozásával van dolgunk.

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

nem jelent meg

Megjegyzések:

- 2 példány található tollal írva, 1 ceruzával.
- A borítón az alábbi szövegek olvashatók a címek alatt:

*In festo D.N Jesu Christi Regis
quatour vocum inaequium
comitante orgaano
composuit
Tiburtius Pikéthy
op.46.*

Ceruzával: átdolgoztam Pikéthy¹⁶²

- Az Introitus tenor énekszólóval indul, melyet a zsoltárrecitálás követ. Ennek dallama a szerző által komponált "tónus", egy korábbi változatban VIII. tónus szerepelt ezen a helyen. A doxologia 3/4-es kórusfeldolgozásban hangzik el.
- A többi tétel orgonakíséretes kórusmű.

5. op.50. Te Deum

Entusiastico

SOPRANO
ALTO

TENOR
BASS

ORGAN

ff

Leírás,műfaj:

¹⁶² Ez a korábbi, javításokkal ellátott példány tetején szerepel.

A latin *Te Deum* szöveg megzenésítése teljes terjedelemben vegyeskarra és orgonára, helyenként solo megjelölésekkel.

Szövege:

A teljes himnusz szövege.

A komponálás dátuma:

1930., befejezve 1943. II. 1. (a kéziratok tanúsága szerint)

Kézirat:

Ms.mus. 9972 Pikéthy Alexa 1990-ből.

Ms.mus. 1932 ismeretlen helyről:

csak a zárórész: *In te Domine speravi*

Ms.mus 10045/c-ben számos piszkozatrészlet

Ajánlás: nincs

Nyomtatás:

nem jelent meg

Megjegyzések:

- A vázlatokban ceruzás piszkozat található: az első rész a mű első⁹ oldala, majd a *Te ergo quesumus* rész külön, majd az *Aeterna fac*, utána a teljes folytatás. Ugyanitt egy tollal írt *In te Domine* is van. Elképzelhető, hogy ez készült el leghamarabb.
- A 9972-n két darab tisztázat található
- Úgy tűnik, hogy a rózsaszín dossziéba maga a szerző helyezte a két másolatot.
- A dosszié feliratai:

Külső lap:

*Deo Optimo Maximo qui est fons ipse pulchri bonique*¹⁶³

Te Deum laudamus

Hymnus

choro quattuor vocum inaequalium

comitante organo

¹⁶³ A leghatalmasabb Istennek, aki egyedül a tiszta jó forrása.

composuit

Tiburtius Pikéthy

op. 50.

Alul lilával:

op. 50. = 34. old.

CL= 14 old

és a 150. zsoltár ! op. 93.¹⁶⁴

Belső lap:

Napkeltétől napnyugtáig

áldjad az Urat!

- A kottaív borítójának feliratai:

*Deo Optimo Maximo qui est fons ipse pulchri bonique*¹⁶⁵

Te Deum laudamus

Hymnus

choro quattuor vocum inaequalium

comitante organo

composuit

Tiburtius Pikéthy

op. 50.

- A javítások nélküli példányon elől inc.1930 felirat van.
- Ennek a példánynak a hátsó borítójának kézzel írott szövegei:

In te

Domine speravi

non confundar

in aeternum

Napkeltétől napnyugtáig

áldjad az Urat!

A másik példány hátsó borítóján csak magyarul látjuk ugyanezt, ugyanakkor egy teljes aláírás, valamint Vác 1943. dátum látható itt.

¹⁶⁴ A kettő ugyanaz.

¹⁶⁵ A leghatalmasabb Istennek, aki egyedül a tiszta jó forrása

- Az 1932-es számon található részlet feliratai:

A borítón:

In te domine speravi

op.50-ből

Finale a "Te Deum laudamus"

hymnusból.

Vegyeskarrá orgonakísérettel

szerző:

Kisfaludi Pikéthy Tibor

püspöki székesegyházi karnagy, zeneiskola igazgató,

a Nemzeti Zenede v. tanára

Vác, 1930.

A hátsó kottalapon az alábbiak olvashatók kézirással:

"Te Deum laudamus"!

Ez volt életem minen szívverése,

ez volt minden lélekzetem!

Ezt óhajtottam mindig dalba önteni,

hogy alázatosan felajánlhassam a

"Minden szép és jó örök Forrásának"

De mily parányi vagyok, ha Őrá gondolok!

Kisfaludi nemes Pikéthy Tibor

- Ez a második példány lehet a későbbi, találunk benne néhány javítást is. A javítások többségükben szólamcserék, pedálszólam megerősítésből, hanghibák javításából állnak. Néhány dinamikai javítás is van, főként az orgonaszólamban. Ezek nem jelentősek.
- Az első oldalon a "*te dominum confitemur*" szöveg végződésénél az orgona továbbtartott akkordja van kijavítva, így egyszerre fejeződik be a kórusral.
- A 2.oldalon szerepel egy *rallentando*, illetve a kórusnak kiírt *pp* jelzés van.

10.18132/LFZE.2007.1

- Ebből következik az *a tempo* jelzés.
- A 17. oldalon *andantino* helyett *andante* jelzést találunk.
- A 20. oldal utolsó ütemében a Gesz dúr akkordok Fisz dúrra vannak kijavítva lila ceruzával, aláírva a Fisz -dúr megjegyzés is. Ennek következtében szabályos kromatikus menet jött létre.
- A 23. oldalon a 3. ütemben (2. miserere szó) ritmikai javítás történt: hasonló ritmus szerepel mint az előző ütem miserere szavára az alsó 3 szólamban. A hangok nem változtak. A prozódia így természetesebbé vált.
- Az In te Domine speravi részben a 26. oldalon a negyed =fél jelzés helyett a *L'istesso tempo* jelzést találjuk. (az Ms.mus. 1932-ben mindkettő szerepel)
- A 29. oldal 2. sor 4. ütem szoprán 2. hangja fiszre van javítva, de a régebbiben. Az Ms.mus. 1932-ben is fisz hang van ezen a helyen.
- A 32. oldal 2. sora fölött a *Poco a poco animato* jelzés fölött található egy *Grandioso* beírás is.
- Ugyanitt a 2. ütemben az orgonakíséret 2.és 3. hangja egy oktávval mélyebbre van javítva, ugyanígy 2. ütemmel később is.
- A 33. oldalon az első sor 2. ütemében is lefelé ugrik a pedál szólama. és az F orgonapont is lejjebb kerül.
- Ugyanitt az oldal 3. ütemében az alt és a tenor szólama meg van cserélve.
- A mű záróakkordjánál a kórus akkordja egy teljes ütemmel meghosszabbításra került.

6. op.52. Missa pro pace

Andante sostenuto

Soprano
Alto
Tenor
Basso

Organo

p Ky - ri - e e -
p Ky - ri - e e - le - i - son. Ky - ri -
le - i - son. Ky - ri - e e - le - i - son. Ky - ri -
Ky - ri - e, Ky - ri -
Ky - ri - e, Ky - ri -

Ped. Man.

Ped.

Leírás,műfaj:

Teljes, orgonakíséretes vegyeskarra írt mise.

Szövege:

Latin nyelvű teljes miseordinárium szöveg.¹⁶⁶

Tételek: Kyrie
Gloria
Credo
Sanctus
Benedictus
Agnus Dei

¹⁶⁶ Az ordináriumról lásd e fejezet 6. számú jegyzetét!

A komponálás dátuma:

1918?

Kézirat:

Nem található, a szerző saját műjegyzékében Pikéthy Alexa bejegyzése szerint feltehetően a kiadónál maradt. Egy másik jegyzet szerint mégsem, valószínűleg eltűnt.

Ajánlás:

nincs

Nyomtatás:

Megjelent Alfred Coppenrath Regesburg kiadásában 1870-es kiadói számon 1934-ben.

Megjegyzések:

- A Nyugat 1920 21-22. számában az alábbiakat olvashatjuk a műről:

Tóth Aladár: K. Pikéthy Tibor miséje

Reális létértéket valamely kor műfajainak csak akkor tulajdoníthatunk, ha úgy fogjuk fel őket, mint kifejezési lehetőségeket, melyek az illető kor mondanivalóit körülhatárolják. Bach korában a legnagyobb ilyen «lehetőség» a mise műfaja volt, de már Mozartnál az opera, Beethovennél a szimfónia nyomult előtérbe. Igaz, hogy pl. Beethoven Missa solemnise az emberiség egyik legragyogóbb alkotása, de benne már megindult a mise értelmének szimbolikussá válása, a hit rendíthetetlen egyenes vízióit az esztétikai asszociációk, filozófiai reflexiók kezdik háttérbe szorítani. Végül elérkezett a mise ahhoz a ponthoz, mikor már nem legtágabb lehetőség, csak gazdag alkalom.

Ezt az alkalmat ragadta meg Kisfaludi Pikéthy Tibor váci orgonaművész, még pedig olyan sikerrel, hogy vele egyszeriben egyházi zeneszerzőink legelső sorába lépett. Pikéthy nem úttörő tehetség, de friss, bátor invenciója, fantáziájának mélysége és az a bizonyos «isteni naivitas» megóvják őt az egyszerű epigon-sorba-süllyedéstől. A «Missa pro Pace»-t október 10-én hallottuk először a Lipótvárosi Bazilikában. A mű legértékesebb része a Kyrie, egészen új színű megkapó vízió: amint a zenekar sötét, komor mélységeiből, először még tétován, de lassanként mindjobban összeölelkezve felpanaszkodnak a gyönyörű ívelésű énekszólamok, a halkán meg-megdördülő dobok kísérteties fenyegetése közepette. Rövid enyhülést nyújt a bizalom hangja a Christe eleison szavainál, hogy utána annál erősebb szenvedéllyel újuljon fel az «Uram irgalmaz» könyörgése.

Komoly szépségeket találunk a Credóban (az Incarnatustól kezdve) és az Agnusban is, míg az Osannák lendülete talán kissé erőszakolt és elaprózott. Pikéthy Tibortól sokat várunk. Zongoraszerzeményeiből eddig csak kóistolót kaptunk: apró finom hangulatképeket. Véleményünk szerint igazi talaját a monumentális zenében találja meg, szólóhangszereken pedig az orgonában, ahol erős polifonikus érzéke legszabadabban bontakozhat ki.

7. op.70 **Requiem**

Maestoso

SOPRANO
ALTO

TENOR
BASS

ORGAN

Re-qui em ae - ter - nam

Leírás,műfaj:

Töredékes, többtétéles kórusmű orgonakísérettel.

Szövege:

A latin nyelvű gyászmise tétélei.

- Tételek: Requiem-Kyrie
Graduale
Sequentia (Dies irae)
Offertorium (Domine, Jesu Christe)
Sanctus - Benedictus

A komponálás dátuma:¹⁶⁷

¹⁶⁷ Zeke L.műjegyzékében a következők állnak:

Intoritus -Kyrie: I. vált. vlsz. 1923 (a hozzá tartozó címlap évszám), 2.vált. 1936, átd. kezdet, 3. vált. é.n. tiszt. **Graduale:** 1.vált.1933, 2.vált. é.n.tiszt. **Dies irae:** 1.vált.1929-32, 2.vált.é.n., 3.vált.é.n.tiszt. **Offertorium:** 1.vált.é.n., 2.vált. é.n. tiszt. **Sanctus:** 1.vált .é.n. kezdet. **Benedictus:** 1.vált. é.n.vázl. **Libera me Domine:** 1.vált.é.n.vázl.

Megj: a) az utolsó 3 tétel kidolgozatlan maradt, a mű így végleges formájában csak 4 tétéles.
b) a fenti kéziratok az írásmód és a felhasznált papír-típusok alapján 4 kronológiai rétegbe sorolhatók: 1.réteg -1923-32.(Intr.1.vált., Dies irae 1.vált.,Sanctus, Benedictus); 2.réteg 1933 és a következő évek (Grad.1.vált. Off.1.vált., Libera me) 3. réteg-1936 előtt (Grad.2.vált., Dies i.2.vált., Off.2. vált.) 4. réteg- 1936 és utána (Intr.2. és 3.vált., Dies i. 3.vált.)

Ceruzás kézirat címlapján:1923. XII.7.

Első tétel első lapjának alján Átdolgoztam: 1936

Graduale: 1933.jan

Sequentia: 929. ápr. és 1932.V.21.

Kézirat:

Ms.mus. 9986/a, Pikéthy Alexa 1990-tisztázat

Ms.mus. 9986/b Pikéthy Alexa 1990- ceruzás

Ajánlás:

*In memoriam carissimorum parentum meorum*¹⁶⁸

Nyomtatás:

nem jelent meg

Megjegyzések:

- A 9986/b-ben a második oldalon ezt e ceruzás bejegyzést találjuk:

Én Uram! Istenem!

*Fogadd kegyesen e felajánlásomat az én drága, jó szüleim lelkeinek
ödvösségéért, nyugalmáért. Fogadd Érettük, mert ajándékaidat általa
kaptam, s mert----- szerettek engemet.*

- A kézirat nehezen követhető, mivel vegyesen tartalmaz tisztázott, azon belül javított és befejezetlen tételeket is.
- A 9986/b tartalma:
 - Requiem - Kyrie
 - Requiem kezdet-1936-os dátummal
 - 2 sor a Kyriéből
 - Graduale 1933.jun
 - Sequentia 929. ápr.kotta eleje; 932. V. 21.kotta vége
 - Offertorium
 - Benedictus-töredékes
 - Libera-töredékes

¹⁶⁸ Kedves szüleim emlékére.

10.18132/LFZE.2007.1

- Sequentia- tollal írott tisztázat-és átdolgozva
- Offertorium- tollal írott tisztázat- átdolgozva
- A 9986/b tartalma:
 - Requiem -Kyrie több piros javítással
 - Graduale
 - Dies irae (Sequentia)
- A teljes műből az alábbi tételek hiányoznak:
 - Tractus: Absolve, Domine
 - Agnus Dei
 - Communio: Lux aeterna
 - In Paradiso
- A tételek közül az Offertorium tétel a "*quam olim Abrahæ*" szöveg-részig van megkomponálva.
- A Sanctus és a Libera tétel befejezetlen.

8. op.71 Ecce sacerdos

Moderato -maestoso

ORGANO

Soprano
Alto
Tenor
Basso

Ec - ce sa - cer - dos ma - gnus qui in - di - e - bus

The image shows a musical score for the piece 'Ecce sacerdos' (Op. 71). It is marked 'Moderato -maestoso'. The score includes parts for Organ (ORGANO), Soprano, Alto, Tenor, and Bass. The lyrics are 'Ec - ce sa - cer - dos ma - gnus qui in - di - e - bus'. The organ part is on the top staff, and the vocal parts are on the middle and bottom staves. The organ part features a complex texture with many chords and moving lines. The vocal parts are in a homophonic setting.

Leírás,műfaj:

Orgonakíséretes kórusmű.

Szöveg:

A püspök fogadásakor énekelt szokásos latin nyelvű ének, antifonális.

10.18132/LFZE.2007.1

A komponálás dátuma:

Vác, 1944. február 17.

Kézirat:

Ms.mus. 5957 Szalay Lajos 1975. tollal írott

Ms.mus. 9987 Pikéthy Alexa 1990- ceruzás

Ajánlás:

Excellentissimo ac reverendisime

Domino Domino

JOSEPHO PÉTERY

Antistiti Vaciensium Clementissimo in pignus devotionis¹⁶⁹

Az ajánlás a nyomtatott kiadásban szerepel.

Nyomtatás:

Megjelent Magyar Kórus 1944. 1723-es kiadói számon.

Megjegyzések:

- A komponálás dátumai időpont a kéziratban két helyen látható.
- A kézirat borítója Szalay Lajos kézírása, aki ráírta, hogy a szerző kézírata.
- A kiadotthoz képest 2 eltérés van: ebben a kéziratban a mű G-dúrban van, míg a 10045/c-ben a korrektura kefelevonatban már Asz-dúrban, illetve a kórus belépésének első két üteme a nyomtatásban unisono, itt pedig meg van harmonizálva.
- A ceruzás kézirat is G-dúr hangnemben van.

¹⁶⁹ lásd 158. sz. jegyzet

9. op.77. Két zsolttár vegyeskarra és orgonára

SOPRANO
ALTO

TENOR
BASS

ORGAN

SOPRANO
ALTO

TENOR
BASS

ORGAN

S.
A.

T.
B.

Org.

Leírás,műfaj:

orgonakíséretes kórusmű

Szövege:

Sík Sándor 18 zsolttárának első szakasza.

Sík Sándor 95.zsolttárának első szakasza .(NEM EGYEZIK!!!!)

A komponálás dátuma:

1945. VIII. 29. és 1945. IX.12.

Kézirat:

Ms.mus.10235 Pikéthy Alexa hagyatékából 1992.

tollal írotta capella 18. zsolttár

10.18132/LFZE.2007.1

Ms.mus.10236 Pikéthy Alexa hagyatékából 1992.tollal írott a capella 95. zsoltár

Ms.mus. 9992.a-b Pikéthy Alexa 1990.

Ajánlás: nincs

Nyomtatás:

nem jelent meg

Megjegyzések:

- A két kórusmű legkorábbi változata orgonakíséret nélküli.
- a 10235 számon 18. zsoltár Isten magasságát hirdeti az ég (Sík Sándor fordítása) két sorban leírt 4.sz. vegyeskar tollal G-dúr hangnemben 1945. VIII.29.
- a 10236 számon 95. zsoltár Az Úrnak új dalt énekeljete (Sík Sándor fordítása) két sorban leírt 4.sz. vegyeskar tollal G-dúr hangnemben 1945. IX.12.
- a 9992/b az orgonakíséretes változatok láthatók, ezek ceruzás munkapéldányok.
- a 9992/a számon a tisztázatai található az orgonakíséretes változatnak.
- A tisztázatokon már nincs komponálási évszám, azonban a többen mindenütt azonosak a komponálás dátumai.
- A 18. zsoltár kíséretes változata Asz-dúrban került átdolgozásra, a másik az eredeti G-dúrban maradt.
- A ceruzás változatok 2-2-sorosak, mind a kórus mind az orgona így van leírva.
- Az orgonakíséret szinte teljes egészében a kórusanyag, csak a bevezető és utójáték jelent többletet, illetve a szünetekben átkötő anyagokat találhatunk. A nagyobb lélegzetű 95. zsoltárban kicsit önállóbb a kíséret, időnként ritmikai elemekkel teszi változatosabbá a homofón elemeket. Néhány helyen pedig nagyobb akkordtömbökkel támasztja alá a kórus harmóniáit.

10. op.91. Missa "ave crux, spes unica"

Lento divoto

SOPRANO
ALTO

TENOR
BASS

ORGAN

Ky - ri - e - e - le - i - son

Leírás,műfaj:

Töredékes mű. Mise Kyrie tétele vegyeskarra orgonakísérettel.

A komponálás dátuma:

1933. II. 28.

Kézirat:

Ms.mus. 10005 Pikéthy Alexa 1990.

Ajánlás: nincs

Nyomtatás:

nem jelent meg

Megjegyzések:

- Két kézirat található: egy befejezetlen ceruzás, illetve egy tisztázat.
- közelebbi történeti adat nincs róla

11. op.93. CL.zsoltár

Maestoso solemne

Coro

ORGAN

S.
A.

T.
B.

Org.

Al - le - lu - ia, Al - le - lu - ia

10.18132/LFZE.2007.1

Leírás,műfaj:

a bibliai szöveg énekkarra orgonakísérettel történt feldolgozása, magyar nyelvű szöveggel.

A komponálás dátuma:

1949. VIII. 28.

Kézirat:

Ms.mus. 10237 Vörösne Pikéthy Alexa 1992

Ms.mus. 10007 Vörösne Pikéthy Alexa 1990

Ajánlás: nincs**Nyomtatás:**

nem jelent meg

Megjegyzések:

- A 10007-en két példány látható az egyik tollal írt tisztázat, a másik ceruzás vázlat. A ceruzáson azt olvashatjuk, hogy az 3. kidolgozás. Az első 1943-ból való-írja a szerző. A kéziratok között egy szoprán szólam kotta is van .
- A 10237-en az átdolgoztam feliratot láthatjuk a mű végén.
- A két tisztázat között lényeges eltérések vannak. A 10007-ben több, lényegesen későbbi javítás is van beragasztva.
- A 10007-ben az alábbi feljegyzést találjuk a hátsó lapon:

Először bemutatta a budavári

Mátyás templom énekkara,

Bárdos Lajos vezetésével

a váci székesegyházban.

1950. május 29.

(Püünkösdhétfőn)

A solis oritu usque ad occasum

laudabile nomen Domini! ¹⁷⁰

¹⁷⁰ A nap helyétől egészen nyugtáig dicséretes az Úr neve

12. op.97. /II. Keresztút

Leírás, műfaj:

egyszólamú népének orgonakísérettel

A komponálás dátuma:

1950. VI. 19. Vác

Kézirat:

Ms.mus. 10012 Vörösné Pikéthy Alexa

Ajánlás: nincs

Nyomtatás:

nem jelent meg

Megjegyzések:

- László József 14 versszakos keresztjáró (Keresztút) versére íródott, egyszerű négysoros ének.

c) A szerző által tervezett gyűjteményes kiadások

Pikéthy "Műveim jegyzéke " című füzetében megtaláljuk egy összkiadás tervét, mely az orgonaművekre vonatkozik.

Összes orgonaművem hat kötetben:

- I. Op.16 Kisebb orgonaművek gyűjteménye
- II. Fughetták előjátékkal (50 drb) op. 27., op.41.,op.54.,op.75.
- III. Nagyobb orgonaművek
- IV. Nagyobb orgonaművek
- V. Kisebb orgonaművek gyűjteménye. op.68.,op.74.

VI. Nagyobb orgonaművek

Az egyes kötetek tartalma sehol nincsen részletezve.

Egy másik kiadástervezet az Orgonamuzsika című gyűjteményeké, amelyek itt-ott ugyan következetlenül, de rendelkezésünkre állnak.

A gyűjtemények általában elő-utó és közjátékokat tartalmaznak, ez alól kivétel a VII. számú kötet, melyet később részletezek:

- Orgonamuzsika I. op.16
- Orgonamuzsika II. op.68.+op.103
- Orgonamuzsika III. op.74.
- Orgonamuzsika IV. op.75.
- Orgonamuzsika V. op.99.
- Orgonamuzsika VI. op.104.
- Orgonamuzsika VII.

Ennek tartalma az alábbiak szerint alakul:

Ms.mus. 10024 ¹⁷¹ számon található meg egy gyűjtemény, mely egy zöld dossziében összekészített anyagot tartalmaz, valószínűleg kiadásra szánta.

Több tartalomjegyzéket találunk benne:

Külön lapon:¹⁷²

- Op.30 I. D-dúr
- Op.30 II. F-dúr
- Op.80. B-dúr
- Op.83. I. G-dúr
- Op.83.II. C-dúr
- Op.83. III. F-dúr
- Op.83 IV. g-moll
- Op. 84. g-moll

¹⁷¹ Pikéthy Alexa 1990

¹⁷² E lap hátoldalán van egy másik sorrend, mely a korábbi variánst tartalmazza, javításokkal.

10.18132/LFZE.2007.1

Op.92. I. C-dúr

Op. 92. II.D-dúr

Op. 100. I. C-dúr Toccata és fuga

Op. 100. II. g-moll Fantázia és fuga

A zöld címlap külső oldalán:

Pikéthy

Orgonamuzsika

Praeludiumok és fugák

VII

Kis praeludiumok és fugák ¹⁷³

Op.30. 83.-op.92.op.100.op.84.op.80

Alatta római számokkal az egyes tételek betoldásként jelezve

Mellette: *sorrend!* felirat.

A zöld címlap belső oldalán:

Pikéthy

Kis praeludiumok és fugák

Kleine Praeludien und Fugen

Op.30 I.D, II. F.

80.B.

83.I.G,II.C.III.F,IV.g

84.g

92.I.C, II.D

100.I.C.Toccata és fuga , II. g-moll fantázia és fuga

A gyűjtemény rendezése idősebb kori lehet, ezt mutatják a fekete golyóstollal írt betoldások, és az íráskép is.

¹⁷³ A "kis" szó áthúzva.

3. Néhány gyakori forma és műtípus

a) Prelúdiumok, introdukciók, toccaták, fantáziák és fúgák

Pikéthy orgonaműveinek jelentős részét ez a műcsoport teszi ki. Az olyan kisebb műveket nem számítva, mint az egyes liturgikus elő-és köz-és utó-játékok gyűjteményei 14 ilyen opuszt találunk a művek között.

Ezek:

op.27.Preludium és fughetták	op.78. Preludium és fúga d-moll
op.30 Két prelúdium és fúga	op.86.Fantázia és fúga a-moll
op.31.Introdukció és fúga C-dúr	op.92.Két prelúdium és fúga
op.33. Toccata, intr. és fúga f-moll	op.100.I. Toccata és fúga C-dúr
op.35. Preludium és fúga e-moll	II. Fantázia és fúga g-moll
op.41.Preludiumok és fughetták	op. 101. Toccata G-dúr
op.55. Introdukció és fúga C-dúr	op.102.Fughetták (b-a-c-h)
op.56. Introdukció és fúga a-moll	

A műfaj gyakoriságának oka természetesen az orgonairodalom tradícióiban gyökerezik, illetve azt a tiszteletet tükrözi, melyet Pikéthy Tibor Bach művészetével kapcsolatban érzett. Köztudomású, hogy nagyon fontosnak tartotta a fúgairást, a kontrapunktban való elmélyülést. Olykor nem érthetőek a felületes szemlélő számára, hogy vajon milyen alapon kerültek kiválasztásra azok a művek, melyek nyomtatásban jelentek meg. Azonban tudjuk, hogy elsősorban saját maga tartotta értékesebbnek azokat a műveit, amelyek fúgákat tartalmaznak. Kétségtelen, hogy nagyon jártas volt a polifónia és az ellenpont világában, azonban természetesebb hatásúak azok a művei, amelyekben ennek a tervszerűségnek nincs nyoma, illetve inkább improvizatív, olykor pedig érzelmi alapúak.

10.18132/LFZE.2007.1

Ezeket a műveket általában két főbb típust különböztethetünk meg: az egyik viszonylag rövidebb bevezetőből (introdukciónak), és az azt követő fűgából áll, míg a másik típus általában önálló, nagyobb méretű prelúdium, vagy toccata, saját témával és fűgával.

Az első típus egy részének sajátossága, hogy a fűgató téma anyagát dolgozza fel az előjáték is¹⁷⁴. Ilyen például az op. 27, 56, 86, 92. Nem vonható párhuzam e technika illetve a művek nagysága között. Éppúgy találunk köztük kisebb és nagyobb műveket is. A nagyobb művek között az egyik legszebb példa erre az op. 56-os a-moll introdukciónak és fűga. Az op. 31-es C-dúr introdukciónak és fűga viszont önálló témát vonultat fel a bevezetésben, mégsem prelúdium. Ugyanakkor az op. 55-ös C-dúr introdukciónak és fűga első tétel teljesen a fűgató témából merít.

A másik típusra példa az op. 30, 33, 35, 41, 78, 100/I.II. .

Az egyes műveken belül több helyütt barokk formai elemeket, illetve témakaraktereket találunk, ennek legjellemzőbb példája az op. 78-as prelúdium-, és a 86-os fantázia és fűga. Mindkettő fűgató témája emlékeztethet bennünket Bach a-moll prelúdiumnak és fűgájára (BWV 543). Azonban nem vádolható Pikéthly plagizálással: mindkét műve ízig-vérig romantikus. Az a-moll fantázia pedig kifejezetten két különböző karaktert vonultat fel: a robbanékonny romantikus kitöréseket, és a csendes, elmélkedő közjátékokat. A barokk emlékkép inkább a fűgák szigorú szerkesztésmódjában, a szólamvezetésben, a pedálszólam egyes pontjain érhető tetten, mint például a d-moll fűga végén a kódában. Ugyanakkor mindössze néhány ütem választja el ezeket a helyeket azoktól a megoldásoktól, ahol dupla pedált, oktáv-kettőzött manuálszólamot, vagy romantikus akkordok sorát látjuk.

A toccaták közül kivételes az op.101-es G-dúr, hiszen ez nem a barokk, hanem a francia romantika modelljét követi. Természetesen nincs hozzá fűga, önmagában 3 fő részből áll, melynek közepe lassú tétel. Annyiban nem követi a francia mintát, hogy a középrész témája nem jelenik meg a

¹⁷⁴ Az op. 27 esetében a gregorián dallamok miatt ez természetes jelenség.

visszatérésben, azaz a két zenei anyag nem találkozik¹⁷⁵ A műről részletesebben a III/4./c. fejezetben szólok.

A fughetták világa Pikéthynél eléggé sokrétű: néhány esetben egészen nagyszabású műveket találunk, néha pedig egészen rövid, vázlagszerűeket. Nagyon nagy számuk két dologra enged következtetni: egyrészt kitűnő gyakorlatai ezek a nagyobb formák komponálásának, másrészt pedig nyilvánvaló, hogy a liturgikus orgonajátékban (mise közben átvezetésként, időkitöltésként) nagy hasznát veheti mindenki ezeknek a "tanulmányoknak" különösen akkor, ha témaként valamely népének vagy gregorián dallam szolgál. Tudvalevő, hogy Pikéthy szívén viselte a templomi orgonálás minőségét, és - mint azt e dolgozat II./2-es fejezetében cikkeivel kapcsolatban ismertettem már - többször is hangsúlyozta, hogy ki-ki tehetségéhez mérten, de lehetőleg színvonalas, erejét nem meghaladó, precízen játszható műveket játsszék. Nagy szerepe volt ebben az 1930-50 között működő Magyar Kórus kiadóvállalatnak is, amely több, kifejezetten a kántorok részére készült művet jelentetett meg. Köztük Pikéthy Orgonamuzsika sorozatának több részét is.

A fughettákból kivételnek látom az op. 102-es sorozatot, amely a Hódolat Bach emlékének alcímet viseli. Erről a sorozatról külön fejezetben szólok.

¹⁷⁵ Ebből a szempontból inkább a Scherzokra hasonlít, mint pl. az op. 88-as a-moll, és a 89-es g-moll. Igaz, hogy azok viszont A-B-A+coda formájúak, míg a G-dúr toccata saját témájából tovább építkezik, tehát nem ismétlődik meg az A rész.

b) Variációs művek

A variáció műfaja minden kornak kedvelt kifejezési módja volt, ez alól Pikéthty sem jelent kivételt. Az orgonairodalomban a romantika azon variációs feldolgozási technikája, amelyet számos hangszernél megtalálunk, ritka. Inkább a basszusvariációk terjedtek el Bach Passacagliája és a korábbi mesterek ciacona-i nyomán. Kevés példa van arra, hogy egy dalszerű témát, esetleg más műből vett témát, idézetet dolgozott fel valaki. Ilyenek például Reger korálfantáziái, Guilmant egyik karácsonyi orgonaműve, de ezek is egyházi énekek, korálok feldolgozásai. Ennek többek között az oka lehet, hogy az orgonazene "komolyabb" a szalonokban kedvelt brillírozásoknál, mint ahogy azt pld. a zongora, fuvola vagy más szólóhangszerek irodalmában látjuk. Ezeknek a feldolgozásoknak a sajátossága, hogy a harmóniai váz végig megmarad, amelyet különböző, általában egyre sűrűsödő ritmikai és technikai nehézségekkel öltöztetnek fel látszólag új köntösbe. Ennek eredménye több esetben az egysíkúság. Szinte kötelező jelleggel szerepel egy minore tétel, amennyiben az eredeti mű dúr hangnemű, vagy fordítva- maggiore a moll hangneműben. A variációk sűrűsödése folyamán általában egyre jobban előtérbe kerülnek az adott hangszer lehetőségei, alkalmat adva ezzel a játékosnak, hogy megmutassa mire képes hangszerén. A műfaj közkedveltségének másik motivációja pedig, hogy egy-egy népszerű dallamot többször is szívesen meghallgattak. Pikéthty művei között három olyan kompozíciót találunk, amely variációs technikát alkalmaz.¹⁷⁶

Ezek:

- op.37. Téma változatokkal és finale orgonára (Pastoral variációk)
- op.80. Cantilena, változatok és fuga
- op.95. Karácsonyi fantázia

E három kompozíció közül az első kettő tartozik ahhoz a műfajhoz, amit

¹⁷⁶ Valójában idesorolható az op. 87-es Őszi melódia is. Erről a műről a III./3/e fejezetben tesztek említést.

10.18132/LFZE.2007.1

az előzőekben ismertettem.

A Pastoral variációkban (melynek eredeti címe Téma változatokkal) saját témát dolgoz fel. A mű szerkezete a következő:

- Maestoso bevezető, amely már megelőlegzi a téma első felét:

The musical score for the Maestoso introduction is presented in three staves. The top staff is labeled 'Manual' and contains two systems of music. The first system consists of two staves (treble and bass clef) with a grand staff bracket. The second system also consists of two staves. The bottom staff is labeled 'Pedal' and contains a single line of music. The tempo marking 'Maestoso' is placed above the first staff. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is common time (C).

- Téma -moderato assai (mindkét tagja ismétléssel):

The musical score for the Tema -moderato assai section is presented in two systems. Each system consists of two staves (treble and bass clef) with a grand staff bracket. The bottom staff is labeled 'Pedal' and contains a single line of music. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is common time (C).

- I variáció. Piu mosso

The musical score for the I variáció (Piu mosso) section is presented in two systems. Each system consists of two staves (treble and bass clef) with a grand staff bracket. The bottom staff is labeled 'Pedal' and contains a single line of music. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is common time (C).

- II. variáció Allegretto scherzando

The musical score for the II. variáció (Allegretto scherzando) section is presented in two systems. Each system consists of two staves (treble and bass clef) with a grand staff bracket. The bottom staff is labeled 'Pedal' and contains a single line of music. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is common time (C).

10.18132/LFZE.2007.1

– III. variáció - Giocoso:

Musical score for the third variation, 'Giocoso'. It consists of three staves. The top staff is in treble clef, the middle in bass clef, and the bottom in bass clef. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is common time (C). The music is characterized by rhythmic patterns and melodic lines in the upper staves, with a steady bass line in the lower staff.

– IV. variáció Andante pastorale :

Musical score for the fourth variation, 'Andante pastorale'. It consists of three staves. The top staff is in treble clef, the middle in bass clef, and the bottom in bass clef. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is common time (C). The music features a prominent bass line in the lower staff, with melodic lines in the upper staves.

– V. variáció - minore tétel , pedálvariáció:

Musical score for the fifth variation, 'minore tétel, pedálvariáció'. It consists of three staves. The top staff is in treble clef, the middle in bass clef, and the bottom in bass clef. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and the time signature is common time (C). The music is in a minor key and features a prominent bass line in the lower staff, with melodic lines in the upper staves.

– VI. variáció -Vivace:

Musical score for the sixth variation, 'Vivace'. It consists of three staves. The top staff is in treble clef, the middle in bass clef, and the bottom in bass clef. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is common time (C). The music is characterized by rhythmic patterns and melodic lines in the upper staves, with a steady bass line in the lower staff.

10.18132/LFZE.2007.1

– Finale (Fúga) Maestoso e Grandioso zárórészlet:

A másik kompozíció több címmel szerepel: Románc változatokkal, Cantilena változatokkal, Cantabile változatok és fúga.

A mű első verziója H-dúrban készült el. Ennek dátuma 1945. dec.1. A B-dúr változat nem pusztán transzponálás eredménye. A két variáns között van néhány különbség is. Az eredetileg téma+3 variáció+zárófúga felépítés kibővült 3 további változattal. Érdekes módon a H-dúr lejegyzésben sokkal több konkrét előadási utasítás található, így például. manuálbeosztások, artikulációk illetve dinamikai jelzések. Ez utóbbiak a B-dúrban is megtalálhatók, és ott jobbra csak ezekből lehet kikövetkeztetni a szerző által elképzelt manuálbeosztást.

Lássuk tehát a mű felépítését:

– Téma:

– I. variáció Poco animato:

Musical score for the first variation, Poco animato. It consists of three systems of music. The first system has a treble clef with a melodic line and a bass clef with a bass line. The second system continues the melodic and bass lines. The third system shows the continuation of the bass line in the bass clef.

– II. variáció Allegretto scherzando:

Musical score for the second variation, Allegretto scherzando. It consists of three systems of music. The first system has a treble clef with a melodic line and a bass clef with a bass line. The second system continues the melodic and bass lines. The third system shows the continuation of the bass line in the bass clef.

– III. variáció Allegro giocoso:

Musical score for the third variation, Allegro giocoso. It consists of two systems of music. The first system has a treble clef with a melodic line and a bass clef with a bass line. The second system shows the continuation of the bass line in the bass clef.

Musical score for the third variation, Allegro giocoso, second system. It consists of two systems of music. The first system has a treble clef with a melodic line and a bass clef with a bass line. The second system shows the continuation of the bass line in the bass clef.

– IV. variáció Adagio poco rubato:

Musical score for the fourth variation, Adagio poco rubato. It consists of two systems of music. The first system has a treble clef with a melodic line and a bass clef with a bass line. The second system shows the continuation of the bass line in the bass clef.

10.18132/LFZE.2007.1

Musical score for the first variation, featuring a treble and bass staff. The treble staff contains a complex melodic line with a triplet of eighth notes in the final measure. The bass staff provides a simple harmonic accompaniment.

– V. variáció Grave dolente:

Musical score for the fifth variation, marked 'Grave dolente'. It features a treble and bass staff with a slow, expressive melody in the treble and a simple harmonic accompaniment in the bass.

– VI. variáció Allegro capriccioso:

Musical score for the sixth variation, marked 'Allegro capriccioso'. It features a treble and bass staff with a fast, rhythmic melody in the treble and a simple harmonic accompaniment in the bass.

– VII. variáció Finale Moderato maestoso:

Musical score for the seventh variation, marked 'Finale Moderato maestoso'. It features a treble and bass staff with a slow, grand melody in the treble and a simple harmonic accompaniment in the bass.

A két orgonamű hasonlít egymáshoz. Az op.37. keletkezési dátumát nem tudjuk, de bemutatója 1925-ben volt, tehát legalább 20 évvel korábbi műről beszélünk. A variációk száma azonos, mindkét kompozíciót fúga zárja. A Pastoral variációk valamivel jobban kihasználja az orgona lehetőségeit,

nagyon komoly szerepe van a pedálszólamnak, az egész mű szövete vas-
kosabb, technikailag jóval nehezebb. Ha számításba vesszük, hogy sokkal
fiatalabb korban íródott a másikinál, ez természetes is. A Cantilena címé-
hez méltóan végig könnyedebb és még talán a ritmikusabb variációkban is
dallamosabb, lágyabb. Technikailag mindkettő hasonló a már leírtakhoz,
az egyes variációkban leggyakrabban a jobb kéz változik. Több olyan hely
is található, ahol a harmóniák illetve a szólamvezetés szinte szóról-szóra
ugyanaz, mint az előző változatokban. Balkéz variáció nincsen, csak akkor
válík virtuózzá, amikor akkordikus, staccato karakterű a téma feldolgozá-
sa. Különösen a Pastoral-variációk textúrája veti fel a kérdést, hogy vajon
szerzőnk milyen orgonára, milyen akusztikára gondolt műve megírása-
kor, ugyanis a mű egyes részeinek karaktere elég gyors tempót kíván, ami
azonban a váci székesegyház akusztikai körülményei között nehezen kivi-
telezhető, főképp pneumatikus orgonán. Elképzelhető, hogy a gyors tem-
pók mégsem olyan nagyon gyorsak, illetve, hogy azt a zenei stílust követ-
te, amelyet pl. a regeri iskola követett-dacára a bonyolult, differenciált,
szövevényes anyagnak- inkább a hangtömegek, harmóniák voltak lényeg-
esek, nem annyira a mai értelemben vett plaszticitás.

A harmadik variációs mű, a Karácsonyi fantázia más karaktert képvisel.¹⁷⁷
Szerkezetileg ugyan sok hasonlóságot mutat a másik kettővel, de hangvé-
tele teljesen más: kevésbé öncélú, lényegesen egyszerűbbek az egyes tété-
lek, sokkal áttekinthetőbbek, ha tetszik "felfoghatóbbak". A zárófuga jóval
rövidebb. Összegezve elmondhatjuk, talán orgonaszerűbb is. Feltételezhe-
tő, hogy nem a zeneszerzői és orgonajátékosi bravúr volt számára a fontos,
hanem az a hatás, amelyet az ünneppel kapcsolatban szeretett volna kife-
jezni. Érdekessége, hogy ad libitum kórusvariáció is van benne, de enélkül
is előadható. A mű a három közül a legkésőbbi, ezért talán visszafogot-
tabb. Ugyanakkor a legkoncentráltabb és a legjobban is sikerült.

¹⁷⁷ Az egyes tétélekről, illetve a mű keletkezéséről lásd a III/4./d fejezetet.

c) Indulók

Pikéthy több indulót, illetve induló karakterű művet is komponált. E műfaj az orgonairodalomban főként a több karakterdarabot, illetve a liturgikus orgonazenét komponálók körében volt divatos. Az életműben a következő művek tartoznak ide:

- op.28. Fantázia Fúga és Marcia a B-A-C-H témára
- op.59. Gyászzene
- op.65. Alla marcia
- op.67. Messa Nuziale-VII. tétel
- op.73. Finale
- op.82. Marcia festiva
- op.96. Alla marcia

A felsoroltakból két mű alkalmi jellegű- a Nászmise (op. 67) zárótétele, illetve a Gyászzene (op.59.). Mindkettő hagyományos induló szerkezetű ABACA formában. Eltérés az alaphangulatban van, ami magától értetődő. Az op. 28-as B-A-C-H fantázia zárótétele Győzelmi induló (Marcia triumphale), amely ebben a műben a tisztelet jeléül érzelmi töltetet hordoz: Bach megdicsőítését, mintegy megkoronázva a fantáziát és a fúgát. Nem hagyományos, több közjátékos indulóforma, hanem a témát baszszus-osztinátóként használja, és egyre diadalmasabb fokozással jut el a teljes mű codájához.

Az op. 82-es Marcia festiva (Ünnepi induló) eredeti címe Jubilate volt, és konkrét alkalomra íródott. Nem érzem túlzásnak, ha azt mondom, hogy az egyik legjobban sikerült mű ebből a műfajból. Hangvételét tekintve rokon az angol indulókkal (pl. Elgar).

Három további, és egyben kiadatlan indulót írt még Pikéthy. Az op. 73-as Finale címen szerepel. Jóval szerényebb kivitelű, mint az előbb említett szintén C-dúr hangnemben írt Marcia festiva. Középrésze G-dúrban van. Az op. 65-ös számú Alla Marcia karakterét tekintve markánsabb induló, mint a 73-as számú. Első része ABA formájú, a B rész G-dúr hangnemű. A

teljes mű triója Asz-dúr, hasonlóan az op. 82.számúéhoz. Azonban ebben a műben nincs olyan szépen megoldva a karakterváltás, sőt, gyakorlatilag marad a markáns indulóritmus. Visszavezetése nem sikerült olyan természetesen, mint a 82-é. Az op. 96 címe szintén Alla Marcia, erősen hasonlít a témája a 65-öséhez, bár hangneme G-dúr, Esz-dúr középrésszel. Szerkezetiileg teljesen megegyezik vele. Befejező része sokkal invenciózusabb, viszont szinte ugyanaz a hibája mint a többinek: nincs az indulóritmuson kívül más karakter. A Marcia Festiva középrésze -bár annak kezdetén egy periódusnyi időre folytatja a főrész ritmikáját- nagyon dallamos, amely véleményem szerint a szerzőt is arra ihlette, hogy -bár kicsit zongoraszerű- de a romantikus orgonairodalomban mások által is gyakran használt triolás felbontásokkal lágyítsa meg a témát. E műnek nagyon jól sikerült a visszavezető része, és a befejező szakasza pedig azért frappáns, mert nem tér vissza a teljes főrész, hanem megrövidülve egy jól felépített coda követi.

A váci székesegyházban ezek a művek igen impozánsan szólaltak meg, és az is nyilvánvaló, hogy ünnepi alkalmakkor jól használhatóak voltak. Általában hasonló szerkezeti sablon szerint készültek, amelyet azonban a Nászmise és a Marcia Festiva esetében nagyon frappáns anyaggal sikerült megtölteni. Mindkettő esetében konkrét alkalomra, felkérésre írt műről van szó, ami elképzelhető, hogy nagyobb ösztönzést is jelentett szerzője számára, aki -mint azt a többenél látható- egyébként rutinból tudott ebben a műfajban is alkotni.

d) Liturgikus kisművek (Elő-köz és utójátékok, fughetták)

Említésre érdemes az a nagyszámú, egészen rövid orgonamű, amelyet az alábbi opuszok tartalmaznak:

- op.16. Orgonamuzsika I. (Kisebb orgonaművek gyűjteménye)
- op.41. Preludiumok és fughetták
- op.54. Fughetták előjátékkal
- op.68. Orgonamuzsika II. 70 közjáték
- op.74. Orgonamuzsika III.
- op.75. Fughetták előjátékkal
- op.99. Fughetták előjátékkal
- op.103. Közjátékok I-II.
- op.104. Fughetták

Pikéthy szinte élete végéig foglalkozott ezekkel a művekkel. Műfajukat tekintve sokféle karakter, feldolgozás előfordul közöttük. A nagyobb gyűjtemények, mint pl. az Orgonamuzsika I. (op.16.) legtöbbször hangnemekbe rendezve jelenik meg: ezzel is megkönnyítve a liturgián történő használatot. A művek jelentős része egysoros, 4-8 ütemes előjáték, a fughetták ennél valamivel hosszabbak. Megtalálhatók azok a kisebb ciklusok is, amelyeket egy-egy konkrét liturgikus dallamra vagy népénekre komponált. Szerkezetük: bevezető, néhány -az egyes versszakok közötti tematikus- közjáték, és zárótétel. Ezekben a kis ciklusokban még fughettát sem nagyon találunk. A legtöbb egyszerű imitációval indul, amely a téma egy rövid részletét idézi fel, közjátékok esetében akár az ének második, harmadik, vagy negyedik sorát, majd egy zárlattal zárul. Előfordul, hogy a kadencia dominánsan zár, így könnyen folytatható az ének. Az egyes gyűjteményekben több száz ilyen kis orgonamű van. Érdemes megjegyeznünk, hogy ebben a korban divatban volt ilyen gyűjteményt komponálni. Sok meg is jelent közülük. Érdekességként e helyt idéznék is egy eredeti kézzel írt véleményt, amelyet Pikéthy tollából látunk az egyik ilyen kotta borítólapján:

"Nem szeretem mások műveit kritizálni, elég gondot okoz nekem saját műveim kíméletlen bírálata. Azt azonban őszintén megvallom, hogy e kötetben levők közül sokat nem értek. Úgy érzem, hogy itt sok darabnak semmi köze a szívhez. Mintha csupán az agynak hideg, rideg számítása volna. Szív nélküli zenét lélek nélküli gondolatot el nem ismerek. Szív és lélek az egyedüli érték a zenében. Az agy- lehet bármennyire éles- melegíteni nem tud. A zenében ez az én hitvallásom. Talán ezért örülök, hogy nem tudok elfogadni mindent, ami e könyvben van!"

Kisfaludi Pikéthy Tibor

e) Hangulatfestő művek, egyéb műfajok

Pikéthy köztudomásúan nagyon szerette Edvard Grieg műveit. Ezt a hatást tükrözik is korai zongoraművei. Az eddigi fejezetekben láttuk, hogy komoly hangsúlyt fektetett a polifóniára, ezen belül is a fúgáírásra. Közben azonban számos kitűnő - a romantikus világot tükröző- kompozíciót vetett kottapapírra. Ezekben az orgonaművekben képszerűen "festi" le mondanivalóját- hűen akvarellfestő múltjához. Az eredetileg orgonára komponált darabok között találunk zongoramű átíratot is. (Legenda, op. 90.) A művek címei is kifejezik szerzőjük gondolat-és érzésvilágát, nem formákat jelölnek, hanem hangulatokat.

Ide tartoznak:

- op.47. Lux in tenebris-gyászzene
- op.59. Gyászzene
- op.60. Pastorale (Idyll)
- op.63. Pastorale
- op.64. Cantilena
- op.87. Őszi melódia
- op.90. Legenda

A felsoroltak nem mindegyike idillikus, mégis a romantikus lélek megnyilvánulásai. Pikéthy tisztelete szülei iránt több művet is ihletett -a felsoroltakon felül (op.47., 59.) itt kell a Requiemet megemlítenünk. Ez utóbbi liturgikus zene szemben a két orgonaművel, amelyek a gyász kifejezései. A Lux in tenebris tételei (Sirató, Gyászmenet, Vigasztaló) egyértelműen erre engednek következtetni. Érdekesség, hogy a második tételbe itt is becsempészi a fúgát, amely gyászinduló ritmusú és nagyszabású romantikus fokozás után c-mollból C-dúrba érkezik, miközben felbomlik a szigorú fúgaszerkezet is. A zárótétel lírai, meditatív muzsika.

A Gyászzenéről már ejtettem szót az indulókról szóló fejezetben. Ugyanúgy a szülők emlékének ajánlotta a szerző, mint az előző művet.

Az op. 60-as nyomtatásban is megjelent Idyll több címen is szerepelt. Egyik ezek közül a Pastorale elnevezés, mely nem szerencsés: könnyen összetéveszthető az op. 63-as, karácsonyi orgonaművel. A másik változat szerint Pásztorjelenet, mely kifejezi azt a hangulatot, melyet ez a mű sugall. A lassú, szólisztikus első részt a mozgalmas középrész követi, melyet annak témájából fejleszt tovább a szinte elmaradhatatlan imitációs technikával. A harmadik egység variációja az elsőnek: a dallam kolorált elemei a pásztorok furulyázására emlékezteti a hallgatót.

A Pastorale igazi karácsonyi muzsika. A kompozíció bevezetőjeként a pásztorok furulyázását halljuk ötletes visszhang-effektussal. Ezt követi a bölcső ringását utánzó a-moll cantilena, mely az oboa és fuvola regiszterek válaszolgatásával válik színesebbé. A darab középrésze itt is kicsit élénkebb tempójú, vidám, F-dúr hangnemű, 3/8-ban írt zene, melynek végén még a csengettyűk hangja is feltűnik, hogy utána ismét visszatérhessen a mű első részének zenei anyaga, mely szinte szóról-szóra megegyezik az első résszel: mindössze egy sor codával egészül ki.

A Cantilena egyetlen lefelé ereszkedő motívumra épül. Ezen "mereng" el a szerző. Hatásában az átlagos romantikus művek közé sorolhatjuk, talán azt is mondhatjuk róla, hogy semmi különleges nem történik benne, csak szép, csendes zene.

Az Őszi melódia valójában egy dal, mely a szopránban jelenik meg. A kíséret erősen zongoraszerű, különösen a mű elején. Ezt két "variáció" követi: az elsőben ugyanez a dallam a balkézbe kerül, a tenor szólamba, a másodikban a pedálban jelenik meg cantus firmusként. Ez a változat is inkább zongoraszerű: a balkézben tizenhatod arpeggio akkordokkal, a jobbkezben pedig staccato akkordfelbontás-figurációkkal. A variáció idézőjelét indokolja, hogy az eredeti dallam mindkét esetben csak félig hangzik el, folytatódik ugyan, de nem az eredeti változatnak megfelelően.

Erről a műről is elmondható, hogy nem más, mint egy konkrét hangulat zenében kifejezve.

Szokás volt *Legenda* címmel műveket írni. Egyik nagy előnye, hogy bármilyen karakter, mondanivaló, műfaj és szerkezet jelölhető ezzel a címmel. Ez a kompozíció három részes. A téma, mely a szokatlan 7/4-es ütemmutatóban van, először egy szólamban hangzik el, ezt a harmonizált változat követi. A téma folytatása nem túl ötletes, ugyanúgy indul, mint az első megjelenéskor, iránya kissé erőltetett. A darab középrésze az alaphangnemhez képest (C-dúr) a dominánsban: G-dúrban van. Témája új anyag, bár felfedezhetők hasonlóságok is a főtémával. Sok szekvenciamenetet tartalmaz, ettől egysíkúvá válik. Elképzelhető, hogy ezt Pikéthy is érezte, és ennek kiküszöbölésére számos helyen manuálváltásokat írt be a kottába. A zárórész visszatér az alaphangnembe, és itt-ott látható a szándék, hogy a két téma együtt is megjelenjen. A művek részletes felsorolásánál már említettem, hogy ez egy korai zongoramű orgonaadaptációja. Úgy vélem, hogy ez meg is magyarázza a fentiekben megállapított hiányosságokat és a nem minden esetben szerencsés megoldásokat. Ugyanott megtalálható néhány olyan adat is, melyből kitűnik, hogy az átdolgozás legfőbb célja a hangszerszerűség megvalósítása volt.

A fentiekből kitűnik, hogy néhány kivételtől eltekintve Pikéthy nagyon jól értett a romantikus zenei kifejezőmóddhoz. Ebben a pontban kissé sarkítva válogattam a műveket, elsősorban címük alapján. Ezért mindenképpen meg kell jegyezni, hogy számos más műben is fellelhetők hasonló jegyek. Ilyen például a Karácsonyi fantázia, a Nászmise néhány tétele, az a-moll és a g-moll scherzo.¹⁷⁸ Ez azonban természetes, a zeneszerző egységes stílusát bizonyítják függetlenül attól, hogy éppen milyen címet kapott az adott kompozíció.

¹⁷⁸ Az op. 88-as a-moll scherzo alcíme: Kergetőzés a szabadban; a 89-es g-moll több elnevezést is kapott, ezek között a Koboldok tánca címet emlitem.

f) A kedvenc téma: B-A-C-H

Hasonlóan a zenetörténet számos komponistájához, Pikéthyt is megihlette a Bach nevének betűiből adódó zenei téma. Ehhez még hozzájárul az is, hogy nagyon nagy tisztelője volt Bachnak és példaképének is tekintette. E lelki beállítottság terméke az op. 28-as Fantázia, fúga és marcia triomphale. A mű ihletője bizonyára Liszt hasonló műve, mely néhány elemében emlékeztet is a romantikus mester orgonaművére. Ez leginkább az első tételről mondható el. Ezek az apró hasonlóságok bizonyos futamok esetében jelentkeznek, azonban a harmóniák kezelése semmiképpen nem liszti. A fúga Pikéthynél a mű egészében nem a középrész szerepét tölti be, hanem önálló tételként jelentős konstrukció, amely folyamatosan fejlődik, s melynek végén a fantázia főtémája tér vissza. A művet egy győzelmi induló zárja le, melynek két témája van: a pedálban folyamatosan, osztinátóként megjelenő b-a-c-h, és a manuálban az induló témája, amely makacsul ismétlődik egyre fokozódva a teljes mű impozáns lezárásába torkollva.

Visszaemlékezésekből tudjuk, hogy élete utolsó éveiben szorgalmasan dolgozott egy fughetta sorozaton, mely a "Hódolat J.S.Bachnak" címet viseli, s melyre nagyon büszke volt. Ez a mű az op. 102-es számot viseli, és 15 elkészült tételből áll.¹⁷⁹ Az anyag tulajdonképpen nincsen letisztázva, de a szerző mellékelte egy tematikus tartalmat kéziratához, melyből kiderül, hogy a teljes sorozat elkészült. A művek részletes ismertetése című fejezet 43. pontja alatt megtalálhatók az egyes tételek kezdősorai. A sorozat keletkezése egy évtizedet ölel át. Különösebb rendező elvet nem lehet felismerni az egyes tételek sorrendjében, inkább a zenei karakterek változása dönthette el azt. A bevezető egy nagyon rövid imitációs anyag. Az ezt követő három fúga a téma hangjainak eredeti sorrendjével dolgozik 6/4, 4/2, C ütemmutatóban. Ezt egy rákfordítású témafeldolgozás követi,

¹⁷⁹ Orgonára egyébként Schumann írt 6 B-A-C-H fúgát, amelyek azonban jóval hosszabbak Pikéthy sorozatának darabjainál.

amely párja az öt megelőzőnek, hasonló a ritmikája, sőt ütemeken át teljesen azonos, nyilvánvaló szándékossággal. A 6.-10. tétel a különböző karakterek jegyeit viseli magán: van scherzando, van táncritmusú, és egy Lamentoso tétel is. Ezt egy b-moll tétel követi, melynek címe legkifejezőbben a Gyászmenet lenne magyarul. A 12. tétel egy Gyászdal (Naenia), melyben Pikéthy idézi Bach: János passiója zárókórusának lehajló témáját. Ezt az utalást a kottába be is jegyezte. A két további tétel az Epilógus és Postludium hasonlóak a bevezető tételhez, egyszerű imitációs szerkezet mindkettő. Annál ötletesebb a Finale, amelyben a fúgatéma indulóritmusú, és igen frissen hat a ciklus végén. Munkám során rekonstruálni próbáltam a sorozatot, így a kottaképet is számítógépre vittem, majd ebből mellékletként egy teljes hangfelvételt készítettem a műből. Az introdukciókat kihagytam, melynek többek között az az oka, hogy nincs mindegyik tételnek bevezetője, így a teljes mű előadása logikátlaná vált volna. A bevezetők mindössze néhány ütem terjedelműek. Ha valaki csak 1-1 fughettát játszik el a teljes sorozatból, jól alkalmazhatók ezek az előjátékok. Nem teljesen világos Pikéthy szándéka: a tartalomjegyzékben nem szerepelnek, többségük az egyes tételek után, a lapok alján vagy hátoldalán, a darabok végén található. Utólagos betoldásnak érzem őket.

A sorozat nagyon érdekes, hiszen már önmagában az a tény figyelemre méltó, hogy ugyanarra a témára több feldolgozás készült módot adva arra, hogy tanulmányozzuk a zeneszerző szakmai tudását.

4. Az alkotói munka folyamata

a) Bevezető

Pikéthy életművének érdekes darabjai azok a kéziratok, amelyek egy-egy mű keletkezésének különböző fázisaiban születtek. Munkamódszerét tekintve végtelenül precíznek bizonyult- a kompozíciót először vázlatként, ceruzával írta le, majd azt letisztázta. A tisztázatokba azonban többször is javított, ezt mindig lila, vagy piros színnel tette, hogy jól követhető legyen. Ha olyan nagyobb méretű változtatásról, kiegészítésről volt szó, amelyet külön kellett leírnia, azt általában a lapon egy üres helyen, vagy legtöbbször az utolsó oldal utáni lapon, ritkábban pótlapon tette meg. Ezeken mindig megtaláljuk azt is, hogy pontosan hová is szánta azokat. A kiadásra szánt műveket legtöbbször az orgonakották gyakori -fekvő- formátumában tisztázta, másolta le. Ez alól akad néhány kivétel. Olyan javítását is megtaláljuk, ahol a már kiadott, nyomtatott példányban javít, azzal a megjelöléssel, hogy egy későbbi kiadásban ezeket kéri korrigálni.

A változtatások csak akkor nem követhetőek, amikor hiányzik egy-egy láncszem. Az idősebb kori kéziratok esetében már találunk tévedéseket, még opus szám elírást is, de ennek nyilvánvalóan az életkor lehetett az oka. A késői műveknél már az is előfordult, hogy nem született végleges tisztázati másolat sem.

Az itt következő részben három olyan művet dolgoztam fel, amelynek kiemelkedően sok fennmaradt kézirata van, és ezekben világosan nyomon követhető Pikéthy zeneszerzői tevékenysége. A cél érdekében részletes ismertetést adok minden egyes forrásról, melyeket a könnyebb azonosíthatóság kedvéért betűjellel láttam el. A lényegesebb változásokat a kotta-példák segítségével is nyomon követhetjük. Nemegyszer apróságokról van szó, azonban ezek is árulkodnak arról a műhelymunkáról, amelybe általában a kívülálló nem pillanthat be.

b) Alleluja op. 62 I-II

A források leírásai:

A. Ms. mus 5962¹⁸⁰ (op.62/I-II)¹⁸¹ Szalay Lajos hagyatékából származó anyag (1975.ből)

Egy teljes példány, tollal írott

Leírása:

A No. I. Alleluja-feldolgozásnak teljes másolata, tollal írott, a szerző kézírásával.

Címlap (vékony karton):¹⁸²

A külső borítólapon felül gregorián kottát látunk. Kvadrátnotációval a Nagyszombati Alleluja olvasható -lila tintával. Bizonyíthatóan Szalay Lajos kézírása, mellette megjegyzésként a (Sabb.Sancto)- Grad.Rom. rövidítést láthatjuk még.¹⁸³

Pikéthy

Alleluja

Orgonára

Opus 62. I. II.¹⁸⁴

Jobb sarokban alul K. Pikéthy Tibor aláírás¹⁸⁵

A belső oldalon Szalay Lajos ex librise

¹⁸⁰ A forrásokat az OSZK számok sorrendjében soroljuk fel.

¹⁸¹ Csak a borítón szerepel így, belül csak az I. mű szerepel.

¹⁸² Az elhelyezés szerinti tördelésben

¹⁸³ A megjegyzés tájékoztatásul szolgál, hogy a dallam pontosan azonosítható legyen. A rövidítések a Szent Háromnap (Nagycsütörtök, Nagypéntek, Nagyszombat) harmadik napjára utalnak, továbbá a Katolikus Egyház hivatalos énekeskönyvére a Graduale Romanum-ra, ahol ez a dallam is megtalálható. Ez az Alleluja a Húsvéti Vigília része, amely liturgikus ceselekmény a II. Vatikáni zsinat óta már nem a Nagyszombathoz tartozik, mint azelőtt. A mű így bátran nevezhető „húsvéti-ként” is.

¹⁸⁴ A karton fedélben azonban csak a No I. van belekötve!

¹⁸⁵ Ezek Pikéthy fekete tintás kézírásai, nyomtatott rajzolt betűi

10.18132/LFZE.2007.1

A teljes mű Pikéthy Tibor saját, fekete tollal írt kézírata, terjedelme 8 oldal.
(ütemszámok: 13+13+12+12+12+12+11+8; összesen: 93 ütem)

A mű elején:

Lap tetején: gépelve:

Szalay Lajos egri főszékesegyházi zeneigazgató orgonaművész barátomnak

Fantázia a nagyszombati Alleluja fölött. - kézírásos cím

K. Pikéthy Tibor op.62. I.

A teljes műben manuáljelölések, néhány regisztrációs bejegyzés (főként kolllektívák) zöld tintával, helyenként piros tintával crescendo-decrescendo jelek, hengerállás.

A mű végén Pikéthy Tibor megjegyzése:

„Én megírtam Lajoskám!

Te játsszad!

Ölel: Tibor”

B. Ms.mus 5969 Szalay Lajos hagyatékából származó anyag (1975.ből)

Teljes, fekete tollal írott példány, terjedelme 3 oldal. (csak a II!)¹⁸⁶

Leírása:

Címlap:¹⁸⁷

Alleluja (ferdén keresztbe fölfelé)

Orgonára

K. Pikéthy Tibor

Op. 62.II.

(a szerző kézírata)

¹⁸⁶ Valószínű, hogy az 5962 -t Szalay különvette, amelyet Pikéthytól egybe kapott, új borítóval.

¹⁸⁷ A teljes címlap Szalay Lajos tollal írt „rajzolata”.

A harmadik oldalon a tisztázatban látszó többszörös javítás. Regisztrációs és egyéb bejegyzések a kottában nincsenek.

C. Ms.mus 9980 Vörösne Pikéthy Alexa hagyatékából származó anyag
1 teljes példány fekvőformátumú, tollal írott 7 oldal terjedelmű kézirat.
(Op.62. No. I.)

Leírása:

Címlap:

Improvisatio

a husvétii Alleluja fölött¹⁸⁸

K. Pikéthy Tibor

op. 62. I¹⁸⁹

A cím ceruzával javítva (a korrekció időpontja megállapíthatatlan): „Fantázia a nagyszombati Alleluja fölött”-re. A címlap tollal írott!

A műben a továbbiakban több átírás is látható lila ceruzával a 3,4,5 és 7.oldalon.¹⁹⁰

D. Ms.mus 9981 (csak a II!) Vörösne Pikéthy Alexa hagyatékából származó anyag

Leírása:

Címlap:

Alleluja

K.Pikéthy Tibor

Op.62.II.

Alul: Vác,947. II./17.

Tollal, álló formátum, javítás nélkül -3 oldal

¹⁸⁸ Eredeti címként tollal, Pikéthy kézírásával

¹⁸⁹ A római 1-es utólag hozzáírva, ceruzával.

¹⁹⁰ Ezekről részletesebben a formálódás részletei című részben szólnunk.

Az utolsó oldalon alul:

Kisfaludy Pikéthy Tibor

(átdolgoztam: 944.III.28.)

A mű végén a záróakkord a jobb olvashatóság érdekében mégegyszer le-
kottázva. A szerző kézírata.

Ms.mus 10045a

E. Ceruzás vázlatpéldány

Leírása:

Az op. 62/I-ből egy 4 oldalas fekvőformátumú példány, nincs befejezése.
Első oldalon alul: 940. IV./24. dátum található. Nem tartalmazza a teljes
művet.

F. Ceruzás vázlatpéldány

Leírása:

Az op. 62/II-ből egy ceruzával írott fekvőformátumú kézirat, Alleluja
címmel. 4 oldal terjedelemben. 1. oldal alján Vác, 944. II./17. dátummal.

A mű végén : átdolgoztam: 944. III./28. szerepel

G. Ms.mus 10654/1 Pikéthy Alexa hagyatékából származó anyag

Leírása:

Az op. 62. II. állóformátumú, tollal írott példánya, 3 oldalon.

Címlap:

Alleluja

K.Pikéthy Tibor

Op. 62. II. (ez áthúzva, és I.-re javítva lila ceruzával!)¹⁹¹

Vác, 944. II./17.

A 3. oldalon: Átdolgoztam 944. III.28.

¹⁹¹ A javítás téves, minden egyéb forrásban az eredeti számozás szerepel.

10.18132/LFZE.2007.1

Nagyon hasonlít az Ms.mus. 9981-hez. („D” jelű) Feltehetően egyszerre készült. A két kézirat között csak néhány apró eltérés van.

H. Orgonamuzsika op. 16. 89. szám ¹⁹² Nyomtatott változat.

Leírása:

A gyűjteményben az F-dúr hangnemű művek között szerepel Alleluja címmel, mely az op. 62. I. változata. Dátum nem szerepel rajta. Terjedelme 2 nyomtatott oldal. Az első oldal alján a Nagyszombati offertorium megjegyzés szerepel.

I. Ms.mus.10651 Orgonamuzsika op.16. teljes kéziratós példány

Leírása:

A teljes kézirat 54. számozott oldalán 87. (sic!) folyószám alatt, 2 oldal terjedelemben, tollal írott, javítások nélkül.

¹⁹² In: Orgonamuzsika I. Kisebb orgonaművek gyűjteménye Budapest Magyar Kórus MK8901 1947 55. o.

A mű leírása, fontosabb jellemzői:

Alleluja I.

A kompozíció F-dúr hangnemű. Az „A” szerint nagyszabású bevezetővel indít szerzője. A téma a pedálszólamban jelenik meg cantus firmus-ként, melyet ezután rövid tematikus szekvencia követ a domináns csúcspontig. A bevezető „patetico” előadói jelzéséből is kiviláglik az igen ünnepélyes pillanat ihlette zenei karakter. Ezt a témából induló négyszólamúvá fejlődő fuga követi, amely harangozásba torkollik, amely egybe komponált a téma grandiózus megjelenésével. Először Desz-dúr, majd Á-dúr végül F-dúrban. (lefelé tercrokons¹⁹³ lépcsőkben). Az első két lépcső 6-6 ütemes, az utolsó egy ütemmel meghosszabbodik a dominánsra változó pedálszólam miatt. Ezt a bevezető visszatérése követi, amely azonban g-moll dominánsára modulál, így D-dúr hangzaton áll meg. A nyolc ütemet követő rész (mely piano indul) célja az, hogy a Coda anyagát előkészítse, s ezzel megtörje a folyamatos fortissimo hangzást. E szakasz g-moll-ból indul, mellyel visszajutunk az alaphangnem dominánsára, amelyet a 8 ütemes záróanyag követ. Ennek anyaga eltérő az eddigiektől: a téma a szoprán szólamba kerül, amely alatt nyolcadmeneteket hallhatunk, eleinte szext, majd tercparhuzamokban, néhány ellenpontozó menettel kidíszítve, majd kétütemes akkordikus zárlat tesz pontot a műre.

¹⁹³ A Desz természetesen a helyesírási logika szerinti hangnem, a tercrokonság a Cisz-re értendő!

A zeneszerzői munka néhány mozzanata, a mű fejlődése

A teljes forma kialakulása

Mivel aránylag kevés forrásanyag áll rendelkezésre, ezért csak néhány apróbb változást tudunk nyomon követni. A vázlatok közt található korai megfogalmazás a szokásos képet mutatja: a téma kontrapunktikus feldolgozást nyer legkorábbi formájában. E vázlat (mely felirata szerint az Alleluja címet viseli) a piano jelzéssel ellátott témával indul, tehát még nincs meg a későbbi grandiózus bevezető rész. A második téma belépése előtti negyedeken staccato jelzést látunk, melyet a staccato sempre jelzés követ. A harmadik témabelépésnél már mezzoforte és legato jelzést látunk. A pedál marcato és forte lép be. A harangozás már megvan, külön XI. 8-i dátumjelzés szerepel fölötte. A későbbi bevezetés anyaga megjelenik e rész után, de befejezetlenül maradt. A „C” szerint már a teljes mű látható, azonban e példányban több apró javítást látunk, mely bizonyítja, hogy a Szalay Lajosnak adományozott példánynál mindenképpen korábbi.

Külön meg kell említenünk az op. 16-ban megjelent változatot („H”), s annak kéziratát („I”), amely egy más szerkezetet mutat: a mű utolsó részét tartalmazza: azaz a bevezető visszatérésétől a mű végéig terjedő szakaszt. Fűgát nem tartalmaz. E változat keletkezésének legvalószínűbb oka az lehet, hogy ebben a gyűjteményben könnyebb és rövidebb művek vannak. S mivel a bevezető anyag szerepel benne, így feltételezhetjük, hogy az előbbieken tárgyalt változások utáni, szándékosan, e kiadvány céljaira rövidített változattal állunk szemben.¹⁹⁴

¹⁹⁴ Érdekes, és tanulságos, hogy a szerző nem a másik -eredetileg is rövidebb- alleluját használta fel a gyűjteményhez. Kétségtelen, hogy az első mű rövidített változatban is jobban sikerült kompozíció. Lehet ez is oka döntésének, bár ez nem bizonyítható.

A formálódás részletei

A vázlatokban található és legrégebbinek mondható változatban tehát az eddig leírtak alapján még nem szerepel a bevezetés. A mű egyből a témával kezdődött így:

1. kottapélda

5

A téma c hanggal indul, ami egy valószínű tévedésen alapul¹⁹⁵, mely gyakori. A további témák is kvarttlépéssel indulnak, melyeket aztán a szerző átjavított.

A téma helyesen a következő:

2. kottapélda

5

Később egy hosszú trilla is belekerült, amely fokozza az ünnepélyességet.

3. kottapélda

5

¹⁹⁵ Az eredeti gregorián dallam terclépéssel indul, azonban ma is hallani, hogy liturgiában kvárt indítással hangzik el, mely egyrészt egyfajta „dúrosításra” való hajlam lehet, másrészt esetleg egy téves, vagy régebben létezett dialektus maradványa. Tény, hogy a kevésbé biztos hallású papok, énekesek így szokták eltéveszteni. NB.A barokk-rokokó orgonairodalomban van kvártlépéssel induló fűgafeldolgozása e témának, amely teljesen egyértelműen hozza ezt a lépést.

10.18132/LFZE.2007.1

A „C”-ben végig látható, hogy a tollal írt verzióban a szerző kiradírozta és javította az összes témafejet. Ennek következményeképpen a 38.ütemben szólamokat harmóniaailag átalakította.

Az eredeti téma szerint:

4. kottapélda

The musical score for example 4 consists of two systems. The first system shows a piano part with a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. The right hand has a trill (tr) over a note. The second system shows a forte marcato section with a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand.

A javított témával:

4b. kottapélda

The musical score for example 4b consists of two systems. The first system shows a piano part with a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. The right hand has a trill (tr) over a note. The second system shows a forte marcato section with a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand.

A mű 39. ütemében az alt szólamban az esz hangot szerzője disz-re javította.

Eredetileg:

5. kottapéllda

Musical score for example 5, original version. It consists of two systems of piano accompaniment. The first system shows the right hand with a trill (tr) on the first measure and a melodic line, and the left hand with a bass line. The second system continues the piece with a triplet in the right hand and a bass line. The tempo/mood is marked *f marcato*.

Javítva:

5b. kottapéllda

Musical score for example 5b, revised version. It consists of two systems of piano accompaniment, identical in notation to the original version. The first system shows the right hand with a trill (tr) on the first measure and a melodic line, and the left hand with a bass line. The second system continues the piece with a triplet in the right hand and a bass line. The tempo/mood is marked *f marcato*.

10.18132/LFZE.2007.1

A mű 46. ütemétől - a „harangozás” megindulásától Pikéthy változtatott a pedálszólamon. Az „E” forrásban még a maga teljességében olvasható az eredeti változat, amelynek nyomai az „C”-ben is fellelhetőek¹⁹⁶:

6. kottapélda

The musical score for example 6 consists of two systems. Each system has three staves: a grand staff (treble and bass clefs) and a separate bass line. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 4/4. The first system starts with a *mf* dynamic marking. The grand staff contains chords and melodic lines, with some notes beamed together. The bass line features a steady eighth-note accompaniment. The second system continues the same musical material, with a *mf* dynamic marking also present.

6b. kottapélda

The musical score for example 6b is identical in notation to example 6. It consists of two systems, each with three staves (grand staff and bass line). The key signature is two flats, and the time signature is 4/4. The first system begins with a *mf* dynamic marking. The notation includes chords, melodic lines, and a bass line with eighth-note accompaniment.

¹⁹⁶ Ott részben kiradírozva és átjavítva, részben lila ceruzával átírva találjuk e részt.

10.18132/LFZE.2007.1

A „C”-ben jelenik meg a bevezető is az eredeti formájában. A feljebb már említett téma „hiba” miatt így kezdődik a mű:¹⁹⁷

7. kottapélda

Az átdolgozás után:

8. kottapélda

A fenti változások mind szerepelnek a „A”-ban, ahol már további javítás nincs.

Kiegészítés:

Itt kell megemlítenünk Lehotka Gábor orgonaművész-zeneszerző változatát, amelyet saját maga számára dolgozott át. Az átdolgozás egyik fontos eleme a zárórész előtti piano induló szakasz teljes kihagyása, és a hangozós rész kiterjesztése, sőt ismétlése. Ennek a változatnak tárgyalása nem témánk, viszont említésre méltó, hiszen lemezfelvétel is készült belőle.

¹⁹⁷ Ez a kezdés található az op. 16-ban közölt nyomtatott és kéziratos változatban is. A MK által kiadott, és az OSZK-ban Z 309666 jelzeten található első szerzői levonatpédány, melyet P.T. újból 1949-es dátummal javított, nincs erre vonatkozó utalás!

Alleluja II.

A két mű közül ez a rövidebbik, jelentősége is kisebb. Hangneme G-dúr. A húsvéti 6. tónusú ünnepélyes alleluját dolgozza fel.

A mű 8 ütemnyi bevezetővel indul, mely a téma első ütemének anyagából merít és dinamikai fokozás után a dominánsra áll meg. Ezt követi a piano induló fuga, illetve inkább csak fughettának nevezhető rész, amely 16 ütemnyi, és az ötödik szólamként belépő pedálszólammal ér véget egy újabb megállással. Ezt követi a 12 ütemes zárórész, mely a grandioso jelzést viseli. Anyaga tematikus, a pedálban halljuk a témát oktávkettesben ellenpontozó akkordokkal, majd a manuálszólamban halljuk megharmonizálva a témát tonikai orgonapont felett, melyet három ütemes zárlat tesz teljessé.

A zeneszerzői munka néhány mozzanata, a mű fejlődése

A teljes forma kialakulása

A mű témája:

9. kottapélda

10.18132/LFZE.2007.1

A fugato 12. üteme után egy teljesen más anyag következik, melyben a pedálszólam nem a témával lép be:

10. kottapélda

The musical score for Example 10 consists of three staves. The top two staves are a grand staff (treble and bass clef) with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. The bottom staff is a single bass clef staff. The music is in 3/4 time and features a complex rhythmic pattern with many beamed notes and rests.

Ezt az anyagot -mely arra utal, hogy esetleg a szerző komolyabb fűgát kívánt írni eredetileg- Pikéthy kihúzta a műből, és egy sorral lejjebb már az ismert folytatást látjuk. Megjegyezzük azonban, hogy ez a részlet nem logikus, ugyanis a pedálszólamot minden előzetes bevezetés nélkül lépteti be, miközben a fűga 4. szólama is belépett, a mauálszólamokban, ráadásul a szopránban. Ezt feltehetőleg ő is észrevehette.

A zárórész ebben a változatban a pedál oktávketőzött témájával indul, de nem viszi végig azt:

11. kottapélda

The musical score for Example 11 consists of three staves. The top two staves are a grand staff (treble and bass clef) with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. The bottom staff is a single bass clef staff. The music is in 3/4 time and features a complex rhythmic pattern with many beamed notes and rests.

A javítás a végleges változatban a témát hozza a pedálban:

12. kottapélda

The image shows a musical score for Example 12. It consists of three staves. The top two staves are a grand staff (treble and bass clefs) with a key signature of one sharp (F#) and a 4/4 time signature. The music is primarily chordal, with many chords marked with a 'z' (zongorára) indicating they are for the piano. The bottom staff is a single bass clef staff, also in 4/4 time, with a key signature of one sharp. It contains a melodic line with some rests and a final note in the fourth measure.

Kiegészítés:

A „G” forrásról már említettük, hogy apró eltéréseket tartalmaz a „D”-hez képest.

- A bevezető záró (8.) ütemében ceruzás javítást találunk a pedálban. Az eredetileg *d* hangot *d*¹-re javította a szerző.
- A fuga 12. ütemében a pedálszólam belépését megelőző ütemben az alsó két szólam olvashatósága érdekében ceruzával kikottázta az ütem záró két negyedét, mindkét szólamban.
- A zárórész 4. ütemében (kézirat 3. oldal első ütem) a balkézben írt kitarított *d* hangot törölte.¹⁹⁹

¹⁹⁹ Ez paralell megtalálható a pedálszólamban, lehet hogy szükségtelennek érezte.

c) G-dúr toccata op. 101.

A források leírásai: ²⁰⁰

Ms.mus. 5971

A. Tolla írt tisztázat példány²⁰¹ Szalay Lajos ex librisével ²⁰²

Leírása:

Címlap: ²⁰³

Szalay Lajos barátomnak emlékül Pikéthy Tibor 1953. XI./4.²⁰⁴

Toccat

orgonára

Kisfaludi Pikéthy Tibor

Op.101.

(Vác 1952)

Zárólap (belső 13. oldal): Eger 1953. okt. 29. dátum és Szalay Lajos aláírása
Piros és zöld színű tintás bejegyzések Szalaytól. (dinamika, regisztráció,
manuálváltások)

Ms.mus. 6064 -Szalay Lajos hagyatékából származó anyag:

- B. 1 teljes tisztázat 9 lap terjedelemben - Vác, 1952 dátummal megegyezik a „I anyaggal ²⁰⁵, Szalay bejegyzéseivel.
- C. 1 lap, melynek második oldala tartalmazza a középrész első változatát (az 55. ütemtől) ,de teljesen más zenei anyaggal É-dúr hangnemben
- D. 1 íven a végleges középrész korai formában
- E. 1 lapon a középrész rövidebb átvezetéssel

²⁰⁰ Emelkedő számsorrend szerint felsorolva. A valószínű kronológiai sorrend: 10016 a, ,6064, 5971, 10016 b, EMB 1971

²⁰¹ Származik Szalay Lajosnétól 1975. XI.3.

²⁰² Az írásjegyek alapján a teljes kottatisztázat Szalay Lajos kézírása, kivéve az ajánlást.

²⁰³ Az elhelyezés szerinti tördelésben!

²⁰⁴ Pikéthy kézírása

²⁰⁵ Tanulmány Szalay Lajos orgonaművész , az előadásra vonatkozó bejegyzéseinek vizsgálata.

10.18132/LFZE.2007.1

- F. 1 lapon a toccata codája, túloldalán (fejjel lefelé) egy korábbi változatú befejező rész áthúzva, „máskép dolgoztam föl” megjegyzéssel.
- G. 1 lap regisztrációs feljegyzés, Szalay Lajostól, valószínűleg az egri székesegyház orgonájára.
- H. 1 kis lap, mely a középrész előtti ütemek vázlatait tartalmazza.
(Személyes megjegyzés Szalaynak: „így gondolod?”)

Az összes kézirat tollal írott. Mindegyik oldalon regisztrációs bejegyzésekkel, valamint ujj-és lábrendek, manuálváltások láthatók, továbbá néhány bejegyzés törlésének nyomai is.

Ms.mus. 10016 a Kéziratcsomag²⁰⁶

- I. 1 teljes példány álló formátumú tollal írott spirálos kottafüzetből kitépett lapokon, tollal, bal sarkában ceruzás felirat: „átdolgozott példány Pikéthy” szignóval, végén Vác 1952 dátummal (összesen 9 számozott oldal), majd tovább ceruzás vázlatok az 56-57. ütem anyagával, és a záróütemek változatával (1 oldal).²⁰⁷
- J. 1 ceruzás kézirat-ív. E lap felirata Toccata Coda, Pikéthy aláírásával, mely az előbbi codájának kézírata.
- K. 1 lap dátum nélküli, mely a végleges mű középrészének rövidebb formáját, és a visszatérés előtti ütemeit tartalmazza, ceruzával írott.²⁰⁸
- L. 1 lap 953. szept. felirattal egyik oldalán a középrész bővítménye, másikon áthúzva a H-dúr Cantilena és változatok (op.80.) témáját tartalmazza, ceruzával írott.

Ms.mus. 10016 b

- M. Teljes, tollal írt fekvőformátumú kézirat

²⁰⁶ Származik Vörösné Pikéthy Alexától 1990. II.9.

²⁰⁷ Megegyezik „E”-vel.

²⁰⁸ Megegyezik „E”-vel.

10.18132/LFZE.2007.1

Ezt a példányt Pikéthy az 1971-es Editio Musica Budapest kiadó számára használta fel. A kézirat keletkezésének dátuma nem állapítható meg,²⁰⁹ azonban a korábbi összes változást kivétel nélkül tartalmazza, sőt további módosításokat is tartalmaz. Mivel közreadó a nyomtatásban megjelent művön nincs feltüntetve, ezért feltételezhetjük –mint sok korábbi esetben is-, hogy szerzője maga választotta, ajánlotta, és korrektúrázta kiadásra kerülő kompozícióját.

Leírás:

Külső címlapon: ²¹⁰

Pikéthy

Toccat

per organo (ez utólag tollal betoldva)

G-dur

Opus 101.

Ms.mus 10045 A 'Vázlatok, töredékek és 10652 Gondolatok-vázlatok

N. Csak egy helyen van nyoma a műnek e bőséges vázlatgyűjteményben:

a toccata együtemes témáját „Toccatá témának” megjelöléssel egy vázlatlapon találhatjuk meg. ²¹¹

O. Nyomtatott: 1971. EMB közreadó nélkül (saját tulajdonban)

A mű végleges formáját ekkor nyerte el.

²⁰⁹ A kézírás időskori írásmódot tükröz.

²¹⁰ Az elhelyezés szerinti tördelésben!

²¹¹ Lásd: Tempo di menutto 10045 a op.89. kéziratának végén '948 május 27. dátum „toccatá téma” felirattal 1948. VI.1.

A mű leírása és fontosabb jellemzői

A mű szerkezete A-B-A forma, első látásra Théodore Dubois G-dúr toccatajára emlékeztet. A motivikus ismétlődésekből felépített első részt lírai témájú középrész követi, majd a középrész témája közé a tokkáta motívumok idéződnek fel, és ebből alakul ki a visszatérés. Míg Dubois műve G-dúr H-dúr középrésszel, addig Pikéthyé G-dúr E-dúr középrésszel. Ez utóbbi kompozíció visszatérése más mint a „minta”, hiszen új tematikus anyagot hoz, és kontrapunktikus elemeket is tartalmaz. Dubois művében szószerint visszatér az „A” rész, a codában a „B” rész témáját is felidézi. Pikéthy ezt nem teszi. Mindkét műben a visszatérés A része a francia tokkáta szokásosnak mondható repetitív ritmusát hozza, egyrészt a mű fejlődése céljából, a végkifejlet előtti fokozás hatásának növelésére.²¹² (

A zeneszerzői munka néhány mozzanata, a mű fejlődése ²¹³

A teljes forma kialakulása

Az „I” és „B” kéziratban láthatjuk, hogy a Toccata eredetileg középrész nélküli volt, terjedelme 32+32+32+33+13 ütem laponként, összesen 141 ütem, (szemben a nyomtatásban megjelent véglegessel, mely a bővülések után 201 ütem hosszúságú.)

Első bővülésként a középrész témája jelenik meg. Ez is fokozatos alakul ki: először a középrész témája fogalmazódik meg (lásd a „C” kéziratban), mely teljesen más anyag, mint a későbbiek, viszont a hangneme már E-dúr, és a folytatáshoz átvezető rész előjelei felfedezhetők benne. A „D”, „E” és „L” forrásokban követhetők tovább nyomon ennek a zenei anyagnak az átalakulásai.

²¹² Ilyen ritmusképlet található meg pl. Widor V. Orgonaszimfóniájának F-dúr toccatajában, ahol ezt az elemet az egyik legjellemzőbb formájában találjuk meg.)

²¹³ Viszonyítási alapul a mű nyomtatott formáját vettem, mely mindenki számára hozzáférhető, és az ütemszámok alapján beazonosítható a mellékelt kottapéldák alapján.

A második bővülési, alakulási pont a mű vége, amely sokfajta változatban szerepel, szinte minden olyan kéziratban megtalálható, amely valamilyen formában tartalmazza a mű végét. Éppen ezért ezt most itt nem soroljuk fel, majd csak a mű kialakulásának részletes ismertetése során teszünk róla említést kimerítőbben.

A formálódás részletei

I. A középrész formálódása

1) A legjelentősebb változások a középrész kialakulásának folyamatával kapcsolatosak. Mint azt már mondtuk, a műnek eredetileg nem volt lassú, „B” része. Az első 56 ütem szinte már a kezdetektől a végleges megfogalmazásban látható, úgy, ahogy az az „I”-ben is található. A mű a végleges forma 107-től 187-ig terjedő ütemeivel –tehát egyből a toccata C-dúr hangnemű manuál-pedál kánonjával és további 3 ütem záróanyaggal folytatódik. A kapcsolódási pont a még hiányzó középrész előtti ütemek és a C-dúr hangnemű folytatás között tehát eredetileg ilyen volt:

13. kottapélda:

Végző forma 107-108. ütem

Azonban már ezen a kéziratban is találkozhatunk az újonnan megírt középrészhez átvezető anyaggal, tehát az 56-57-58. ütemek korai megfogalmazá-

sával, amelyek a később átírt középrészhez vezetnek át. (Az itt induló Édúr téma nem került bele ugyanis a későbbi, végleges megfogalmazásba.) Az átvezetés tehát korai, egyszerű kivitelében az alábbi kottapéldában itt látható:

14. kottapélda:

Musical score for example 14, showing a piano introduction in 2/4 time with a key signature of one sharp (F#). The score consists of three systems of staves (treble, middle, and bass clefs).

A középrész eredeti anyaga a „C” kéziratban található, s mivel az egyáltalán nem ismert, ezért a teljes anyagát közlöm, adalékként, és érdekességként. Karakterében más jellegű zene ez, és 10 ütemmel hosszabb is, mint a későbbi változat. Azonban a folytatás jellegét tekintve a későbbiekben sem változott.

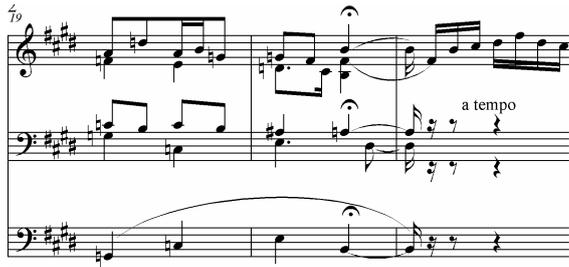
15. kottapélda:

Musical score for example 15, showing a piano introduction in 2/4 time with a key signature of one sharp (F#). The score is divided into three systems, with the first system including performance markings *rit.* and *dolce cantabile*. The score consists of three systems of staves (treble, middle, and bass clefs).

A végleges középrészt több különböző lapon és lejegyzésben is megtalálhatjuk. Íme egy variánsa az „E” forrásból:

16. kottapélda:

10.18132/LFZE.2007.1

A téma anyagának több apró változtatása a „K” anyagban található.

Ezek:

-a szoprán szólam eltérései:

17. kottapélda (61-62.ütem) (65-66.ütem)

- a pedálszólamban , a 69., 73. ütemben a kromatikus menet egy –egy részének kiemelése látható , melyet később elhagyott:

18. kottapélda: (69-70.ütem)

2) Az „I” anyagból már idéztük az első ismert középrész verziót. (lásd 3. kottapélda).

A fenti kottapélda kapcsán vizsgáljuk meg a középrész előtti és utáni kapcsolás zenei anyagának alakulását:

E lap túloldalán meg is találjuk az 57-58. ütemek azon átdolgozását, amelyek már a későbbi nyomtatott változatban is megjelentek:

19. kottapélda:

(57-58. ütem)

10.18132/LFZE.2007.1

A „K” anyag a teljes középrészt tartalmazza mindkét kapcsolási ponttal együtt. (előtte, utána). A lassú rész utáni visszatérés átkötéssel indul, mely a későbbi változatokban már nem található meg:

20. kottapélda:

Az ezt követő anyag szekvenciaelemekből áll. A lépcsőfokokból csak a H-dúr és a C-dúr hangneműek vannak meg. Az egyes elemek a véglegeshez képest 1 ütemmel rövidebbek, majd a későbbi átdolgozás során bővülnek csak ki:

21. kottapélda /1

22. kottapélda/ 2

A fenti rész későbbi formájában:

The musical score for Example 22 consists of three staves. The top staff is in treble clef, the middle in bass clef, and the bottom in bass clef. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The top staff features a melodic line with a 'sostenuto' marking. The middle staff has a bass line with 'a tempo' and 'rit' markings. The bottom staff shows a bass line with a 'rit' marking.

Az átvezető anyag a 103-106. ütemekkel folytatódik, és egyből következik a „visszatérés”.

Az előbbieken említett rész fejlődését, tehát a folytatást az „L” lapon találjuk, mely betoldás megegyezik végleges 87-95. ütemmel. Itt már folytatódik a szekvencia, de az utolsó elem, az Esz-dúr hangnemű lépcsőfok még itt is hiányzik, azaz egyből a 103. ütemtől folytatódik a mű, ami már a közvetlen átvezetés a gyors C-dúr részhez.²¹⁴

10. kottapélda:

(87-93.ütem, 95-97-98. ütem,103. ütem)

The musical score for Example 10 consists of two systems of three staves each. The top staff is in treble clef, the middle in bass clef, and the bottom in bass clef. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The first system shows a sequence of chords and melodic lines. The second system continues the sequence, with a measure marked with an '8'.

²¹⁴ 953.szept. dátummal

3) A „D” anyag jelentős. Bár megegyezik a „K” forrással, mégis fontosak a megjelenő különbségek. Mivel ez a lap Szalay hagyatékából került elő, sok „kulisszatitkot” elárul A bejegyzések alapján valószínűsíthető, hogy Szalay a gyakorlatban előadásai alkalmával pótlapként használta e kéziratrészletet, tehát betoldásként ahhoz a kottához, amely neki is megvolt, s melyet Pikéthytől kapott a mű első megfogalmazásából. A szekvenciák elemei kibővülnek 1-1 ütemmel, s bár még a zárlatok eltérőek szinte a végleges változatot mutatják.(lásd 9./2. kottapélda!)

Az előző kottapéldában bemutatott toldást is tartalmazza.²¹⁵

Tanulságos számunkra a „H” jelű kis kottacédula, hiszen kiderül belőle, hogy a középrész komponálása olyan erősen foglalkoztatta, hogy ezt Szalay Lajos barátjával is megkonzultálta írásban, postai úton. Szalay (a beírt regisztrációkból láthatóan) szinte az összes változatot játszotta, így”partnerként komoly részt vett ki a zeneszerzői munka véleményezéséből. A cédulán a főréz és a lassú rész kapcsolásának megoldásait látjuk:

23. kottapélda:

The image shows a musical score for a piano accompaniment. It consists of three systems of staves. The top system has a treble clef staff and a bass clef staff. The middle system has a treble clef staff and a bass clef staff. The bottom system has a single bass clef staff. The music is in 2/4 time and G major. The first system shows a melodic line in the treble and a bass line in the bass. The second system shows a similar melodic line in the treble and a bass line in the bass. The third system shows a single bass line in the bass.

A jobbkez felső szólama egy másik változatban:

The image shows a musical score for the right-hand upper part of example 23. It consists of a single treble clef staff. The music is in 2/4 time and G major. The score shows a melodic line with eighth and sixteenth notes.

II. A coda kialakulása

Az „F”-ben, mely csak a mű végét tartalmazza olyan zárlatot találunk, mely más helyen nem fordul elő többé:²¹⁶

²¹⁵ Lásd 10. kottapélda

²¹⁶ Pikéthy meg is jegyzi”máskép dolgoztam föl”

24. kottapélda:

Musical score for example 24, showing a piano accompaniment with a treble and bass clef staff, and a separate bass clef staff below. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The score consists of four measures. The treble staff contains chords and melodic lines, while the bass staff contains a simple bass line.

Az „I”-ben, azaz a mű legrövidebb változatában ezt látjuk:

25. kottapélda:

Musical score for example 25, showing a piano accompaniment with a treble and bass clef staff, and a separate bass clef staff below. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The score consists of four measures. The treble staff contains chords and melodic lines, while the bass staff contains a simple bass line.

Szintén itt rögtön találkozunk a kibővített zárlattal, kétféle variációban is:

26. kottapélda: 1.verzió

Musical score for example 26, version 1, showing a piano accompaniment with a treble and bass clef staff, and a separate bass clef staff below. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The score consists of six measures. The treble staff contains chords and melodic lines, while the bass staff contains a simple bass line.

2. verzió:

Musical score for example 26, version 2, showing a piano accompaniment with a treble and bass clef staff, and a separate bass clef staff below. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The score consists of six measures. The treble staff contains chords and melodic lines, while the bass staff contains a simple bass line.

Az „A” kézirat teljesen megegyezik a többi tisztázattal.²¹⁷ A bevezetőben már jeleztük, hogy Szalay Lajos ebből a kottából játszotta a művet. Az előző zárórésztől (kottapélda 2. verzió) csak a záró akkordmenet pedálszólamában tér el:

27. kottapélda:

Ezzel még nem vált véglegessé e rész, a nyomtatott kiadás előtt is történt benne átdolgozás, ezt a fejezet IV.pontjában ismertetjük-.

III. Egyéb kisebb változások

A főrészben a 45-48. ütemekben a pedálszólam az „I” forrás tanúsága szerint egyszerűbb, és könnyebb volt²¹⁸:

28. kottapélda:

Későbbi megfogalmazása:

29. kottapélda:

A visszatérésben ugyanitt az alábbi eltérések találhatók a végleges változathoz képest:

²¹⁷ vö.14. kottapélda 2. verzió

²¹⁸ Hasonlóak voltak az 51. és további ütemek is!

IV. A nyomtatás előtti korrektúra

Az „M” jelzésű, a források felsorolásánál említett és a Zeneműkiadónál megjelent 1971-es kiadáshoz használt kéziratpéldány tartalmaz néhány „utolsó simítást”. Képünk a mű változásainak e helyt megtalálható utolsó fázisának ismertetésével válik teljessé és befejezetté.

A mű kezdete fölött bal oldalon „Hagyományos kottakép!” (=fekvő formátumú) megjegyzést látunk.

A mű folyamán sok helyen Pikéthy dinamikai jeleket pótol, ezek rendszerint külön a pedálszólamra vonatkoznak. Feltehetően fontos lehetett számára, hogy külön rögzítse a pedál dinamikát, még a manuáldinamikával való egyezése esetén is²¹⁹. A bejegyzések tempójelzései javarészt helykorrekciók, azokat a tempó-és karakterjelzéseket helyezte át, melyeket kottasorok közé jegyzett. Így az az elv valósul meg, hogy ezek mindig a partitúrasorok felé kerülnek, a dinamika azonban mindig az adott szólamhoz, helyhez.

A javítások másik csoportja a kötőívek törlése, javítása volt, például a balkéz első ütemének végén és a második ütem elején található akkord eredetileg alul is kötve volt, ezt törölte. Azonban egy részük inkább esztétikai jellegű.

A további javítás tárgya a módosító jelek egyértelműsítése, hiánypótlása, illetve a hangnemváltások előjegyzésváltásainak elhelyezése. (pl. az 59. ütemben, vagy a középrészen belül a 79. ütemben, ahol a feloldás a kettősvonal elé, az új előjegyzés utána került, az egyértelmű olvashatóság érdekében.)

²¹⁹ Egyben tükrözi közismert precízsgét is!

A korrekciók fontosabb csoportját képezik a darab szövegének változásai, ezek bár apróbbak, mégis érdemes ismertetnünk őket, hiszen másutt nem fordulnak elő²²⁰.

Ezek:

1. a 32. ütem utolsó nyolcadán akkordváltás történt, mely jobban megerősíti a moduláció menetét:

31. kottapélda:

Korábbi:

Végleges:

2. Az 59. ütem első nyolcadán, a középrész csatlakozásánál a pedálszólamban megjelenik egy E hang, mely teljessé teszi a kapcsolódás pontját, és megerősíti az új hangnemet is:

32. kottapélda:

Korábbi::

Végleges

3. A 94. ütemben a tartott pedál d hang helyett a következő, a toccata motívumát idéző képlet jelenik meg:

²²⁰ Pontosabban: más forrásokból nem ismertek számunkra

33. kottapélda:

Korábbi:

Végleges:

4. a 192-199 ütemek e kéziratban szereplő eredeti változata mely ez volt:

34. kottapélda:

erre változott:^{221 222}

35. kottapélda:

A fentiekén túl megjegyezzük, hogy a nyomtatott kiadásban a 13. ütem jobb kezében két sajtóhiba van, „a” hangok helyett „aisz” hangokat kell játszani helyesen. ²²³

²²¹ „befejező ütemek.....” Megjegyzéssel a kottalap tulsó oldalán.

²²² A 200. ütemben szereplő akkordisméltés nélküli változat alatta található szintén ugyanezen a lapon.

²²³ Az összes változatban így szerepel. A nyomtatott kiadás alapjául szolgáló kéziratban ez az ütem sor elejére esik, és teljesen egybeolvad az előjelzéssel a jobb és a bal (cisz) előjegyzése. Könnyen félreérthető.

10.18132/LFZE.2007.1

Végezetül ejtsünk szót még két anyagról:

-a „J” forrásban, melynek felirata „Toccata Coda”, s mely a nyomtatott kotta 150. ütemével indul, *piu mosso* tempójelzést látunk.²²⁴ Figyelemre méltó ez az anyag is, hiszen a 150- 187. ütemig azonos a nyomtatásban megjelenttel (néhány apróbb eltéréstől eltekintve) ²²⁵

-a „G”-ben pedig, mely csak regisztrációs feljegyzéseket tartalmaz azt látjuk, hogy egy kortárs orgonaművész milyen regisztrációt alkalmazott saját orgonáján a mű előadásakor. Szalay Lajos egy kombinációt használt a mű előadásához. A kiinduló szín alapregisztereket jelentett, P+III. kopulával, I+III. kopulával, előkészített nyelvvel. Az A kombinációban a középrészt készítette elő, Pásztorsíp 8´ -at ír tremolóval a II. manuálon, Zergekürt 8´-at az I., Subbass 16, 8´ a pedálon.

²²⁴ NB! A közreadott EMB kiadványban nem szerepel, pedig zeneileg indokolt.

²²⁵ Ezek a következők:

1. kötőívek a 158 skk ütemekben balkézben, ahol a 2. és 3. nyolcadot köti legatóval össze
2. a 165-166.ütemekben a balkézben az ütem első akkordjait ismétli nyolcad értékben
3. a 157-167 ütemekben duplapedált találunk
4. a 174-ben a balkéz akkordja a második nyolcadon visszaugrik g-h-d felrakásra , és utána lép a felső szólama a disz hangra

d) Karácsonyi fantázia op.95.

A források leírásai:

Ms.mus. 10045 ²²⁶Vázlatok töredékek

10045a

A. Ó gyönyörűszép titokzatos éj A4-es méretű vk-i feldolgozás (felül megjegyzés: „vegyeskarra átírta Pikéthy Tibor”²²⁷

Túloldalán az alábbi megjegyzést olvashatjuk:

„Ez a vegyeskari átírat behelyezendő az orgonafantáziába a III. variáció után, ezután következik befejezésül ismét az orgona, a fuga.”

B. Ceruzás kézirat A4-es Var.IV. Pásztorsíp felirattal

Alul 951. I.18. dátum

Megj:

„a vegyeskar kísérete ad libitum!

Pikéthy”

Előadási jelek: Az első sor felett (a jobb kéz szólamára vonatkozóan) Schalmei regisztert javasol, II. manuál felirattal (mely alá van húzva

A balkézre 4'+2' III. manuál regisztrációs utasítást olvasható. A teljes tételre végig *piano* jelzést ír, és a 2. ütem fölött *staccato sempre* felirat olvasható.

Minden dallamsor végén *ritenuto*, *fermata* majd *a tempo* jelzés

C. Ceruzás kézirat nagy kottalapon másfél ív összeragasztva.

Az első ív első oldalának alján 1950. jan2.-i dátum látható.²²⁸

²²⁶ Az Ms.mus. jelzetű kéziratok az OSZK Zeneműtárának részét képezik.

²²⁷ Vélhetjük, hogy ez másolat, hiszen az op.79.. alatt található 2 Karácsonyi ének 1945-ből származik.

²²⁸ NB! a Szalay féle iraton (F) ezzel a dátummal szerepelnek az egyes életképek megnevezései is, de itt még azok nem találhatók meg.

- D. 1 félív egyoldalas Var.I. feliratú lap, mai első variáció anyaga, más pedállal. A C forrással azonos papíron és írással ,nincs rajta dátum.
- E. 1 félív egyoldalas Var.II.. feliratú lap 950. dec. 25. dátummal, amely a 12/8-os variációt tartalmazza. Az előzőektől eltérő papíron és más ceruzával.
- F. Ms.mus. 5956
Teljes kézirat Szalay Lajos hagyatékából, a végén Budapest 1964. V. 4-i dátummal, Szalay sajátkezű aláírásával.
Elején '50 jan.2-i dátummal, valamint a tételek címeinek felsorolásával. (lásd később).
- G. Ms.mus. 11010
Teljes kézirat, „kisfaludi Pikéthy Tibor gyűjteményéből” pecséttel ellátva. „Másolta Tibornak 1969. okt.30-név (kiolvashatatlan).
A kéziron több javítás Pikéthy jellegzetes időskori írásával.²²⁹
- H. Teljes, tollal írt kézirat Pikéthy Alexa hagyatékából magántulajdonban, 1950.jan.2-i dátummal
- I. Teljes, tollal írt kézirat Lehotka Gábor tulajdonában
- J. Ms.mus. 9994
Egy íven az op. 79. Két karácsonyi ének, vegyeskari feldolgozásban. (Csendes éj, Ó gyönyörűszép) Dátuma 1945. Zenei anyaga teljes egészében megegyezik a későbbi IV. variációval.
A mű nyomtatásban nem jelent meg.

A mű leírása és fontosabb jellemzői

Végleges formájában a mű variációs formájú, É-dúr hangnemben, a közismert magyar katolikus karácsonyi ének, az „Ó gyönyörűszép” feldolgozása.

²²⁹ Ezek: a címben a fantázia áthúzva, helyette Karácsonyi hangulatok felirat szerepel. A mű belső borítóján a tételcímek javítása, melyet a mű leírása című szakaszban ismertettem..

10.18132/LFZE.2007.1

Az egyes tételek címei az F forrás szerint:

Preludium: Híre terjed, hogy megszületett a Gyermekek

I. variáció: A pásztorok vígan útra kelnek

II. variáció: Az Anya lágyan ringatja a Gyermekek bölcsőjét

III. variáció: Köszöntik az Anyát szép muzsikaszóval

IV. variáció: Az angyalok és a pásztorok énekkel, és muzsikával köszöntik a Gyermekeket

V. Fúga: A pásztorok hazatérnek és hírül viszik a látottakat

A G forrásban Pikéthy átjavítása alapján:²³⁰

Cím: Karácsonyi hangulatok

I. Introdukció: Híre terjed, hogy megszületett a Gyermekek

II. A pásztorok vígan útra kelnek

III. Az Anya lágyan ringatja Gyermekeit

IV. A pásztorok vígan köszöntik az Anyát szép muzsikaszóval

V. Az angyalok és pásztorok énekkel, és muzsikával köszöntik az Anyát és a Gyermekeit

VI. Finale A pásztorok hazatérnek és hírül viszik a látottakat

A zeneszerzői munka néhány mozzanata, a mű fejlődése

A teljes forma kialakulása

A mű nagy valószínűséggel 1949 Karácsonyán keletkezhetett. Erről közelebbi adat nincs, de az 1950. január 2-i dátum megengedi számunkra azt a gondolatot, hogy egy ünnepi improvizáció ihlette a művet. Eredeti formája bevezető-fúga, és egy romantikus gondolkodásra jellemző „hárfa”

²³⁰ V.ö.előző lábjegyzet

variáció a dallamra. (Lásd Guilmant hasonló művét!²³¹) Ezt a formát az C forrásban találhatjuk. Ebben a kéziratban javítást találunk: az eredetileg Andante feliratú -már említett- hárfás variációt III. variáció felirattal látták el. Ez alátámasztja azt, hogy az A, B, D, E források ennek a kéziratnak kiegészítései, feltehetően 1950. decemberéből (mint azt olvashatjuk az E forráson.) A B jelű forrás 51. januári dátuma feltehetően annak a jele, hogy 50/51 fordulóján az ünnepek környékén ismét foglalkozott a művel. A kórusbetét beillesztése IV. variációként az utolsó mozzanat, ezután a műben már más jelentős változás nem történt.

A formálódás részletei

A C jelű forrásban található a mű legrövidebb formája, amely még nem variációs, hanem egy három részből álló mű.

Az egyes részek a következők:

1. egy -a véglegesnél rövidebb bevezető rész egészen az első variáció helyéig.
2. a teljes fuga a coda részig
3. a végleges változat III. „hárfás” variációja, mely egy szerény zárlattal *ppp* zárja a teljes művet. (lásd 4. kottapélda)

Az első részben csak egy bevezető futamot találunk, amely inkább egy felütés érzetét kelti²³²:

1. kottapélda:

231 Alex Guilmant: Deux variations sur „Puer nobis nascitur” (NoËls op. 60 III. füzet 1.o.Schott 30518) e műben ugyan fuga nincs, csak a téma és annak két variációja, melyből a második a „hárfás”, mely *ppp* ér véget.

232 Lásd C forrás!

The first system of the musical score consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. Both are in the key of D major (two sharps). The music begins with a whole rest in the treble staff, followed by a series of chords and a melodic line in the bass staff. There are some triplets and slurs indicated.

Ez kibővül, és sokkal impozánsabbá is válik ezáltal. A „H” -ban látjuk az újabb megfogalmazást, mely forrás már a kibővített, több variációval ellátott művet tartalmazza.²³³

36.b kottapélda

The second system of the musical score consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. Both are in the key of D major (two sharps). The music begins with a whole rest in the treble staff, followed by a series of chords and a melodic line in the bass staff. There are some triplets and slurs indicated.

A preludium indítása utáni, harangozást idéző részben a balkéz akkordjai a korábbi kéziratokban csak kettősfogásokat hoz, melyek azután hármashangzatokká bővültek ki:^{234 235}

²³³ A bővülés részleteit lásd alább!

37. kottapélda

38. kottapélda

A fentiekben már ismertetett szerkezetben a kialakuló orgonapontot követi a fúga, és a hárfázás, andante felirattal. A variáció felett andante felírást találunk áthúzva, helyette keresztülírva *Mosso* felirat olvasható. Alatta megjelenik a Var. II (III?) felirat, mely már biztos előjele a mű bővülésének.²³⁶

A lezárás a következő:

39. kottapélda

Az eredeti mű a D és E forrásokkal egészült ki, melyek feltehetően 1950. decemberéből származnak, amint azt az E forráson olvashatjuk. Az A forrás (=kórustétel) szintén ebből az időből való, hiszen a már említett, a lap alján található szöveges megjegyzés szerint a III. variáció²³⁷ után kell behelyezni a műbe, és a B forrás az orgonaszólamot tartalmazza, melyet 951 januári dátuma, és ad libitum kíséretként jelez szerzője.

²³⁴ Lásd H és minden későbbi forrást!

²³⁵ Az előző példától eltérően a H forrásban ez a hely átdolgozásra került.

²³⁶ A javítás bizonyosan későbbi, mint maga a kézirat.

²³⁷ Azt, hogy ez a „hárfás” rész, a C forrás utólagos javításából látjuk, ahol az Andante felirat helyett szerepel a III. var. felirat.

Így alakul ki az az -immáron végleges- variációs forma, melyet teljes egészében a H jelű kéziratban láthatunk, s bár azon is az 1950. jan.2-i dátum szerepel, minden bizonnyal későbbi. Pikéthy a dátummal a mű első papírra vetését jelzi, hiszen a későbbi F, G forrásokon is ez szerepel.

A letisztázás során keletkezett eltérések:

I.variáció

a) A 2. ütem balkezeiben a téma eredetileg így szerepel:

40. kottapélda

A későbbi változatokban kisebb szólamvezetési átalakulást látnunk:²³⁸:

b) A bevezető és az I. variáció kapcsolása eredetileg²³⁹:

41. kottapélda

A fenti példa jobbkezeiben egy másik motívumot látunk, melyet szerzője egy kisebb harang felidézéséül komponált bele a műbe. Először tehát a nagy ünnepi harangozást halljuk, utána pedig a csöndes lélekharangot. ²⁴⁰

²³⁸ A H forrásban is!

²³⁹ H forrás szerint

²⁴⁰ Lehotka Gábor közlése

10.18132/LFZE.2007.1

The image shows two systems of musical notation for piano. The first system consists of a treble and bass staff. The treble staff has a 'rit.' marking and a 'III. 4'+2' Tremolo' marking above it. The bass staff has a 'p' marking. The second system also consists of a treble and bass staff. The treble staff has a 'Gajo' marking and a '5' marking above it. The bass staff has a 'sempre staccato' marking. There is also an 'accelerando' marking above the treble staff in the second system.

Az egybeszerkesztés után az eredetileg tartott pedál E hang helyett lépkedős ritmikai ostinato basszust kapott a tétel bevezetőként és annak teljes hosszában²⁴¹. Ez az elem egyszersmind meghatározza a variáció tempóját is. Ezen túlmenően megjelenik egy tartott h^2 hang, melyhez a szerzői utasítás a következő: „Ennél a változatnál egy külön manuálon rögzítjük a legmagasabb „h” billentyűt, 4'+2' változattal.”²⁴² A következő változatnál kikapcsoljuk.” Ez is hasonlóan hangulati elem, mint az előzőekben említett lélekharang. A magasban feltűnő „h” hang a betlehemi csillag fénylése az égen, ahogy Pikéthty ezt sokszor említette is.²⁴³

II.variáció

a) a 2., és a 4. ütem végén az alábbi változást láthatjuk a pedálban²⁴⁴:

42. kottapélda

The image shows two staves of musical notation. The top staff is a bass staff with a 12/8 time signature, showing a sequence of notes and rests. The bottom staff is a treble staff with a 12/8 time signature, also showing a sequence of notes and rests. The word 'etc.' is written to the right of each staff.

²⁴¹ Ez a javítás a H jelű forrásanyagban található, utólagosan bejegyezve.

²⁴² = regiszter

²⁴³ Lehotka Gábor közlése

²⁴⁴ A H forrásban utólagos bejavításként szerepel. Regisztrációként gyenge 8'+4' szerepel a pedálhoz!

- b) Ugyanitt a záróütem trillája helyett kiírt díszítés találunk a jobbkezben:

43. kottapélda

A későbbi változatokban:

A H anyagban a III.-IV. variáció fordított sorrendben található. Azaz az énekkari betétet tartalmazó anyag után a hárfás variáció következik, majd csak ezután következik a fúga.²⁴⁵

IV. variáció

Az énekkari variáció kíséretének 3. ütemében a balkéz javítása:

44. kottapélda

Záró rész

Az I anyagban nyomon követhető a zárórész bővülése.

Az eredeti zárás:

45. kottapélda

²⁴⁵ Vajon csak másolási hiba?

10.18132/LFZE.2007.1

The first system of the musical score consists of two staves. The upper staff is a grand staff with treble and bass clefs, containing a piano part. It features a 'Tutti' marking, a 'rit.' (ritardando) marking, and an 'allargando' marking. The lower staff is a single bass clef staff with a 'lunga' marking. The music is in a key with three sharps (F#, C#, G#) and a common time signature.

A kibővítés 2 ponton, a 3. ütem után, és a záróakkord előtt történt. A végleges változat így alakul:

The second system of the musical score consists of two staves. The upper staff is a grand staff with treble and bass clefs, containing a piano part. It features an 'Adagio' marking, a 'Tutti' marking, a 'rit.' marking, and an 'allargando al fine' marking. The lower staff is a single bass clef staff with a 'Tutti' marking and a 'pppp' marking. The music is in a key with three sharps (F#, C#, G#) and a common time signature.

A javítás teljes egészében ceruzával készült, világosan elkülöníthető az eredeti -tintatollal írott- anyagtól. Megjegyezzük, hogy az eredeti zárás ebben a kottában Tuttiban, tehát fortissimo ér véget szemben az összes többi fellelhető forrással. Pikéthy azonban az előadási jeleket e javítással együtt átírta, és ismét visszatért a teljes halkítás ideájához. Ez a megoldás egy regisztercrescendoval ellátott orgonán –mint amilyen a váci Székes-egyházé is-ugyan kivitelezhető, azonban a zenei anyag inkább a grandiózus befejezés képét mutatja, így a teljes lehalkítás inkább egy érdekes szer-

zói megoldást mutat számunkra.²⁴⁶ Pikéthy erről azt mondta, hogy ez a visszhang szándékos megnyújtása, amely így szebben cseng, mintha csak a templom természetes visszhangja csengene.²⁴⁷

Néhány kiegészítés:

Az I jelű kéziratot tanulmányozva érdemes szót ejtenünk még azokról a javításokról is, amelyek főképpen az előadási utasításokat érintik.

- A mű kezdetén a *vivo* utasítást *presto*-ra módosította, és megjelenik a *volante* utasítás is.(ez a második futamnál is megjelenik)
- A második ütem tizenhatod menetében eredetileg egy tizenhatod triola is szerepel (e-fisz-gisz), amelyből a középső hangot kihúzta. Ez gördülékenyebbé teszi a művet.
- A bevezető rész csúcspontján zenei kifejezést érintő hanghossz változtatást látunk a jobbkézben, és a pedál kötés törlését, valamint a balkéz akkordjának átkötését:

46. kottapélda

The image displays two systems of musical notation for piano. Both systems are in 3/4 time and use a key signature of three sharps (F#, C#, G#). The first system shows the original notation: the right hand has a triplet of eighth notes (e, fisz, gisz) marked *sempre* and *ff*; the left hand has a marcato eighth-note accompaniment marked *marcato sempre*. The second system shows the revised notation: the right hand has a single eighth note (e) marked *sempre* and *ff*, with a longer note value; the left hand has a marcato eighth-note accompaniment marked *marcato sempre*. The bass line in both systems consists of a steady eighth-note pattern.

²⁴⁶ Ez a gondolat a korai, háromrésztes forma végéből származik, ott azonban láthattuk, hogy egy felbontásos variációt követ, tehát sokkal indokoltabb ez a romanticizáló megoldás.

²⁴⁷ Lehoka Gábor közlése

- A harmadik variációban az alábbi beírást találjuk: „Végig egy octávval feljebb a pedálban.” Ez a „hárfa” variáció, melynek jobbkeze és a pedál között kánon van, így fekvésben messze esik egymástól. Kétségtelen, hogy ez az instrukció gyakorlati szempontból igen jól beválk, Tudjuk, hogy ezt azért kérte utólag így, hogy a cantus firmus énekeljen és ne dübörögjön.²⁴⁸ ²⁴⁹ Ez a megjegyzés kizárólag ebben a kottapéldányban található meg.

A már sokszor említett H kézirat, mely Pikéthy lányának halála után került elő –mint már említettük– az első tanúja a teljes mű kialakulásának, és annak az állandó javítgatásnak, melyet szerzője előszeretettel végzett művein. Ugyanakkor lényeges momentumokat tartalmaz: itt jelennek meg először a tételcímek, itt látjuk együtt a kórust az orgonakísérettel, az I. variáció tartott h hangos, és pedálosztinátós bevezető ütemei kiegészítésként itt található meg az utolsó kottalapon. A befejezés végső változatának előjelei itt fogalmazódnak meg. Nyilvánvalóan nem zárható ki további kéziratok létezése, de a hozzáférhető anyag egyik legfontosabb dokumentuma ez a verzió.

Bizonyosan nem véletlen a mű előzményének bő anyaga, hiszen az egyik legkiválóbb kompozíciója ez szerzőjének. Érzelmileg is kötődhet hozzá, hiszen a karácsony az egyik kedvelt ünnepe mindenkinek, és hálás témája az alkotóknak a művészet minden területén.

²⁴⁸ Lehotka Gábor közlése. Saját elmondása szerint

²⁴⁹ Természetesen a 8'alapra regisztrált pedálszólam eredeti helyén játszva ugyanolyan megfelelő, 4söt általában plasztikusabban szól, hiszen önálló színt kap. Jómagam így szoktam játszani.

IV. Pikéthy művei a gyakorlatban

1. Előadási kérdések

a) Tempó

Egy mű tempója nagyon relatív dolog. Nehéz behatárolni, hogy milyen gyors egy allegro, mennyire lassú egy adagio. A ma embere mindent szeretne megmérni, egzaktul meghatározni. A zeneműkiadók elvárják, hogy a szerzők minden egyes előadói utasítást pontosan rögzítsenek. A metronómok elterjedésével a tempó mérhetővé és egyben pontosan, számszerűen megjelölhetővé is vált. Az orgonazene esetében ez nem mindig célravezető, hiszen nem lehet egy katedrálisban ugyanolyan tempóban játszani egy adott művet, mint hangversenytermi akusztikában.

Ez a probléma Pikéthy műveinek előadása kapcsán is felmerül. Említettem a Pastoral variációk tárgyalásánál²⁵⁰, hogy a nehezebb variációkhoz kiírt tempójelzésekkel óvatosan kell bánni. A váci székesegyház nagyon visszhangos tér, ráadásul a kupola sem túl előnyös a lecsengés szempontjából. A bonyolult textúrájú művek ebben az akusztikai környezetben nem szólnak jól. Az alapprobléma ezért a következő: Pikéthy általában szövevényes, sűrű műveket komponált, és a fúgákon kívül is sokszor alkalmazott polifóniát. Kompozíciói előadásakor vigyáznunk kell a tempóvétellel, mert a szólamok felfoghatóságnak gátja lehet, ha nagyon visszhangos térben túl gyorsan játsszuk ezeket a műveket. Részletes statisztika készítése nélkül is szembetűnő, hogy viszonylag kevés *allegro* jelzést találunk. Gyakoribb az *animato* megjelölés, amely legtöbbször párosul más jelzéssel, pld. *moderato animato*. Inkább karakterekre vonatkoznak az utasítások egyes gyors tételekben: *maestoso con fuoco* (op.33) *energico* (op.37), *allegretto scherzando*, *allegro giocoso*, *allegro capriccioso* (op.80), *con moto* (op.849, *con anima* (op.85), *moderato maestoso*, *allegro moderato* (op.86), *allegro* (op.88), *allegretto* (op.100/I.) stb. Korunk életvitele egyre gyorsabb, amely hatással

²⁵⁰ III./3/b fejezet

van ránk, zenészekre is. Ma egy allegro tempójelzés sokszor versenyszellemet vált ki: "olyan gyorsan, amilyen gyorsan csak el tudom játszani!"-gondoljuk. Pikéthynél feltűnő, hogy például *allegro assai, molto allegro* és hasonló fokozott gyorsaságot sugalló jelzés sehol sincs. Abból a néhány sajátkezű utalásból, amelyet itt-ott jegyzetekben találunk kiderül, hogy mindig mértékletességre inti a játékost. Ha a szerző leírta a darabot, az attól kezdve önállóvá válik, és megszólalásának sorsa az előadó kezében van. Amennyiben az interpretátor ésszerűen gondolkodik, és kiművelt zenei érzékkel rendelkezik, elég pontosan meghatározható a mű szerkesztésmódjából a helyes tempó alsó és felső határa, melyet ezen a sávon belül azután az akusztikai körülményekhez -és nem utolsósorban- az adott hangszerhez kell igazítani. Az eddigiek figyelembevételével elmondható tehát, hogy Pikéthy orgonaműveit nem szabad túl gyorsan játszani. Ezt alátámasztja Lehotka Gábor visszaemlékezése is. Ő több alkalommal személyesen is hallotta a szerzőt, sőt annak otthonában sok esetben ő játszotta a művek pedálszólamait, amikor azokat zongorán mutatta be. Minden alkalommal nyugodt tempót vett.

b) Regisztráció

A kérdés igen lényeges. A helyes regisztrálást a stílus, a hangszer adta lehetőségek együttesen határozzák meg, de kell hozzá szín-és arányérzék, sőt hangszerelési képesség is. A legrégebbi koroktól napjainkig haladva egyre fontosabbá vált a pontos hangszínek rögzítése a kottában. Ádáz vitákat vált ki, hogy egyes zeneszerzők műveit milyen módon "szokás" regisztrálni. Tudomásul kell vennünk, hogy minden orgona egyedi hangszer, még akkor is, ha egyébként felfedezhetők stílusbeli hasonlóságok az egy korban, ugyanott épült hangszerek között. Ha dogmatikusan ragaszkodunk az előírt regisztrációkhoz, akkor egyetlen orgonaművet sem szabadna előadni, hiszen csak azon az eredeti állapotában megőrzött hangszeren szól hitelesen, ahol a komponista orgonista volt. Néhány szerencsés esetben tanulmányozhatók ugyan a régebbi korokból fennmaradt orgo-

nák, azonban a legtöbb esetben ezek vagy megsemmisültek, vagy jelentős átalakításon estek át. Tapasztalatom, hogy azok az orgonaművek, amelyek valós értéket képviselnek, általában nem regisztrációfüggők.²⁵¹

Pikéthý életének nagyobb részét a váci székesegyház változó állapotú, 1905-ben épült, eredetileg Rieger orgonájánál töltötte. Ez a hangszer pneumatikus orgona volt. Az eredeti diszpozíciót, illetve az építési terv leírását a függelékben közlöm. A hangkép nem a legideálisabb. Leginkább a német romantikus hagyományt közelíti meg, de sok hiányossággal. Néhány jel arra enged következtetni, hogy nem nagy szakértelemmel tervezték, pontosabban nem gondosan az adott helyszínre, és elképzelhető, hogy pénznek sem voltak bővében.. Kritikus szemmel nézve ezen az orgonán Pikéthý művei sem szólhattak ideálisan. Mai állapotában pedig még kevésbé. hiszen azóta -egyszer még életében, egyszer pedig halála után- átépítették a hangszert.

A kéziratok tanulmányozása alapján megállapítható, hogy nagyon ritkán írt be a kottába konkrét regisztrációs utasítást. Arra is akadt példa, hogy a kiadásra került művekben elhagyta a kéziratban eredetileg szereplő jelzéseket. Ugyanez vonatkozik a manuálváltásokra is. Példaképpen említem, hogy az op. 101-es G-dúr toccata kéziratához képest a nyomtatott kottában nincsen megjelölve semmilyen manuálváltás, a Nászmisében (op.67) ugyanakkor vannak javaslatok a manuálbeosztásra és a regisztrációra is. Az Idyll kéziratában szerepel az induló regisztráció²⁵², azonban ez sem szerepel a nyomtatott kiadásban. Az op.63-as Pastorale esetében azonban minden instrukció megtalálható a kéziratban és a nyomtatott kiadásban egyaránt. Regisztrációs utasításként inkább a nem szokványos fekvéseket jelezte: ilyen pld. a Karácsonyi fantázia kórustételében a 4'+2' jelzés, vagy ugyanitt a III. variációban a pedálban megjelenő témára vonatkozóan az

²⁵¹ A szélsőséges eseteket természetesen nem sorolom ide: például, ha nem megoldható egy cantus firmus helyes fekvésű megszólaltatása, vagy ha nincs két manuál egy triójellegű műhöz, kicsi a hangterjedelem, romantikus orgonamű megszólaltatása középhangos hangolású orgonán stb.

²⁵² Ez megtalálható az Orgonaművek részletes ismertetése fejezet 15.pontja alatt.

"egy oktávval feljebb" jelzés. Az Őszi dal című műben (op.87) "Solo regiszter" megjelölés látható, a Legendában (op.90) manuálváltásokat írt be csak úgy, mint az op.100/I-es C-dúr toccatában. A művek többségében azonban csak dinamikai jeleket találunk. Néhány helyen előfordul *crescendo-decrescendo* jelzés, amely a redőnyhasználatra vonatkozik.

A dinamikával kapcsolatosan egy további érdekességről is érdemes szót ejteni: néhány darab végén - melyek egyébként fortissimo fejeződnek be - a záró, tartott akkordon decrescendot látunk, egészen a pppp-ig. Ezt csak hengerrel (regisztercrescendo) lehet kivitelezni. Pikéthy elmélete erre vonatkozóan az volt, hogy az amúgy is létező visszhangot ezzel lehet meghosszabbítani. Ez afféle romantikus effektus, ami nem biztos, hogy szépen kivitelezhető, különösen akkor nem, ha a henger összeállítása nem folyamatos. A műveket általában tehát tömörszerűen lehet regisztrálni. A szólisztikus helyeket a szerző legtöbbször megjelölte, ennek azonban nem kell feltétlenül nyelvregiszternek lennie. Néhány helyen konkrétan megnevezi az Oboa és a Vox Humana regisztert, ennek oka pedig az, hogy ez a kettő volt megtalálható a székesegyház orgonáján. Pikéthy fiatalabb-kori véleményét az ideális orgonahangzásról a II./2 fejezetben foglaltam össze cikkei alapján. Vonzódása Bach művészetéhez megmagyarázza a tiszta, szép orgonahang utáni vágyát. A székesegyházi orgona állapotával nem volt mindig elégedett, ennek hangot is adott a 40-es években, amit azután az orgona átépítése követett.

c) Formálás-artikuláció

Pikéthy műveiben részletesen beírásra kerültek a zenei kötőívek, illetve az egyes témák tagolásai. Ezek követése ajánlatos, hiszen a zenei folyamatokkal teljes egységben vannak. A staccato jelzések esetében azonban úgy vélem, hogy azok -hasonlóan például a francia szimfonikus orgonazenéhez- inkább az érthetőséget szolgálják, tehát a már említett akusztikai adottságok ismeretében értelmezhetők. Kivételt képeznek ez alól a variációs művek egyes tételei, hiszen egy-egy új variációban a staccato új karak-

terként jelenhet meg. Néhány más esetben (pl. toccatáknál, scherzoknál és indulóknál) akár még nagyon visszhangos terekben is jól érvényesülnek a rövid, és ebből kifolyólag hangsúlyos akkordok. További kivételnek pedig a nagyon száraz, teremhangzást érzem, ahol viszont egyes tizenhatod alapmozgások (op.101-G-dúr toccata, 100/I, C-dúr toccata, op.86 a-moll fantázia fúgája) esetében szint jelenthet a non legato, sőt staccato játékmód a barokkhoz hasonlóan.

Néhány esetben, pld indulóknál több helyen úgy tapasztaltam, hogy az egyértelműbb zenei hangsúlyozás, és a karakter érdekében el kell térni a kötőívektől. Ezt Pikéthy -bár szóban ugyan- de életében sem ellenezte.

Összegzésül az alábbiakat foglalhatjuk össze:

- a darabok alaptempója általában mérsékelt, az áttekinthetőség és felfoghatóság érdekében;
- ott, ahol szólóregiszterre vonatkozó utalás van, azt javasolt betartani, de ez nem jelent feltétlenül nyelvregiszter használatát;
- a regisztráció tömörszerű legyen, és lehetőleg kövesse a dinamikai jelöléseket, ahol azok ki vannak írva;
- a fúgákban érdemes a barokk teraszdinamikát alkalmazni, de nem szabad elfelejtkezni a dinamikai fokozásról sem;
- ahol speciális megjegyzés található regiszter lábszámra vonatkozóan, azt lehetőleg tartsuk be;
- a sűrű szövet miatt érdemes -a romantikus jellegű színek figyelembevételével- törekedni a világos, áttekinthető hangzásokra;
- az egyes témák karaktereit mindig vizsgáljuk meg, és ahol az lehetséges bátran éljünk a differenciált artikuláció lehetőségével;
- a művek végén megjelenő decrescendot hagyjuk el, ugyanis a szerző több kéziratában saját maga kihúzta azokat;
- célszerű az akusztikát és a hangszeret figyelembe véve beosztani a dinamikai határokat.

2. Néhány stílusjegy

E rövid fejezet Pikéthy műveinek legfőbb sajátosságait veszi számba a teljesség igénye nélkül. A dolgozatnak nem célja a zeneelméleti elemzés, ezért csak néhány jelenséget említek meg az itt következő felsorolásban.

Több példából láthattuk, hogyan alakultak, formálódtak az egyes kompozíciók. Ezekből az alábbiak szűrhetők le:

- A szerző törekedett a hatásos megoldásokra: ezért az egyes kompozíciók zárórészeivel foglalkozott a legtöbbit. Ennek iránya legtöbbször a bővítés volt, amely nem minden esetben hozta meg a kívánt eredményt, ugyanis a coda sokszor terjengőssé vált. Ennek eszköze az álzárlat, melyet néhány esetben több álzárlat is követett a végleges befejezés előtt.²⁵³
- Gyakran alkalmazta a bővített és szűkített szeptimakkordokat, nónakkordokat. Ezek a romantikus harmóniák azokban a művekben is megtalálhatóak, amelyek alapvetően barokk jellegűek. Legtöbbször az átvezető részekben és a zárórészekben fordulnak elő.
- Egyes lírai műrészletek esetében (mint pld. a G-dúr toccata közep-része) több változatot is találunk, melyek apró részleteikben alakultak ki, sokszor a dallamvonal egy-egy hangjának változtatásával. Gyakori jelenség, hogy a négyszólamú harmonizálás eredetileg együttmozgó szólamait átmenő hangokkal egészítette ki.
- A művek indulása is élénken foglalkoztatta, ennek következménye a Karácsonyi fantázia bevezető futamainak kibővülése is, vagy az op. 33-as f-moll toccata ritmusának átalakulása is.
- A művek keletkezése során -különösen a homofón részekben- gyakran kettőzött meg akkordhangokat, duplázta a pedálszólamot.

²⁵³ Ilyen például a G-dúr toccata vége.

10.18132/LFZE.2007.1

- A fúgák prelúdiuma, introdukciója sokszor nem önálló, hanem parafrázis-szerűen már a fúgatémára épül. Ez a megállapítás főként a rövidebb művekre jellemző.
- Sok műben találunk szekvenciaelemeket.
- Néhány esetben pld. az e-moll prelúdium és fúgában (op.35), vagy az a-moll fantázia és fúgában (op. 86.) a harmóniakezelés Max Reger stílusára emlékeztet. Formailag is felfedezhetők párhuzamok, például a fortissimo kitöréseket követő hirtelen halk és lassú közjátékok változtatása.
- Jellegzetesség a korábban már említett decrescendo alkalmazása a nagy művek végén. Ennek lényege a fortissimo befejezés utolsó akkordjának fokozatos elhalkítása. Ez legfeljebb registercrescendoval (henger) lehetséges. Pikéthy ezt a visszhang meghosszabbításául gondolta így. Nem orgonaszerű, ráadásul teremben, kisebb orgonán nagyon rossz hatást kelt. Ezeket a helyeket saját maga is több helyen kijavította.
- Megállapítható, hogy az átdolgozásokkal a művek hosszabbá és legtöbbször bonyolultabbá váltak. Egyszerűsítéssel nem találkoztam.

3. Orgona-mint kísérőhangszer

Nem hagyhattam ki munkámból azokat a műveket, melyekben az orgona kíséretet lát el. Mivel a szerző a váci székesegyház karnagya volt, így természetesen liturgikus, saját használatra komponálta műveit, legtöbbször énekkarra, esetleg szólóénekre hangszerkísérettel.²⁵⁴

Az orgona szerepe a következőkben nyilvánult meg:

- általában rövid bevezetőt játszik, amely a hangadást is szolgálta azáltal, hogy a belépést megelőző taktusban megelőlegezte a belépő harmóniát;
- e bevezető gyakori formája, hogy az alaphangról kiindulva emelkedő dallamvonallal, és sűrűsödő felrakással éri el a kórus belépési pontját; tematikája sok esetben megegyezik a vokális anyag témájával;
- a kíséret szinte folyamatos, mindig tartalmazza a teljes akkordot is; nagyon kevés helyen találunk generálpauzát;
- polifon elemek leginkább azokon a helyeken fordulnak elő, ahol kórusimitáció, vagy fuga indul, tehát nem csak continuo-szerű kíséret van, hanem kidolgozott szólamok (pl. Béke mise (op.52) Sanctusának Hosanna része);
- a kíséret általában együtt mozog az énekelt szólamokkal. Ez alól a tetőpontok környékén találunk kivételeket: a fokozásnál, amikor egy lépcsőfokot elér a kórus a rövid levegővételi, tagolási szünetekben az orgona önálló szerepet kap segítve a folytatást átvezető anyaggal;
- hosszabb akkordikus részeknél a kíséretben előfordulnak kisebb hangértékű figurációk (pl. félértékkel szemben nyolcadmozgások).

²⁵⁴ Néhány műsorlapon találunk utalásokat arra, hogy zenekarral adtak elő művet, ennek azonban kottaanyagban nem találtam nyomát. Ilyen volt például az op. 52. Missa pro Pace is. Elképzelhető, hogy alkalmi letétekről, szólamerősítésekről volt szó.

10.18132/LFZE.2007.1

- a dinamika általában megegyezik az énekkari anyagéval, regisztrációs utasításokat itt sem találunk;
- a kórus crescendóinál az orgona a fokozás végén lép be, tehát például egy négy ütemes egység harmadik ütemének súlytalan pontján, ezzel is növelve az erősítés hatását;
- a kötőíveket, artikulációkat az orgonaszólam is tartalmazza;
- az orgonaszólam szövete hasonló a szólóművekéhez, természetesen a toccataelemeket kivéve, melyek egyáltalán nem fordulnak elő.

A fenti pontokból megállapítható, hogy Pikéthy az egységes hangzásra törekedett, miközben tisztában volt a kóruséneklés problémáival is. A műveket úgy írta meg, hogy szinte mindenütt alátámasztotta kísérettel az énekkart kizárva ezzel a hangesés lehetőségét. Ugyanakkor jól alkalmazta a tetőpontok, szövegileg fontos csúcspontok környékén a hangszer lehetőségeit: a grandiozitást, a fokozás alátámasztását. Érdekes megjegyezni, hogy eredeti gregorián témafeldolgozást sehol nem találunk, pedig ez gyakori volt a kor egyházzenejében. Az egyes liturgikus szövegek zenei anyaga mindig saját témájú, még saját zsoltártónust is találunk. (op.46.) A CL.zsoltár megzenésítése formailag César Franck művére emlékeztet, mely igen elterjedt a magyar templomok zenei életében. A hasonlóságnak az is oka lehet, hogy az általánosan elterjedt magyar szövegre komponálta azt, nem Sík Sándor költői fordítására.

V. Postludium

Válaszaink a feltett kérdésekre

Az értekezés végén következzen a rövid összefoglalás, melynek során megkísérlem a mű elején felvetett kérdésekre is a válaszadást.

Pikéthy számára rendkívül fontos volt a hagyományok tisztelete, az értékek megőrzése, az ifjúság gondos nevelése, a becsületes, tisztességes szakmai hozzáállás. Önmagával szemben is igényes volt: ez egyaránt igaz volt lakására, mint a művek letisztázásának minőségére. Fontos volt számára saját fejlődése is, hiszen kereste a tanulás, önképzés lehetőségét. Leveleiből láttuk, hogy kedves pályatársai véleménye mindig is érdekelte, több esetben rájuk bízta művei előadását is különösen akkor, ha azok komolyabb felkészültséget kívántak. Cikkeiből kitűnik, hogy nagy tisztelője azoknak, akik a zenekultúrát, azon belül a magyar zenéét gazdagították. Emberi vonásaihoz tartozik még, hogy sokszor találkozunk szülei, jótevői iránt érzett hálájának kifejezésével. Lelkes szervezője volt a zenoktatás megszervezésének, amit missziónak tekintett. Mindeközben pedig hosszú évtizedeken át végezte kitartóan munkáját mint székesegyházi karnagy, orgonista és zeneigazgató. Sokáig megbecsülésnek örvendett, mint zeneszerző, amit sok évnyi mellőzöttsége követett. Elveihez mindig ragaszkodott, több esetben vállalta az azok kimondásával járó nehézségeket. Több még ma is élő egykori tanítványa, mint a zene megszerettetőjére emlékezik rá. Emlékkönyvéből érződik, hogy becsesek voltak számára emlékei, szerette őket, ahogy műveit is, és büszke volt rájuk.

Kedvelte a barokk nagy mesterét, Bachot, ugyanakkor romantikus lélek is volt. Bach fúgaszerkesztő művészete halála napjáig lenyűgözte, annak hű követője kívánt lenni. Romantikus lelkének megnyilvánulásai számtalan lapszéli jegyzetben olvashatóak, s talán ma már kicsit mosolygunk is rajtuk, mennyire pátosszal teliek és esetenként érzélgős hatást keltenek. Ép-

pen ezek azok a jegyek, amelyek zenéjét olyanná teszik, amilyen. A stílusjegyek olykor-olykor keverednek, s ez időnként eklektikus hatást kelt. Ugyanakkor a fűgák szerkesztése rendkívül alapos, emiatt néha már mes-terkéltnak is tűnik egy-egy pillanatuk. Mindezek mellett rendkívül tiszta zené-ekkel is találkozunk. Ezek általában azok a kompozíciók, amelyekben Pikéthy felvállalja önmaga romantikus lelkét, megkomponál egy hangula- tot, egyszerű eszközökkel. Ha szemügyre vesszük pl. az op. 63-as Pasto-rale-t, az op. 95-ös Karácsonyi fantáziát, az op.67-es Nászmisé-t, az Improvizációt a himnusz fölött (op.51), a g-moll Scherzot (op.89) vagy a Marcia festi- vát (op.82) azt látjuk, hogy ezek a művek egységes stílust mu- tatnak. Semmilyen mintát nem utánoznak, harmóniaviláguk azonos és tiszta, formai elemeik arányosak, mindegyik hangszereszerű, és nem füg- genek attól, hogy milyen orgonán adjuk őket elő. A leírtak bizonyítéka, hogy ezek a kompozíciók mindig sikert aratnak előadásukkor, sőt, szak- mai körökben is elismertebbek azoknál a műveknél, amelyek talán komo- lyabb mesterségbeli tudást mutatnak.

Több alkalommal utalt élete folyamán arra a nagyon fontos dologra, hogy a zenének lelke van. Úgy látom, hogy Pikéthy esetében ez a "zenei lélek" a kulcsfogalom: ez volt számára a vezérelv, másképpen fogalmazva: ez volt ars poe- ticaja. Hűséges maradt elveihez, hűséges maradt hitéhez, Váchoz, kedves hangszeréhez, az orgonához, kedvenc harmóniához, példaképéhez Bachhoz, a hagyományokhoz, a régi korok értékeihez. Mindezek együtte- sen nem engedték, hogy a különböző "modern" stílusirányzatokhoz csat- lakozzon, hogy ezzel is nagyobb elismerést szerezzen magának.

Nagy hatással lehetett rá az a körülmény, hogy hosszú időt, 57 évet töltött Vácott. Tudomásom szerint külföldre nem utazott, ezt anyagi helyzete sem engedte. Pihenőidejét hazai, kedvenc tájain töltötte. Muzsikáját is át- hatotta a képszerű látásmód, melyet akvarellfestő múltjából hozott és mellyel lelkendezni tudott élete egy-egy szép percének, napjának.

Zárszó

Bevezetőmben írtam, hogy e dolgozat születése közben iskolám Pikéthy Tibor nevét vette föl a tisztelet jeléül. Az előző szakaszban összefoglalt válaszok egyben ennek az intézménynek a célkitűzéseivel is egybecsengenek. Ma sajnos mellőzöttek azok az értékek és elvek, amelyeket Pikéthy képviselt emberi magatartásával, művészetével. Napjainkban ezekkel sem karriert, sem az oly divatos médiaelismertséget nem lehet szerezni. Levonhatjuk a tanulságot belőle: csendes, kitartó munkával, becsületes, egyenes úton is lehet maradandó értéket létrehozni.

Vitatkozhatunk azon, hogy ki a nagyobb, kinek milyen mű a kedves, mi tetszik és mi nem: a lényeg számomra az, hogy -tanulva Pikéthytól - becsüljük meg azokat a magyar szerzőket, akik maradandót alkottak, akik a nagy egészhez hozzátették szorgalmas munkájukkal értékeiket. Ez az utókor kötelessége és feladata. Ehhez próbáltam én is hozzájárulni ezzel a dolgozattal, hogy felhívjam kollégáim, tanítványaim figyelmét zenetörténetünk kicsi, de általam fontosnak tartott szeletére.

Mindenkit buzdítok arra, hogy amennyiben lehetőségei engedik, a maga területén tegye meg ugyanezt, nehogy feledésbe merüljenek elődeink értékei, emlékei.

Végezetül álljon itt a mellékelt első hangriport végéről Pikéthy gondolata:

"Gyűjtsétek az emlékeket, mert közeledik az idő, amikor lelketek csak abból táplálkozik, és meglátjátok, hogy lelketeket mennyire fogja melegíteni a sok kedves emlék. A nem kedveseket ne sorozzátok közéjük."

Bibliográfia

- Angster József: *Angster -A pécsi Angster Orgonagyár és a család története* Pécs: Pannónia könyvek, 1993.
- Bárdos Lajos:
Bárdos Lajos (szerk.): *10 újabb írás* Budapest: Zeneműkiadó, 1974.
A Magyar kórus VIII. Énekesrendi Tájékoztatója Budapest: Magyar Kórus kiadóvállalat, 1950
- Bartha Dénes (szerk.): *Magyar zeneművek jegyzéke. Magyar Zenei Szemle* II.évf. 10.sz 249-265 Budapest, 1942.október
- Batizi László (szerk.): *A magyar muzsika hőskora és jelene történelmi képekben* Budapest: dr.Pintér Jenőné kiadása, 1944.
- Beckmann, Klaus: *Repertorium Orgelmusik Moos am Bodensee: Bodensee Musikversand, 1994.*
- Brockhaus-Riemann (szerk.): *Zenei lexikon I-II-III.* Budapest: Zeneműkiadó, 1983, 1984, 1985.
- Diósi Tamás: *Az Angster és a Rieger orgonagyár magyarországi fejlődésének és orgonáinak összehasonlítása (egyetemi diplomadolgozat)* Szeged 2005
- Dobszay László: *A gregorián ének kézikönyve* Budapest: Editio musica, 1993.
- Ludwig Finscher(szerk) *Die Musik in Geschichte und Gegenwart (MGG)* Kassel-Stuttgart: Bärenreiter und Metzler
- Graduale Triplex
Hans, Klotz: Solesmes: Abbaye Saint-Pierre de Solesmes, 1979.
Kroó György: *Az orgonáról* Budapest: Zeneműkiadó, 1972.
A magyar zeneszerzés 30 éve Budapest: Zeneműkiadó, 1975.
- Lehotka Gábor: *Az én hangszerem az orgona* Budapest: Oltalom Alapítvány, 1993.
- Lehotka Gábor: *Az orgonatanítás módszertana* Tác: Gorsium GBT, év nélkül.
- Lehotka Gábor: *Gorsium orgonaiskola 2000* Tác: Gorsium GBT, 1995.
- Lendvay Andor: *Két felvonás között* Budapest: Baross Könyvkiadóvállalat, 1943
- Liber Usualis
Párizs-Róma: Typis Societatis S.Joannis Evangelistae, 1942.
- Lindeisz Ferenc (szerk.): *Kulcs a gradualéhoz* Budapest: Szent István Társulat, 2005.
- Molnár Imre: *A magyar muzsika könyve* Budapest: Merkantil Nyomda Havas Ödön, 1936.
- Papp Viktor(szerk.): *Magyar Zenei Almanach* Fráter György Sajtószövetség, 1944.
- Pécsi Sebestyén: *Az orgona* Budapest: Ecclesia könyvkiadó, 1972.
- Stanley Sadie-John Tyrrell (szerk.): *The New Grove Dictionary of Music and Musicians* Oxford University Press 2001
- Solymosi Ferenc: *Pikéthy Tibor zeneműveinek jegyzéke- kézirat* 1995. febr.26.

- Solymosi Ferenc: *Huszádik századi magyar orgonairodalom (Szerzők és művek, kiadások és kéziratok.)* kézirat Budapest: Zene-tudományi Intézet, 1978.
- Solymosi Ferenc: *A budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola orgona tanszakának története* Budapest: Zeneakadémia TDK, 1995.
- Szabolcsi Bence-Tóth Aladár (szerk.):
Zenei lexikon Budapest: Győző Andor kiad., 1930
- Szabolcsi Bence-Tóth Aladár-Bartha Dénes (szerk.):
Zenei lexikon Budapest: Zeneműkiadó, 1965
- Várnai Péter:
Oratóriumok könyve Budapest: Zeneműkiadó, 1973.
- Verbényi István- Arató Miklós (szerk.):
Liturgikus lexikon Budapest: Szent István Társulat-Kairosz 2001.
- Zeke Lajos: Megemlékezés Pikéthy Tiborról a születésének 100.évfordulója alkalmából rendezett kiállításon kézirat Vác: 1984.márc.28.
- Zeke Lajos: Műjegyzék -kézirat év nélkül
- Folyóiratok:
A Zene	Budapest, IX.évf. 11. szám 1928. március 11.
Katolikus Kántor	1913-1942
Katolikus Egyházi Zeneközlöny	1893-1918
Magyar Dal	1921-22
Magyar Kórus	1931-1950
Váci Napló	
Váci Polgár	

VI. Függelék

A. Az orgonakíséretes művek szövegei

A könnyebb tájékozódás érdekében -bár nem tartozik a témához szorosán - a függelék e részében az összes szöveges orgonakíséretes mű eredeti szövegét közlöm. Idegen nyelvű szövegeknél a magyar fordítás is itt található meg.

1. op.20.. Két Ave Maria

Szövege:

Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui, Jesus. Sancta Maria, Mater Dei, ora pro nobis, peccatoribus, nunc, et in hora mortis nostrae. Amen.

Üdvözlégy Mária, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled, áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse, Jézus. Asszonyunk, Szűz Mária, Istennek szent Anyja, imádkozzál érettünk, bűnösökért, most és halálunk óráján. Ámen.

(a ma használatos katolikus fordítás szerinti szöveg.)

2. op.45. Tu es Petrus

Szövege:

Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam
et portae inferi non praevallebunt adversus eam,
et tibi dabo claves regni coelorum.

Te Péter vagy, erre a sziklára építem egyházamat, s az alvilág kapui sem vesznek rajta erőt. Neked adom a mennyek országa kulcsait.(Mt 16,18-19 SZIT 1975.)

3. op.46. Introitus, Graduale, Offertorium, Communio

Szövege:

Introitus:

Dignus est Agnus, qui occisus est accipere virtutem, et divinitatem, et sapientiam, et fortitudinem, et honorem Ipsi gloria et imperium in saecula saeculorum.

Ps Deus, iudicium tuum Regi da, et iustitiam tuam Filio Regis.

Méltó a Bárány, aki megöletett, hogy övé legyen a hatalom és bölcsesség és erő és tisztelet. Övé a dicsőség és az uralom örökkön örökké.

Zsolt.:Isten, add át ítéletedet a Királynak és igazságodat a Király Fiának.

(Jel 5,12 és 1,6) (Zsolt 72,1)(a fordításokat a Kulcs a Graduáléhoz SZIT 2005 Bp.kiadványból közlöm dr, Szunyogh Xavér Ferenc fordítása alapján.)

Graduale:

Dominabitur a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis terrarum.

V.Et adorábunr eum onmes reges terrae: omnes gentes servient ei.

Uralkodjék tengertől tengerig, a folyamtól a földkerekség széléig. V.:És hódoljon előtte a föld minden királya; s legyen minden nemzet a szolgája. (Zsolt 72,8 és 72,11)

Offertorium:

Postula a me, et dabo tibi Gentes hereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terrae.

Kérd tőlem és neked adom a nemzetket örökségül, a föld határait osztályrészedül.(Zsolt 2,8)

Communio:

Sedebit Dominus Rex in aeternum: Dominus benedicet populo suo in pace.

Trómol az úr, mint Király örökké: népét az Úr békességgel áldja meg. (Zsolt 29, 10-11)

4. op.50. Te Deum

Szövege:

Te Deum laudamus, Te Dominum confitemur.

Te aeternum patrem omnis terra veneratur.

Tibi omnes Angeli, tibi caeli et universae potestates:

Tibi cherubim et seraphim incessabili voce proclamant:

Sanctus:Sanctus:Sanctus Dominus Deus Sabaoth.

Pleni sunt caeli et terra maiestatis gloriae tuae.

Te gloriosus Apostolorum chorus:

Te prophetarum laudabilis numerus:

Te martyrum candidatus laudat exercitus.

Te per orbem terrarum sancta confitetur Ecclesia:

Patrem immensae maiestatis:

Venerandum tuum verum, et unicum Filium:

Sanctum quoque Paraclitum Spiritum.

Tu Rex gloriae, Christe.

Tu Patris sempiternus es Filius.

Tu ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti
Virginis uterum.

Tu devicto mortis aculeo, aperuisti credentibus regna caelorum.

Tu ad dexteram Dei sedes, in gloria Patris.

Iudex crederis esse venturus.

Te ergo quaesumus, tuis famulis subveni, quos pretioso
sanguine redemisti.

Aeterna fac cum sanctis tuis in gloria numerari.

10.18132/LFZE.2007.1

Salvum fac populum tuum Domine, et benedic haereditati tuae.

Et rege eos, et extolle illos usque in aeternum.

Per singulos dies, benedicimus te.

Et laudamus nomen tuum in saeculum, et in saeculum saeculi.

Dignare Domine, die isto sine peccato nos custodire.

Miserere nostri, Domine, miserere nostri.

Fiat misericordia tua Domine, super nos,

quemadmodum speravimus in te.

In te, Domine, speravi: non confundar in aeternum.

*Téged, Isten dicsérünk, * téged Úrnak ismérünk.*

*Téged, örök Atyaisten * mind egész föld áld és tisztel.*

*Téged minden szép angyalok * Kerubok és Szeráfkarok.*

*Egek és minden hatalmak * szüntelenül magasztalnak.*

*Szent vagy, szent vagy, * erősséges szent Isten vagy !*

*Nagyságoddal telve ég, föld, * dicsőséged mindent bétölt.*

*Téged dicsér, egek Ura * apostolok boldog kara.*

*Dicséretes nagy próféták * súlyos ajka hirdet és áld.*

*Jeles mártírseregek * magasztalnak tégedet.*

*Vall tégedet világszerte * szent Egyházad ezerszerte.*

*Ó Atyánk, téged *s mérhetetlen nagy Fölséged.*

*S azt, ki hozzánk tőled jött le * Atya igaz Egyszülöttje.*

*És áldjuk veled * Vigasztaló Szentlelkedet.*

*Krisztus, Isten Egyszülöttje * Király vagy te mindörökre.*

*Mentésünkre közénk szálltál * szűzi méhet nem utáltál.*

*Halál mérégét megtiportad * mennyországot megnyitottad.*

*Isten jobbján ülsz most széket *: Atyádéval egy fölséged.*

*Onnan leszel eljövendő *: mindeneket ítélendő.*

*Téged azért, Uram, kérünk, * mi megváltónk, maradj velünk!*

*Szentjeidhez végy fel égbe * az örökös dicsőségbe!*

*Szabadítsd meg, Uram, néped, * áldd meg a te örökséged!*

*Te kormányozd, te vigasztald * mindörökké felmagasztald!*

*Mindennap dicsérünk téged, * szent nevedet áldja néped.*

*Bűntől e nap őrizz minket * és bocsásd meg vétkeinket!
Irgalmazz, Uram, irgalmazz ;* híveidhez légy irgalmas!
Kegyesszemed legyen rajtunk * tebenned van bizodalunk.
Te vagy Uram, én reményem, * ne hagyj soha szegényt érnem!*

5. op.52. Missa pro pace

Szövege:

Kyrie:

*Kyrie, eléison. Christe, eléison. Kyrie, eléison.
Uram irgalmazz! Krisztus kegyelmezz! Uram irgalmazz!*

Gloria:

*Glória in excelsis Deo
et in terra pax hominibus bonae voluntatis. Laudamus te,
benedicimus te, adoramus te, glorificamus te,
gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam,
Dómine Deus, Rex caeléstis, Deus Pater omnipotens.
Dómine Fili unigénite, Iesu Christe, Dómine Deus, Agnus Dei, Filius
Patris, qui tollis peccáta mundi, miserére nobis;
qui tollis peccáta mundi, súcipe deprecationem nostram.
Oui sedes ad dexteram Patris, miserére nobis. Quóniam tu solus
Sanctus, tu solus Dóminus, tu solus Altíssimus,
Iesu Christe, cum Sancto Spírítu: in glória Dei Patris. Amen.*

*DICSŐSÉG a magasságban Istennek!
És a földön békesség a jóakarató embereknek!
Dicsőítünk Téged, áldunk Téged, imádunk Téged, magasztalunk Téged.
Hálát adunk Neked nagy dicsőségedért.
Urunk és Istenünk mennyei Király, mindenható Atyaisten.
Urunk Jézus Krisztus, egyszülött Fiú.
Urunk és Istenünk, Isten Báránya, az Atyának Fia,
Te elveszed a világ bűneit, irgalmazz nekünk!*

Te elveszed a világ bűneit, hallgasd meg könyörgésünket!

Te az Atya jobbján ülsz, irgalmazz nekünk!

*Mert egyedül Te vagy a Szent, te vagy az Úr, te vagy a egyetlen Fölség,
Jézus Krisztus, a Szentlélekkel együtt az Atyaisten dicsőségében Amen.*

Credo:

Credo in unum Deum,

Patrem omnipotentem, factorem caeli et terrae,
visibílium ómnium et invisibílium.

Et in unum Dóminum Iesum Christum,
Fílium Dei unigénitum,
et ex Patre natum ante ómnia saecula.

Deum de Deo, lumen de lúmine,
Deum verum de Deo vero,
génitum, non factum, consubstantiálem Patri:
per quem ómnia facta sunt.

Qui propter nos hómines et propter nostram salutem descendit de
caelis.

Et incarnátus est de Spírítu Sancto ex María Vírgine,
et homo factus est.

Crucifixus étiam pro nobis sub Póntio Pilátó;
passus et sepúltus est,
et resurrexit tértia die, secúndum Scriptúras,
et ascéndit in caelum, sedet ad dexteram Patris.

Et íterum ventúrus est cum glória, iudicáre vivos et mórtuos,
cuius regni non erit finis.

Et in Spírítum Sanctum, Dóminum et vivificántem:
qui ex Patre Filióque procedit.

Qui cum Patre et Fílio simul adorátur et conglorificátur:
qui locútus est per prophétas.

Et unam, sanctam, cathólicam et apostólicam Ecclésiám.

Confiteor unum baptísma in remissionem peccatórum.

Et exspécto resurrectionem mortuórum, et vitam ventúri saeculi.
Amen.

HISZEK AZ EGY ISTENBEN,
mindenható Atyában, mennynek és földnek,
minden láthatónak és láthatatlannak Teremtőjében.
Hiszek az egy Úrban, Jézus Krisztusban, Isten egyszülött Fiában,
aki az Atyától született az idő kezdete előtt.
Isten az Istentől, világosság a világosságtól,
valóságos Isten a valóságos Istentől.
Született, de nem teremtmény, az Atyával egylényegű és minden általa lett.
Értünk emberekért, a mi üdvösségünkért, leszállott a mennyből.
Megtestesült a Szentlélek erejéből Szűz Máriától és emberré lett.
Poncius Pilátus alatt keresztre feszítették, kínhalált szenvedett és eltemették.
Harmadnapra föltámadott az Írások szerint, fölment a mennybe,
ott ül az Atyának jobbján, de újra eljön dicsőségben ítélni élőket és holtakat
és országának nem lesz vége.
Hiszek a Szentlélekben, Urunkban és életünkben, aki az Atyától és Fiútól
származik, akit éppúgy imádunk és dicsőítünk mint az atyát és a Fiút,
Ő szólt a próféták szavával.
Hiszek az egy, szent, katolikus és apostoli Anyaszentegyházban.
Vallom az egy keresztséget a bűnök bocsánatára.
Várom a holtak föltámadását és az eljövendő örök életet. Amen.

Sanctus:

Sanctus. Sanctus, Sanctus Dóminus Deus Sábaoth.
Pleni sunt caeli et terra glória tua. Hosánna in excélsis.

Szent vagy! Szent vagy! Szent vagy! mindenség Ura Istene. Dicsőséged betölti a mennyet és a földet, Hozsanna a magasságban!

Benedictus:

Benedíctus qui venit in nómine Dómini. Hosánna in excélsis.

Áldott aki jön az Úr nevében, hozsanna a magasságban!

Agnus Dei:

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserére nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserére nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem.

Isten Báránya! Te elveszed a világ bűneit, irgalmazz nekünk! (2x)

Isten Báránya! Te elveszed a világ bűneit, adj nekünk békét!

6. op.70 Requiem

Szövege:

Requiem-Kyrie

Requiem æternam dona eis, Domine, et lux perpetua luceat eis.

Te decet hymnus Deus, in Sion, et tibi reddetur votum in Jerusalem.

Exaudi orationem meam; ad te omnis caro veniet.

Requiem æternam dona eis, Domine, et lux perpetua luceat eis.

Kyrie eleison; Christe eleison; Kyrie eleison

*Adj, Uram örök nyugodalmat nekik és az örökkévaló világosság fényeskedjék nekik! . Téged illet Isten, a Sionon, dicséret illet, fogadalmi áldozatot mutat-
sanak be neked Jeruzsálemben.*

Uram irgalmazz!; Krisztus kegyelmezz!; Uram irgalmazz!

Graduale:

Requiem æternam dona eis, Domine;

In memoria æterna erit justus, ab auditione mala non timebit.

Örökké emlékezetben marad az igaz, rossz hírtől nem kell félnie.

Sequentia:

1 Dies iræ! dies illaSolvet sæclum in favillaTeste David cum Sibylla!

2 Quantus tremor est futurus,quando judex est venturus,

cuncta stricte discussurus!

10.18132/LFZE.2007.1

- 3 Tuba mirum spargens sonum per sepulcra regionum,
coget omnes ante thronum.
- 4 Mors stupebit et natura, cum resurget creatura, iudicanti responsura.
- 5 Liber scriptus proferetur, in quo totum continetur, unde mundus
iudicetur.
- 6 Iudex ergo cum sedebit, quidquid latet apparebit: nil inultum
remanebit.
- 7 Quid sum miser tunc dicturus? Quem patronum rogaturus,
cum vix justus sit securus?
- 8 Rex tremendæ majestatis, qui salvandos salvas gratis,
salva me, fons pietatis.
- 9 Recordare, Jesu pie, quod sum causa tuæ viæ: ne me perdas illa die.
- 10 Quærens me, sedisti lassus: redemisti Crucem passus:
tantus labor non sit cassus.
- 11 Juste iudex ultionis, donum fac remissionis ante diem rationis.
- 12 Ingemisco, tamquam reus: culpa rubet vultus meus:
supplicanti parce, Deus.
- 13 Qui Mariam absolvisti, et latronem exaudisti, mihi quoque spem
dedisti.
- 14 Preces meæ non sunt dignæ: sed tu bonus fac benigne,
ne perenni cremer igne.
- 15 Inter oves locum præsta, et ab hædis me sequestra, statuens in parte
dextra.
- 16 Confutatis maledictis, flammis acribus addictis: voca me cum
benedictis.
- 17 Oro supplex et acclinis, cor contritum quasi cinis: gere curam mei fi-
nis.
- 18 Lacrimosa dies illa, qua resurget ex favilla iudicandus homo reus.
Huic ergo parce, Deus:
- 19 pie Jesu Domine, dona eis requiem. Amen.

*Ama végső harag napja, a világot tűznek adja. Dávid így s Szibilla hagyja.
Reszket akkor holt meg élő, ha megjön a nagy Ítéző, mindeneket lattal mérő.*

*Csodakürtök zengenek meg, sírok éjén átremegnek, ítéletre mindeneknek.
Csodájára a halálnak, aki rég por, talpra támad, számot adni Bírójának.
Kézzel írt könyv nyílik ottan, világ terhe minden ott van, ítéletre felrovottan.
Bíró majd ha széket ül ott, minden rejtek földerül ott, zsoldot búnt el nem ke-
riül ott.
Én szegény ott mit beszéljek, pártfogómul kit reméljek, hol a szent is alig él
meg.
Rettenetes fejedelem, kinél ingyen a kegyelem, Örök Jóság, légy jó velem!
Kegyess Jézus kérlek téged, értem álltál emberséget, ne adj érnem gonosz vé-
get.
Munkád, könnyed értem veszték, ennyi kínod szent kereszted, ne maradjon
céljavesztett.
Bírója a bosszulásnak, add kegyelmét tisztulásnak, míg itt nincs a számadás-
nap.
Reszket szívem, sóhajtozván, vétkemtől vet lángot orcám, légy kegyelmes
Uram, hozzám.
Magdolnához lehajoltál, a latorhoz kegyess voltál, énbelém is reményt oltál.
Méltó imát nem tud ajkam, te könyörülj Jóság rajtam, ne veszíts el örök jaj-
ban.
Báránycáid közé végy föl, válassz el a gödölyéktől, jobbra álltass ama széktől.
Ha a rosszak zavarodnak, fojtó lángok kavarnak, akkor engem hívj áldott-
nak.
Térden kérlek görnyedetten, ott a végnél állj mellettem.
Könnyed árad ama nagy nap, hamvukból ha föltámadnak, a bűnösök s számot
adnak.
Uram nekik adj jó véget, kegyess Jézus, kérünk téged, add meg nekik békessé-
ged. Amen.*

Offertorium:

Domine, Jesu Christe, Rex gloriae, libera animas omnium fidelium
defunctorum de poenis inferni et de profundo lacu. Libera eas de ore
leonis, ne absorbeat eas tartarus, ne cadant in obscurum; sed signifer
sanctus Michael representet eas in lucem sanctam, (quam olim
Abrahæ promisisti et semini ejus.

Urunk, Jézus Krisztus, dicsőség Királya, szabadítsd meg minden megholt hívőt lelkét a pokol büntetésétől és mélységéből; szabadítsd meg őket sz oroslán torkától, hogy el ne nyelje őket a pokol és le ne zuhanjanak a sötétségbe; hanme a zászlóhordozó Szent Mihály vezesse őket a szent világosságra. Melyet egykor Ábrahámnak és utódjának megígértél.

Benedictus qui venit in nomine Domini.

Hosanna in excelsis.

Libera me:

Libera me, Domine, de morte aeterna, in die illa tremenda, quando coeli movendi sunt et terra. Dum veneris judicare saeculum per ignem. Tremens factus sum ego et timeo, dum discussio venerit atque ventura ira. Dies irae, dies illa, calamitatis et miseriae, dies magna et amara valde. Requiem aeternam dona eis, Domine: et lux perpetua luceat eis.

*Ments meg engem Uram, az örök haláltól, ama rettenetes napon minden bajtól. Midőn az ég és föld meg fognak indulni. Midőn eljössz a világot lángokban ítélni. Reszket minden tagom, borzadok és félek, földi pályát végzett szegény bűnös lélek, félek a naptól, mely vizsgálni fog s dúlni. Haragnak napja az inség s veszély napja. nagy nap, mely a bűnösz gyötremnek adja. Adj Uram örök nyugodalmat nekik, és az örök világosság fényeskedjék nekik.
(Szunyogh missale)*

7. op.77. Két zsoltár vegyeskarra és orgonára

Isten nagyságát hirdeti az ég,

a mennybolt vallja kezei művét.

Egy nap a másnak ezt harsogja át,

erre tanítja éj az éjszakát.

Nem olyan hanggal, nem olyan beszéddel,

hogy szavukat ne érhetnéd fel:

Végig a földön szárnyal ő szavuk,

világ végéig elhat szózatuk

Az Úrnak énekeljeteK új éneket

az Úrnak énekeljeteK, ti földek, mindenek.

Az Úrnak énekeljeteK, és nevének mondjátok áldást,

hirdesséteK nap nap után szabadítását.

Mondjátok el dicsőségét a nemzetek között,

és csodatetteit minden népek között.

Mert nagy az Úr, dicséretes nagyon,

félelmesebb, mint minden istenek:

Mert a pogányok istenei bábok,

az Úr pedig alkotott egeket.

Előtte jár a méltóság, a szépség;

hatalom és fény ül szentséges székén.

8. op.91. Missa "ave crux, spes unica"-Kyrie lásd op.52.!

9. op.93. CL. zsoltár

Alleluja!

Magasztaljátok Istent az Ő szentségében,

magasztaljátok Őt az ég erőiben.

Ezer ének dicsérje fölséges hatalmát,

az Ő égi dicsőségének zengjeteK.

Magasztalja a trombita szent riadója.

10.18132/LFZE.2007.1

Magasztalja a harsona és a gitár.
Őt áldja az ének, a zengő kürt, a dob,
az orgona szava, a hárfa és a lant.
Ujjongó énekszóval zengjetez hozsannát.
Ujjongó énekszóval köszöntsétek Őt.
Minden fűszál, virág, minden állat és ember
zengje dicséretét, az ég dicső Urát.
Magasztaljátok Istent az Ő szentségében,
magasztaljátok Őt az ég erőiben.
Ezer ének dícsérje fölséges hatalmát,
az Ő égi dicsőségének zengjetez.
Magasztalja a trombita szent riadója.
Magasztalja a harsona és a gitár.
Neki szóljon minden ünnep,
őt áldja szüntelen!
Alleluja!

B. Műjegyzékek

1. Teljes műjegyzék (összeállította: Bednarik Anasztázia)

Opus-szám	Évszám	Mű címe	apparátus	nyomt.
1.	1903	Valse b-moll	zongora	igen
2.		Hat mazurka	zongora	nem
?	1903	Mise férfikarra	ffkar	?
3.		Első fecske	zongora	igen
4.	1903	Jégvirágok	zongora	igen
5.	1905-14	Lyrain darabok	zongora	igen
6.	1907	Polonaise	zongora	igen
7.	1908	Scherzo I. f-moll	zongora	igen
8.	1910	Impromptu	zongora	nem
9.	1908	Scherzo II. G-dúr	zongora	igen
10.	1910	Lyrain darabok II.	zongora	igen
11.	1910	Hangulatképek	zongora	igen
12.		Poétikus hangulatok	zongora	igen
13.	1913	I.Menuet II.Gavotte-Musette	zongora	igen
14.		Műdalok zg, kísérettel		
	1909	1. Már hiába tiltod	ének+zg	igen
		2.Bölcsődal	ének+zg	igen
		3.Őszi este	ének+zg	igen
		4. Már most mi annyira	ének+zg	igen
		5.Késő	ének+zg	igen
	1906-1941	Mese	ének+zg	igen

10.18132/LFZE.2007.1

Opus-szám	Évszám	Mű címe	apparátus	nyomt.
15.	1913-14	Elégikus hangulatok 6 mű	zongora	
16.	1941	Orgonamuzsika	orgona	igen
17.		Három dal férfikarra	ffkar	igen
		I. Sírjon-ríjjon a hegedű	ffkar	igen
		II. Benyújtottam a kalapom	ffkar	igen
		III. Hegedülnek, szépen muzsikálnak	ffkar	igen
18.	1915	Epizódok (Emlékek)	zongora	
19.	1919	Mise C-dúr vegyeskarra	vk+org+zkr	nem
20.	1916, 1924	Két Ave Maria (G,B)	org+ének	nem
21.		Két dal zongorával	zg.vált.	
	1914	I. Szól a harang		
		II. Most váltom be		
22.	1911	Gavotte-Musette	zongora	
23.		Dalok Arany János verseire	zg+ének	
	1917	I. Leteszem a lantot		
	1917	II. Enyhülés		
24.	1917,1921	Rózsadalok I-III.	zg+ének	
25.	1917	Hajnalka		igen
26.		2 zg darab Arabeszk+II. Capriccio	zongora	igen
27.	1925 körül	6 kleinen prel. und fughetten	orgona	igen
28.	1929	B-A-C-H	orgona	igen
29.	1919-24	Alla Menuetto	zongora	nem
	1925	Kórusművek : I. Sirmas ének a hazáért	női, vegyeskar	igen

10.18132/LFZE.2007.1

Opus-szám	Évszám	Mű címe	apparátus	nyomt.
	1924	II.Üdvözlégy, ó dicsőséges	női és vegyeskar	igen
30.	1919, 1926	Prel. D. F	orgona	igen
31.	1920	Introdukció és fuga C	orgona	igen
32.	1921	"Magyar hazámért"	férfikar	
		Fohász	férfikar	igen
		Csak azért!	férfikar	igen
33.	1914-53	Toccata-introdukció és fuga	orgona	igen
34.	1940	Romantikus hangulatok	zongora	
		1. Egyszer volt		nem
		II. Intermezzo		nem
		III. Legenda		nem
35.	1921	e-moll prel. és fuga	orgona	nem
36.	nincs adat	A porból az égbe	ffkar	igen
37.	nincs adat	Pastoral variációk téma változatokkal	orgona	nem
38.		Három dal vegyeskarra	vk	
	1923	1. Cserkész-dal	vk	igen
		2. Ne csüggedj	vk	igen
		3. Ringató dal	vk	igen
39.	1924.03.19	Dalok-zongorával	é+zg	nem
		1. Vallomás		nem
		2. Tudod, hogy mit álmodtam		nem
		3. Minden a tied		nem
		4. Láttad-e már?		nem
		5. Itt lesz újra		nem

10.18132/LFZE.2007.1

Opus-szám	Évszám	Mű címe	apparátus	nyomt.
		6. Csak nekem dalolj		nem
40.		Magyarok imája	vk, ffcak,é+org	igen
	1927	Az andocsi Máriához		
41.	1931	Preludiumok és Fuggetták 10 db	orgona	igen
42.	nincs adat	Négy egyházi ének férfikarra	férfikar	igen
43.		Két balatoni dal vegyeskarra	vegyeskar	igen
44.	1925-27	Két dal - I Áldott nap		igen
		II. Vesd meg kislány		igen
45.	1928-30	Tu es Petrus	kórus+org.	igen
46.	1923	Proprium missae	kórus+org.	nem
47.	1925-31	Lux in tenebris		
48.	1931	Ave Maria	nőikar	igen
49.		Tenebrae factae sunt Ecce quomodo moritur	nőikar	igen
50.	1943	Te Deum	kórus+org	nem
51.	1931	Improvizáció a himnusz fölött	orgona	igen
52.	?	Missa pro pace	vk+org	igen
53.	1933	Názáret virága		nem
54.	1942	20 fuggetta	orgona	igen
55.	1937	C-dúr introdukció és fuga		nem
56.	1936	a-moll introdukció és fuga		igen
57.	nincs adat	Hymnus Szt.Lászlóról Jelige	vegyeskar	nem
58.	1937	A szív csodája-karácsonyi mesejáték	dalok+ zongora	igen
59.	1930-32	Gyászzene	orgona	igen

10.18132/LFZE.2007.1

Opus-szám	Évszám	Mű címe	apparátus	nyomt.
60.	1930	Idyll	orgona	igen
61.	1940	Ó miért oly későn	zg+ének	nem
62.	1944	2 Alleluja	orgona	nem
63.	194(?)	Pastorale	orgona	igen
64.	1928	Cantilena	orgona	igen
65.	1937	Alla marcia C-dúr	orgona	nem
66.	1942	Magyarok éneke Krisztus Királyhoz	vegyes és férfikat	nem
67.	1942	Nászzene	orgona	igen
68.	1942	Orgonamuzsika II. 70 közjáték	orgona	igen
69.	1944	Könyörgés papok szombatjára	ének+org férfikar	?
70.	1923-1936	Requiem		nem
71.	1944	Ecce sacerdos	vk+org	igen
72.	1944	Gavotte	zongora	?
73.		Finale	orgona	nem
74.	1943-58	Kisebb orgonaművek	orgona	igen
75.	1944	Fughetták előjátékkal	orgona	nem
76.	1945-50	Pangue lingua-Tantum ergo	vk+org	nem
77.	1945	Két zsoltár vk-ra és orgonára (18., 95.)	vk+org	nem
78.	1904-45	d-moll prelúdium és fuga	orgona	igen
79.	1943-45	2 karácsonyi ének (Stille, Ó gyönyörű	vk	nem
80.	1945(46)	Cantabile változatokkal és fuga	orgona	nem
81.	1946	Mária ének	ének+orgona vegyeskar	nem

10.18132/LFZE.2007.1

Opus-szám	Évszám	Mű címe	apparátus	nyomt.
82.	1947	Jubilate-Marcia festiva		nem
83.	1948.	Kis prelúdiumok és fúgák	orgona	nem
84.	1948	g-moll fúga	orgona	nem
85.	1959	g-moll fúga	orgona	nem
86.	1947	a-moll fantázia és fúga	orgona	nem
87.	1948	Őszi melódia-elégia	orgona	nem
88.	1947	a-moll scherzo	orgona	nem
89.	1948	g-moll scherzo-minuetto	orgona	nem
90.	1948	G-dúr legenda	orgona	nem
91.	1933-48	Missa o crux	vk+org	nem
92.	1947-48	Két prelúdium és fúga	orgona	nem
93.	1943	150. zsoltár	vk+org	nem
94.	1943	2 férfikar	ffkar	nem
95.	1950-51	Karácsonyi hangulatok	orgona	nem
96.	1950	Alla marcia	orgona	nem
97.		Boldog Savio domnkos köszöntése	?	?
	1950	Keresztút	orgona	nem
98.	1950	4 Pange lingua	vk, férfikar	nem
99.	1945-58	Fughetták orgonára	orgona	nem
100.	1954	C-dúr toccata és fúga	orgona	nem
	1951	g-moll fantázia és fúga	orgona	nem
101.	1952	G-dúr toccata	orgona	igen
102.		Introdukción és fúga	orgona	nem
	1957-67	Hódolat Bach emlékének	orgona	nem

10.18132/LFZE.2007.1

Opus-szám	Évszám	Mű címe	apparátus	nyomt.
103.	1958	Elő-köz és utójátékok	orgona	nem
104.	1961	Fughetták előjátékkal	orgona	nem
105.	1961.	Esti számvetés dal	ének+zg	nem

2. Az előadói apparátus szerinti műjegyzék

Zongoraművek:

opusz szám	keletkezés	cím
1.	1903	Valse b-moll
2.		Hat mazurka
3.		Első fecske
4.	1903	Jégvirágok
5.	1905-14	Lyrai darabok
6.	1907	Polonaise
7.	1908	Scherzo I. f-moll
8.	1910	Impromptu
9.	1908	Scherzo II. G-dúr
10.	1910	Lyrai darabok II.
11.	1910	Hangulatképek
12.		Poétikus hangulatok
13.	1913	I.Menuet II.Gavotte-Musette
15.	1913-14	Elégikus hangulatok 6 mű
18.	1915	Epizódok (Emlékek)
22.	1911	Gavotte-Musette
23.		Dalok Arany János verseire
	1917	I. Leteszem a lantot
	1917	II. Enyhülés
26.		2 zg darab Arabeszk+II.Capriccio
29.	1919-24	Alla Menuetto
34.	1940	Romantikus hangulatok
		1. Egyszer volt
		II. Intermezzo
		III. Legenda
		II. Vesd meg kislány
72.	1944	Gavotte

Énekhang zongorakísérettel:

opusz szám	keletkezés	cím
	1909	1. Már hiába tiltod 2. Bölcsődal 3. Őszi este 4. Már most mi annyira 5. Késő
21.	1906-1941	Mese Két dal zongorával
	1914	I. Szól a harang II. Most váltom be
23.		Dalok Arany János verseire
	1917	I. Leteszem a lantot
	1917	II. Enyhülés
24.	1917, 1921	Rózsadalok I-III.
39.	1924.03.19	Dalok-zongorával 1. Vallomás 2. Tudod, hogy mit álmodtam 3. Minden a tied 4. Láttad-e már? 5. Itt lesz újra 6. Csak nekem dalolj
61.	1940	Ó miért oly későn
105.	1961.	Esti számvetés dal

Orgonaművek:

Opus-szám	Évszám	Mű címe
16.	1941	Orgonamuzsika
27.	1925 körül	6 kleinen prel. und fughetten
28.	1929	B-A-C-H
30.	1919, 1926	Prel. D. F
31.	1920	Introdukció és fuga C
33.	1914-53	Tocatta-introdukció és fuga

35.	1921	e-moll prel. és fuga
37.	nincs adat	Pastoral variációk téma változatokkal
41.	1931	Preludiumok és Fuggetták 10 db
47.	1925-31	Lux in tenebris
51.	1931	Improvizáció a himnusz fölött
54.	1942	20 fuggetta
55.	1937	C-dúr introdukció és fuga
56.	1936	a-moll introdukció és fuga
59.	1930-32	Gyászzene
60.	1930	Idyll
62.	1944	2 Alleluja
63.	194(2?)	Pastorale
64.	1928	Cantilena
65.	1937	Alla marcia C-dúr
67.	1942	Nászzene
68.	1942	Orgonamuzsika II. 70 közjáték
70.	1923-1936	Requiem
71.	1944	Ecce sacerdos
72.	1944	Gavotte
73.		Finale
74.	1943-58	Kisebb orgonaművek
75.	1944	Fuggetták előjátékkal
78.	1904-45	d-moll prelúdium és fuga
80.	1945(46)	Cantabile változatokkal és fuga
82.	1947	Jubilate-Marcia festiva
83.	1948.	Kis prelúdiumok és fúgák
84.	1948	g-moll fuga
85.	1959	g-moll fuga
86.	1947	a-moll fantázia és fuga
87.	1948	Őszi melódia-elégia
88.	1947	a-moll scherzo
89.	1948	g-moll scherzo-minuetto
90.	1948	C-dúr legenda

92.	1947-48	Két prelúdium és fúga
93.	1943	150. zsoltár
95.	1950-51	Karácsonyi hangulatok
96.	1950	Alla marcia
99.	1945-58	Fughetták orgonára
100.	1954	C-dúr toccata és fúga
	1951	g-moll fantázia és fúga
101.	1952	G-dúr toccata
102.		Introdukcio és fúga
	1957-67	Hódolat Bach emlékének
103.	1958	Elő-köz és utójátékok
104.	1961	Fughetták előjátékkal

Kórus a capella és orgonakísérettel:

Opus-szám	Évszám	Mű címe	apparátus
17.		Három dal férfikarra	ffkar
		I. Sírjon-ríjjon a hegedű	ffkar
		II. Benyújtottam a kalapom	ffkar
		III. Hegedülnek, szépen muzsikálnak	ffkar
19.	1919	Mise C-dúr vegyeskarra	vk+org+zkr
	1925	Kórusművek : I. Siralmas ének a hazáért	női, vegyeskar
	1924	II. Üdvözlégy, ó dicsőséges	női és vegyeskar
32.	1921	"Magyar hazámért"	férfikar
		Fohász	férfikar
		Csak azért!	férfikar
36.	nincs adat	A porból az égbe	ffkar
38.		Három dal vegyeskarra	vk
	1923	1. Cserkész-dal	vk
		2. Ne csüggedj	vk
		3. Ringató dal	vk
40.		Magyarok imája	vk, ffkar, é+org
42.	nincs	Négy egyházi ének férfikarra	férfikar

	adat		
43.		Két balatoni dal vegyeskarra	vegyeskar
45.	1928-30	Tu es Petrus	kórus+org.
46.	1923	Proprium missae	kórus+org.
48.	1931	Ave Maria	nőiakar
49.		Tenebrae factae sunt Ecce quomodo moritur	nőiakar
50.	1943	Te Deum	kórus+org
52.	?	Missa pro pace	vk+org
54.	1942	20 fughetta	orgona
57.	nincs adat	Hymnus Szt.Lászlóról Jelige	vegyeskar
66.	1942	Magyarok éneke Krisztus Királyhoz	vegyes és férfiakar
69.	1944	Könyörgés papok szombatjára	ének+org férfiakar
70.	1923-1936	Requiem	kórus+orgona
71.	1944	Ecce sacerdos	vk+org
76.	1945-50	Pangue lingua-Tantum ergo	vk+org
77.	1945	Két zsoltár vk-ra és orgonára (18., 95.)	vk+org
79.	1943-45	2 karácsonyi ének (Stille, Ó gyönyörű	vk
81.	1946	Mária ének	ének+orgona vegyeskar
91.	1933-48	Missa o crux	vk+org
93.	1943	150. zsoltár	vk+org
94.	1943	2 férfiakar	ffkar
98.	1950	4 Pangue lingua	vk, férfiakar

10.18132/LFZE.2007.1

3. Vázlatok jegyzéke

Ms.mus 10.045/a

Sor-szám	Cím	op. Szám	hangnem	dátum	megj.
1.	Fughetta	83.II.	C-dúr	1947. V.15.	
2.	Preludium	83.II.	C-dúr	1947. okt.14.	
3.	Fughetta	83.III.	F-dúr	1947. okt. 16.	
4.	Preludium	83.III.	F-dúr	1947. okt.28,	
5.	Fuga	83.IV.	g-moll	948.május 25.	
6.	Preludium	83.IV.	g-moll	948.IX.30.	
7.	Fuga	92 I.	C-dúr	948.okt.	
8.	Praeludium	83 II.	C-dúr	948.nov.25.	
9.	Praeludium	83.VI.	D-dúr	948.nov.	
10.	Fuga	92.II.	D-dúr	948.nov.	a téma 932-ből
11.	Andante cantabile	74.	Asz-dúr	949.márc.28.	
12.	Fantázia	100. II.	g-moll	951. X.27.	
13.	Fuga	100.II.	g-moll	951.X.10.	
14.	Toccata	100.I.	C-dúr	951.X.4.	
15.	Fuga	100.I:	C-dúr	951. X.1.	
16.	Fuga	84.	g-moll	947.junius	947.VI.16.
17.	Fuga	85.	g-moll	947. VI.23.	
18.	Andante cantabile	87.	a-moll	947.szept.végén	Őszi melodia
19.	Preludium	80.	a-moll	947.okt.	
20.	Fuga	86.	a-moll	947.szept. IX.23.	Hódolat Bachnak
21.	Scherzo	88.	a-moll	947.nov.	
22.	Legenda	90.	C-dúr	947. XII.31.	téma 1915-ből
23.	Tempo di Minuetto	89.	g-moll	948.május 27.	Scherzo
24.	Alla marcia	96.	G-dúr	1950.V.15.	
25.	Ó gyönyörűszép		E-dúr		Kar. Fant!!
26.	Pásztorsíp		E-dúr	951. I.18.	Var IV!
27.	Karácsonyi fantázia	95.	E-dúr	1950.jan 2.	teljes
28.	Karácsonyi fantázia	95	E-dúr		Var I.
29.	Karácsonyi fantázia	95.	E-dúr	950.dec.25.	Var I.Ó gyönyörűszép
30.	Utójáték	74.	D-dúr	950. jan.23.	Ó gyönyörűszép énekhez
31.	Praeludium	74?	C-dúr	950.X.6	egy lapon
32.	Postludium	74?	C-dúr	950.X.6	egy lapon
33.	Postludium	74?	a-moll	950. VIII.29.	Vác
34.	Postludium	74.	D-dúr	950.okt.10.	alul előjáték szerepel
35.	Postludium	74.	D-dúr	950.X.17.	alul előjáték szerepel
36.	Praeludium	74.	D-dúr	950.okt.18.	
37.	Postludium	74.	d-moll	950.okt.11.	alul előjáték szerepel túloldalon van is!
38.	Praeludium	74.	G-dúr	950.okt.24.	egy íven a következővel
39.	Postludium	74.	g-moll	950.okt.25.	előjáték is
40.	Asperges me	77.	V.tónus	950.okt 19.	a kettő egy lapon

10.18132/LFZE.2007.1

41.	Vidi aquam	77.	2b	950. okt.20	a kettő egy lapon
42.	Preludium??	74-77??	B-dúr	950. jan.30.	"organamuzsika"
43.	Praeludium	35.	e-moll	921. IX.24.	az e-moll fugához
44.	Fuga	35.	e-moll	921. május 22.	a téma 1909-ből, kidolgoztam 1921. máj-ban
45.	Alleluja	62.II.	G-dúr	944. II.17.	átdolgoztam: 944.III.28.
46.	Alleluja	62.	G-dúr	940.IV.24.	
47.	Postludium	74.	Á-dúr	950.X.27.	túldalalon előjáték is
48.	Praeludium	74.	F-dúr	950. okt.30	
49.	Postludium	74.	F-dúr	950.X.30.	
50.	Praeludium	74.	e-moll	950. XI.4.	a kettő egy lapon
51.	Postludium	74.	e-moll	950.nov.6.	a kettő egy lapon
52.	Praeludium	74.	h-moll	950.XI.7.	a kettő egy lapon
53.	Postludium	74.	h-moll	950.XI.7.	a kettő egy lapon
54.	Postludium	74.	Esz-dúr	950.XI.22.	túldalalon előjáték is
55.	Praeludium	74.	Esz-dúr	950. XII.2.	
56.	Postludium	74.	fisz-moll	950.XII.11.	
57.	Édes Jézus neked	74.	e-moll	951.márc.	ezek beosztandók az p.74-be
58.	Interludium	?	d-moll	951. V.16.	
59.	Praeludium	74.	d-moll	951.IV.27.	
60.	Preludiumok		a, d,G,d,D,c,h	?	fughettákhoz prel-ok és befejezések
61.	Fughetta cromatica	104.I.	e-moll	958. VII.30.	1.
62.	Fughetta	104.II.	g-moll	958. X.18.	2.
63.	Fughetta	104.III.	F-dúr	Vác, 1958.XII.24.	3.
64.	Fughetta	104. XX.	a-moll	961.X.1.	4.
65.	Fughetta	103(?) XV.	G-dúr	960. VII.20.	bevezető is
66.	Postludium	74.	a-moll	951. VIII.28.	
67.	Praeludium	99. XV.	A-dúr		
68.	Fughetta	99.XV.	D-dúr	951.IX.27.	
69.	Fughetta	99.IX.	g-moll	951.III.15.	
70.	Praeludium	99.XVI.	G-dúr	957. II.13.	
71.	Fughetta	99.XVI.	G-dúr	957.II.7.	
72.	? Fughetta	99. 17.?	B-dúr	957.X.12.	Egynémely szakértőnek emlékül.
73.	Fughetta	99.XIX.	G-dúr	945. jul.	Előjáték is 958. V.15.
74.	Fughetta	99.XX.	F-dúr	958.VI.12.	
75.	Salve regina	?	C-dúr	957.I.24.	
76.	Fughetta		c-moll	1904. V.22.	Győr, 1904. VI.19. S.D.GI.
77.	Fúga		B-dúr	1918. május	
78.	Asperges me		G-dúr	1944. X.27.	3 szakasz
79.	Fughetta	54.XVI.	d-moll	942. IV.28	
80.	Fughetta	54.XVII.	c-moll	942.V.29.	
81.	Fughetta	54.XVIII.	c-moll	942.V.31.	
82.	Fughetta	54.XX.	fisz-moll	942. XII.15.	Ezzel fejeztem be az 1942. évet!
83.	Gyászzenes	59.		Vác 937. III.19.	
84.	Allegretto ostinato	33.	f-moll	920. I.24.	későbbi f-moll toccata
85.	"	33.	"	939. XI.24.	átdolgoztam: 939. XI.24.
86.	Introdukcio a fúgához	33.	f-moll	929. XI.18.	u.az a mű
87.	Fuga	33.	f-moll	Vác 1921.	921.jul.3.

10.18132/LFZE.2007.1

				május	
88.	Toccatá	33.	f-moll	939. XII.5.	átdolgoztam: 939.XII.5
89.	II. Gyászmenet	47.II.	c-moll	Vác, 930.XII.28.	Drága jó szüleim emlékének!
90.	III. Vigasztalás	47.III.	C-dúr	Vác, 931. II.27.	
91.	pótlap	47.III.			lásd. Megj.
92.	Pastorale	60.		Vác, 1930.XI.22.	később idill!
93.	Pastorale	60.		930.nov.	csak a fuga
94.	Finale		f-moll	1906-ból	
95.	Alla marcia	65.	C-dúr	937.IV.16.	
96.	"???"		C-dúr	?	kiegészítés
97.	Introductio	55.	C-dúr	?	
98.	Fuga	56.	a-moll	Vác, 936. X.30.	

Ms.mus 10.045/b

Sor-szám	Cím	op. szám	hangnem	dátum	megj.
1.	preludium		g-moll	950.III.26.	
2.			D-dúr	946. III.28-29	
3.			h-moll	946.III.29-30-IV.1.	előzővel egy lapon
4.	Fúga	75.	F-dúr	957.dec. átdolgoztam	1960.aug. lap tetején ceruzával
5.	Utójáték pápai himnuszhoz	op.74.	C-dúr	946.III.19.	
6.	Előjáték Boldogasszony anyánk	74.	d-moll	946.III.14.	
7.	A keresztfához megyek		c-moll	949.VIII.26.	
8.	A keresztfához megyek		c-moll	949.IX.3.	
9.		74.	C-dúr	946. V.13-17	
10.		68. 4.sz.	C-dúr	946.VIII.8.	
11.		68.5.sz	C-dúr	946.VIII.10.	előzővel egy lapon
12.	preludium	74. 121.sz	c-moll	945.IV.5.	átírom 6/4 ütembe!
13.	preludium és fuga	78.	d-moll	1945.okt.26	a téma 1904-ből, ferdolgoztam 1945.okt.
14.	fuga		d-moll	1904.IV.20-27	Győr
15.	Fughetta	83.I.	G-dúr	947. V.8.	
16.	Variációk	80.	H-dúr	Több dátum!!!	Átírtam B-dúrba

Ms.mus 10.045/c

Sor-szám	Cím	op. Szám	hangnem	dátum	megj.
1.	Vexilla regis		a-moll	908.VIII.27	SATB

10.18132/LFZE.2007.1

2.	Tantum ergo		G-dúr	908.szept.3.	Ffkar, a kettő egy lapon
3.	Üdvözlégó ó dicsőséges		?	924. II. 26.	nőikar 4sz
4.	Üdvözlégó ó dicsőséges			924.II.26	vk több versszakkal
5.	Siralmas ének a hazáért		a-moll	925. I.1.	solo+org.
6.	Siralmas ének a hazáért		a-moll	925.I.1.	vk több versszakkal
7.	Hymnus		C-dúr		vk.
8.	Az andocsi Máriához	40.II.	a-moll	927. XII.10.	ének+org.bevezető hátul, több vszak
9.	Az andocsi Máriához	40.II.b	a-moll	927.XII.16.	vk
10.	Tantum ergo		C-dúr	930.XII.1.	nők3.sz.
11.	Hymnus Annunciatae			931.II.17.	solo+org.
12.	Te Deum laudamus	27.		1930.	
13.	Ecce sacerdos	71.			MK kefelevonatok
14.	Tu es Petrus	45.			MK kefelevonatok
15.	Emlékek			1920	zongora
16.	Romantikus hangulatok	34. III			zongora
17.	Menuet			918. VII.2.	zongora
18.	Andante sostenuto	28.I.		918.XII.19.	zongora
19.	Intermezzo			915.jan.9 Szered	zongora
20.	Elegia			914.XI.21. Szered	zongora
21.	In memoriam			914.V.17. Szered	zongora
22.	Utolsó napom nyaron	15.IV.		914.V.22. Szered	zongora
23.	Resignation			914.II.25.Szered	zongora
24.	Őszi ének			913.IX.21. Szered	zongora
25.	Chanson melancholique			913.IV.12. Szered	zongora

A mappa első lapja Pikéthy saját kézírása, melynek tartalma a következő:

Ezt mint „Vázlatok , töredékek” 1 tételként kell lenaplózni és jelzetelni. Amikor viszont sor kerül a feldolgozásra, az esetleges vázlatát első fogalmazványát 1-1 műnél ahhoz kell áttenni, ahol jelzeten szerepel.

C. Pikéthy emlékkönyvének jegyzéke

1. Emlékek

A szerző emlékkönyvének teljes anyaga a DVD mellékleten található. Az egyes cikkek, újsághírek és műsorlapok nem időrendi sorrendben szerepelnek. Ez a táblázat az emlékkönyv eredeti sorrendje szerinti lapok jegyzékét tartalmazza. Az emlékkönyv utolsó oldalán az alábbi Pikéthy bejegyzés olvasható:

„E könyvecskébe csak azokat a műsorokat gyűjtöttem össze, melyeknek mint „szerző” szerepelek, több hiányzik belőlük, mert itt-ott valamely véletlen folytán nem jutott eszembe. Az ittlevőket szerető ragaszkodással őrzöm, mint legdrágább emlékeimet. lelkemből nyíltak e szerény kis virágok, így egészen az enyémeik.”

emlék_1	Komárom és vidéke 1922. július 16.-Zeneakadémiai szerzői est tudósítás
2, 3-4	1930.febr 15. Stzegheő János zg műv. halála
3	1919. nov 14.- ZAK. Szegheő János zongoraestje –Vision op. 11 bemutató
5	1919.nov. 15. székesegyház: Pro pace mise bemutató: ének és zkr Pikéthy szereplése (d-moll toccatát valamint Introductio-Intermezzo és Fuga pesti bemutatók is
6	Rózsadalok 921. jan.12. 1950. V.21: Béke mise –Bazilika
7	Szandtner Ily dalest programja
8	Szandtner emlékbejegyzése + tudósítás
9	1948.okt.30-Rózsadombi Krisztus Király lelkészség –egyházzenei áhítat programja Béke mise kísér a szerző
10 a	1922. febr.17 szerzői est a ZAKon
10 b-c	beszámoló a Váci Hírlapban a 10 a-ról
11	műsorlap az előbbiről
12	a résztvevők aláírása
13	mise-kritika Tóth Aladár 1920-Nyugat
14	
15-16	1922.dec.8-i mise emlékbejegyzése és a szereplők aláírásai
17-18	a 19-es számú koncertre emlékező Pikéthy bejegyzés
19	Vallomás (Mihó Ernő dalestje műsor)
20	Mihó Ernő aláírása
21-22	1923. ZAK febr. 9. Wehner emlék bejegyzés
23	előző koncertműsora
24	25-re vonatkozó személyes bejegyzés

10.18132/LFZE.2007.1

25	1923. febr 12. Lyceum -műsora :Vallomás (dal) és Capriccio (zongora)
26	25-re vonatkozó emlékebejegyzés a szereplőktől
27	1950. IV.30. Mise Pest Bazilika -újságkivágás
28	29-re Mihó Ernő bejegyzése
29	1923.máj.23 Mihó Ernő növendékeinek hangversenye- műsor
30	29-Ujszászy Margit köszöntője -bejegyzése
31	1950. ápr.23. Krisztus Király templom – Mise Magyar Nemzet kivágás
32-33	1923.máj.27. Gyórszentmárton Hajnalka eredetileg 1917
34	Gödöllő -cserkész induló személyes bejegyzés; uitt: 1950-ös újságkivágás
35	Zászlószentelési műsor (Lásd 34)
36	Magyar Kórus 1949 dec . 1949. okt 28. Pikéthy műveket Könczöl Ferenc játszott
36	Veszprém : Pikéthy org művészként említve (Horváth Cirill karnaggal)
36	Vas urca Stompay: B-A-C-H t játszotta
36	emlék 36, Győri ppki körlevél : az op. 16 ajánlása.
37,37a	1924. márc.2.Gellért szálló est
38	különböző rövid újsághírek bemutatókról
39	1924. március 4 Curia szálló Váci Polgár dalkör 2 dal + felolvasás
40, 40a	Újságcikk Nagykanizsa-i emlékekről -Pikéthy írása
41, 41a,42	ÚjPest vakok részére hangverseny: 1924. márc.22 P- Szól a harang, Bölcső-dal
43-43a	1924. jun.7. piar. ének zkr Kuria nagyterem Pikéthy: Enyeltés op.12.műsor
44	4 különböző hír bemutatókról
45,45a	1924.nov.17 Vác Dom op.35, Ave Maria is, Zenészek felsorolva!+műsorismertetés is!is emlék 46-on Vadas Gábor bejegyzése
46	1944, 1949,1924-es bejegyzések, újságkivágások
47-48,a	1924. nov.6. Pécs- műsor Pikéthy: e-moll prelúdium és fuga Vadas Gábor
49-50	1924. dec.14 Győri iparos dalkör A porból az égbe -ffkar Fodor Kálmán
51	1924. Újpest dec.9 műsor Városháza Dalok.
52	1925. júl 26. Győr Sétahangverseny -műsor A porból az égbe
53	1925. május 20. Vác Pannonia karének egyesület Kalliwoda Olga Ave Maria
54	1925. jan.14 .Pápa bencés gimn Schubert est előadás+ zongoraművek
55-56	1925. dec.15. Wehner Géza org. est műsor. Pastoral var bemutató
57	1926. jun.5. Vigadó kisterem műsor Pikéthy: Scherzo -zg. vizsgahangverseny
58 a-c	Levente avatás -közr.műk. dom kórus
59-60	Barcs műsor
61-62	farsangi est-műsor
63 a-c	1926.április 18 Rákospalota-Ringató dal
64	Katolikus Kántor- szerzői koncert Pécs nincs dátum beszámoló cikk
65-66	Bárdos György (Katolikus kántor?) op. 27-ről ismertető
66bet 1-8	Esztergom Dalárda műsora
67-68	1926.nov.14 műsor-hely nincs megjelölve
69-70	1948. nov 21. Vác DOM Mise-Lisznyai és Kemenes Frigyes közr.műk.
70a	1926. nov.20 est műsora
71	1926. december 8 Pesti Napló -Wehner koncertjéről e-moll prel fuga
72	71 műsora
73	1926. dec 6 Kőszeg műsor Magyarok imája
74,74a	? május 15. pécsi dalárda-magyarok imája emlék 74é s74a
75-76	1926.-csak vezényelt
77,77a78	1927. október 1.Siketek ünnepi műsor
79-80	1927.okt.16 Újpest műsorVigasz, Enyeltés

10.18132/LFZE.2007.1

81-82,a	1927. nov.9. pesti Domonkosok műsor -Szól a harang -
83-84 a-c	1927. nov.20 -Szerviták OMCE 30 éves jubileum Ite missa est prel.f.
85-86	1927. dec.7. Wehner koncert műsor, jegy, cikk
87-88a	Sárospatak 1928. febr. 11.3 dal
89	1930. 7-8.sz. Kaposvári katolikus értesítő BACH és Tu es Petrus
90-a-d	1928. márc.1-ZAK Nagyterem műsor Vallomás
91	1947. 3 újsághír ill. rádióműsor
92,a	bp-i Piaristák műsora Az andocsi máriához 1928. márc 25.
93	1929. kaposvári katolikus értesítő 7-8.sz Cantilena, Te Deum prel fuga-cikk
94, 94a	Orgonaszentelés -Nagykanizsa saját műsor Cantilena
95	Váci Napló. Magyar Kórus kivágások, 4 különböző tudósítás
96, 96a	Eger Ferencesek 700 éves rendi évf.műsor
97	Pesti Napló- koncertkritika Cantilena
98	1928. dec 4.Wehner G. ZAK Cantilena lásd 97-es cikk
99	2 hír- rádióműsor aAmerikából és egy koncerthír
100-100a	1928.dec.12 16. Pápa orgona javára Schubert előadás
101	1943 cikk a dóm orgonájának felújításáról
102-102a	1929. febr.10 XI Pius pápa tiszteletére műsor
103	1941.aug 5. MR műsor Wehner BACH
104	1929. március 3. pécsi Katolikus kör nagybőjti est Magyarok imája
105	2 újsághír
106-108	1928. április 13. Vác Piar orgonabemutató műsor
109	3 újságkivágás
110	1929.máj.5. Váci Piar jótékonyági: est Ringató dal-kórus
110a	újságkivágás egri vezénylestről
111-111a	nyugati kis Újság Szombathely cikk, Váci Napló 1947. jul 19. idézi
112, 12a	1929. jun.16 Kaposvár Wehner Géza koncertműsor
112 b	A zene 1932. 12. sz op. 27 és 41-ről cikk.
113	Magyar Kórus 1947. 67. sz. orgonaművekről cikk
114bet,a	a Kat. Kántor op. 41-ről cikk
115	1929. Pápa bencések műsor
116,116a	1929. nov. 10 Kaposvár Riegler Ernő koncertje műsor
117	kritika 118-ról
118	1929. dec.4-ZAK műsor Wehner BACH introdukcio és fuga
119	1928. Nagykaizsa koncertről cikk
119	Vadas Gábor Vác koncert 1929? cikk
120	Kopeczky Alajos 1948. okt.18 Vas urtea Őszi melódia -bemuattó MR műsor
120a	Pécsi Katolikus kör 1929.dec.15 -műsor Magyarok imája
121, a, b	1930. jan 24 Nemzeti Zenede--műsor Bölcsődal
122	Több műsorkivágás és meghívó
123,123a	1948. júl. 2 Pikéthy BACH Rádió közv.Vas u Kopeczky
124	Pesti Hírlaptól levél
125	La Fontaine társaság szórólap
126	Több újságkivágás
127-128	Meghívás és felvétel a Pátria klubba
129	levél a Turán szövetségtől
130	2 cikk
131	1901. Dunántúli Hírlap-diákkori cikk
132	1902. első szereplése
133	1902-03 2 cikk Györi Hírlap
134	cikk
135	2 cikk

10.18132/LFZE.2007.1

136	első férfikari miséről beszámoló
137	2 kivágás a Magyar Lant-ból
138	2 cikk 1905
139	2 cikk
140	1920 Váci Hírlap cikk
141	Ismertető a Tuirul daloskönyvről
142-142a	1911 győri intézeti hangv. műsor
143-144	2 lévai műsor
145	Rétság műsor
146	3 kivágás
147	1921 Váci Lyceum műsor
148	Turán est műsor
149-149a	váci táncestély műsora
150	műsor hely és idő megh. nélkül
151-151a	1922. jan.28. vasutas táncestély műsora
152	1922. febr.9 Gellért szálló estély
153-153a	1922.jún.25. zongoravizsga műsor
154	1922.jún.25 koncertműsor (Vác?)
155	2 cikk 1916 körülről
156-156a	3 újságkivágás, egyik képkiállításról szól
157	Cikk-kiadványokról
158	3 újságkivágás és személyes bejegyzés
159	polgármesteri levél 1948-ból
160,160a	lap az ujjpesti konzervatorium igazgatóságáról
161	1932 iskolai záróünnepély műsor
162-163	vegyes
164	2 képeslap műsorral

10.18132/LFZE.2007.1

2. Pikéthy Tibor : Műveim jegyzéke

Op.1.Valse b-moll.Zongorára	Megjelent: Győrött a „Magyar Lant kiadásában: 1903
Op.2.Hat mazruka zongorára Mise férfikarra (1903)	megsemmisítettem megsemmisítettem
Op.3.„Első fecske” keringő zongorára	Megjelent: Győrött, Rainer Miksa kiadásában 1902
Op.4.„Jégvirágok” mazurka zongorára	Megjelent: Győrött, Rainer Miksa kiadásában 1904
Op.5.„Lyrái darabok” I. öt zongoradarab	Megjelent: Budapesten Klökner Ede kiadásában 1911
Op.6. Polonaise zongorára	Megjelent: Budapesten Rózsavölgyi kiadásában 1910 Több kisebb egyházi mű férfi és vegyeskarra megsemmisítettem
Op.7.	Scherzo f-moll zongorára Megjelent : Budapesten Rózsavölgyi kiadásában 1910
Op.8.	Impromptu zongorára
Op.9.	Scherzo G-dúr zongorára Megjelent: Budapesten Rózsavölgyi kiadásában 1910
Op.10.	„Lyrái darabok” II. öt zongoradarabok Megjelent Budapesten Klökner kiadásában 1911
Op.11. hangulatképek zongorára	Megjelent: Budapesten a „Zenélő Magyarországbán 1911 Klökner külön kiadásában 1918
Op.12.	Poetikus hangulatok zongorára Megjelent: Budapesten, Bárd ferenc kiadásában 1917
Op.13.	I.Menuet II.Gavotte-Musette zongorára Megjelent: Budapesten Klökner kiadásában 1917
Op.14.	Műdalok zong.kísérettel Megjelent: Budapesten 1) Már hiába tiltod 1911.II./1. 2)Bölcsődal 1913. V./1. 3)Őszi este 1913. V./1. 4) Már most mi annyira 1913. X./1. 5) Késő 1913. X./1. „Mese” dal zong. kísérettel op.sz.nélkül Megjelent: Budapesten „Zenélő Magyarország”- ban 1911.X./1.Klökner kiadásában

10.18132/LFZE.2007.1

Op.15. Mágikus hangulatok 6 zongoradarab

Op.16. Orgonamuzsika

Ebből eddig megjelent: „Preludiumos zsebkönyv”-ben 217 elő-köz-és utójáték Luszpay kiadásában 40 db. 1928-ban Megjelent teljes mű: „1949. Magyar Kórusnál” „Zeneműkiadónál” megjelent: 1958./20 db ápr. Bp-en op.16-ból 1973-ban Bp

Op.17. Három dal férfikarra

Megjelent: Budapesten, Révfy G. gyűjteményében III.IV. kötet Rozsnyai Károly kiadása 1923

I. Sírjon-ríjjon a hegedű

II. Benyújtottam a kalapom Vegyeskarra megjelent: Luszpay: „Turul” daloskönyvében

II. kötet 1928. Hegedülnek, szépen muzsikálnak

Op.18. „Emlékek” zongorára

Op.19. Mise C-dúr vegyeskarra orgonával és Zenekarral

megsemmisítettem

Op.20. Két „Ave Maria” Soló ének orgonával Soló orgona

Op.21. Két dal zongorával

Szól a harang

Most váltom be megsemmisítettem

Op.22. Gavotte-Musette zongorára

Op.23. Dalok zongorával (Arany János verseire)

Leteszem a lantot

Enyhülés

Op.24. Dalok a vörösrózsáról

Három dal zongorával

Op.25. „Hajnalka királykisasszony” zenés regekép 4 felvonásban

Op.26. Két zongoradarab

Megjelent: Budapesten Bárd Ferenc kiadásában 1917

Arabeszk

Capriccioso

Op.27. Preludium és fughetták orgonára (6 db)

Megjelent: Regensburgban A. Coppenrath kiadásában 1930.

Op.28. Fantázia Fuga és Marcia

Megjelent Brüsszelben: Schott Frères=1949. IV.11.

Op.29. Alla menuetto zongorára

10.18132/LFZE.2007.1

- Op.30. Két preludium és fuga orgonára Megjelent: Budapesten Magyar Kórus Kiadásában, 1946. december 23.
- Op.31. Introductio és fuga C-dur orgonára Megjelent a :Zeneműkiadónál V. Kiadásában: 1960.márc.28.Budapesten
- Op.32. „Magyar hazámért” Megjelent: Budapesten, Révfy G. gyűjteményében, Rozsnyay K. kiadásában
1) Fohász
2) Csak azért!
- Op.33. Toccata, Introductio és Fuga f-moll orgonára
- Op.34. „Hangulatok” zongorára I.-II.-III.-IV.
- Op.35. Preludium és fuga e-moll orgonára
- Op.36. „Porból az égbe” férfikarra Megjelent: Budapesten, Révfy G. gyűjteményében, Rozsnyay K. kiadásában
- Op.37. Téma változatokkal és Finale orgonára op.37. Zeneműkiadó elfogadta kiadása, de 5 év után kifizettek 2000 Ft-tal, de nem jelent meg. Fénymásolata náluk van.
- Op.38. Három dal vegyeskarra Megjelent a „Turul” énekeskönyv III. kötetében. Luszpay kiadása 1928.
1) Cserkész-dal
2) Ne csüggedj
3) Ringató dal
- op.39. Dalok- zongorával
1) Vallomás
2) Tudod, hogy mit álmodtam
3) Minden a tied
4) Láttad-e már?
5) Itt lesz újra
6) Csak nekem dalolj
- op.40. Vegyeskarok Megjelent: Luszpay kiadásában 1925-ben
I. Magyarok imája 1. soló orgonával
II. Az andocsi Mária 2. vegyeskarra 3. férfikarra 1928-ban vegyeskarra a „Turul” daloskönyvben
- op.41. Preludiumok és fughatták orgonára (10 drb) Megjelent: Regensburgban A. Coppenrath kiadásában 1931.

10.18132/LFZE.2007.1

- Op.42. Négy egyházi ének férfikarra
Op.43. Két balatoni dal vegyeskarra
Megjelent Luspay kiadásában
Megjelent: „Turul” daloskönyvben III. 1928.
1.Szép Balaton mellől
2.Ringató dal
- op.44. Két dal zongorára
Megjelent egy budapesti zenei folyóiratban Ságody Othmár kiadásában 1922.
1.Áldott nap
2.Vesd meg kislány
- op.45. Tu es Petrus vegyeskarra orgonával
Op.46. Introitus, Graduale, Offertorium, Communio In festo D.N Jesu Christi vegyeskar orgonával
Megjelent: Budapesten a Magyar Kórus kiadásában 1947. jun.
Op.47. „Lux in tenebris” gyászzene orgonára (szüleim emlékére)
Op.48. Ave Maria háromszólamú nőikarra
Op.49. Tenebrae factae sunt
Megjelent: Cantica Sacro II. kötetében. Luspay kiad. 1933.
- Ecce quomodo moritur háromszólamú nőikarra
Megjelent: Cantica Sacra II. kötetében 1933.
- Op.50. „Te Deum laudamus” vegyeskarra orgonával
Op.51.
Improvisatio Hymnus fölött orgonára
Megjelent: Budapesten Magyar Kórus kiadásában 1931.
- Op.52. Miss pro pace vegyeskarra orgonával
Op.53. „Názáret virága” háromfelvonásos legenda-dráma zenéje. 4 szólamú nőikarra zskísérettel
Op.54. Fughetták előjátékkal orgonára 20.drb
Megjelent: Regensburgban A. Coppenrath kiadásában 1934.
Megjelent Budapesten Zeneműkiadó vállalatnál 1962 június 26.
(Kiadták újra 1982.VI.28.Kaptam tiszteletpéldányt Vörösné)
- op.55. Introductio és fuga C-dúr orgonára
op.56. Introductio és fuga a-moll orgonára
Lehotkának ajánlva Lehotka bemutatta: Zeneakadémián 1967.XII.18-án
Elfogadta Zeneműkiadó kiadásra 1982.I. hóban
Kiadva: 1984.II.14-én Zeneműkiadó –Budapest (Vörösné feljegyzései)
- op.57. Hymnus Szt. Lászlóról
Jelige
Vegyeskarra
- op.58. „A szív csodája” karácsonyi mesejáték
Megjelent: Budapesten Rózsavölgyi kiadása 1941. 3 felvonásban.

10.18132/LFZE.2007.1

- Dalok zongorakísérettel és zene
Megjelent: Budapesten 1964.október 6.
- op.59.Gyásszene
op.60.Pastorale orgonára (Idyll-címen Vné feljegyz.) Bemutatta Elekes Zsuzsa Vácott 1984.III.28. Kiadva 1986-ban
op.61."Ó mért oly későn" dal zongorakísérettel
op.62. Alleluja orgonára I.II.
op.63.Pastorale orgonára
op.64.Cantilena orgonára
op.65.Alla marcia orgonára
op.66. Magyarok éneke Krisztus Királyhoz
- Megjelent Magyar Kórus kiadásában 1944. Karácsonyra
Megjelent: Budapest 1964. október 6. (op.64+59 együtt)
- a) vegyeskarra
b) férfikarra
Megjelent Magyar Kórus kiadásában 1948 .dec.21. hét darab –római rendelésre
- op.67."Messa Nuziale" per organo
op.68. Orgonamuzsika II.70 közjáték
op.69. Két könyörgés papok szombatjára
- Megjelent: Budapesten „Magyar Kórus”kiadásában 1944
I. ének orgonakísérettel megsemmisítettem
II.férfikarra
- op.70. Requiem vegyeskarra orgonával szüleim emlékére
op.71. Ecce sacerdos vegyeskarra orgonával
op.72.Gavotte zongorára
op.73. Finale orgonára
op.74. Orgonamuzsika III.
op.75. Fughetták előjátékkal orgonára
op.76.I.Pange lingua
op.77.Két zsoltár
- II.Tantum ergo vegyeskarra a capella
I. Isten nagyságát hirdeti az ég
II.Az Úrnak új dalt énekeljeteK vegyeskarra orgonával
- op.78. Fuga d moll orgonára preludiummal

10.18132/LFZE.2007.1

- op.79. Két karácsonyi ének vegyeskari
op.80. Cantilena változatokkal és fuga orgonára B-dúr
op.81.Mária ének 1946-ban vegyeskarra és sólóra orgonával
op.82.Marcia Festiva –orgonára
op.83.Preludiumok és kis fúgákI.II.III.IV. orgonára
op.84.Fuga g-moll orgonára
op.85.Fuga g-moll orgonára
op.86.Fantázia és fuga a-moll orgonára
op.87.Őszi melodia Elégia orgonára
op.88. Scherzo a-moll orgonára
op.89.Tempo di menuetto g-moll orgonára
op.90.Legenda C-dúr orgonára
op.91.Kyrie „Ave crux” vegyesk.org.
op.92.Két prael. és fuga C-dúr D-dúr orgonára
op.93.Zsoltár CL
a) vegseskarra orgonával
b)zenek.vegyesk.org.
- op.94. I.Beati mortui férfikarra
II.De profundis
op.95.Karácsonyi hangulatok orgonára
op.96.Alla Marcia orgonára
op.97.I.Bold.Savio Domonkos köszöntése
II.Keresztút (ének.org)
op.98. Négy Pange lingua vegyeskarra, férfikarra
op.99.Fughetták előjátékkal V.orgonára
op.100.I.Toccata és fuga C-dúr
II.Fantázia és fuga g-moll
op.101.Toccata G-dúr
op.102.Fughetták előjátékkal orgonára
op.103.Hódolat J.S.Bach emlékének B-A-C-H témára

D. Dokumentumok

1. Magyar Kórus riport szövege

Beszélgetés Pikéthy Tiborral, a jubiléus karnaggyal²⁵⁵

Kisfaludi Pikéthy Tibor orgonaművészt, a váci székesegyház karnagyát, művészi pályafutásának negyedszázados jubileuma alkalmával dr. Pétery József megyéspüspök egyházzenei igazgatónak nevezte ki. Váci munkatársunk fölhasználta ezt. az alkalmat, hogy beszélgetést folytasson az ünneplő mesterrel.

-Karnagy úr, ne lepődjék meg, ma úgy ülök itt, mint riporter, ceruzával és papírral, Amit nekem mond, továbbadom másoknak is.

Elmosolyodik, megsimítja szemöldökét, ahogy szokta s jelzi, hogy rendelkezésemre áll.

-Melyek voltak azok az indítékok ifjú életében, melyek a zenevilág s különösen az orgona felé vitték?

-Csak arra emlékszem, hogy gyermekkorom óta az orgonáért éltemhaltam. Kis elemista koromban Kanizsán, amikor tehettem, a barátoknál fellopóztam egy- egy litániára, misére s odafurakodtam a kántor mellé. Ott volt egy kétmanuális Angster-orgona. De jó volna ezen egyszer játszani - sóhajtoztam. Volt egy nagyszerű piarista tanárom: Schiiszler Albert, aki gyönyörű nyolcszólamú kórusokat tanított be 150 tagú énekkarának; ez is igen nagy hatással volt rám. A próbák után ottmaradtam, mert láttam a próbateremben egy harmóniumot. Minden vágyam az volt, hogy azon játszhaszak, mikor minden gyerek elment. A tanárom megkérdezte; Tibor, miért nem mész haza?

-Tanár úr kérem.! Kicsit szeretnék ezen játszani -válaszoltam félénken. De akkor én már zongoráztam is. Drága anyámról kell itt megemlékezniem. (Itt elmélyül, érzékenyül a 63 éves mester hangja.) Házunknál mindig volt kamaramuzsika. Anyám rendkívül jó zongorista volt: az angolkisaszszonyoknál nevelkedett Pesten s ott Engesser Mátyás (Erneyi József apja), a belvárosi templom karnagya volt a tanára. A házi muzsikálásban résztvett édesapám is. Az ő jóvoltukból én már 3-4 éves koromban megkezdtem a zenetanulást. Amikor este,vacsora után muzsikáltak, a kis gyerekeknek korán aludni kellett menniük. Én keservesen sírtam s ezért megengedték, hogy egy-két darabot meghallgathassak. Kanizsán 9-10 éves koromtól kezdve, amikor a kántor elkésett. a tanárom odaküldött: No Tibor, menj orgonálni!

²⁵⁵ Megjelent a Magyar Kórus hangjegyes egyházzenei folyóirat (Az OMCE lapja) XVI. évf. 1946.64. számában.

-Ki volt az első mester, aki közvetlen hatással volt ébredő zenei képességeire?

-16 éves koromban beiratkoztam a győri tanítóképzőbe. Elsőéves korom óta vezető orgonista lettem a piispök templomban. Győrben akkor több zeneművész élt és nagyszerű zenei élet virágzott. Megismerkedtem az evangélikus templom karnagyával, Kirchner Elekkel Kitűnő orgonista, zongorista, brácsás és zeneszerző hírében állott. Neve fogalom volt Győrben s külföldi pályadíjat is nyert. Egyszer a piispök látogatásra jött. Tiszteletére nagy fogadást rendeztek a zeneteremben. Erre az alkalomra engem is kijelöltek játszani. Kísérnem kellett két Schumann-darabot, amelyet Kirchner játszott. Az öreg karnagy házánál tartottunk összpóbát. Egyszer épp próba közben jött haza a mester. Bemutatkoztam s leült a díványra.

-Jó, csak játsszanak fiam, meghallgatom, hogy kijavítsam magukat - mondta. Iparkodtam minél szebben kísérni. Előzményül el kell mondanom, hogy akkoriban jelent meg nyomtatásban egy keringőm: op. 3. Az Első Fecske. Ez Kirchner kezébe került s most azt kérdezte:

-Maga komponálta azt az Első Fecskét? -Elpirultam.

-Én, tanár úr.

-Fiam, én abból és a mai kíséretből sok tehetséget olvasok ki. Volna magának kedve zeneelméletet tanulni?.

-Nagyon szeretnék. -Maga mellé vett s tanított összhangzattanra ez a drága jó ember, akinek alig volt ideje. Egy fillért sem kért viszonzásul s amikor anyám ezért méltatlankodott, azt mondta: örülök, hogy ilyen szorgalmas tanítványom van. Kirchner volt első nagyhatású mesterem.

-Hol szerepelt először nyilvánosan?

-A Győri Katolikus Körben szokásosak voltak a hangversenyek. Egyszer II. éves koromban megszólal a tanárom: Pikéthy, készüljön, mert az egyik kat.köri hangversenyen szerepelni fog. Teljes átéléssel játszottam, Ott volt a piispök is, meg a káptalan is. Giesswein Sándor apátkanonok, nagy zenepártoló-amikor hatalmas taps közepette bevégeztem a darabot, felkelt a helyéről, megölelt a közönség előtt, visszafordított a pódiumra: Édes öcsém, kérünk még valamit. Anyám is ott volt. Hogy örült! Ettől kezdve felkaroltak és szerepeltettek mindenütt. Győr kiváló zenei lapja, a Magyar Lant, III. éves koromban már kéziratot kért tőlem s kért, hogy legyek a munkatársa.

-Képző után mindjárt megkezdte zeneakadémiai tanulmányait?

-Kirchner nem ajánlotta,- hogy falura menjek, Az akadémiaára küldött. Én viszont nagyon szerettem a bencéseket s Pannonhalma volt minden álmom. És mi történt? Meghalt ott a tanító! Egyhangúlag megválasztottak Győrszentmártonba, mert jó orgonistát akartak s a jó bencéseknek tervük az volt, hogy az öreg karnagy után rögtön engem visznek fel a várba karnagynak. Az öreget azonban nem tudtam kiböjtölni, mert 96 éves korában halt meg, akkor pedig még csak 63. évében járt. De azért mindig orgonáltam a várban helyettesítéssel. Közben az Akadémián magánúton megsze-

reztem a középiskolai énektanári oklevelet. (1907.) Nem is gondoltam arra, hogy ezt értékesítem, mert jól éreztem magam a tudós bencések között s még öt évig ottmaradtam. Innen meghívtak Vágszeredre, A polgári iskolában tanítottam. Kamarazenetársaságot szerveztem, mely sokat hangversenyezett. Én azonban éreztem, hogy zeneszerzést kell tanulnom. Azért 2 és fél év után Vácra pályáztam. Ide is egyhangúlag hívtak meg. Végre beiratkozhattam az Akadémiára -"

-Ki volt a Zeneakadémián a legkedvesebb tanára?

-Herzfeld Viktor. Jelentkeztem és alapos vizsga után rögtön felvett a III.évbe, Eközben már komolyabb zongoraműveim jelentek meg Rózsa-völgyinél, Bárdnál és Klöcknernél. Amikor engem Herzfeld felvett, akkor már egyik-másik zeneművem bevették az akadémiai tananyagba. Egyszer azt mondta Herzfeld: Kedves Pikéthy Úr! Nagyon érdekes eset. Erre még nem igen emlékszem, hogy a szerző itt ül előttem a padban, a szomszéd teremben pedig tanítják a művét.

-Az akadémián milyen alapvető zenei gondolat fogta meg legjobban?

-A kontrapunkt. Ez izgatott leginkább engem. Ebben Herzfeld kiváló mester volt. Aki akart, tanulhatott tőle eleget.

-Hogyan lett a karnagy úr a Nemzeti Zenede tanára?

-Az első misémet Demény Dezső előadatta a Bazilikában. És ott, az előadás közben hívtak meg a Nemzeti Zenede tanárának. Kyrie után Kern Aurél és Haraszti Emil, a Zenede igazgatói felém közelítettek. Haraszti így szólt hozzám:

Kedves Barátom! Ilyen ember nekünk is kell Pesten, nemcsak Vácra. -Ez nagy napja volt életemnek. Ugyanekkor meghívtak a váci székesegyház karnagyának is.

-Kik a zenei eszményképei?

-Bach és Beethoven. Bachot érzem a legközelebb a szívemhez, ő marad minden mester mestere. De nem vagyok hálátlan egyiknek sem, aki nagyot adott nekem az életemben.

-Előadóművészek tartja-e magát, vagy alkotóművészek? Hol tartott hangversenyeket?

-Alkotónak. A szereplés nem izgat. Ha kértek, mentem. Nagyszombattól Pécsig, Pozsonytól Kaposvárig igen sokfelé játszottam. Orgonát s zongorát vegyesen.

-S a műsorban saját művek szerepeltek? "

-Magamtól mindig csak egyet játszottam, aztán Bachot, Franck Caesart, Guilmant. Az enyémet játssza más.

-Mit tart élete legjelentősebb alkotásainak?

-: A Tedeumot, a Missa Pro Pace-t és a d-moll praeludium és fugát.

-Milyen arányban oszlanak meg zongora- és orgonaművei?

-A főművek orgonaművek. Van egy vaskos kötet zongora- és énekkari művem, összes orgonaművem öt vaskos kötet.

-Van-e valami vezérlő gondolata a kisebb művek: fughetták, elő-, köz- és utójátékok készítésénél?

-Célom, hogy a kántoroknak egészséges egyházzenei levegőt adjak. Utat akarok mutatni a tematikus praeludizáláshoz. Szeretem az énekek feldolgozását. Legnagyobb örömöm az improvizálás. A variációkat, ugyanannak a gondolatnak többféle kifejezését nagyon szeretem.

-Kik életének legnagyobb jótevői?

-Édes szüleim, akik zenei levegőben neveltek (nékem eszembe jut az a fiók mélyén pihenő hatalmas requiem, amelyet a tiszteletükre írt), Kirchner, aki mesteri kézzel nyúlt hozzám, Herzfeld, aki megtanított improvizálni s Pétery József, kegyelmes főpásztorom. Mellette egészen megfiatalodtam, nagy alkotóerő szállt meg. Figyelemmel nézi a kórus munkáját s jutalmazásában oly finom, megköszönéseiben olyan atyai, olyan meleg, hogy kitartó, hűséges szeretettel viszontszeretni, ez legelemibb kötelességemnek tartom.

-Vannak-e határozott tervei a jövőre?

Kidolgozom azt, amire a jó Isten gondolatot ad. Időre nem készítek semmit. Megvárom az óráját. A múltkor kérte tőlem azt az utójátékot az "Isten hazánkért"-hoz. Míg belülről ösztönzést nem nyertem rá, nem kezdtem bele.

-Köszönöm szépen, Karnagy úr. A gazdag életből merítettünk néhány cseppet- Végigfuttatom még szemem az egész szobafalat befedő könyvtáron, a világhírű művészek képein, Liszt fehér szobrán s keretbefoglalt, eredeti kézírású kottasorain, a pedánsan fénylő íróasztalon, a fekete zongorán, minden harmóniát áraszt magából -jegyzem meg magamban s búcsúzom. A napkorong sugara Pikéthy Tibor fényképén nyugszik meg: a fiatal kezdő karnagy ül a székesegyházi nagyorgona játszóasztalánál. Tipikus arcél, könnyen emlékezetbevéshető művészvonalak. -Átmegyünk a kereszt-szobán, melyet szintén művészsobának nevezhetnék. A festő Pikéthy színes, plasztikus balatoni aquarelljei borítják a falakat. Ha az ifjúkori válaszút a festék birodalma felé hajolt volna el, akkor ma talán vászon előtt ülve fogadott volna a fehérhajú művész s arról kérdeztem volna, hogy melyik kiállítása érte el életében a legnagyobb sikert?

2. Hangriport teljes szövege

Élmények, anekdoták- 1. riport

Egy alkalommal Egerben hangversenyeztem. Szabad óráimban felmentem Gárdonyi Gézá-t meglátogatni. Két háza volt közvetlen egymás mellett, az egyikben volt az édesanyja szobája, konyha, éléskamra. Beléptem ebbe a szobába, hát egy kedves, öreg néni éppen a salátát mosogatta a vajdlinkban. Bemutatkoztam, és kértem, hogy mutasson be nagynevű fiának, a Mesternek. -„Édes fiam, fáradjon át a másik házba, ott van!” - Indulok pár lépést, jött ki éppen Gárdonyi; bemutatkoztam, és azt mondtam neki, hogy az „Egri Csillagok”-nak a fényén jöttem ide. - „Parancsoljon, kedves barátom, -és a legmelegebb, legszívélyesebb hangon tessékelt be a dolgozószobájába. Ezt látván sosem tudom elfelejteni: a négy falnál körös körül a könyveknek tízezrei! Leültünk, olyan furcsa világítás volt abban a szobában; inkább egy kis terem volt. Körös-körül nézek, ablak sehol. Nézek felfelé a mennyezetre, egy nagy része a mennyezetnek üvegből volt. Gárdonyi észrevette, hogy én csodálkozom a látványon, és ő magától ezt mondta: „Tudja, édes barátom, ha én dolgozom, a külvilág nem érdekel. Ne zavarjon gondolataimban!” Beszélgettünk; különösen megkapott az íróasztalon egy közel háromnegyed-méteres kristály csőben, egy hatalmas napraforgó kacagott a belépőre. És közben kérdezi Gárdonyi: - „Kedves barátom, pedagógus?” „Az vagyok, Mester” - Rámnéz, kicsit gondolkozott, és azt mondja -csak egy szóval felelt: „Sajnálom!” -Másnap, hazaérve Vácra, egy kis cikket írtam a Váci Naplóba! Címe volt: „Látogatás Gárdonyinál” És ezt a cikket a szerkesztő elküldte Gárdonyinak. Egy héten belül kapok egy csomagot, felbontom, Gárdonyinak egyik bájos regénye: „Ábel és Eszter” jött a címemre, az első oldalon az volt beírva: „Pikéthy Tibor kollégámnak: Gárdonyi Géza.” Még egy kedves emlékem van Gárdonyival kapcsolatban. Az egyik nyári szünetben

Karádon voltam látogatóban, Somogyban. Figyelmeztetett az esperes, hogy itt az iskolában két évig tanított Gárdonyi Géza. Rögtön kértem: menjünk, menjünk, látni akarom! -Megmutatta a régi kis tanító szobáját, amelyben lakott Gárdonyi. Benne a megszokott szerint butorok, egy ágy, egy asztal, két szék és egy kis szekrény. Arra figyelmeztettek, hogy abban a szekrényben állítólag egy verse van beírva, egy kis verse Gárdonyinak, az utódja számára. Így kezdődik az a vers: -„Míg úrad én voltam sifonér, ruha nem volt bennéd. De boros-üvegek glédája táborozott itt.” A másik strófában figyelmezteti az utódját, hogy... „Ajánlom, hogy legyenek mindig boros üvegek a szekrényedben, mert amíg boros üvegek lesznek, addig barátaid is lesznek.” -Az iskola falán természetesen márványtábla örökíti meg, hogy ott tanított Gárdonyi. Egy gyönyörű verset írt Móra Ferenc, amelyben leírja, hogy itt tanított Gárdonyi, a tanítók tanítója. Meghalt, de ő még mindig tanítja nemzetét.

Nyaraimat éveken át Badacsonyan töltöttem. Balaton-rajongó voltam, vagyok és maradok. Egy idős tanárnőnél laktam, előjött a szó Gárdonyiról; sok mindenről beszélgetve és azt mondja ez az idős hölgy: „Maga bizonyára nem tudja, hogy Karádon is tanított Gárdonyi.” -Én nem tudom? hiszen egy cikkben meg is írtam ezt a Váci hírlapban!”Jaaa, ezt meg én nem tudtam” . Ott lakott valamikor Gárdonyinak egy nagy szerelme. Olvastam a Gárdonyi versei között egy nagyon hangulatos versét, télit, amikor a faluban jönnek haza a hajnali misséről a hívők, leírta, milyen hangulatos, amikor a sötét hajnalban nagy istállólámpákat lóbálva mennek, és a fény játszik végig a havon; leírja Gárdonyi ebben a versben azt, hogy amint ő is jött hazafelé, előtte ment egy hölgy a lányával. És azt írja többek között, hogy a lámpa-fényben látja a lábnyomokat a nagy hóban, hogy: ‘ ez az anyja lába, ez a Vilma lába.” -Ezt én elmeséltem Badacsonyan annak a tanárnőnek; azt mondja- „Nagyon jól ismertem, az a Vilma, akiről ezt a bájos verset írta Gárdonyi, az Farkas Vilma tanítónő volt.” - Később oly szerencsés voltam, hogy Nagykanizsán, ahol laktunk a szüleimmel,

megismerkedtem ezzel a tanítónővel. Valóban egy feltűnő szép hölgy volt. Ez volt akkor Gárdonyi szerelme, amint nekem akkor a badacsonyi lakásadóm elmesélte.

Riporter:

A szoba sarkában áll egy szék, amelyen a következő felirat van felírva: "Franz Liszt, 1884. március 3."

Pikéthy Tibor:

Igen! A felirat németül van, még hozzátartozik az is, hogy: „bei uns gewesen” = nálunk volt.

Riporter:

Ha erről a történetéről, ha mesélne, Tibor bácsi.

Pikéthy Tibor:

A 910-es években, amikor sorsom ide Vácra hozott, gróf Csáky Károly volt a püspök. Magával hozta Esztergomból - ahol ő azelőtt kanonok volt, abból lett váci püspök -, az udvari orvosát, Rapcsák Imre bácsit. Már idős volt. A felesége zongoraművész volt. Abban az időben az esztergomi prímás még Simor János volt, bíboros, annak is udvari orvos volt a Rapcsák bácsi. Viszont Simor nagyon szerette, jóba volt Liszt Ferencsel, aki ha Pesten hangversenyezett, nem mulasztotta el, hogy a bíboros hercegprímást Esztergomban meg ne látogassa. Liszt zongorázott Simor primásnak; a mű elhangzása után azt mondta Lisztnek: „Az udvari orvosom felesége, az is egy kis művész” - Liszt roppant érdeklődött, hol laknak, merre; elkísértette magát a doktorékhoz, és kérte a doktor feleségét, hogy játsszék neki valamit. Liszt nagyon meg volt hatva, mert a doktorné elmondta neki, hogy ő a bécsi konzervatóriumban végzett, nagy mestereknél.

Liszt hazament a prímási palotába, de másnap visszament a doktorékhoz, és kérte az asszonykát, hogy: „játsszék nekem megint valamit” - nagyon meg volt vele elégedve. Mindennek vége van, ennek is vége szakadt. De a

doktorné azt a széket, amelyen Liszt játszott ellátta emléktáblával, és az egyik lábára egy szallagot kötött, aztán a széket ő is félretette egy sarokba, hogy nehogy valaha, valaki egyszer is ráüljön. Azt a széket, amikor a doktorné meghalt Vácott, a doktor bácsi nekem adta, mert tudta, hogy kegyelettel fogom őrizni. Úgyanakkor átadott egy hófehér hajfürtöt, amely Liszt Ferencnek a hajából való volt. Ezt őriztem én is mindmáig, kegyelettel.

Riporter:

Ki a kedvenc költője Tibor bácsinak?

Pikétby Tibor:

Költóm? Nem röstellem megvallani, régi: Kisfaludi Sándor. Gimnazista koromban, amikor tanultunk róla a költészetben, mindig erősen hatott rám az u.n Himfy-versszak annak a melodikája, a ritmikája. Különösen hatottak rám a Balaton-környéki várromoknak a regéi. Megfordultam Sümegen, ott született Kisfaludi Sándor. Megható a tábla felírata: -„Ebben a házban született, élt és halt meg Kisfaludi Sándor.” -Azt hiszem, ez olyan eset, hogy keveseknek adatik. Egy sümegi látogatásom alkalmával megismerkedtem boldogult Darnay Kálmán, az európai hírű sümegi Múzeumnak az igazgatójával és tulajdonosával. Úgy látszik, lelkiileg konzonáltunk az Öregúrral, mert akkor már meglehetősen öreg volt; jó barátok lettünk, mintha hasonló kornak lettünk volna. Sok mindent mesélt ő nekem abból a korból. Én, Darnai Kálmán barátom elbeszéléseit, mesélgetéseit úgy ittam, mint az édes anyatejet. Már meghalt ő is, de sokat tudott. Elvitt sétálni, ki a hegyek közé, a Szőlőhegyekbe. Ott egy kedves kis patakocská csorgott a hegyoldaltól, sietett lefelé. Ott leültünk kicsit a fűbe arra azt mondja Darnay barátom: „Te Tibor!” Tudod hol ülünk most? -Nem. Erről írta Kisfaludi szintén az egyik kedves versét: -„Ott, ahol én nevelkedtem, a dombról egy patak folyt.” -És: leírja, hogy: -„éltem akkor boldog volt.” -Tudniillik írt ő két kötetet: a Kesergő Szerelem és a Boldog Szerelem. -Én aztán a Darnay bátyámmal folytatott gyakori beszélgetések alatt

annyira beleszerettem, mégjobban, ha lehetett, Kisfaludi Sándorba, de beleszerettem a Himfy szerelmébe is, Szegedi Rózába; -Darnay bátyám észrevette, hogy én rajongója vagyok mind a két léleknek, kinyitotta az egyik vitrint, amelyik dírekt egyenesen, kizárólag Szegedi Rózára, Himfy szerelmére vonatkozott. Ott egy hatalmas hajfűrt volt. Tudniillik, amikor Kisfaludi meghalt, művészi szép mellszobrot kapott a temetőbe, sírja fölé, de Szegedi Róza, aki jóval előbb meghalt, külön sírban pihent. Erre igen szellemesen exhumáltatta Darnay barátom Szegedi Rózát és a költő mellé tette. Mostmár egy sírban nyugsznak. Istók János, kiváló szobrászművészünk egy gyönyörű márvány plakettet készített Szegedi Rózáról, és azt kör-alakban oda helyezték' a Kisfaludi mellszobra alá, a földre. Észrevette Darnai, hogy mindig jobban lelkesedem ezért az emberpárért, ezért a ritka emberpárért, Himfy és Himfy szerelméért; egy alkalommal kinyitotta a vitrin ajtaját, és Szegedi Róza hajából egy jó ujjnyit levágott és azt mondta: -„Ezt Neked adom. Őrizd ezt is kegyelettel.”

Riporter:

Tibor bácsi, milyen költőt ismert személyesen?

Pikéthy Tibor:

Személyesen? Diák koromban igen jó barátom volt Somlyó Zoltán. Somlyó Zoltánnal mi nagyon jó barátok Voltunk. Gyakran voltunk együtt. És jött az én névnapom. Természetes, a deák-pajtásaim közül voltak meghíva ozsonnára. Somlyó Zoltánt is meghívtam, megköszönte; egyebet nem mondott. Én vártam, hogy eljön a meghívásra. Ehelyett hozott egy diák-társunk egy levelet Somlyó Zoltántól, amelyben nagyon megható, kedves versben megköszönte a meghívást, leírta .az ő szegény helyzetét, leírta azt, hogy ne haragudj, ne fájjon, hogy nem jövök el, de nekem nincs olyan ruhám, amelybe a többi, téged tisztelő barátaid között megjelenhessek. Általában a költészetét abban a korban, abban az időben túlságosan érzékeny, szentimentálisnak éreztem. Szomorunak mondjuk magyarul. Elmesélte

többek között, hogy az apja kérdezte: -„Fiam, milyen pályára akarsz Te menni?” Én meg mondtam apámnak, hogy író szeretnék, költő szeretnék lenni. Erre apám térül -fordul hozza a revolverét, letette az asztalra: „Itt van, fiam, ez a revolver, inkább lödd magadat agyon, minthogy költő legyél” –

Térült-fordult az idő kereke, a Sors ide hozott Vácra, 1915. március 11-én. Pedagógusnak hozott ide a sorsom, amikor már nagyobb lépéseket tettem előre a zeneművészet terén. Vácot nagyon megszerettem, mert énnekem mindig az volt a fontos a lakóhelyemen: nagy hegyek, zöld erdők, nagy folyók. Vácott az első lakásom a Kőkapu mellett lévő iskolaépületben volt. Sétáim közben ismerkedtem a várossal, mindjárt az iskola falán látok egy utcatáblát: Füredi utca. Gondolkoztam: micsoda füredi? balatonfüredi? Vagy egyéb füredi? Keresztneve nem volt kitéve. Amint érdeklődök régi hangjegyeim között kutatva, látok egy kottát, régi magyar dalok gyűjteménye, gyűjtötte Füredi Mihály. Kezdttem gondolkodni. Érdeklődtem. Így aztán megtudtam, hogy az a Füredi Mihály eredeti néven Aszalkovics Mihály volt. Kovácslegény, szemközt az iskolaépülettel, a túlsó oldalon. Innen vette a nevet. Izgatott a dolog, kezdtem kutatni tovább, lexikonban, könyvekben, zenei könyvekben, ahol megtaláltam Füredi Mihályt, a Nemzeti Színház dalosa. A végén kisült, hogy apja mellett kovácslegény volt. De oly gyönyörű hangja volt, hogy feltűnt egyszer Gasparik Kázmér kanonoknak, a vasárnap déli miséken, egy gyönyörű bariton hang. Érdeklődött: ki az? jelentették a kanonoknak, hogy ahol az utca el van most nevezve róluk, ott volt az apjának a kovácsműhelye, az öreg Aszalkovicsnak, és ott dolgozott Füredi Mihály is, a leendő nagy emberünk: nagy dicsősége, büszkesége Vácnak. Hát... kutattam tovább. Kerestem, hol lehet eltemetve Vácnak ilyen nagy embere? Sehol. Kerülő uton megtudtam, hogy Vác-Kisújfalun, a Hartyán után következő faluban halt meg, ahol egy kisbirtoka, és szép kis kúriája volt, gyümölcsösök között, virágok között. Mit tettem egyebet, rögtön kimentem Vác-Kisújfalúra, az országút mel-

lett a parton magasabban láttam egy vörösmárvány kopott követ. Valami azt súgta; -„Nézd meg! Fölmásztam a partoldalba, kopott betűk, mohával teli betűk, bicskával kikapartam a mohát ujjaimmal kitapogattam: Füredi Mihály, a nemzet dalosa. Boldog voltam. Kezdttem kutatni. Bejártam két télen át a Széchényi Könyvtárba ott egy nagyon értékes útmutatóm volt: Kereszti István zenetudós, a Hírlap-osztálynak az igazgatója. Tanácsot kértem. -„Gyere, öcsém! van itt annyi adat, amennyit akarsz. Csak győzd kiírni az ujságból!” -1834-től 1874-ig az összes létező akkori lapokat átnéztem, nem mondom, munka volt de boldogan és a kíváncsiságtól idegesen kerestem, hol látok Füredi nevet, vagy a Színház-rovatot, vagy az operát. Rengeteg adatot összegyűjtöttem, és boldog voltam, hogy Füredi Mihályt felfedeztem, akit Vácott még most sem értékelnek érdeme szerint. De majd csak kikaparjuk.

Közben szerencsém volt megismerni a drága jó öreg Kassay Vidor bácsit, Nemzeti Színházunknak akkori első, országhíres jellemkomikusát, egyébként Jászai Marinak, a nagy tragikának volt a férje. Beszélgettünk sok mindenről. Kassay bácsi egyszer azt mondja: -„Öcsém! Menj ki Hartyánba! Menj el a református tiszteletes úrhoz!! a református templomnak ottan az úrvacsora kelyhe szép nagy ezüst serleg, Füredi Mihályé volt.” -Ki Hartyánba, egy-kettő elintéztem. Azt mondja az a drága jó öreg tiszteletes úr, "Öcsém, Fürediről szeretne valamit tudni ?"-Igen -mondom, -tiszteletes úr! Az áldoztató kelyhüket szeretném látni. -Elmosolyodott, ő is ezt várta. Szép nagy tokban, kinyitja a tokot, kivette a nagy, ezüst serleget. Ez az úrvacsora serlege volt, a vésés a lapnak a tetején: „Füredi Mihálynak, a nemzet dalosának, a székesfejérvári -j-vel! -úri kaszinó.,” -Alatta a serleg talpán körbevésve a váchartyáni ref.egyházközségnek báró Bánfy Janka. Megint gazdagon jöttem haza, egy drága emlékekkel. Így aztán Kassay bácsival mindig szorosabb lett az ismeretség, amely egy őszinte, mély barátsággá fejlődött. Kassay Bácsi mindig magyar zsinóros kabátban, pörge kalapban járt, de már szakállat eresztett, mint Kossuth-apánk. És

elmesélte, -jobban mondva, ugyan-akkor volt itt egy kedves öreg bácsi az egész városnak; mert nem volt gyerek, nem volt felnőtt, aki ne ismerte volna a Braun bácsit. Egy kedves öregúr volt, arról volt híres, hogy azt senki a köszönésben nem tudja megelőzni. Az embert látta már 20 lépésről, lengette a kalapját, úgy köszönt. Fogalom volt, az akkori Váci Villanyművek Írodájában volt tisztviselő. Egyszer megyek be a városba, Demjén nagyműveltségű könyvkereskedő volt, köszöntjük egymást; azt mondja nekem: „Tanár Úr! hallottad, mi történt az éjjel?” mondom: -Nem! „A Braun bácsi meghalt!” -hát elparentáltuk, elbeszélgettük, hogy milyen aranyos, udvarias, előzékeny úr volt. Amint így beszélgettünk, szemközt jön egy harmadik barátunk, boldogult Szép József, a Süketnéma Intézetnek kiváló tanára. Megáll, -„no, úrak, felébredtetek? mi ujság?” - arra mondom: -„képzeld, Jósikám, a Braun bácsi meghalt.” Hát megint hármásban szomorkodtunk. Egyszer csak jön a kis Kassay bácsi, -„jóreggelt, úrak, kaszinó, kaszinó?” Igen! -Szép József tanár erre azt mondja: -„Kassay bácsit Braun bácsi meghalt.” -Az öreg elkomolyodott, percekig hallgatott, szivott egyet a szivarján, mert az mindig ott volt, azt mondja: -„hm!... A Braun bácsi meghalt? Hát úraink! Julius Caesar meghalt! Napoleon meghalt! Hát a Braun bácsi is meghalt!” - Ilyen volt az aranyos Kassay bácsi.

Riporter:

És még egy-két anekdotát Kassay Vidorról... Tibor bácsi.

Pikéthy Tibor:

Melyiket a sok közül?

Riporter:

Talán az életének az utolsó részében, amit mondott a sírjával kapcsolatban.

Pikéthy Tibor :

Ja aaa!... Kassay bácsi teli volt mindig humorral. Nekem mondta egyszer: - „Tibor!... Ha meghalok, kérem, a középvárosi temetőbe vigyenek, mert ott sokkal egészségesebb a föld! Homokos!...” -Élete vége felé gyakrabban mondta:..”hogya meghalok, akarom, boncoljanak fel, mert tudni akarom, hogy miben haltam meg!

Riporter:

Tibor bácsi, Kassay Vidortól még tudott egy anekdotát Füredivel kapcsolatban. Ha azt is elmondaná nekünk.

Pikéthy Tibor:

Igen. Visszatérve egy percre Füredi Mihály életére, Kassay bácsi még ismerte őt. Ő figyelmeztetett arra, hogy Budapesten, a Vigadóban, bent az I. emeleten sorban vannak nagy művészeknek szobrai. Ott jobb oldalon mindjárt az első vagy a második volt Füredi Mihály egyik legkiválóbb szerepében, mint Sobri József, a bandavezér. Dőre nadrágban, lobogó ingujjban, fokossal a kezében állt ott, az egyik kezét pedig a fülcimpájához tette, mintha táncolna. Sajnos, az utóbbi háborúban a bombázások következtében ez is elpusztult, sok értékes szobor között. Mint említettem, Füredi Mihály az apjánál volt kovácslegény. Mikor aztán átment a Thália szekerére, színipályára, abban az időben szokás volt, hogy a nevüket a színművészek megmagyarosították. Ő az Aszalkovics nevét ott hagyva, Füredire magyarosította a nevét. Azt is Kassay bácsitól tudom, hogy a szavajárása Füredinek, mindig, ha nagyot akart mondani, mindig azt mondta, hogy: „ebadta!” -Egyszer Pesten ’sétált a barátaival, arra hajtott vidékről egy földesúr, egy nagyon szép sárga kocsin. Füredi megállt, megfogta a barátait, azt mondja: -„Oda nézzetek, ebadta! Azt a kocsit is én csináltam, amikor még kovácslegény voltam apám mellett!”

Riporter:

A levelek között látunk egy Kodály-levelet is.

Pikéthy Tibor:

Igen.

Riporter:

Ezzel kapcsolatban... hogy hogy vette fel...

PikéthyTibor:

A,harmincas években én is gyűjtöttem eredeti, régi, magyar népdalokat, nem a magam céljára, hanem elküldtem Bartóknak és Kodálynak. Egyik nyaramban pár hetet töltöttem Zalában, a Balaton közelében, Szentbékálán, vagyis Szentbenedekálán, -rövidítve így hívják. A barátomnál egyszer... éjfél tájban jöttünk haza a kocsiján Révfülöpről, és az istállója előtt valami nagy fekete bozontos dolog volt, már azt hittem, egy hatalmas komondor, de nem az volt. Akkor mondta a barátom: -„fel ne ébreszd az öreget, nyáron mindig itt alszik, majd reggel adok Neked egy nagy üveg vörösborot, aztán kimehetsz, mert a kukoricámat töltögeti. Úgy mondják. Alig vártam a másnap reggelt, hogy felébredjek, velem jött a barátomnak a nagyobbik fia, hozta a pint bort, mert ott pintnek nevezik a másfél litereset Dunántúlban. És egy jókora bögrét. Kimentünk, mondtam neki: -„Pál bácsi! én vagyok a gazdának a vendége.” -„Aztán mit akar az úr?” - mondom: -„Azt hallottam, hogy maga igen sok szép nótát, régi nótát tud.” -„Hát én bizon, tudok!” -„Énekeljen nekem egy-kettőt!” -„Minek az az úrnak?!” - mondom: -„Maga énekli, nézze, itt a papír nálam, én az áriáját pontosan leírom, a fiatalúr pedig majd felírja a füzetbe amit énekel, a szöveget, a mondanivalót!” -„Hm!... Aztán azt maga, az úr, le tudja írni, amit én énekelek? ne tessék ilyet mondani!” ... -Igy volt. Mondom: -„Pál bácsi, maga csak énekeljen, mi majd írunk. De előbb gyantázní!” -A bögrét megtöltöttem, volt vagy fél literes bögre, jó szentbékáli vörösborral, hát az öreg bizony egy-kettő, lecsúsztatta, csak azt láttam, hogy a bor eltűnt! - „Na most, Pál bácsi, danoljunk!” -„Hát aztán, kérem, miről danuljak? Danuljak a Savanyu Jós-káru-l? Betyárvezér!”, Mondom: -Ez nekem éppen

kapóra jön, mert én azokat az embereket tiszteltem, szerettem.” -Énekelt egy szép régi nótát. Felírtam. Mondom: ”Pál bácsi, maga nem akarta elhinni, hogy én ezt le tudom írni kótába, hangjegyekben. Hát most elénekelem én, idehallgasson!”-és leénekeltem amit írtam, az öregnek. Na meg a vörösbor is megtette hatását, mondom: „Tovább, Pál bácsi!” -megint énekel egy szép nótát Savanyu Jóskáról. Következőt Sobri Jóskáról. Hát együtt volt a diszes társaság, nem mondom, de megint egyet Savanyu Jóskáról. Mondom: -„Pál bácsi! Hát miért énekel maga annyit Savanyu Jóskáról?” -„Hát azért, tekintetes úr, mert én is köztük voltam!” -„Hát hogy?” -„Hát valami rosszat csináltam, nem mertem hazamenni, beálltam közibük. De hát akkor olyan 15 éves voltam.” -Mondom: -„Aztán maga is résztvett ilyen nagyobb cselekedetekben?” -’INem, úram, engem csak kiállítottak, hogy vigyázni, jön-e a pandúr!,, -Hát énekelt, énekelt, megint egy fél liter vörösborért.. Utána másik félliternek... dült az öregből... Kb. olyan 10-15 dalt összegyűjtöttem, kezet nyújtottam az öregnek és hazamentünk. A daloknak egy részét elküldtem Bartóknak. Sorsáról nem tudok. Hanem egy másik nagyon szép dalt, ezt a Kisőrsi hegyoldalban írtam, Badacsonnyal szemközt van ez a Kisőrs; jobb bora van, mint Badacsonynak; ez is betyár nóta. Egy vincellér énekelte. A szőlőnek gondozója, őre. Ezt elküldtem Kodálynak. Még a héten kaptam a választ, amelyben Kodály igen megköszöni és azt mondja: ő is megtalálta ezt a dalt, egy másik vidéken, és felírta a kottáját a levelezőlapra, hogy: „nem így tetszett hallani?” -megírtam: „ nem, pontosan úgy írtam le! „Azóta nem tudom, melyik gyűjteményükben szerepel, de én csak örültem, hogy egy kis morzsával én is bozzájárultam a magyar kenyérhez. Sőt nem egy morzsával. Többel. Egyszer kaptam egy levelet Nagybányáról, az ottani Állami Iskola igazgatójától, hogy vállaljam, neki van egy 2000 dalból álló gyűjteménye népdalból. Megegyeztünk, vállaltam, sikerült feldolgoznom 1456 db-ot. Utána a derék gyűjtő meghalt, a család pedig kérte a kéziratokat, ami még

10.18132/LFZE.2007.1

nincs feldolgozva, visszaküldjem nekik. Visszaküldtem, de egy kissé fájt a szívem, hogy nem tudtam mind a 2000-et feldolgozni. De ez is valami volt.

Riporter:

Befejezésül, Tibor bácsi, mondja el egyik jelmondatát.

Pikéthy Tibor:

Jelmondatot? Van. A következőképpen hangzik: Gyűjtsétek az emlékeket, mert közeledik az idő, amikor lelketek csak abból táplálkozik, és meglátjátok, hogy lelketeket mennyire fogja melegíteni a sok kedves emlék. A nem kedveseket ne sorozzátok közéjük.

Élmények, anekdoták- 2. riport

Riporter:

Tibor bácsi, beszéljen nekünk életútjáról, művészi pályafutásáról.

Pikéthy Tibor:

Életutamról beszéljek? hosszú volt, szép volt. Hála érte. Születtem 1884-ben, március 28.-án, Komárom-Újszönyben. Ez a Komárom-Újszöny, ennek ma már csak Komárom a neve. Mert szemközt a túlsó parton van az ikervárosa, Komárno. Cseheké. Egy éves koromban Újszönyből a Sors átvett minket a drága Dunántúlba, ahol csak szépet, gyönyörű tájakat lát az ember, no meg ott van a legnagyobb kincsünk, a drága Balaton. Ehhöz hűtlen sohasem voltam, akármerre vitt is a sorsom. Nagykanizsára kerülünk, édesapám Pikéthy Gusztáv volt, az egykori Déli Vasútnak az állomásfőnöke, és mint főfelügyelő halt meg. Egy éves koromban kerültem oda, egyszerre egész másképp kezdtem látni a világot meg az életet. Nyakig magyar emberek, 48.-asok voltak. Ehhez járult egy bizonyos fokú nagyon szép vallásosság. Minket is így neveltek vallási, erkölcsi alapon. Elvégeztem az elemi iskolákat, kerültem a gimnáziumba, amelyet a piaristák, vagyis a kegyesrendi tanárok vezettek. Minden tanár izzóan magyar! A zenei pályára hogy kerültem? három éves koromban. Anyám, a drága jó anya, kitűnő művész zongorista volt, 'és hetenként egyszer a háznál mindig volt kamarazene, trió, hármas. Történetesen nekem, még mint 3 éves gyereknek, korábban kellett menni a "hajcsiba" aludni. De amely napra esett a kamarazenélés, akkor nem sikerült engemet ágyba küldeni. Történetesen volt inasunk a háznál, csak úgy mentem mindig aludni, ha felvett a hátára és úgy vitt a kiságyba. Amikor azonban kamarazene volt és kezdték a kamarazenélést, 8 órakor, gyereknek ágyban a helye! Igen ám, de velem nem birtak. Drága anyám szavaira is emlékszem, földhöz vágta magamat és ott a szőnyegen ide-oda rugdalóztam, és mindig azt kiabáltam, hogy: "muzsika, muzsika, muzsika!" Nahát aztán kiegyeztünk, egy

darabot szabad volt végig hallgatnom, utána irgalmatlanul ágyba! Anyámnak a szülei, drága nagyszüelim, Pesten laktak, és egyes vasárnapokon, ha jó idő volt~akkor még Kanizsa előtt Albertfalván laktunk, az állomáson gyerekekkel együtt ,mert volt két drága drága nővérem, sajnos hogy ezt kell mondanom, hogy volt. Bementünk a nagyszülőkhöz (vasárnap (és a gyerekek kedvéért mindig hajón mentünk. Vártuk a hajót, anyám fogta a kezem ott a kikötőnél, mert eléggé eleven gyerek voltam. Egyszer csak a kikötőre jött egy öreg, rokkant bácsi, és a nyakában egy széles bőr szijon, lógott egy kis fekete verkli, azt csavargatta, csavargatta. Kalapjába meg potyogtak a krajcárok. Mert akkor a krajcár még nagy úr volt. Én kitéptem a kezemet anyám kezéből és odafutottam a verklishez, néztem, hallgattam, néztem, hallgattam. Még most is tudom azt a kis régi, német, sváb dalt, mert Budafok mindenkor sváb volt ahol az állomás. volt a hajóállomás. A dal nekem tetszett, egy ósdi kis valcer volt, és addig hallgattam, addig dudolgattam, anya elmondta a szövegét, a német szövegét; ma is tudom még a dalt. Szóval aztán bementünk Pestre Nagypapához, este vissza vonaton jöttünk. Nem tudom, mi történt velem, de nyugtalanul aludtam, nagyon jól emlékszem, mintha tegnap történt volna. Reggel alig vártam, hogy megvirradjon, felkeltem, befutottam a zongorához és addig kalimpáltam, amíg a dalt pontosan ki nem játszottam. Anyám csak nézett: -"Fiam! szeretnél Te zongorázni tudni?" -"Nagyon!" - mert, azt mondja drága jó anyám, hogy így kalimpálni, az semmi! majd én tanítalak. És anyám remekül leereszkedve a 3 éves gyereknek a felfogóképességébe, igen óvatosan és alaposan kezdett. Megmagyarázta a billentyűket, a fehéreket, a feketéket, az egész billentyűsört, és azzal otthagzott. Hát én kezdtem újra, de mostmár a billentyűsor szerint ütögetni a billentyűket. Mert anyám elmondta és megmutatta, hogy hogy jön egymás után a fehér billentyűknek a neve, a bizonyos c, d, é, stb., s hogy mit jelentenek azok a fekete billentyűk. Attól kezdve minden nap, amennyit csak tudtam, kalimpáltam. Anyám meg boldog volt, emlékszem, mikor apám a

fotójbem ujságot olvasott, hát egy kicsit már megelégette apám a kalimpálásokat és csak annyit mondott: -"úgyan, mama! küldd el azt a gyereket onnan, nem tudok olvasni!" -Anyám, az a jóság, a beváltás,~szelidség: - "úgyan, papa! hadd! Hátha muzsikus lesz belőle!" -Az lett. Es ebben a muzsikában boldog voltam egész életemen át, mert a Sors úgy igazgatta az egész életemet, életemnek az utját~ hogy tényleg zenei pályára mentem. Közben már nagyobbacska voltam, 15 éves. Egy kedves jó kanizsai barátom az Iparművészeti Főiskolába járt, a vakációt otthon töltötte. Feltűnt nekem, hogy gyönyörűen rajzolt, festett. Mi történt? Hűtlen lettem félig-meddig a muzsikához és a piktúrának adtam magam teljes gőzzel, sőt, mikor drága jó apám meghalt, anyukám azt mondta: -„Fiam, hol szeretnél tanulni tovább, gimnáziumban, vagy zene, festészet? tehetség vagy, hála Istennek, tanulj!" -Kikönyörögtem, hogy menjünk fel Buda~estre, költözzünk fel, és beiratkoztam az Iparművészeti Főiskolára. Haladtam, szépen haladtam! szerettem volna az egész világot bemázolni. De közben, este, amikor már nem lehetett fősteni, akkor jött a zongora. Mint Iparművészeti főiskolai növendéknek, nekünk nem csak szabad volt, hanem kötelességünk is a tárlatokra járni a Mücsarnokba. Arcképes igazolványunk volt, kötelező látogatással. Haladtam, haladtam,de este hazamentem, megintcsak a zongora. Anyám ezt furcsállotta, hogy mi lesz ebből? különösen a zene oldalára billentette a sorsomat, hogy minden csütörtökön este térzene volt a szobrászati csarnokban, a Mücsarnoknak a félkörű végződésü termében. A katonazenekar az 1.Honvéd Kerületi Zenekar volt, nálunk történetesen az első, minőségre. Emlékszem még a nevére, Bahó István, a katonakarmester; a melle, a bluzán teli, de teli volt hazai és külföldi kitüntetésekkel.. Hát én mindig ott álltam a zenekar legközelebbéhez, a karmesterhez, a dirigálást figyeltem. Hazamentem este, akkor már komolyabban is foglalkoztam a zongorával, nagyon megkapott Gounod francia szerző gyönyörű zenéje a Faust operából. Az indulója különösen a fülemben ragadt, nem nyugodtam, amíg késő éjszakáig ki nem játszottam a

zongorán. Egy év múlva a szemem,gyenge látásom miatt abba kellett hagynom a festészetet-rajzot,anyám azt mondj a: -"Fiam, mihez volna kedved? mert valamit tanulnod kell." -Akkor már a nagyobbik drága nővérem, Ilonka nővérem férjénél volt Győrött. Ott egy kitűnő tanítóképző intézet volt, ahol a zene komoly kötelező tantárgy volt, sőt később, ami nekem később legjobban tetszett az ORGONA A zenetermünkben egy helyen kis orgona volt. Több se kellett nekem! No de most egy kis humort. 11 éves voltam hol zongoráztam,- hol kimentem természet után rajzolni, festeni. És valami a túl érzékeny lelkemet elfogta, görcsös sirásba kezdtem. Anyám megijedt: -"Fiam, mi bajod?" -és én nagy nehezen kinyögtem: -"Anyukám, nem tudom, melyiket szeressem"! -Mama néz, -"fiam, hát melyiket, hogy érted ezt szőkét vagy a barnát?" -Elmondtam, hogy nem tudom, hogy a zenét-e, vagy a festészetet. Anyám elnevette magát: -"Fiam, ha szabad beleszólnom, ajánlom hogy a zenét, mert látom hogy abban mekkora tehetséged van.."- Amellett maradtam, elvégeztem a tanítóképzőt és -na most pályára magyar, pályára, tessék választani! Szerencsére, megüresedett Pannonhalmán az egyik osztálytanítói állás. Pannonhalmát akkor már ismertem, mert Győrből Pannonhalmáig nemegyszer túraképpen másik barátommal elmentünk gyalog. Csekély 20 km volt. Ott a bencés atyák szívesen fogadtak, megmutatták a könyvtárat, amely híres volt már akkor az Országban, képtárat, régiségtárat, orgonát, azt a gyönyörű székesegyházat, -alkonyatkor gyerünk gyalog vissza Győrbe. En akkor már meglehetősen jól orgonáltam. Pont akkor, amikor én végeztem a képzőt, kezemben az oklevéllel, akkor üresedett meg az egyik osztálytanítói állás. Én csak oda kíváncsoztam. Annyira megszerettem azt a vidéket és a jó, bencés, nagy tudásu atyákat. Viszont Győrött volt egy privát zenetanárom is, a boldogult, drága jó Kirchner Elek, az evangélikus templomnak az orgonaművésze. Különben is országos nevű zeneszerző volt. Nekem akkor már egy zongoraművem megjelent nyomtatásban. Kint volt az egyik könyvkereskedés kirakatában. Megkomponáltam a művet, és szépen is

sikerült, -amint mondták-, csak az volt a baj, nem tudtam, hogy milyen címet adjak neki. Anyám megint látta, hogy baj van itten a lélekben, -"Mi bajod, fiam?" -"Anyukám, milyen címet adjak neki?" S arra drága anyám, kapásból csak odavágta: „Az első fecske!” -Nagyon találó volt a cím, magam rajzoltam a címtábláját is. És megjelent. Pannonhalmán mindig csak zene, zene, a szabad óráimban, törtettem előre, és továbbfejlesztettem amit az előbb említett drága mesterem, Kirchner Elek tanított nekem: összhangzattant, formatant. Na, most aztán neki, fel a pegazusra, komponáljunk, amikor csak szabadidőm volt. Így lassanként a piktúra, rajz háttérbe szorult. Most már tudtam, hogy melyiket szeressem a kettő közül. Tovább múltak az évek, több művem megjelent és emlékszem, amikor elmentem a könyvkereskedés kirakata előtt, ott állt egy pár: hölgy meg úr, és hallom, -én a hátuk mögé álltam, és hallom, -amikor az egyik azt mondja a másiknak: -"Te! ki lehet ez a Pikéthy? ezt a nevet még nem hallottam!" -Nekem ez igen zokon esett, hogy még azt sem tudják, ki az a Pikéthy? Elmeséltem a mamának, boldogan mosolygott rajta.

Teltek az évek, múltak az évek: a bencéseknel 8 évig dolgoztam az iskolán, de vasárnap mindig fönt a várban, a nagymisést már én orgonáltam. 8 év múlva közben a Zeneakadémiáig merészkedtem, és megszereztem a középiskolára szóló képesítő énektanári oklevelet. Kapok egy levelet 1912-ben, Vágszeredről. -"Uram, én Önt nem ismerem, de annyi helyről ajánlották, hogy ezennel meghívom az igazgatásom alá tartozó leány- és fiu polgári iskolához, rendes tanárnak, ének-zene szakra." -Boldog voltam, de sirva mentem el, mert annyira, annyira szerettem a bencéseket és Dunántúlt. Szeredre amikor kerültem, igen jó dolgom volt, szinte becéztek, én megteremtettem abban a felvidéki kisvárosban a zenei életet. Ezért jutalmaztak is, minden hónap első csütörtökjén hangversenyt szerveztem, kamarazenekart szerveztem, triótársaságot. Nem csak Szereden, de vidékre is hívták az iskolánknak az énekkarát, és igen kedves hangversenyeket szerveztünk. No de megint a zene... a zene, az az áldott zene! Éreztem,

hogy nekem még tanulni kell elméleti részt. Olvastam pályázatot a tanítói állásra, Vácon. Mondom: ez kell nekem! ez megint a sors mutató keze, hogy közel leszek Pesthez, beiratkozom rendes növendéknek az Akadémiára, állásomban amikor szabad voltam, ugyanakkor esnek a zeneakadémiai órák is. Felvételi vizsgára jelentkeztem, el kellett magammal vinni amit már addig is komponáltam, elsősorban amik megjelentek nyomtatásban. Nem mondom, egy kicsikét dobogott a szívem, hónom alatt a műveimmel jelentkeztem, megjelentem a felvételi vizsgán. Zeneszerzési szakra. Elég nehéz volt bejutni, öröm volt, ha valaki az elsőbe bejutott. Első osztályba. A drága jó öreg mesterem, lovag Herzfeld Viktor, a zeneszerzési főtanészak vezetője, amikor már jól megvizsgáztatott, megforgatott - "Mondja, kedves Pikéthy úr, hol és kinél tanult maga eddig?" -Büszkén vágtam ki: "Győrött, Kirchner Eleknél." -Rámnéz: -"Jaaa, hát akkor. barátom, jó kezekben volt!" -Én ezt még aznap sürgősen megírtam drága jó Kirchner mesternek, hogy felvettek zeneszerzés szakra azonnal a harmadik osztályba. Karácsonykor pedig félév közben azt mondja nekem Kirchner mester, illetőleg Herzfeld Viktor az Akadémián: -"Kedves Pikéthy barátom, én magát itt már nem untathatom. Legyenszives, Újévtől kezdve, menjen a 4.osztályba." -Igy egy évet ugrottam pár hónap alatt. Ne legyek hosszú, nem akarok senkit untatni, elvégeztem, és mint zeneszerző hagytam ott a Zeneakadémiát. Természetes, nekem az volt a fontos, hogy zenei szempontból. mindjárt a 4.-ikbe kerültem, az időmet alaposan kihasználtam és mi történt? közben komponáltam egy nagy misét, Béke-mise címmel. Mert én egész életemben csak a békét kerestem mindenütt és mindenben. (- nevet). -Mi történt? Beadtam a Lipótvárosi Bazilikának, karnagyának, Demény Dezsőnek a művemet, -miért a Bazilikába? nem azért, mert az volt a legelőkelőbb, rendelkezett nagy kórossal, nagy zenekarral, hanem mert a drága jó szüleim ott esküdtek. Múltak az évek. Mire ezt a misémet bemutatták, elfogadták a Bazilikában, bent álltam szerényen egy oszlop árnyékában és hallgattam a művemet. Sokszor gondolkodtam,

hogy ezt én komponáltam? Arra odajött hozzám egy drága jó, szintén kedves barátom, dr. Kerntler Kálmán pénzügyi államtitkár. Azt mondja nekem: -"Te Tibor! Gyerei! Ott áll a Nemzeti Zenedének a két igazgatója, Kern Aurél, az Operának az intendánsa, igazgatója, és dr.Haraszti Emil egyetemi magántanár."Odamegyek, közben a mise ment tovább, -azt mondja nekem Kern Aurél; -"Kedves Tibor barátom, kedves Tibor kollégám, bejönnél-e hozzánk a Nemzeti Zenedébe elmélet-szakos tanárnak?" - Mint akit fejbevágtak! Ekkorát ugrani! Alig tudtam elhinni. Révedésemből a másik igazgató, Haraszti Emil: Na igen,igen, barátom, itt is szükségünk van ilyen emberekre, nemcsak Vácon! mise után várj meg velünk jössz. Megvártam, mert egy pár gratulációt is meg kellett várnom. Boldog voltam, azt sem tudtam, hol vagyok, azt sem tudtam, mi történt velem. Egyenesen az igazgatók bekisértek engem a Nemzeti Zenedébe, rögtön kiadták a tanmenetemet. Hány osztályban tanítok, melyikben mit. És kérdeztem:"Igazgató urak! és mikor kell kezdenem?" -"Mikor? holnap délután kettőtől hatig!"- Hazajöttem Vácre, nem tudtam, mit szóljak, de kénytelen voltam a felettesemnek jelenteni, hogy adjanak helyettest helyettem, mert én a Nemzeti Zenede tanára vagyok. Jók voltak hozzám a feletteseim, teljes egy évig fizetéssel szabadságot adtak, hátha esetleg nem válna be nekem ottan az a zenedei tanárság, és itt maradok Vácon. De bevált. Hetenként háromszor a déli vonattal utaztam, óráimat úgy osztották be, kettőtől hatig; Dupla órák voltak Dupla számított egy órának. És emellé egész éven át kaptam a teljes fizetésem, a másik fizetésem pedig a Zenedében vettem fel. Nem mondom, nem volt utolsó érzés, két évig tanítottam bent a Nemzeti Zenedében, és akadt néhány növendékem, akire büszke vagyok, hogy tanítottam. Mert én mindig arra gondoltam: ezek itt fiatalok, hölgyek, fiuk, ki tudja, kiből mi lesz? Lehet, hogy majd valamikor büszke leszek, büszkén említem, hogy ezeket én is tanítottam, és tényleg így is történt. Többen vannak. Sok volna elszámolni. Például az egyik kedves tanítványom jelenleg egy amerikai nagyvárosban a nagy zeneiskolának a

vezető igazgatója. Zongoraművész. Satöbbi, satöbbi! Vácon, amikor a második évem letelt a Zenedében, megüresedett Vácon, a Székesegyházban a karnagy állás. Mert addig orgonista voltam, 5 éven át. Megkérdeztek engem, mert a karnagy állás üresedésben volt, hogy: „Elfogadná Ön nálunk is a karnagy állást?” -Szóval, ne szaporítsuk a szót, boldogan elvállaltam, orgonista is voltam, később nemcsak karnagy voltam, mert áldott emlékű Péteri József püspököm kinevezett állítólagos érdemeimért a Székesegyház zeneigazgató-karnagyának Itt élek most, jelenleg már nyugalomban, dolgoztam egy életen át, összesen, megszakítás nélkül 64 évet, és a váci Székesegyháznál pont 50 évet megszakítás nélkül. Boldog vagyok, hálás vagyok a sorsomnak érte! Most itt ülök a magnetofon előtt, aranyos, drága, fiatal barátaim társaságában, én magam nem kezdtem volna ezt a magnetofonozást, hanem ezek a drága fiatalok beugrasztottak! ez az igazság. Mit, mondjak még? 86-dik évemben élek, hogy meddig, az nem én-rám tartozik azt más intézi el, de ezidáig csöndben tovább dolgozva, zeneszerzési vonalon, megértem azt, hogy egyik művemet a másik után mutatják be a Zeneakadémián, és amint tapasztaltam, beváltak a műveim, mert minden művem után hatalmas taps között hallottam azt is, hogy: -"Szerző! Szerző!" -Tehát a szerző itt ül az íróasztala mellett, dolgozik, sajnálom, hogy nem láthatják!

Riporter:

És hol jelent meg műve külföldön, itthon...?

Pikéthy Tibor:

Hála a sorsomnak érte, -ne csodálkozzanak, hogy én megint hálálkodom, mert én igen hálás szívű ember vagyok. Tehát: hálásan köszönöm a Sorsomnak, hogy műveim szép számmal jelentek meg. Gyűjteményekben is, külön is. Orgonaművek, zongoraművek, műdalok, énekkari művek vegyeskarra, férfikarra, női karra, mit mondjak még? nem akarom, hogy azt higgyék, hogy dicsekszem! Isten bizony, így van!

Riporter:

És milyen kiadónál jelentek meg?

Pikéthy Tibor:

Milyen kiadónál? Egy szóval erre úgy tudnék felelni: zeneműkiadónál. Azonban az sem mindegy, nem egyforma. Idehaza a hazámban Rózsavölgyi és társánál Budapesten, ugyanott. Bárd Ferenc és társánál, Rozsnyai Károlynál, Klökner Edénél, munkatársa voltam a "Zenélő Magyarországnak", a Magyar .Kórusnak, -mit mondjak még? Azonban természetes, nagyobb ázsiója van, ha azt mondom, külföldön is, legelőször a németországi Copenrath cégnél-ennek már súlya van! orgonaművek; hanem a legértékesebb ezidőszerint Brüsszel, Párisban a régi nagy nevű Schott cégnél. Ezt pedig, megmondom őszintén, feleségemnek köszönhetem, aki jelenleg itt hallgatódzik. Brüsszelbe ment látogatóba 1940-ben. -(48-ban!) -Azt mondja nekem: -"Mondd, Brüsszelben van Zeneműkiadó? -Mint akit megcsípett a darázs, akkorát néztem és ugrottam: -"Brüsszelben!? A Schott! A kontinens legelső kiadója!" -Brüsszelben, Párisban, Mainzban, Ausztráliában, Sydneyben, New Yorkban, mindenütt van Schott kiadás. Ez a Schott az a cég" aki valamikor régen az első volt, aki kiadta hazánk nagy fiának, Liszt Ferencnek a műveit.

Riporter:

És milyen előadóművészek játszottak Tibor bácsitól?

Pikéthy Tibor:

Neveket?

Riporter:

Igen.

Pikéthy Tibor:

Elsősorban a nagyobb súlyt én mindig az orgonára fektettem, mert hiába, az mindig a szívembe markolt, amint az első akkordot meghallottam.. Kik mutatták be a Zeneakadémián mindig az újabb műveimet? Elsősorban kedves, drága, felejthetetlen kollegám, tanártársam a Nemzeti Zenedében,

Wehner Géza. Azután szintén tanártársam a Zenedéből, Hammerschlag János. Kiváló orgonaművész. Schmidhauer Lajos abban az időben a legelső orgonaművészünk, és egy ideig a Zeneakadémia tanára. Kiket mondjak még? Kopeczky Alajos, azután van itt Vácon nem csak orgonaszerző, de egy kiváló művész is, Lehotka Gábor, akit én is egy pár évig bátor voltam tanítani. Lehotkának köszönettel tartozom, mert olyan helyeken játszotta a műveimet: Moszkva, Szentpétervár, Minszk, Riga, és természetesen idehaza is, már nem egyszer. Köszönöm neki! Úgyanakkor Stomfai Károly kiváló orgonaművészünk, vak művész, remek orgonista. Tisztelettel és szeretettel említem Gergely Ferencet, orgonaművészt, a közönségnek egyik kedvence, aki jelenleg a Zeneakadémiának az orgona-tanszékvezető tanára.

Riporter:

Az utóbbi időben mikor játszottak a Zeneakadémián Tibor bácsitól?

Pikéthy Tibor:

Történetesen április 14.-én, amelyik a kalendárium szerint Tibor napja, tehát a nevem napja. Akkor a kedves Stomfai Károly vak orgonaművészünk lepett meg a figyelemmel, hogy a nevem napján volt egyik művemnek az ősbemutatója a Zeneakadémián. Visszatérve a már említett Lehotka Gábor orgonaművészünkre, nyugodt lélekkel mondom, hogy ezidőszerint a fiatal orgonista-művészgeneráció sorában Lehotka az élvonalon van. Ezelőtt egy héttel Pannonhalmán is volt szíves játszani egy művet hangverseny alkalmával. Úgyanakkor még egyszer köszönettel említem Stomfai Károly vak orgonaművész barátom nevét, akinek most volt a 25 éves orgonaművészi jubileuma, ugyanakkor szíves volt egy művet, amint hallottam, -mert nem voltam ott, de barátaim sorából, -remekül játszotta j egyik újabb művet. Elmondtam mindezt felkérésre, köszönöm I az illetőknek ezt a figyelmet, mert úgy kértek.

Mondtam pedig mindezt 86 születésnapom után. A felvétel történt Vácott, 1969, május 7-én.

3. Pikéthy Tibor személyével kapcsolatos pannonhalmi iratok szövege

Jegyzőkönyv

Felvétel 1906 augusztus 22-én Ravazdon, Kántortanító választás ügyében tartott róm.kath.iskolaszéki ülésen.

Jelen vannak az iskolaszéki tagok mindnyájan. Névszerint:főt.Barna Athanáz plebános iskolaszéki elnök, tekintetes Vaszary Ernő úr, Balogh Kálmán, Balogh Péter, Barabás Lajos, Molnár Lajos, Molnár Péter, Smeller Márton, Szabó Pál. Végre Kelemen Sándor eddigi kántortanító,mit iskolaszéki jegyző.

A mai választást főt. Mórocz Emilián főapátsági esperes tanfelügyelő Úr, mint választási elnök vezeti.

Üdvözli az iskolaszék tagjait a gyűlést megnyitja s beszédét így folytatja:" A kántortanítói pályáról most lelépő Kelemen Sándor urat, aki e pályán 44 évet töltött, itt Ravazdon pedig 31 évet töltött s hosszú és áldásos működése által nemcsak a szülők, hanem még a felsőbb hatóság elismerését is. Én aki három éven át voltam tanuja sikeres működésének, nyugalomba vonulása alkalmával szívem mélyéből üdvözlöm őt és neki köszönetet mondok. Kívánom neki, élvezze sokáig a jól megérdemelt nyugalmat. Az ő lemondásával a ravazdi Kántortanítói állás megüresedett, s mi mos azért jöttünk ide, hogy helyette új Kántortanítót válasszunk."

Az elnök szépen ecseteli a Kántortanítói állás fontosságát. Figyelmezteti az iskolaszék tagjait, hogy megfontoltan, részrehajlatlanul gyakorolják szép jogukat. Jelenti továbbá, hogy a pályázathirdetés a "Népnevelőben" megjelent. Jelentkezett 4 pályázó, u.m. Pikéthy Tibor gyórszentmártoni, Török István győrpázmándi, Kovács Ferencz lébényszentmiklósi és Farkas János balatoncsehi tanító urak, kiknek mindegyike képesített kántortanító. A pályázatból egyik sem záratott ki. Ezután felolvasta elnök az új díjleve-

let, mely az iskolaszéki tagok által is jóváhagyva aláíratott. A felolvasott díjlevél megtekintése és tudomásul vételére a pályázó urak is behivattak.

Miután elnök még a választásra vonatkozó szabályzatot is felolvasta, a gyűlést egyelőre felfüggeszti, hogy a templomban az orgona és énekpróba megtartathassék.

Az egyik pályázó, Farkas János bejelenti elnöknek, hogy a pályázattól visszalép, mire kérvénye és oklevelei neki visszaadtnak s így csak 3 pályázó maradt.

Most az elnök felhívására mindnyájan eltávoznak a templomba. Itt mind-egyik pályázó bemutatta orgonálási és éneklési képességét, valamint az egyházi szertartásokban való jártasságát. Megtörténvén ezek, mindnyájan visszatértek az iskolába, hol elnök újra megnyitotta a félbemaradt gyűlést. Elnök maga is nagy zene és énekkedvelő lévén elmondja a templomban tapasztalt és papírra vetett feljegyzett véleményét mindegyik pályázóról külön külön. Majd felhívja az iskolaszék tagjait, hogy minden melléktekin-tetet félre téve egyenesen saját lelkiismeretük sugalata szerint szavazzanak arra, aki a három pályázó közül nekik legjobban tetszik.

Molnár Lajos iskolaszéki tag titkos szavazást óhajt, de az elnök hivatkozván az 1899. évi 44.számú esperesi utasításra - nem engedheti meg, hanem a nyilvános névszerinti szavazást rendeli el, mert szerinte minden jóra való magyar ember nyíltan kimeri mondani, amit szíve óhajt.

A szavazás a következő módon ment végbe: elnök névszerint felhívja az iskolaszéki tagokat a szavazásra, melynek eredménye a következő:

I. Pikéthy Tiborra szavazott: Balogh Kálmán, Balogh Péter, Barabás Lajos, Kelemen Sándor, Molnár Péter, Vaszary Ernő és Barna Athanáz, vagyis hét szavazó.

II. Török Istvánra szavaztak: Molnár Lajos, Smeller Márton és Szabó Pál, vagyis három szavazó.

III. Kovács Ferenczre egy sem szavazott.

10.18132/LFZE.2007.1

Ez szerint Pikéthy Tibor hét szavazattal Török István három szavazata ellenében ravazdi kántortanítónak törvényesen megválasztott.

Ezután elnök behívja a megválasztott Pikéthy Tibor urat, üdvözli őt, mint ravazdi kántortanítót, szívére köti szép állásával járó kötelességeinek pontos és vallásos szellemben való gyakorlását, s ezekhez neki Istennek segítő malasztját kívánja.

Pikéthy Tibor úr megköszöni mind az elnöklő esperes -tanfelügyelő úrnak, mind az iskolaszék tagjainak a benne helyezett bizalmat. Ígéri, hogy teljes tehetségét arra fordítja, hogy e bizalomra minél több érdemet szerezhessen. Ezután aláírja a díjlevelet.

Esperes úr megköszöni az iskolaszék tagjainak szives érdeklődését és komoly pártatlan ítéletét.

Végezetül főt. Barna Athanáz plebános úr ékes szavakkal köszönetet mond az elnöklő főt. esperes tanfelügyelő urnak a választás tapintatos vezetéséért, üdvözli és élteti őt, mit az iskolaszék tagjai is lelkesen ismételnék.

Ravazd, 1906 aug 22

Kelemen Sándor

Barna Arthanáz

isk.széki jegyző

lekész, isk.széki elnök

III/907 Ezen jegyzőkönyvi másodlatot azon hozzáadással hitelesítem, hogy az egyházi főhatóság részéről 928/906 sz.alatt jóváhagyatott.

Ravazd 1907.szept.20.

Barna Athanáz

lelkész, isk.széki elnök

Középen: Ravazdi r.k. plébánia pecsétje

Jegyzőkönyv

Pikéthy Tibor a ravazdi róm.kath jellegű elemi népiskola rendes tanítója, tanítónője, az 1907 évi XXVII.t.c.32 §-nak megfelelőleg alulírottak előtt a következő esküt tette le:

Én Pikéthy Tibor rendes tanító, esküszöm az élő Istenre, hogy Ő Felsége apostoli királyom, magyar hazám és annak alkotmánya iránt tántoríthatatlan és rendületlen hűséggel viseltetem, az ország szentesített törvényét és törvényes szokását megtartom, a hazai hatóságok törvényes rendeletét, valamint tanítói tisztemmel járó kötelezettségemet mindenkor lelkiismeretesen, hiven és pontosan teljesítem, és a gondjaimra bízott ifjúságot a magyar haza szeretetében fogom nevelni.

Isten engem úgy segítjen!

Kelt Győrött 1907 szeptember 21-én.

Barna Athanáz
iskolai hatóság képviselője

Smliszeki Ernő
kir.tanfelügyelő
P.S.

93/1909 sz. az eredetivel szóról szóra megegyezést bizonyítom.

Ravazd 1909. jul.21.

Barna Athanáz
lelkész iskolaszéki elnök

Pecsét:

Ravazdi Róm.Kath.Elemi Népiskola

Pikéthy Tibor levele

Ravazd 907 VI/14.

Főtisztelendő Esperes Úr!²⁵⁶

Pápai kollegámnak írtam a rajztanításra vonatkozólag -ezidáig nem válaszolt. Válaszát várom türelemmel.

Ezenkívül még óhajtom tudatni Főtisztelendő Esperes Urammal, hogy f.hó14-én átrándultam Tényőre az új orgonát megtekinteni. reám a mű a következő benyomást gyakorolta:

Az orgona prospektusa alulról nézve igen kedves csinos, helyét szépen betölti. A tényői Főtisztelendő plebános Úr jelen létében az ottani collega urral felmentünk a cshorusra, az orgonát megpróbálni. Az orgona hangja rendkívül kellemes. Azonban hiba is van benne, és pedig: 1) 7 pedál (különösen az alsó oktávában) nem szól, 2) a manuálban az első cis nem szól, 3) ugyancsak a manuálban a középső cis erősebben szól, mint a többi billentyű sípjai. E hiba különösen a Födött 8' változatnál észlelhető.

A teljes orgonánál a hang igen kellemes, szép tömör. Azt azonban a plenumnál is észrevettem, hogy nem minden hang szól egyforma erősséggel. Ez pedig igen kellemetlen, mert így bajos a dallamot, a cantus firmust érvényre juttatni.

A Főtisztelendő plebános Úr említette, hogy 3 évi jótállás van, így tehát Rieger köteles 3 éven belül a magától keletkezett hibákat díjazás nélkül kijavítani.

²⁵⁶ Feltehetően Mórocz Emilián főapátsági esperes tenfelügyelőről van szó.-Lásd a kántortanító választás jegyzőkönyvét!

Egyébiránt azzal az érzéssel lelkemben jöttem el, hogy bár csak a jó Isten nekem is adna egy ilyen aranyos kis orgonát a templomba. Élvezet rajta játszani, a gépezet, a billentyűk kitűnően működnek.

A Főtisztelendő plebános Urnak jelentettem, hogy a pneumatikus orgonákkal kezdetben rendszeren szokott egy-más csekély hiba mutatkozni. Leveletem annak ismétlésével fejezem be, hogy bár enekm lenne ily aranyos kis orgonám.

Végül kérem Főtisztelendő Esperes Urat, e soraimat ne vegye bírálatnak, hanem amennyiben múlt nyáron Főtisztelendőséged volt szives figyelmemet az új orgonára felhívni, szerény tapasztalataimat óhajtottam e sorokban Főtisztelendőséggeddel közölni

Midőn anyám szives tiszteletteljes üdvözetét jelentem, vagyok alázatos hiva.

Pikéthy Tibor

4. A váci Székesegyház orgonájának eredeti tervei

Rieger testvérek

Orgonaépítési műintézete

Budapest 1903. november hó 26.

Őexcellentiája

Csáky Károly gróf püspök Urnak

Vác

Tisztelettel alulírottak a váci székesegyház új orgonájának szállítására vonatkozó kegyes megbízatást kiváló köszönettel fogadván az új orgonamű szállítására a következő feltételek mellett vállalkozunk:

Az orgonamű a főtisztelendő Kratochvill József csömöri plébános Úr tervezete alapján az 1903. November hó 16-án kelt részlezett költségvetésünk szerint három manuál és pedálora osztott 48 szóló változat és huszonkét mellékváltozattal- a költségvetés részletezett meghatározásai szerint -lesz készítve.

Az orgonamű elhelyezése és felállítása az általunk beterjesztett alaprajz szerint fog történni.

Az orgonamű szekrényzete az általunk beterjesztett mintarajz szerint lesz elkészítve, polychrom díszes színben festve és valóságos arannyal megaranyozva.

Ezen egész orgonamű építésére határozottan kötelezzük magunkat a legczélszerűbb anyagot használni és mindent a legnagyobb gondossággal kidolgozni.

Az orgonamű építésére vonatkozó költségvetési meghatározásoknak megfelelőleg az orgonamű összes részeinek szolid, tisztességes, jó és tartós elkészítése és kiviteléért 5 évi (ötévi) jótállást vállalunk, és pedig a teljesen készen felállított orgonamű átadása napjától számítva.

Az ezek szerint elkészített és a Váci székesegyházban 1904 évi pünkösdi ünnepek előtt felállított, és teljesen készen felszerelt orgonaműért

10.18132/LFZE.2007.1

annak egységes árösszege fejében fizet nekünk őexcellentiája Csáky Károly gróf püspök úr 24870 koronát, azaz huszonnégyezernyolcszáznegyven koronát és pedig ezen összegnek a 9/10 részét a teljesen kész orgonamű átadása napján; egy év leforgása napján pedig 1/10 részét.

Ezen jelzett, egy végárösszegben a teljesen kész orgona elcsomagolása, minden szállítása és szerelőink utazása és ellátás költségek bennfoglaltatnak, az elcsomagolási összes anyagok fölötti önrendelkezési jogunk fenntartásával.

Egyéb kötelezettségek vagy követelések nem támaszthatók.

Kiváló tisztelettel

Rieger testvérek

Jegyzet:

Határidő benemtartása esetén fizetünl naponta 50 korona pöenalét.

Rieger testvérek helyett:

Garay János

	Sípok mennyisége			
	Ónból	Horganyból	Fából	Nyelvsípok
<u>Tervezet</u> <u>Iső Manuál C-f, 56 hang (sic!!!)</u>				
<u>1.Principál 16'</u> Ónból, a mély octáva horganyból, a mély C-től a homlokzatban állóan, a horgany sípok homlokzat oldala ón lemezekkel borítva, a legfinomabban csiszolva, felrakott és ráforrasztott ajkakkal, oldalszakállal ... ellátva. Jellege érczes-velős, igen erős, vezérhang.	44	12	-	-
<u>2.Bourdon 16'</u> Ónból, a három mély octáva fa anyagból,oldalszakállal ellátva. Jellege: gömbölyű mogor fuvola hang.	20	-	36	-
<u>3.Principál 8'</u> Ónból, a szükséglethez képest a homlokzatban állóan a legfinomabban csiszolva, felrakott és forrasztott ajkakkal, oldalszakállakkal ellátva. Jellege: igen erőteljes gömbölyű vezérhang.	56	-	-	-
<u>4.Fugára 8'</u> Ónból, a mélyoctáv horganyból, sárgaréz vonós szakállakkal, oldalszakállal's ezeket szabályozó csavarokkal szerelve Jellege: teljes, igen vonós hang	44	12	-	-
<u>5. Vájt fuvola 8'</u> Ónból a C-é-ig faanyagból, oldalszakálakkal ellátva Jellege: erőteljes tiszta fuvola hang	27	-	29	-
<u>6. Zergekürt 8'</u> Ónból, a mélyoktáva horganyból, a sípok piramid –fent keskenyebb – alaku kivitelben, szegletszakálakkal ellátva				
Átvitel:	191	24	65	-
	Sípok mennyisége			

	Ónból	Horganyból	Fából	Nyelvsípok
<u>Tervezet</u>				
Áthozat:	191	24	65	-
Jellege: mérsékelt dallamos, némileg vonós hang	44	12	-	-
<u>7. Dolce 8'</u> Ónból, a mély octáva horganyból, a sípok ékalaku –felfelé szélesebb – ki vitelben és félkerekded alaku felvágattal készítve. Jellege: gyengéd, lágy, igen kellemes hang.	44	12	-	-
<u>8. Födött 8'</u> Combinált, ónból, a két mély octáva faanyagból, oldalszakállakkal ellátva Jellege: erőteljes, tömör, mogor fuvolahang	32	-	24	-
<u>9. Trombita 8'</u> Felcsapó, fémből, a nyelvek, hangkampók és bélések sárgarézről, fejek és lábak ónércezből. Hangterjesztőcsövei mély octáva horganyból, folytatása ónból. Jellege: igen erős fénytéljes hang.	-	-	-	56
<u>10. Octáva 4'</u> Combinált ónból, oldalszakállakkal ellátva Jelleg: principálszerű hang.	56	-	-	-
<u>11. Viola 4'sza</u> Combinált ónból, sárgaréz vonós kállakkal ellátva, Jellege: vonós, gambaszerű hang	56	-	-	-
<u>12. Csőfuvola 4'</u> Ónból, a sípok süvegekkel ellátott csővezetékekkel készítve Jellege: mérsékelt, némileg födött hang	56	-	-	-
<u>13. Zúgókvinta 2 szeres 2 2/3</u> Jellege: principálhasonlatu, a kvinták pedig lágyabb hanguak	112	-	-	-
<u>14. Cornett 3-5 szörös 8' ónból</u> Jellege: Chor 1',2' és 4' principálszerűen, chor 5 némileg gyengébb és chor 3 némileg lágyabban jellegezve.				
Átvitel:	591	48	89	56

	Áthozat:	591	48	89	56
	A cornett erősen kidomborodott kúrtszerű hangzattal bír. A teljes műben és mint fénytéljes magán-sóló-hang is alkalmazható.				
15. Mixtúra 6 szoros 2 2/3' ónból	Jellege: az octávák principálszerűen míg a kvinták szendébb és lágyabban jellegeztetnek. – A mixtúranélkül, hogy nagyhangzatu lármaszerűleg hatna, a teljes orgonaműnek szép és fénytéljes töltelék ad.	336	-	-	-
	<u>II-ik Manuál C-g³ 56 hang</u>				
16. Principál 8'	ónból, a mély octáva horganyból, oldalszakállakkal ellátva. Jellege: erőteljes, érczes, velős hang	44	12	-	-
17. Gyengéd földött 16'	ónból, a két mély octáva fa anyagból, oldalszakállakkal ellátva. Jellege: lágy szende fuvola hang.	32	-	24	-
18. Hangversenyfuvola 8'	a C-étől faanyagból, folytatása ónból, átfúvóan. Jellege: elegans fuvolahang	27	-	29	-
19. Gamba 8'-	ónból, a mély octáva horganyból, sárgaréz vonós szakállakkal s ezeket szabályozócsavarokkal szerelve. Jellege: mérsékelt erős, igen vékony hang.	44	12	-	-
20. Salicional 8'	ónból, a mély octáva horganyból letes szakállakkal ellátva				
	Átvitel:	1298	72	142	56
		1298	72	142	56

Áthozat:				
Jellege: szende, finom vonós hang.	44	12	-	-
<u>21. Csőfuvola 8', combinált</u>				
Ónból, a mélyoctáva faanyagból, a sípok süvegekkel ellátott csövekkel szerelve. Jellege: mérsékelt, nemileg földött fuvolahang.	44	-	12	-
<u>22. Oboe 8'</u>				
Becsapodó , nyelvek, bélések és kam pók sárgarézéből, fejek és lábak fa anyagból, harsogó testrésze ónból. Jellege: mérsékelt, erős, lágy és még is élesen határozott, fénytjeljes hatásu magán (solo) hang.	-	-	-	56
<u>23. Octáva 4' combinált</u>				
Ónból, oldalszakállakkal ellátva Jellege: principálszerű vonós hang	56	-	-	-
<u>24. Fluteoctaviant 4' combinált</u>				
A C-éig faanyagból,folytatása ónból, Jellege: derült, tiszta fuvolahang.	56	-	-	-
<u>25. Dolce 4' combinált</u>				
Ónból, szegletszakállakkal ellátva. Jellege: gyengéd, lágy, vonós hang	56	-	-	-
<u>26. Mixtura 4 szeres 2 2/3 ónból</u>				
Jellege: az octávák principálhang szerűek, míg a kvinták szendébb és gyengédebbé hangoltatnak	224	-	-	-
Átvitel:	1778	84	154	112

Áthozat:	1778	84	154	112
<u>III-ik Manuál C-g³ 56 hang</u>				
Redőnyszerkezet				
<u>27. Viola 16'</u>				
A mély octáva nyelvcsipok, a legközelebbi octáva horganyból, a folytatása ónból, sárgaréz vonószakállakkal szerelve				
Jellege: gyengéd, szélesen vonós hang				
	32	12	-	12
<u>28. Hegedűprincipál 8'</u>				
Ónból, a mélyoctáva horganyból, oldalszakállakkal ellátva.				
Jellege: erőteljes vonós hang				
	44	12	-	-
<u>29. Flute harmonique 8'</u>				
A C-éig faanyagból folytatása ónból, átcsapóan				
Jellege: erőteljes, derült fuvola hang				
	27	-	29	-
<u>30. Aeoline 8' kombinált</u>				
Ónból, a mély octáva horganyból, sárgaréz vonós szakállakkal és szabályozó csavarokkal szerelve.				
Jellege: a legnagyobb pianissimóig finoman vonós hang				
	44	12	-	-
<u>31. Vox coelestis 8'</u>				
A második C-től kezdve, ónból sárgaréz vonós szakállakkal és szabályozó csavarokkal szerelve.				
Jellege: lágy és finoman vonós hang, az Aeolinéval összefüggesztve gyengéden rezgő-hullámzatu szép hang				
	44	-	-	-
<u>32. Gyengédfödött 8'</u>				
Ónból, a két mély octáva faanyagból,				
Átvitel:	1969	120	183	124

Áthozat:	1969	120	183	124
oldalszakállakkal ellátva. Jellege: lágy szende fuvolahang.	32	-	24	-
<u>33. Vox humana 8'</u> Felcsapóan érczből a nyelvek gégek és kampók érczből, lábak ónból. Jellege: sikeres utánczása az emberi hangnak, szende, tremolózó –rezgőhang, a Bourdonnal össefüggesztve művészi hatásu hang.	-	-	-	56
<u>34. Octáva 4' combinált</u> Ónból, oldalszakállakkal ellátva Jellege: vonós principálszerű hang	56	-	-	-
<u>35.Flute traverse 4' combinált,</u> a C-éig faanyagból, folytatása ónból , átfúvóan Jellege: igen gyengéd fuvolahang.	39	-	17	-
<u>36. Harmonia aetheria 4 szeres 2 2/3</u> Ónból Jellege: szende mixtura hang	224	-	-	-
<u>Pedál C-f 30 hang</u>				
<u>37. Majorbass 32'</u> Födött faanyagból, a mély oktáva kéhangrendszer szerint oldalszakállal ellátva. Jellege: mélyen sötét mogor alap hang	-	-	30	-
<u>38. Contrabass 16'</u> yitott faanyagból oldalszakállakkal ellátva. Jellege: igen erőteljes és igen tömör hang	-	-	30	-
Átvitel:	2320	120	284	180

Áthozat:	2320	120	284	180
<u>39. Violon 16'</u>				
Horganyból, a hat magas hang ónból, sárgaréz vonószakállakkal és szabályozó csavarokkal szerelve. Jellege: erőteljes vonós hang	6	24	-	-
<u>40. Salicetbass 16'</u>				
Horganyból, vonós fa szakállakkal ellátva Jellege: egészen gyenge lágy vonós hang	-	30	-	-
<u>41. Subbass 16'</u>				
Födött, faanyagból, oldalszakállal ellátva Jellege: telt, mogor alaphang	-	-	30	-
<u>42. Posaune 16'</u>				
Felcsapóan érczből, nyelvek gégek és mankók sárgarézből, lábak ónból harsogó serlege horganyból	-	-	-	30
<u>43. Quintbass 10 2/3</u>				
Födött, faanyagból, oldalszakállakkal ellátva. Jellege: mogor, lágy hang	-	-	30	-
<u>44. Octavbass 8' combinált</u>				
Nyitott, faanyagból Jellege: igen erőteljes hang.	-	-	30	-
<u>45. Cello 8' combinált</u>				
Ónból, a mélyoctáva horganyból, sárgaréz vonószakállakkal és szabályozó csavarokkal szerelve. Jellege: erősen vonós hang	18	12	-	-
<u>46. Födöttbass 8' combinált</u>				
Faanyagból, oldalszakállakkal ellátva				
Átvitel:	2344	186	374	210

Áthozat:	2344	186	374	210
47. Trombita 8' combinált Felcsapóan, érczből. Nyelvek, gégek és kampók sárgarézből, lábak ónból. Hangserlege horganyból. Jellege: fénytéljes erős, felséges hang.	-	-	30	-
48. Octáva 4' Ónból, oldalszakállakkal ellátva. Jellege: csendes, principálszerű hang	30	-	-	-
Összesen:	2374	186	404	240

Melyekből 353 ón, 24 horgany, 88 fa és 15 nyelvsíp kombinálva van.

Mellékváltozatok:

- 49. Manuálcopula a II. ik Manuáltól az Isőhez
- 50. Manuálcopula a III. ik Manuáltól az Isőhez
- 51. Manuálcopula a III. ik Manuáltól az II. ikhez
- 52. Pedalcopula a I. Manuálhoz
- 53. Pedalcopula a II. Manuálhoz
- 54. Pedalcopula a III. Manuálhoz
- 55. Super-octavkopula a II. Manuáltól az I. sőhez
- 56. Sub-octavkopula a III. manuáltól az I. ső hez
- 27. Nyelvsípek bekapcsoló
- 58. Kéziváltozat be és kikapcsoló
- 59. }
- 60. } háromszoros szabad combinatio az összes változatok és copulakhoz.
- 61. }
- 62. Kiváltó
- 63. Piano
- 64. Mezzoforte
- 65. Forte
- 66. Fortissimo
- 67. Tutti
- 68. Kiváltó
- 69. Crescendo-decrescendo az összes változatokhoz és copulákhoz
- 70. Redőny szerkezet a III. manuálhoz
- 71. Superoctav kopula az I. manuálhoz

mind a három Manuál és Pedálhoz

Ára: 24 840 korona

I. manuál Főmú

1. Principál 16'
2. Bourdon 16'
3. Principál 8'
4. Fugara 8'
5. Vájtífuola 8'
6. Zergekürt 8'
7. Dolce 8'
8. Födött 8' –kombinált
9. Trombita 8'
10. Octáva 4' –kombinált
11. Viola 4' –Kombinált
12. Csőfuola 4''
13. Zúgókvinta 2x 2 2/3
14. Cornett 3-5x 8'
15. Mixtúra 6x 2 2/3

15/3 komb/1

II. manuál

1. Principál 8'
2. Gyengéd födött 16'
3. Hangversenyfuola 8'
4. Gamba 8'
5. Salicional 8'
6. Csőfuola 8' –kombinált
7. Oboe 8'
8. Octáva 4' –kombinált
9. Flute octaviante 4' –kombinált
10. Dolce 4'- kombinált
11. Mixtúra 4x 2 2/3

11/3/1

III. manuál Redőnymű

1. Viola 16'
2. Hegedűprincipál 8'
3. Flute harmonique 8'
4. Aeoline 8' –kombinált
5. Vox coelestis 8'
6. Gyengéd födött 8'
7. Vox humana 8'
8. Octáva 4' –kombinált
9. Flute traverse 4' –kombinált
10. Harmonia aetheria 4x 2 2/3

10/3/1

Pedálmű

1. Majorbass 32'
2. Contrabass 16'

10.18132/LFZE.2007.1

3. Violon 16'
4. Salicetbass 16'
5. Subbass 16'
6. Posaune 16'
7. Quintbass 10 2/3'
8. Octavbass 8' –kombinált
9. Cello 8' –kombinált
10. Födöttbass 8' –kombinált
11. Trombita 8' - kombinált
12. Octáva 4'

12/4/2

Kopulák:

II/I, III/I, III/II, P/I, P/II, P/III, I/II Sup, I/III Sub, I/ISub

Egyéb:

Nyelv be

Kézireg be

3 sor szabadkombináció ,Kiváltó

Piano, Mezzoforte, Forte, Fortissimo, Tutti, Kiváltó

Henger

48/13/5

Az orgona Angster féle átépítés utáni diszpozíciója (1943 ?)

Pedálmű

1. Principálbasszus	16'
2. Apertabasszus	16'
3. Violin	16'
4. Subbass	16'
5. Födöttbasszus	8'
6. Oktávasszus	8'
7. Fuvolabasszus	8'
8. Oktáv	4'
9. Posaune	16'

I. manuál Főmű

10. Bourdon	16'
11. Principál	8'
12. Bourdon	8'
13. Vájt fuvola	8'
14. Zergekürt	8'
15. Dolce	8'
16. Oktáv	4'
17. Csövesfuvola	4'
18. Superoktáv	2'
19. Cornett	3-5x
20. Mixtúra 6x	2'

10.18132/LFZE.2007.1

21. Oboa 8'
Tremoló

II. manuál Pozitívumú

22. Principál 8'
23. Csövesfuvola 8'
24. Salicional 8'
25. Oktáv 4'
26. Flute oct. 4'
27. Csöves nasard 2 2/3'
28. Flute oct. 2'
29. Mixtúra 4x 2'
Tremoló

III. manuál Redőnymű

30. Principál 8'
31. Gyengéd fődött 8'
32. Quintadena (sic!) 8'
33. Aeolin 8'
34. Oktáv 4'
35. Traversfuvola 4'
36. Traversfuvola 2'
37. Kiskvint 1 1/2' (sic!)
38. Acuta 4x 1'
Tremolo

Kopulák:

II/I, III/I, III/II, P/I, P/II, P/III, I/II

Sup, I; Sup II; Sup III;

Sup I+II; Sup I+III; Sup II+III; Sub I+II; Sub I+III.

2 sor preparáció

Henger

Redőny

Lábkapcsolók: Nyelv el, Henger el, Gen.prep., A. prep I, II, III, Ped, Főreg rögz., Pleno, Tutti

E. CD mellékletek tartalma

1-2. számú CD

1. A hangfelvételek jegyzéke

Előadó: Bednarik Anasztázia orgonaművész

Műsor:

I. CD

Násmise op.67

1. 02:46:41
2. 01:52:61
3. 03:18:47
4. 03:28:40
5. 03:23:10
6. 05:04:67
7. 05:27:12

G-dúr toccata op.101

8. 06:52:35

Pastorale op.63

9. 07:36:30

Karácsonyi fantázia op.95

10. 09:31:31

a-moll scherzo op.88

11. 07:08:32

B-A-C-H fantázia op.28

12. 13:09:64

II. CD

a-moll introdukció és fuga op.56

1. 08:15:74

B-A-C-H fúgák op.102

2. 01:37:74	I.
3. 02:11:71	II.
4. 01:32:25	III.
5. 01:42:25	IV.
6. 02:01:65	V.
7. 03:12:36	VI.
8. 01:42:37	VII.
9. 02:11:58	VIII.
10. 01:52:31	IX.
11. 02:46:44	X.
12. 03:22:67	XI.
13. 02:03:58	XII.

10.18132/LFZE.2007.1

14. 02:07:26 XIII.

15. 01:43:61 XIV.

16. 02:10:12 XV.

Himnusz improvizáció op.51

17. 04:15:47

g-moll scherzo op.89

18. 03:57:48

Marcia festiva op.82

19. 05:41:54

Technikai adatok:

I. CD

Hangmérnök: Czövek Béla

Regisztrátor: Tóka Ágoston

Hangolás: Németh Imre orgonaépítő

Zenei rendező: Bednarik Anasztázia

Az orgona diszpozíciója:

I.man. Positiv

Gedackt 8'

Gemshorn 4'

Larigot 1 1/3'

Cornett 1-3x

Zimbel 2-3x

Dulzian 8'

II.man.Főmű:

Principal 16'

Montre 8'

Flute creuse 8'

Cor a chamois 8'

Octave 4'

Flute cheminée4'

Quinte 2 2/3'

Octave 2'

Mixtur 4 x

Trompette 8'

III.man Redőnymű:

Bourdon 16'

Diapason 8'

Bourdon 8'

Salicional 8'

Vox coelestis. 8'

Octave 4'

Piccolo 2'

Forniture 3x
Trompette 8'
Musette 8'

IV. Cornett-Redőny.

Flute 8'
Flute traversière.4'
Nasard 2 2/3'
Piccolo 2'
Terz 1 3/5'
Septième 1 1/7'
Oboe 8'

Pedál:

Contrabasse 16'
Soubbasse 16'
Violon 16'
Quintbass 10 2/3'
Basse 8'
Bourdon 8'
Coral 4'
Fagott 32'
Posaune 16'

A dőlt betűvel szedett regiszterek a felvétel időpontjában még nem voltak beépítve!
64 soros setzerkombináció
elektromos vezérlésű pneumatikus kúpláda
Építette a Prestant BT 2000-2007

Technikai adatok:

II. CD 1-3 track

Vác BartókBéla Zeneiskola Nagyterem 2006. júl. 31-aug.2
Hangmérnök: Czövek Béla
Regisztrátor: Gajdos Imre
Hangolás: BKM Orgonaüzem KFT Dunakeszi
Zenei rendező: Bednarik Anasztázia

Az orgona diszpozíciója:

Pedalwerk

1. Subbass 16'
2. Prinzipalbass 8'
3. Pommer 8'
4. Koralbass 4'
5. Mixtur 4x 2 2/3'
6. Posaune 16'

I. Manual - Hauptwerk

7. Quintatön 16'
8. Prinzipal 8'
9. Hohlflöte 8'
10. Oktave 4'
11. Rauschpfeife 2x 2 2/3'
12. Mixtur 4x 1 1/3'
13. Trompete 8'

II. Manual - Positivwerk

14. Gedackt 8'
15. Flöte 4'
16. Prinzipal 2'
17. Larigot 1 1/3'
18. Zimbel 1'
19. Schalmey 8'
20. Tremolo

III. Manual - Schwellwerk

21. Koppelflöte 8'
22. Spitzgambe 8'
23. Prinzipal 4'
24. Rohrflöte 4'
25. Waldflöte 2'
26. Sesquialtera 2x
27. Scharf 4x
28. Rorhkrumhorn 16'
29. Tremolo

30. I+II
31. I+III
32. P+I
33. P+II
34. P+III

Mechanikus csúszkaláda
Mechanikus regisztertraktúra

Építette: VEB Jehmlich ORGELBAU Dresden op.970 1976
dr. Szigeti Kilián tervei alapján
Felújította: BKM Orgonaüzem Kft. 2006

Technikai adatok:

II. CD 4-5. track

Vác, Ferences templom

Részlet az Orgonaumzsika című CD-ről (6-7.track) 2004. május -magánkiadás.

10.18132/LFZE.2007.1

Hangmérnök: Czövek Béla

Regisztrátor: Gajdos Imre

Hangolás: BKM Orgonaüzem KFT Dunakeszi

Zenei rendező: Bednarik Anasztázia

Az orgona diszpozíciója:

Pedalwerk (C-f1)

1. Subbass 16'
2. Prinzipalbass 8'
3. Koral 4'
4. Lokation 4x 2 2/3'
5. Pousan 16'
6. P+I
7. P+II

I. Manual - Hauptwerk (C-g3)

8. Prinzipal 8'
9. Hohflöte 8'
10. Oktav 4'
11. Quint 2 2/3'
12. Blockflöte 2'
13. Terz 1 3/5'
14. Mixtur 4x 1 1/3'
15. Trompete 8'
16. I+II

II. Manual - Rückpositiv

17. Holzgedackt 8'
18. Flota 4'
19. Prinzipal 2'
20. Larigot 2'

21. Schifflöte 1'
22. Cimbel 3x 1 1/3'
23. Schalmey 8'
24. Tremolo

Mechanikus csúszkaláda

Mechanikus setzer 4-sor

Építette: Fővárosi Művészi Kézműves Vállalat orgonaüzeme 1979

Lehotka Gábor tervei alapján

Felújította: BKM Orgonaüzem Kft. 2004

3. számú DVD

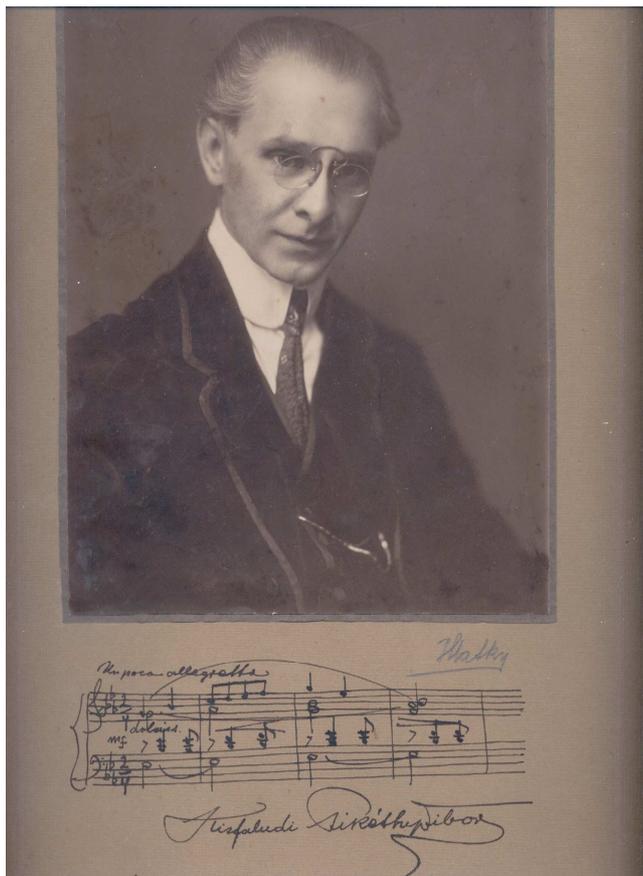
Élmények-anekdoták 1-2. riport (mp3 formátum)

Legkedvesebb emlékeim -Pikéthy emlékkönyvének teljes anyaga

Fotók (műsorok, kották fényképei)

Műveim jegyzéke-fotóanyag

F.
Fotók,
eredeti
dokumentumok

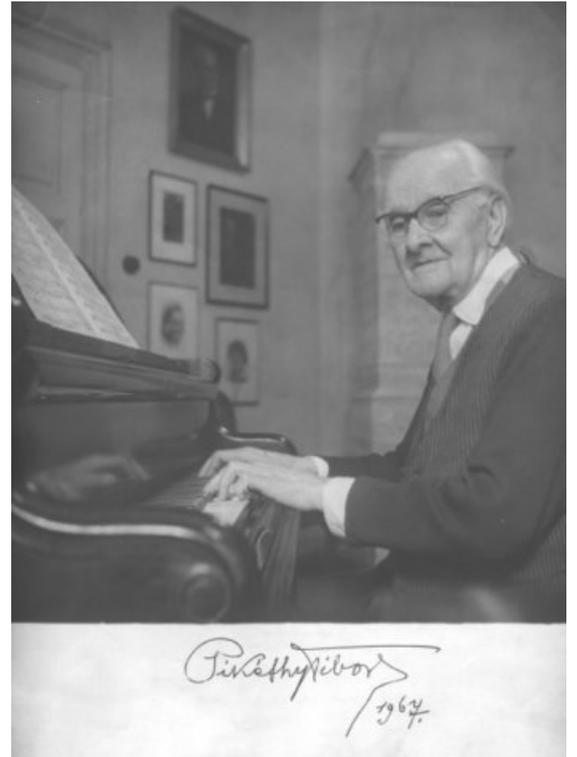
Pikéthy Tibor egyik arcképe

Váci kispapok körében a Dóm lépcsőjén

1931-es arckép

1967-es portré

A szerző sírjánál

Pikéthy lakásának épülete Vácott (Migazzi tér 2.) Ma egyházmegyei levéltár, és az épület falán található emléktábla

A váci püspöki székesegyház

A székesegyház orgonája

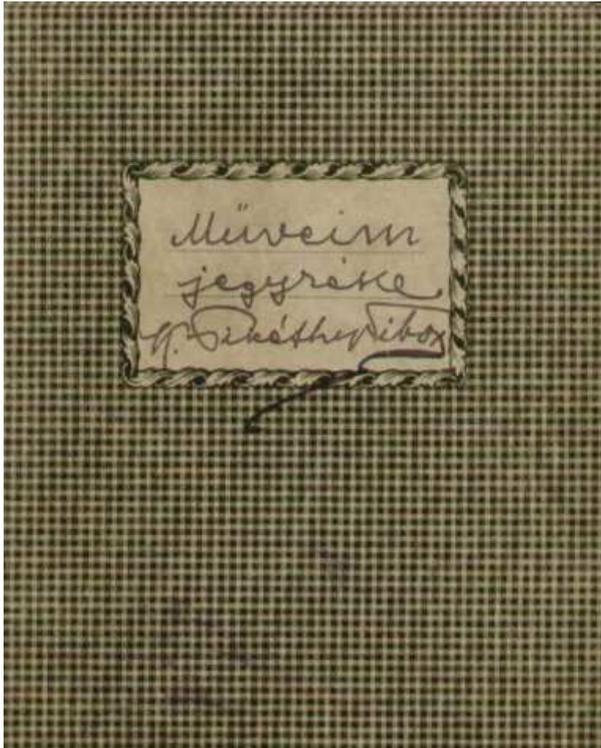
A Pikéthy Tibor Zeneművészeti Szaközépiskola Kossuth téri épülete Vácott

10.18132/LFZE.2007.1

A székesegyház orgonájának játszóasztala
Pikéthy működésének idején
(Az 1982-es átépítéskor lecserélték.)

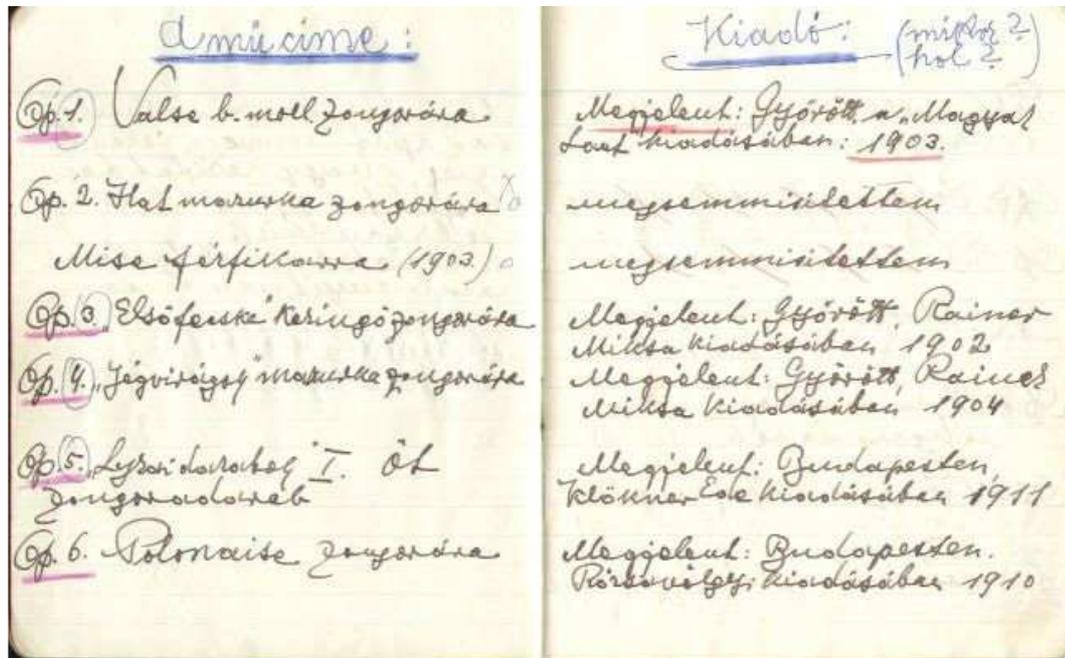

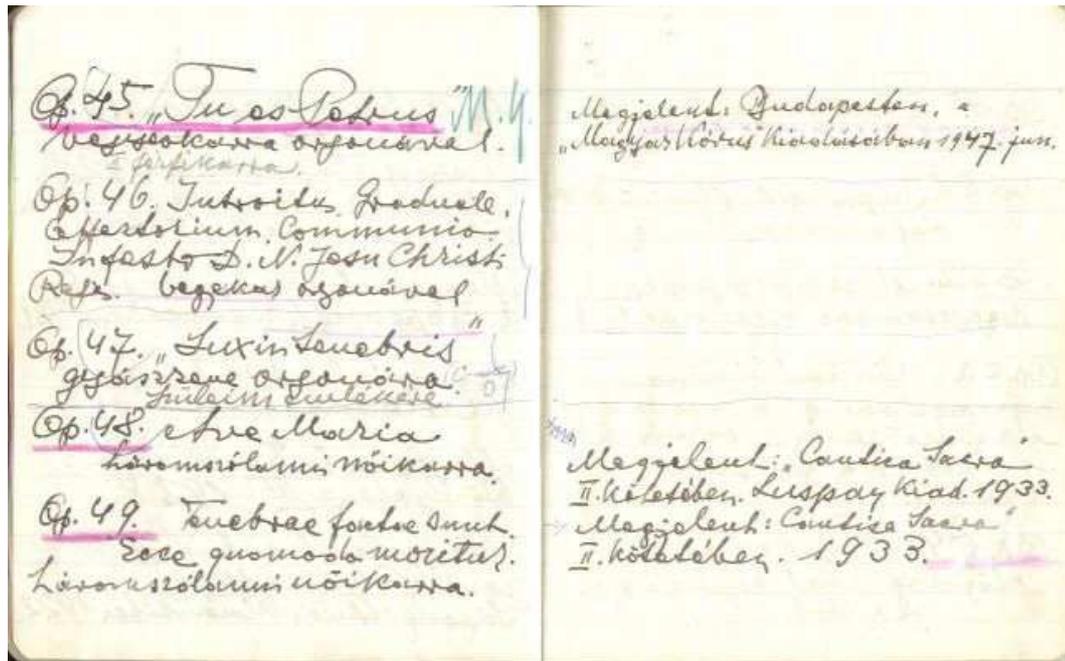
A művek jegyzéke borítólapja.

Egy képaláírás

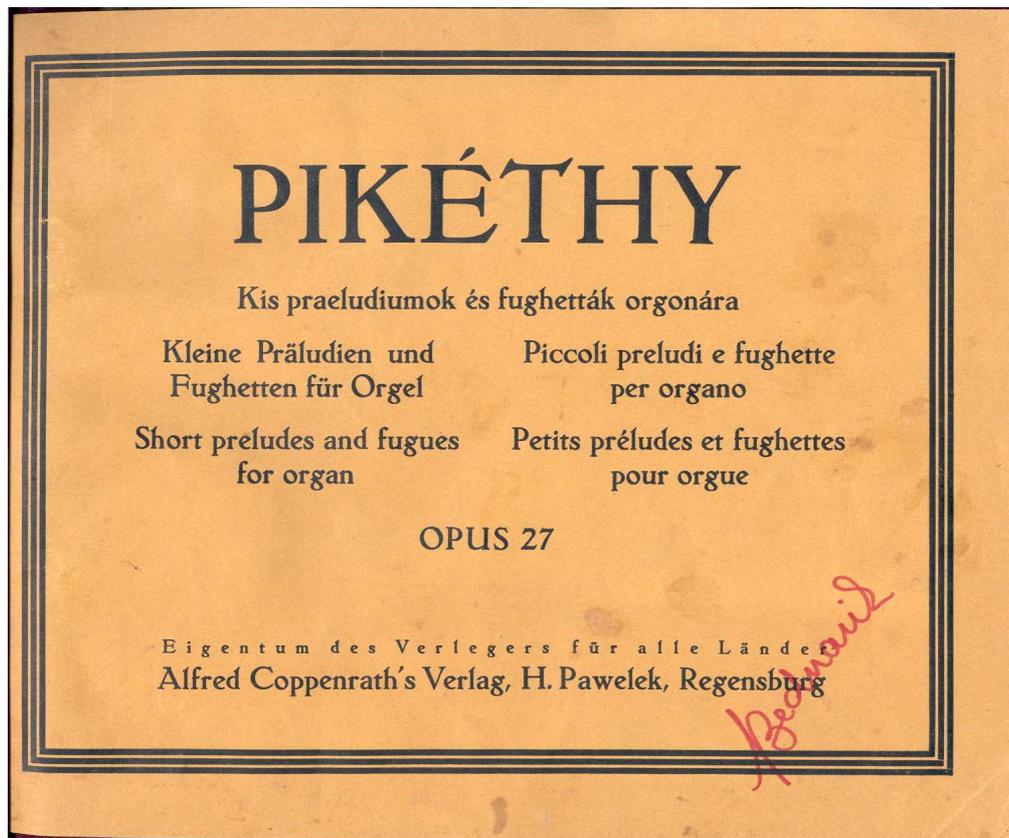
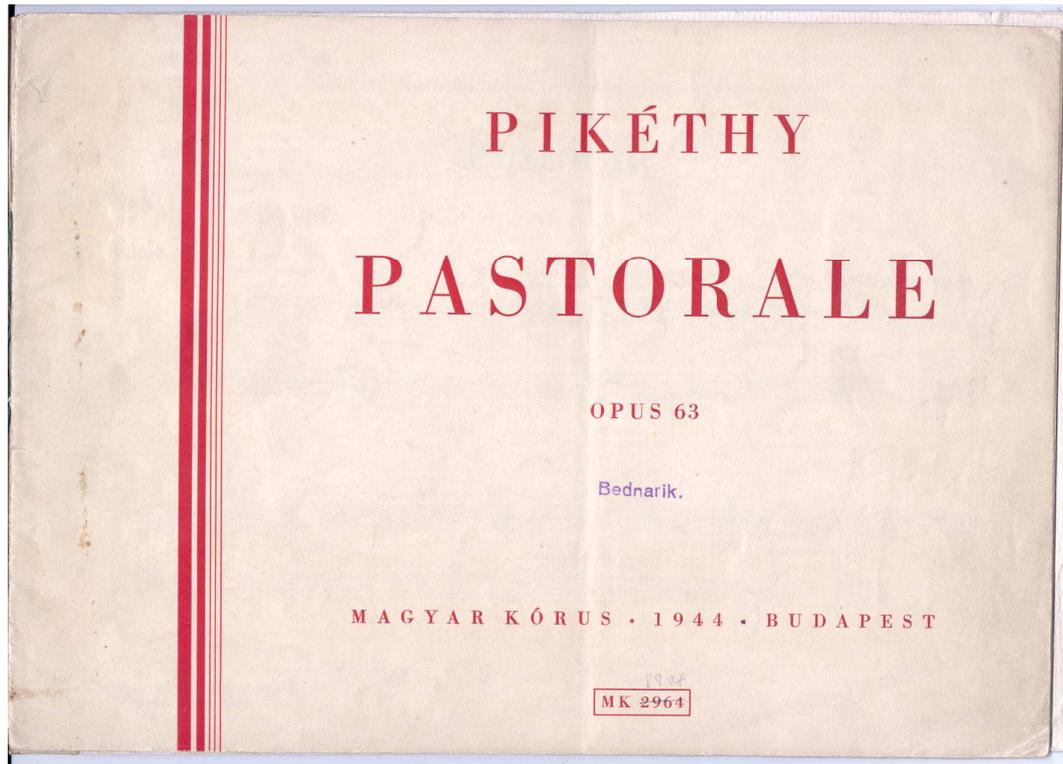
Részletek a műveim jegyzéke füzetből.

PIKÉTHY

FANTAISIE
sur le thème
B. a. c. h.
pour Orgue
Op. 28

SCHOTT FRÈRES
BRUXELLES PARIS
30, rue Saint-Jean 69, Faub. Saint-Martin
Imprimé en Belgique.

Két, kézzel festett plakát a Hajnalka című mesejáték előadásáról, melynek kísérőzenéjét Pikéth Tibor írta.

Felhívás a t. Szülőkhöz!

A zeneiskolák orsz. szakfelügyelőjének kezdeményezésére, **kisfaludi Pikéthy Tibor** püspöki székesegyházi karnagy, a „Nemzeti Zenede“ v. tanára vezetésével, a vallás- és közoktatásügyi minisztérium rendelete alapján **kizárólag okleveles zenetanárok közreműködésével** a

„Váci Városilag Segélyezett Zeneiskola“

a komoly zenekultúra művelésének jegyében f. é. október 1-én megkezdí működését.

Beiratások: E hó minden napján K. Pikéthy Tibor lakásán (Migazzi-tér 2).

Beiratási díj: Egész évre 5 pengő.

Tandíj: A zenei óvodában, ahol a kicsinyek négy éves koruktól hat évesig játszva, dalolva vezetnek be a zene léleknemesítő szépségeibe és ezzel kapcsolatban zenei tehetségük fejlesztődik: havonta 6 P

az alsó osztályokban hetenként kétszeri oktatás mellett havi 10 P

a közép „ „ „ „ „ „ 12 P

az akadémiai „ „ „ „ „ „ 16 P

Kivánsághoz képest az alsó és középosztályok növendékei 12 P, illetve 14 P-s csoportokba is beiratkozhatnak; míg az akadémiai osztályokban a 16 pengős tandíj kötelező.

Főtanszakok: Zongora, hegedű, gordonka (cello) és ének.

Kötelező melléktanszakok: Zenediktálás (Szolfézs), zeneelmélet, összhangzattan, zenetörténet és kamarazene. (A kamarazene-tanszakra a zenekedvelők külön is beiratkozhatnak.) A melléktanszakok tanítása a főtanszak heti két óráján kívül, az illető osztálynak megfelelően, külön csoportokban hetenként egyszer **díjtalanul** történik.

A „Váci Városilag Segélyezett Zeneiskola“ az összes tanszakokon kitünő kiképzést nyújt a kezdettől a legmagasabb fokig, egyéni oktatással, az előirt állami tanterv szerint.

A növendékek akadémiai kiképzését és vizsgáztatását a „Zeneművészeti Főiskolán“ vállalja. A növendékek félévi és évvégi bizonyítványt kapnak és a tanítás eredményéről nyilvános növendék-hangversenyen fognak beszámolni.

A *Zeneművészeti Főiskolát végzett okleveles tanárok közreműködése a tanítás legmagasabb színvonalát biztosítja* és így a „Váci Városilag Segélyezett Zeneiskola“ minden igény kielégítésére hivatva van, városunk jövőnd zenei életében pedig hézagpótló szerepet fog betölteni.

A Zeneiskola helyiségei a kir. orsz. Siketnéma-intézetben lesznek.

Vác, 1934 szeptember.

Az 1934-ben alapított zeneiskola felhívása.

**A Váci
Városilag Segélyezett
Zeneiskola
I S M E R T E T Ő J E
az 1934/35. tanévre**

IGAZGATÓ:

Kisfaludi Pikéthy Tibor

püsp. székesegyházi karnagy,
a Nemzeti Zenede v. tanára.

Tanítja az összes zeneelméleti tárgyakat.

TANÁROK:

ZONGORA: *ditrói Csiby József* a Zeneművészeti
Főiskola tanára, zongoraművész.

GEGEDŰ: *Ifj Drávai Lajos* okleveles hegedűtanár,
hegedűművész.

GORDONKA (Cello): *Eigner Iván* Zeneművészeti
Főiskolán végzett gordonka-
művész.

Ezenkívül szervezés alatt áll az ének- és gitár-
tanszak. Négy növendék jelentkezése esetén bármi-
nemű hangszer megfelelő tanáráról gondoskodik
az igazgató.

Az induló zeneiskola tanárai.

Miniszter Uram!

Alulírott tisztelettel kérem, hogy nekem Vácon magán-zeneiskola szervezésére és igazgatására az engedélyt újra megadni méltóztassák.

Kérésemet az alábbiakkal támogatom:

1./ Azért kérem az engedélyt "újra", mert a váci zeneiskolát 1934.-ben én szerveztem és vezettem kilenc éven át kitűnő tanerőkkel a szülők legnagyobb meglegedésére.

2./ Városunkban már 33 éve dolgozom a zenekultura fejlesztésén s a szülők teljes bizalmát birom.

3./ Nemcsak mint hangszeres művész, de mint zeneszerző is itthon és külföldön megbecsülést szereztem a magyar zenész gárdának.

4./ Műveim rádióban gyakran hallhatók.

5./ A zenepedagógia területén a hangszeres-zeneoktatáson kívül két nagy intézetnek voltam tanára. Így: Budapesten a Nemzeti Zenedében a zeneelméletet tanítottam és az egykori váci állami tanítóképző-intézetben, mint zenetanár működtem.

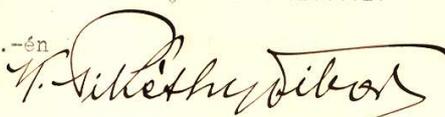
6./ Jelenleg a váci Székesegyház zeneigazgató-karnagya vagyok már 27 éve.

7./ Előadói és zeneszerzői sikercímét rengeteg ujságcikk és kritika igazolja úgy a helyi, mint a vidéki és külföldi lapokban. Zenei multem és nevem bátorit arra, hogy Miniszter Urtól a zeneiskola újra-szervezésére, nyitására és igazgatására az engedély megadását ismételten kérjem.

Marádtem Miniszter Urnak

teljes tisztelettel:

Vác, 1948. szeptember 15.-én

zeneigazgató-karnagy

Engedélykérés a váci zeneiskola újbóli beindítására 1948-ból

AZ EGYETEMET ÉS FŐISKOLÁT VÉGZETT MAGYAR
NŐK EGYESÜLETÉNEK PÉCSI CSOPORTJA
1935. évi április hó 9-én, kedden délután 6 órakor
az egyetemi (lyceumi) templomban

ORGONAHANGVERSENYT

rendez.

Közreműködnek:

DEDINSZKY IZABELLA orgonaművésznő.
T. SZENT-TAMÁSI ALMA a szegedi fogadalmi templom
szólóénekesnője.
AZ EGYETEMI ÉNEKKAR NŐI KARA, VADAS GÁBOR
tanár, karnagy vezetésével.

M Ű S O R :

1. Du Mage: Grand Jeu. (Orgona).
2. Pergolese: Stabat Mater (Két szólamu női kar orgonakisérettel).
3. Bach: Praeludium és Fuga a-moll. (Orgona).
4. Bach: Ária a János passióból. (Szólóének orgonakisérettel).
5. Widor: Allegro és Toccata az V. szimfoniából. (Orgona).
6. Liszt: A „Krisztus“ oratóriumból: O filii et filiae (3 szólamu női kar orgonakisérettel).
7. Antalfy: Chant solennel. (Orgona).
8. Pogatschnigg: Ave Maria. (2-4 szólamu női kar orgonakisérettel).
9. Liszt: Angelus. (Orgona).
10. Händel: Care selve. (Szólóének orgonakisérettel).
11. Pókéthy: Introductio és Fuga b-a-c-h fölött. (Orgona).

Ülőhely: 150 pengő, állóhely 80 fillér műsorral együtt.
Felülfizetéseket köszönettel fogadunk. A tiszta jövedelmet az állástalan
diplomás nők érdekeinek előmozdítására fordítjuk.
Jegyek elővételben a Szent István könyvkereskedésben kaphatók.

Eger

MŰSOR

SZALAY LAJOS orgonaművész, főszékesegyházi orgonás, városi zeneiskolai tanárnak, a főszékesegyházban 1937. május 9-én, vasárnap d. u. fél 6 órakor a FŐSZÉKESEGYHÁZ 100 ÉVES FENNÁLLÁSÁNAK JUBILEUMA alkalmával tartandó

ORGONAHANGVERSENYÉRE.

Közreműködnek: *Saint Genois-Dessewffy* grófné, *Fögel Elemér* városi mérnök, *Bitter Dezső* érs. tanítóképzőintézeti zene tanár és a *Tanítóképző Énekkara*.

1. a) J. S. Bach: TOCCATA. Dór hangnemben.
- b) J. S. Bach: FANTÁZIA és FUGA. G moll. (Orgona.)
2. a) Kodály Zoltán: AVE MARIA.
- b) Karl Wend: SANCTUS. Előadja a *Tanítóképző Énekkara*
Bitter Dezső tanár vezényletével.
3. C. Franc: Á MOLL KORÁLFANTÁZIA. (Orgona)
4. a) J. S. Bach: ÁRIA A KARÁCSONYI ORATÓRIUMBÓL.
- b) Szalay Lajos op. 15. (1930): AVE MARIA.
- c) A. Stradella: PIETA SIGNORE.
Énekli *Saint Genois-Dessewffy* grófné.
5. A. Quillmant: GYÁSZINDULÓ és a SZERÁFOK ÉNEKE.
6. a) G. F. Händel: SARABANDE. [Orgona.]
- b) Golterman: KANTILÉNA.
- c) C. Saint-Saens: LE CYGNE. Gordonkán előadja *Fögel Elemér*
városi mérnök.
7. a) Antalfy Zs. D.: A FAUNOK JÁTEKA.
- b) kisfaludi Pikéthly T.: KANTILÉNA.
- c) ~~W. Faulkes: BARCAROLLE. (Orgona)~~
8. a) K. Wendl: AGNUS DEI.
- b) Halmos L.: ISTEN NAGYSÁGA. Előadja a *Tanítóképző*
Énekkara, *Bitter Dezső* vezényletével.
9. L. Boellmann: GÓT SZVIT. 4 tételben. (Orgona)
 1. Bevezető Korál. — 2. Gót Menüett. —
 3. Ima a Nagyasszonyunkhoz. — 4. Toccata.
 Kísérnek: *Fögel Elemér* gordonkán, *Szalay Lajos* orgonán.

Kérjük a hely szentségét figyelembe venni.

BELÉPŐDÍJ NINCS. — A MŰSOR ÁRA 10 FILLÉR.

Részlet a Pastoralé kéziratából

© M. KIR. POSTATAKARÉPÉNTZÁRI SZÁMLA 3390.

GIRO-SZÁMLA AZ OSZTRÁK-MAGYAR BANKNÁL. ⑤

RIEGER GÉSTVÉREK

— ÖRGÖNAÉPÍTÉSI MŰINTÉZETE —
VILLAMOS CÉPEKKEL BERENDEZVE.

Elsőrendű gyártmányok
templom-, hangverseny-,
szalon-orgonákban.
Igen mérsékelt árak és
kedvező feltételek mellett.

Budapest, 1903. *Novamber hó 26.*
VII., Garay-utca 48. sz., saját ház.

Excellenciája

Csáky Károly gróf
epüspök Uramnak

Vácz

Tisztelettel alulírottak a váci székesegyház új orgo-
nájának felállítására vonatkozó kégyes engedélyvel és líra-
lábókönyvvel fogadva, az új orgonai felállításra a
következő feltételek mellett vállaltuk.

Az orgonai a főintéző Hratchwill József Csine-
ri plébános Úr rendelkezése alapján az 1903. Novamber hó 10-
kelt készletre költésgekre kiadott 30000 koronás és
pedig az orgonai 48 székű váltóval és hússzékű, mellette
korossal - a költésgevel részletekkel meghatározottai ke-
rül - lesz készíthető.

Az orgonai elhelyezése és felállítása az ábrákban
betejéztett alaprajz szerint fog történni.

Az orgonai készítmények a lak. ábrákban betejéztet-
ve.

A székesegyházi orgona eredeti terveiből - a Riegerék ajánlata

Rieger testvérek Budapesten.

Költségvetés

A Váci meth. plébániaközösség
új orgonájának építésére.

Ara:

A bent-körülköt új orgonaműreket tel-
jesen készre a rendeltetés helyén felül,
litva

Koronában 24840.-

arár. Huszonnegyezer nyolcszáz negyven korona

Budapest, 1903. November 16^é

RIEGER TESTVÉREK
orgonagyár
Budapest, VII. Garay-utca 44.

A Rieger orgonagyár költségvetésének fedőlapja

Rieger-testvérek Budapesten.

	Sipok mennyisége			
	Összt	Horgony- ból	Félt	Nyel- sípok
<u>Tervezet.</u>				
<u>I. Manual C-f. 56 hangj</u>				
1. <u>Principál 10' ösből, a mely a cselára horgonyból, a</u> mely 10' a horgonyra cselára áll, a horgonyból, horgonyra cselára áll, leírás nélküli borítvány, a legfinomabb sárga cselára, felváltó állás, for- rasztó állással, állásbontással, kötéssel.				
2. <u>Boisrdon 10' ösből, a horgony a mely a cselára for-</u> rasztó állással, állásbontással, kötéssel.	44	12		
3. <u>Principál 8' ösből, a mely a cselára horgonyból, a</u> horgonyra cselára áll, a legfinomabb sárga cselára, felváltó állás, for- rasztó állással, állásbontással, kötéssel.	20		30	
4. <u>Fugára 8' ösből, a mely a cselára horgonyból, a</u> horgonyra cselára áll, a legfinomabb sárga cselára, felváltó állás, for- rasztó állással, állásbontással, kötéssel.	50			
5. <u>Váltószóla 8' ösből, a mely a cselára horgonyból, a</u> horgonyra cselára áll, a legfinomabb sárga cselára, felváltó állás, for- rasztó állással, állásbontással, kötéssel.	44	12		
6. <u>Zongorka 8' ösből, a mely a cselára horgonyból, a</u> horgonyra cselára áll, a legfinomabb sárga cselára, felváltó állás, for- rasztó állással, állásbontással, kötéssel.	27		29	
<u>Összesen</u>	191	24	65	

A költségvetés részlete- a konkrét orgonaleírás

November 207 17/14

Főtitelenteső Esperes Uta.

Pápai kollegiummal irtam a magyarságra, vonatkozólag - orvosi nem véletlen Válaszát várom türelmemel.

Özvegyül magy orvosi tudatni Főtitelenteső Esperes Uannal, hogy f. hó 14-én, időszakként Tényőre, az új orvosi magy detektív: Keim e jeni a Következő bizonyítást gyűjtésről:

Az orvosi magy detektív elvétel végre igen keveset ismer, helyét kérem betölti.

A Tényőre Főtitelenteső plebánu az jelen létében az ottani kollegya magy felmérésre a chorusa, az orvosi magy próbálni.

Az orvosi magyja parolt-ivul kellemes.

Okorban hiba is van benne; és pedig:

1) 7 példát (Kütnöses az alsó ochivában) nem két, 2) a manuálban az alsó cis nem két, 3) ugyanaz a manuálban a középső cis erősebb két, mint a többi billentyű dígyai. E hiba Kütnöses a Főtitelenteső válatkozatalal értehető.

A pannonhalmi iratok eredeti másolatai- Pikéthy levele

2. Feljé szervezném a honq igaz Kellamoz, kéj
Fömröt. Az az uban a plennunvat is
éprevettem, hogy nem mindten hang füt
egy forma erősséget. Ez feolig igaz Kelle-
metten, mert így bajos a dallamot, a
comtus firmust érvegre juttatani.

A Fölrítelenőplabáns Utanulitette, hogy
3 év jótállás van, így tehát Kieger Kötetes
3 éven belül a magától Keletkezett hi-
bákak dijásis nélkül kijavítani.

Co ppeblirint az az az értevel lettkemben
jöttem el, hogy bár csak a jó Ideu mettem
is volna egy ily aranyos kis orgona a templom-
munka. Elvord pedig jántham, a géperet, a
villanygüt, Kitanóer műtörömet.

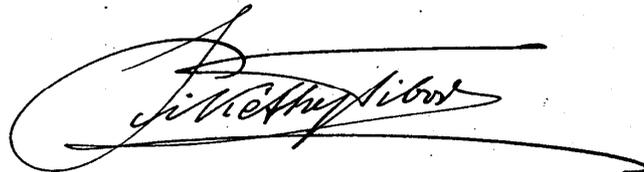
A Fölrítelenőplabáns Utanulitette, hogy
a jelenatitton szervezettel Kozolat-
ben rendszeren fivordt egy - más esetkily hiba
mutattham. Levelemel amagpimelle-
sével fejerezem be, hogy bár mettem lenne
ily aranyos kis orgonám.

Végül Kiderem Fölrítelenő Szopere Utat,
a szervezettel ve vegyl. Vízalattal, hanem
amagjiban mult nyáron Fölrítelenőszéget
vold hiva figyelmeket er új orgonára fel-

Siinä, keskeytettyä loppuun jääneitä ohjelmia
e-pöytäkirjan lisäselvityksiä koskien.

Ohjelmien analysoinnin lisäselvityksiä
näkemyksiä, jatkamista, vauhtia

alustavaa

A handwritten signature in cursive script, appearing to read "J. V. Kumpulainen". The signature is written in black ink and is enclosed within a large, sweeping, horizontal flourish that underlines the text.

Kétszáz állással járó kötelezettségének pontos és vallásos
 mellemben való egyetértését, s ezekkel megegyező
 segítő malacokért kívánja.
 Feltétlenül is megköszönöm mindezt az elnöki egyes-
 ség felügyelőjének, mindezt pedig az irattalát fog-
 járnak, a benne helyrehozhatóságát. Igaz, hogy
 a közeli kötelezettség arra fordítja, hogy a bíróságra minél
 több érdemmel bírassék. Erre is aláírja a díjlevelet.
 Az egyes is megköszönöm az irattalát fog-
 járnak a felügyelőjének is mindezt, a bíróságra irattalát.
 Feltétlenül is. Barma Althornák plebánus az egyes
 szavattal közzétehető mindezt az elnöki felügyelőjének
 felügyelőjének a választás lapintatás vonatkozásában
 is éltek itt, mit az irattalát fog-
 járnak, a felügyelőjének irattalát.

Ravard, 1906 aug. 22.

Barma Althornák
 lelki, int. titkár.

Kolomon Sándor
 irattalát fog-
 járnak.

III/1907. Ezen jegyzőkönyvi márvolatot az hozzáadásával
 hitelesítem, hogy az egyházi főhatóság sorsáról 928/906.
 alatt jóváhagyatott.

Ravard 1907. febr. 20.

Barma Althornák
 lelki, int. felügyelő.

Előszó

Nem szabadem műszoq műveit kritizálni;
 elég gondot okoz nekem saját műveim
 kíméletlen bírálata. Az akadémia és mások
 megvallom, hogy a községek között
 sokat nem értek. Ugy értem, hogy itt sok
 okorabban semmi közre a zenehez
 elintézte, és úgy az orgonaphilozófus, és a
 grófnak is volna. Szívvelnélküli zene,
 lélek nélküli gondolatok el nem ismerés.
 Szív és lélek az egyedüli érték a zeneben.
 Az orgona lehet bármilyen, és meg lehet
 egymagában nem tud. A zeneben az az én
 hitvallásom. Tudom, és a zene, hogy nem
 duolyel fogadom, mielőtt alini e Rönnyben
 van. Műfaj: *Pikéthy Tibor*

PRAELUDIA

157 Vor-, Zwischen- und Nachspiele
 zeitgenössischer Komponisten in allen Dur-, Moll- und Kirchentonarten
 für Orgel (oder Harmonium)

157 Préludes, Interludes et Postludes
 dans tous les tons majeurs, mineurs
 et modales des auteurs contemporains
 pour Orgue (ou Harmonium)

157 Preludes, Interludes and Postludes
 in all major, minor and ecclesiastical
 modes by contemporary composers
 for Organ (or Harmonium)

Edition Schott Nr. 2550

Műfaj: Pikéthy Tibor

B. SCHOTT'S SOHNE / MAINZ
 LEIPZIG / LONDON / PARIS / NEW YORK

3570

Pikéthy véleménye egy kotta első lapjáról